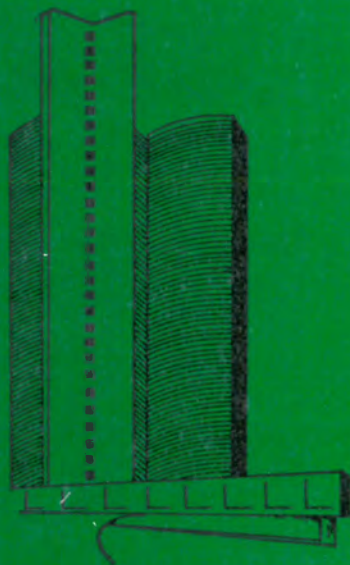

A FÖLDTANI KUTATÁSOK
GAZDASÁGTANÁNAK
TERMINOLÓGIAI KÉZIKÖNYVE

KGST

FÖLDTANI ÁLLANDÓ BIZOTTSÁG

**A FÖLDTANI KUTATÁSOK
GAZDASÁGTANÁNAK
RÖVID TERMINOLÓGIAI KÉZIKÖNYVE**

Szerkesztők:

Dr. HORN JÁNOS
KÁLI ZOLTÁN

A közgazdasági fogalmak lektora:
SZOMOR LAJOS

Az orosz nyelvű változat eredeti címe:

Краткий терминологический справочник по экономике геологоразведочных работ

Kiadója:

WYDAWNICTWA GEOLOGICZNE
Warszawa 1979

Előkészítésében közvetlenül részt vettek:

Bolgár Népköztársaság

— D. ANDREEV, A. ZLATANOV,
T. KAROLEV, P. NYESZTYEROVA

Magyar Népköztársaság

— J. HORN

Német Demokratikus Köztársaság

— B. WEISE, J. PARCHMANN, L. MACH

Kubai Köztársaság

— W. NOVOA, A. LECUSAI, A. RAMOS

Mongol Népköztársaság

— T. BALZSINNJAM, B. ADYJA, Š. SZOD-
NOMCEREN

Lengyel Népköztársaság

— J. PAWLAK, I. BAKALARCZYK,
O. BRZOWSKI, A. MAGIERA,
L. ZALEWSKI

Román Szocialista Köztársaság

— V. BARBUL, I. HANOMOLO,
O. SUDITU

Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége

— A. VLASZTOVSZKIJ, P. JEGORIN,
M. MINASKIN, R. SZALAHOV

Csehszlovák Szocialista Köztársaság

— I. KOZSÍSEK, R. TOCSONY, S. BURES

KGST Titkárság Földtani Osztálya

— L. VORONOVA, O. TRTÍLEK

Kiadja a Központi Földtani Hivatal megbízásából
a Magyar Állami Földtani Intézet, 1983

A FÖLDTANI KUTATÁSOK GAZDASÁGTANÁNAK RÖVID TERMINOLÓGIAI KÉZIKÖNYVE

**TERMINOLOGICAL HANDBOOK FOR ECONOMY
OF GEOLOGIC PROSPECTING**

**КРАТЪК ТЕРМИНОЛОГИЧЕН СПРАВОЧНИК ПО
ИКОНОМИКА НА ГЕОЛОГОПРОУЧВАТЕЛНИТЕ РАБОТИ**

**STRUČNÁ NÁZVOSLOVNÁ PŘÍRUČKA EKONOMIKY
GEOLOGICKOPRŮZKUMNÝCH PRACÍ**

**MAŁY PORADNIK TERMINOLOGICZNY
EKONOMIKI PRAC GEOLOGICZNYCH**

**ГЕОЛОГИ ХАЙГУУЛЫН АЖЛЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН
НЭР ТОМЬЁОНЫ ТОВЧ ЛАВЛАХ**

**TERMINOLOGISCHES WÖRTERBUCH
DER ÖKONOMIE
GEOLOGISCHER UNTERSUCHUNGSARBEITEN**

**КРАТКИЙ ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЙ СПРАВОЧНИК ПО
ЭКОНОМИКЕ ГЕОЛОГОРАЗВЕДОЧНЫХ РАБОТ**

**INDREPTAR TERMINOLOGIC PRIVIND ECONOMIA
LUCRĂRILOR DE CERCETARE GEOLOGICĂ**

**DICCIONARIO TERMINOLÓGICO DE ECONOMÍA
DE LOS TRABAJOS DE EXPLORACIÓN GEOLÓGICA**

**STRUČNÁ NÁZVOSLOVNÁ PRÍRUČKA
EKONOMIKY
GEOLOGICKO-PRIESKUMNÝCH PRÁC**

**TARTALOMJEGYZÉK — CONTENTS — СЪДЪРЖАНИЕ
— OBSAH — SPIS TREŠCI — АГУУЛГА — INHALT
— СОДЕРЖАНИЕ — CONTINUT — CONTENIDO — OBSAH**

ELŐSZÓ ÉS ÚTMUTATÓ	9
PREFACE AND EXPLANATORY NOTES	10
VORWORT UND ANLEITUNG	11
ПРЕДИСЛОВИЕ И ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ	12

1. A FÖLDTANI KUTATÁSOK GAZDASÁGTANÁNAK

RÖVID TERMINOLÓGIAI KÉZIKÖNYVE	13
---	-----------

**TERMINOLOGICAL HANDBOOK FOR ECONOMY OF GEOLOGIC
PROSPECTING**

**КРАТЪК ТЕРМИНОЛОГИЧЕН СПРАВОЧНИК ПО
ИКОНОМИКА НА ГЕОЛОГОПРОУЧВАТЕЛНИТЕ РАБОТИ**

STRUČNÁ NÁZVOSLOVNÁ PRÍRUČKA EKONOMIKY

GEOLOGICKOPRŮZKUMNÝCH PRACÍ

MAŁY PORADNIK TERMINOLOGICZNY EKONOMIKI

PRAC GEOLOGICZNYCH

ГЕОЛОГИ ХАЙГУУЛЫН АЖЛЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН

НЭР ТОМЪЕОНЫ ТОВЧ ЛАВЛАХ

TERMINOLOGISCHES WÖRTERBUCH DER ÖKONOMIE

GEOLOGISCHER UNTERSUCHUNGSARBEITEN

КРАТКИЙ ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЙ СПРАВОЧНИК

ПО ЭКОНОМИКЕ ГЕОЛОГОРАЗВЕДОЧНЫХ РАБОТ

INDREPTAR TERMINOLOGIC PRIVIND ECONOMIA

LUCRĂRILOR DE CERCETARE GEOLOGICĂ

DICCIONARIO TERMINOLÓGICO DE ECONOMÍA DE LOS

TRABAJOS DE EXPLORACIÓN GEOLÓGICA

STRUČNÁ NÁZVOSLOVNÁ PRÍRUČKA EKONOMIKY

GEOLOGICKO-PRIESKUMNÝCH PRÁC

2. INDEX OF TERMS IN THE ENGLISH LANGUAGE 141

AZ ANGOL NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE
СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА АНГЛИЙСКИ ЕЗИК
SEZNAM HESEL V ANGLIČTINĚ
SPIS TERMINÓW W JĘZYKU ANGIELSKIM
НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ АНГЛИ ХЭЛ ДЭЭР
VERZEICHNIS DER TERMINI IN ENGLISCHER SPRACHE
СПИСОК ТЕРМИНОВ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ
LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA ENGLEZĂ
LISTA DE TÉRMINOS EN INGLÉS
SOZNAM HESIEL PO ANGLICKY

3. СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК 149

A BOLGÁR NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE
INDEX OF TERMS IN THE BULGARIAN LANGUAGE
SEZNAM HESEL V BULHARŠTINĚ
SPIS TERMINÓW W JĘZYKU BUŁGARSKIM
НЭР ТЕМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ БОЛГАР ХЭЛ ДЭЭР
VERZEICHNIS DER TERMINI IN BULGARISCHER SPRACHE
СПИСОК ТЕРМИНОВ НА БОЛГАРСКОМ ЯЗЫКЕ
LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA BULGARĂ
LISTA DE TÉRMINOS EN BULGARO
SOZNAM HESIEL PO BULHARSKY

4. SEZNAM HESEL V ČEŠTINĚ 157

A CSEH NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE
INDEX OF TERMS IN THE CZECH LANGUAGE
СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА ЧЕШКИ ЕЗИК
SPIS TERMINÓW W JĘZYKU CZESKIM
НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ ЧЕХ ХЭЛ ДЭЭР
VERZEICHNIS DER TERMINI IN TSCHECHISCHER SPRACHE
СПИСОК ТЕРМИНОВ НА ЧЕШСКОМ ЯЗЫКЕ
LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA CENĂ
LISTA DE TÉRMINOS EN CHECO
SOZNAM HESIEL PO ČESKY

5. SPIS TERMINÓW W JĘZYKU POLSKIM 165

A LENGYEL NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE
INDEX OF TERMS IN THE POLISH LANGUAGE
СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА ПОЛСКИ ЕЗИК
SEZNAM HESEL V POLŠTINĚ
НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ ПОЛЬШ ХЭЛ ДЭЭР
VERZEICHNIS DER TERMINI IN POLNISCHER SPRACHE

СПИСОК ТЕРМИНОВ НА ПОЛЬСКОМ ЯЗЫКЕ
LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA POLONĂ
LISTA DE TÉRMINOS EN POLACO
SOZNAM HESIEL PO POL'SKY

6. A MAGYAR NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE 173

INDEX OF TERMS IN THE HUNGARIAN LANGUAGE
СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА УНГАРСКИ ЕЗИК
SEZNAM HESEL V MAD'ARŠTINĚ
SPIS TERMINÓW W JĘZYKU WĘGIERSKIM
НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ УНГАР ХЭЛ ДЭЭР
VERZEICHNIS DER TERMINI IN UNGARISCHER SPRACHE
СПИСОК ТЕРМИНОВ НА ВЕНГЕРСКОМ ЯЗЫКЕ
LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA MAGHIARĂ
LISTA DE TÉRMINOS EN HUNGARO
SOZNAM HESIEL PO MAD'ARSKY

7. НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ МОНГОЛ ХЭЛ ДЭЭР 181

A MONGOL NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE
INDEX OF TERMS IN THE MONGOLIAN LANGUAGE
СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА МОНГОЛСКИ ЕЗИК
SEZNAM HESEL V MONGOLŠTINĚ
SPIS TERMINÓW W JĘZYKU MONGOLSKIM
VERZEICHNIS DER TERMINI IN MONGOLISCHER SPRACHE
СПИСОК ТЕРМИНОВ НА МОНГОЛЬСКОМ ЯЗЫКЕ
LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA MONGOLĂ
LISTA DE TÉRMINOS EN MONGOL
SOZNAM HESIEL PO MONGOLSKY

8. VERZEICHNIS DER TERMINI IN DEUTSCHER SPRACHE 189

A NÉMET NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE
INDEX OF TERMS IN THE GERMAN LANGUAGE
СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА НЕМСКИ ЕЗИК
SEZNAM HESEL V NĚMCINĚ
SPIS TERMINÓW W JĘZYKU NIEMIECKIM
НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ ГЕРМАН ХЭЛ ДЭЭР
СПИСОК ТЕРМИНОВ НА НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ
LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA GERMANĂ
LISTA DE TÉRMINOS EN ALEMAN
SOZNAM HESIEL PO NEMECKY

9. СПИСОК ТЕРМИНОВ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ 197

AZ OROSZ NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE
INDEX OF TERMS IN THE RUSSIAN LANGUAGE

СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА РУСКИ ЕЗИК
 SEZNAM HESEL V RUŠTINĚ
 SPIS TERMINÓW W JĘZYKU ROSYJSKIM
 НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ ОРОС ХЭЛ ДЭЭР
 VERZEICHNIS DER TERMINI IN RUSSISCHER SPRACHE
 LISTA TERMENILOR ÎN LIMBĂ RUSĂ
 LISTA DE TÉRMINOS EN RURO
 SOZNAM HESIEL PO RUSKY

10. LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA ROMÂNĂ 205

A ROMÁN NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE
 INDEX OF TERMS IN THE RUMANIAN LANGUAGE
 СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА РУМЪНСКИ ЕЗИК
 SEZNAM HESEL V RUMUNŠTINĚ
 SPIS TERMINÓW W JĘZYKU RUMUŃSKIM
 НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ РУМЫН ХЭЛ ДЭЭР
 VERZEICHNIS DER TERMINI IN RUMÁNISCHER SPRACHE
 СПИСОК ТЕРМИНОВ НА РУМЫНСКОМ ЯЗЫКЕ
 LISTA DE TÉRMINOS EN RUMANO
 SOZNAM HESIEL PO RUMUNSKY

11. LISTA DE TÉRMINOS EN ESPAÑOL 213

A SPANYOL NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE
 INDEX OF TERMS IN THE SPANISH LANGUAGE
 СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА ИСПАНСКИ ЕЗИК
 SEZNAM HESEL VE ŠPANĚLŠTINĚ
 SPIS TERMINÓW W JĘZYKU HISZPAŃSKIM
 НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ ИСПАН ХЭЛ ДЭЭР
 VERZEICHNIS DER TERMINI IN SPANISCHER SPRACHE
 СПИСОК ТЕРМИНОВ НА ИСПАНСКОМ ЯЗЫКЕ
 LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA SPANIOLĂ
 SOZNAM HESIEL PO ŠPANIELSKY

12. SOZNAM HESIEL PO SLOVENSKY 221

A SZLOVÁK NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE
 INDEX OF TERMS IN THE SLOVAK LANGUAGE
 СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА СЛОВАШКИ ЕЗИК
 SEZNAM HESEL VE SLOVENŠTINĚ
 SPIS TERMINÓW W JĘZYKU SŁOWACKIM
 НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ СЛОВАК ХЭЛ ДЭЭР
 VERZEICHNIS DER TERMINI IN SLOWAKISCHER SPRACHE
 СПИСОК ТЕРМИНОВ НА СЛОВАЦКОМ ЯЗЫКЕ
 LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA SLOVACĂ
 LISTA DE TÉRMINOS EN ESLOVACO

A földtani kutatások gazdaságtanának többnyelvű, rövid terminológiai kézikönyve a KGST Földtani Állandó Bizottság keretében együttműködő tagországok gazdaságföldtani szakértőinek kollektív munkája. A kézikönyv tartalma, a címszavak (terminusok) értelmezett szövege — többszöri egyeztetés után — orosz nyelven öltött végleges formát, kiadására 1979-ben került sor a Lengyel Népköztársaságban. A magyar kiadást ennek alapján állítottuk össze.

A magyar nyelvű kézikönyv 265 címszó értelmezését, valamint angol, bolgár, cseh, lengyel, mongol, német, orosz, román, spanyol és szlovák nyelvű fordítását tartalmazza. A címszavak a kézikönyvben szereplő minden nyelv ábécéjébe soroltan, külön-külön is szerepelnek. A terminusok szövegében a címszó megismétlése helyett, megfelelő értelmezésben ~ jel szerepel. Egyes fogalmak értelmezési szövegében pedig → utal arra a címszóra, ahol az adott fogalom kifejtése részben vagy egészben megtalálható. A címszavas jegyzékekben a terminusok utáni szám az adott terminus magyar ábécé szerinti sorszámát jelenti. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy a KGST tagországokban használatos gazdaságföldtani terminológia, illetve annak tartalmi megítélése egyes esetekben részben vagy egészben eltér a magyar földtani kutatási gyakorlattól. Ilyen esetben általában az adott terminus szövegében utalás található.

Reméljük, hogy ez a magyar nyelvű kiadás elősegíti a földtani kutatás gazdaságtani, tervezési és irányítási kérdéseivel foglalkozó szakemberek munkáját és hasznos segédeszköz lesz a földtani szakirodalom fordítói részére is.

Ez a kézikönyv első kísérlet az adott szakterület sokoldalúan egyeztetett terminológiai rendszerének kidolgozására, ezért természetesen felmerül annak továbbfejlesztési igénye. Ennek figyelembevételével a KGST Földtani Állandó Bizottsága a kézikönyv újabb, bővített és korszerűsített kiadását tervezi. Bízunk abban, hogy szakembereink sok értékes és hasznos javaslattal fogják elősegíteni ezt a munkát. A kézikönyvvel kapcsolatos észrevételeket, javaslatokat — az egységes hazai álláspont kialakítása érdekében is — a MNK Földtani Állandó Kormánybizottsága címére (1011 Budapest I. Iskola u. 19—27.) kérjük megküldeni.

A magyar nyelvű kiadás Szerkesztő Bizottsága

PREFACE AND EXPLANATORY NOTES

The concise, multilingual glossary of the economy of geological research and prospecting is the product of collective work by experts in economic geology of the member-countries represented in the Standing Commission on Geology of the Council for Mutual Economic Assistance (CMEA). The content of the glossary and the definitions of the entries (terms) were finalized—after repeated discussions on the matter—in the Russian language and the book was published in 1979 in the People's Republic of Poland. This, Hungarian, version of the glossary has been compiled based thereupon.

The Hungarian edition comprises the explanations and the Bulgarian, Czechish, English, German, Mongolian, Polish, Romanian, Russian, Slovakian and Spanish translations of 265 entries. Listed in the corresponding alphabetical order, the entries are also given separately in each particular language included in the glossary. Instead of being repeated in the explanations, the particular entries are always referred to as ~ in the context. References to a particular entry giving partial or full explanation of the notion being dealt with are made by using the sign →. The number following each entry in the index of terms in any language is the serial number of the particular term according to the Hungarian alphabet. Let us emphasize that the economic geological terminology and the meaning of a term, as adopted in any other CMEA member-country, may occasionally deviate, partly or completely, from the Hungarian usage. Wherever this be the case, it is usually indicated in the explanation of the particular term.

We hope that the Hungarian edition may help the work of experts in economy, planning and management of geological exploration and prove a handy tool for translators of geological literature as well.

The glossary has been the first attempt at developing a multilaterally verified terminological system for this particular branch of knowledge, so the need for improving it appears to be quite natural. For this reason, the CMEA Standing Commission on Geology has envisaged to issue a new, amplified and updated edition of the glossary. We hope to receive a host of valuable and useful comments as a contribution of our readers to this work. Comments and proposals concerning the glossary, seeking to arrive at a uniform Hungarian standpoint, are to be addressed to the Delegation of the People's Republic of Hungary the CMEA Standing Commission on Geology (1011 Budapest I. Iskola Street 19—27).

The Editorial Staff for the Hungarian Language Edition

Das mehrsprachige, kompakte Bedeutungswörterbuch der Ökonomie geologischer Untersuchungsarbeiten stellt ein kollektives Werk der Spezialisten angewandter Geologie der in der Ständigen Kommission für Geologie des RGW beteiligten Mitgliedsländer dar. Der Inhalt des Wörterbuches, die Definitionen der Stichwörter (Termini) erhielten — nach mehrfachen Abstimmungen — in russischer Sprache ihre endgültige Form und das Wörterbuch selbst wurde in 1979 in der Volksrepublik Polen herausgegeben. Die vorliegende ungarische Ausgabe des Wörterbuches wurde auf diesem Grund zusammengestellt.

Die ungarsprachige Ausgabe beinhaltet die Definitionen von 265 Stichwörtern sowie ihre Übersetzungen in bulgarischer, deutscher, englischer, mongolischer, polnischer, rumänischer, russischer, slowakischer, spanischer und tschechischer Sprache. Ausserdem enthält das Wörterbuch Verzeichnisse der Termini in jeder der angeführten Sprachen in entsprechender alphabetischer Reihenfolge. In den Definitionen der Termini wird statt Wiederholung des Stichwortes das Zeichen ~ benutzt. In der Erläuterung der einzelnen Begriffe weist → auf jenes Stichwort hin, unter welchem die Definition des betreffenden Begriffes z. T. oder vollständig gegeben ist. In den Verzeichnissen der Termini stellt die nach dem jeweiligen Termin stehende Zipfer die laufende Nummer des betreffenden Termins nach dem ungarischen Alphabet dar. Wir möchten betonen, dass die Terminologie für die Ökonomie geologischer Untersuchungsarbeiten, wie sie in den Mitgliedsländern des RGW eingebürgert ist bzw. deren inhaltliche Beurteilung, in manchen Fällen von der ungarischen Praxis der geologischen Forschung und Erkundung teilweise oder vollkommen abweichen kann. In solchen Fällen wird es im allgemeinen im Text des betreffenden Termins hierauf hingewiesen.

Wir hoffen, dass die vorliegende ungarsprachige Ausgabe die Arbeit der sich mit Fragen der Ökonomie, Planung und Leitung geologischer Untersuchungsarbeiten befassenden Fachleute fördern und ein wirksames Hilfsmittel auch für Übersetzer geologischer Fachliteratur darbieten wird.

Da es sich bei dem vorgelegten Wörterbuch um den ersten Versuch der Ausarbeitung eines vielseitig abgestimmten terminologischen Systems des betreffenden Fachbereiches handelt, taucht selbstverständlich die Notwendigkeit seiner Weiterentwicklung auf.

Aus diesem Grund beabsichtigt die Ständige Kommission für Geologie des RGW eine neue, erweiterte und modernisierte Ausgabe des Wörterbuches zustande zu bringen. Wir hoffen, dass die Fachleute unserer Länder diesem Werk mit vielen wertvollen und nutzbaren Anregungen beitragen werden. Alle Hinweise und Anmerkungen zum Wörterbuch bitten wir — auch im Interesse der Formulierung eines einheitlichen ungarischen Standpunktes — an die Adresse der Delegation der VR Ungarn in der Ständigen Kommission für Geologie des RGW zu senden (1011 Budapest I. Iskola u. 19—27.).

Redaktionsausschuss für die ungarsprachige Ausgabe

ПРЕДИСЛОВИЕ И ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Сжатый, многоязычный терминологический справочник по экономике геологоразведочных работ создан коллективной работой специалистов по геоэкономике стран-членов, представленных в Постоянной Комиссии СЭВ по геологии. После многократных обсуждений содержание справочника, толкование терминов и их формулировка получили окончательную форму на русском языке, и справочник был издан в 1979 г. в Польской Народной Республике. Настоящее издание справочника на венгерском языке создано на этом основании.

В нем содержатся формулировки толкования 265 терминов, а также их переводы на английский, болгарский, испанский, монгольский, немецкий, польский, румынский, русский, словацкий и чешский языки. Кроме того даются списки терминов в алфавитном порядке каждого языка, входящего в состав справочника. В текстах толкования терминов отдельные заглавные слова не повторяются, а вместо соответствующего термина при каждом повторении его ставится знак ~. В тексте же при интерпретации отдельных понятий применяется знак →, указывающий на заглавное слово, где изложение данного понятия дается полностью или частично. В списках терминов на любом языке цифра, поставленная после каждого термина, представляет собой номер по порядку данного термина в венгерском алфавите. Нам хотелось бы подчеркнуть, что применяемая в странах-членах СЭВ терминология по экономике геологоразведочных работ, в том числе и толкование терминов по их внутреннему содержанию может в некоторых случаях частично или полностью отличаться от венгерской практики их применения. В таких случаях в тексте соответствующего термина обычно дается ссылка на это.

Мы надеемся, что настоящий выпуск на венгерском языке будет способствовать работе специалистов по вопросам экономики и планирования геологоразведочных работ, а также управления ими и станет полезным пособием и для переводчиков геологической литературы.

Этот справочник является первой попыткой разработать многосторонне увязанную и унифицированную терминологию по экономике геологоразведочных работ. Таким образом, естественно возникает потребность в его дальнейшем совершенствовании и развитии. В связи с этим, Постоянная Комиссия СЭВ по геологии планирует издание нового, дополненного и модернизированного выпуска справочника. Мы уверены в том, что специалисты наших стран своими предложениями внесут ценнейший вклад в эту работу. Все отзывы и замечания по справочнику просим направлять по адресу: Делегация ВНР в Постоянной Комиссии СЭВ по геологии (Венгерская Народная Республика, 1011 Будапешт I, Ишкола ул., 19—27).

Редакционная Коллегия
по изданию справочника
на венгерском языке

**TERMINOLOGICAL HANDBOOK FOR ECONOMY
OF GEOLOGIC PROSPECTING**

**КРАТЪК ТЕРМИНОЛОГИЧЕН СПРАВОЧНИК ПО ИКОНОМИКА
НА ГЕОЛОГОПРОУЧВАТЕЛНИТЕ РАБОТИ**

**STRUČNÁ NÁZVOSLOVNÁ PŘÍRUČKA EKONOMIKY
GEOLOGICKOPRŮZKUMNÝCH PRACÍ**

**MAŁY PORADNIK TERMINOLOGICZNY EKONOMIKI
PRAC GEOLOGICZNYCH**

**ГЕОЛОГИ ХАЙГУУЛЫН АЖЛЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН
НЭР ТОМЪЁНЫ ТОВЧ ЛАВЛАХ**

**TERMINOLOGISCHES WÖRTERBUCH DER ÖKONOMIE
GEOLOGISCHER UNTERSUCHUNGSARBEITEN**

**КРАТКИЙ ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЙ СПРАВОЧНИК
ПО ЭКОНОМИКЕ ГЕОЛОГОРАЗВЕДОЧНЫХ РАБОТ**

**INDREPTAR TERMINOLOGIC PRIVIND ECONOMIA
LUCRĂRILOR DE CERCETARE GEOLOGICĂ**

**DICCIONARIO TERMINOLÓGICO DE ECONOMIA
DE LOS TRABAJOS DE EXPLORACIÓN GEOLÓGICA**

**STRUČNÁ NÁZVOSLOVNÁ PŘÍRUČKA EKONOMIKY
GEOLOGICKO-PRIESKUMNÝCH PRÁC**

A KÉZIKÖNYVBEN HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

KGST — Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa
BNK — Bolgár Népköztársaság
CsSzK — Csehszlovák Szocialista Köztársaság
LNK — Lengyel Népköztársaság
MNK — Magyar Népköztársaság
MoNK — Mongol Népköztársaság
NDK — Német Demokratikus Köztársaság
RSzK — Román Szocialista Köztársaság
SzU — Szovjetunió

(a) — angol
(b) — bolgár
(cs) — cseh
(l) — lengyel
(m) — mongol

(n) — német
(o) — orosz
(r) — román
(s) — spanyol
(sz) — szlovák

1. adminisztratív-gazdasági költségek: → általános gazdasági költségek.

(a) administration and operating expenses	(n) Wirtschafts- und Verwaltungskosten;
(b) административно-стопански раз-
ходи	Kosten der Leitung und Lenkung
(cs) správně-hospodářské náklady	(o) административно-хозяйственные
расходы
(l) koszty administracyjno-gospodarcze	(r) cheltuieli administrative gospodărești
(m) захиргаа аж ахуйн зардал	(s) gastos económico-administrativos
	(sz) administratívno-hospodárske výdavky

2. aktíva: a földtani kutatási (gazdasági) tevékenység folytatásához szükséges anyagi javak (álló- és forgóeszközök). A → könyvelési mérlegben ezek képezik a földtani kutató szervezet aktíváit.

(a) assets	(n) Aktiva
(b) актив	(o) актив
(cs) aktiva	(r) activ
(l) aktywa	(s) activo
(m) актив	(sz) aktíva

3. alaphér: a munkabér része, melyet a ténylegesen ledolgozott idő, vagy a ténylegesen teljesített munka alapján számítanak fel. Tartalmazza a ténylegesen ledolgozott időért járó, bértarifák vagy díjtételek szerint számított bért, továbbá a → munkabér-kiegészítéseket és → munkabér-pótlékokat.

A MNK-ban az alaphér olyan fix pénzösszeg, melyet az érvényben levő, központi előírásokban rögzített besorolási és bértarifa rendszer bértételei alapján minden munkaviszonyban álló dolgozó részére (a mezőgazdasági szövetkezetek dolgozói kivételével) egyénileg, külön-külön állapítanak meg.

- (a) basic wages (salaries)
- (b) основна работна заплата
- (cs) základní mzda
- (l) płaca podstawowa
- (m) ундсэн цалин

- (n) Grundlohn
- (o) основная заработная плата
- (r) retribuția de bază
- (s) salario básico
- (sz) základná mzda

4. alapköltség-normák: a földtani kutatási munkák teljesítéséhez szükséges, pénzösszeg formájában kifejezett ráfordítások, melyek ezen munkák költségvetési (árvetési) összegének megállapítására szolgálnak. Költségfajtánként (munkabér, anyagköltség, amortizáció stb.) kerülnek megállapításra a természetes mutatókra (1 m, 1 km stb.) vagy a számítási alapul szolgáló mértékegységekre (1 gép-hónap, 1 brigád-műszak stb.) vonatkoztatva.

- (a) basic expenditure rates
- (b) норми на основните разходи
- (cs) normy základních nákladů
- (l) normy kosztów podstawowych
- (m) ундсэн зардлын норм

- (n) Aufwandsnormative für Hauptleistungsarten
- (o) нормы основных расходов
- (r) norme cheltuielilor de bază
- (s) normas de los gastos básicos
- (sz) normy prvotných nákladov

5. amortizációs leírási normák: → amortizációs leírások, → állóeszközök amortizációja.

- (a) depreciation charges rates
- (b) норма за амортизационни отчисления
- (cs) normy odpisů základních prostředků
- (l) stawki odpisów amortyzacyjnych
- (m) элэгдэл хорогдлын шимтгэлийн норм

- (n) Abschreibungsnormativ
- (o) нормы амортизационных отчислений
- (r) norme de reținere a amortimentelor
- (s) normas de los descuentos de amortización
- (sz) normy odpisov

6. amortizációs leírások: az állóeszközök értékének az a pénzösszegben kifejezett része, amely a munkafolyamat során fokozatosan áttevődik az elvégzett munka (a kibocsátott termék) önköltségére. Az ~ a ráfordítások egyik elemét képezik és bekeverülnek a fő termelési tevékenység (földtani kutatás, ipari termék kibocsátása, építési-szerelési munkák stb.) önköltségébe. Az ~ egyrésze az állóalapok (állóeszközök) teljes, másrésze az állóalapok (állóeszközök) részleges pótlására — nagyjavítására és korszerűsítésére — irányul. A jóváhagyásra kerülő amortizációs normákban határozzák meg, hogy azoknak melyik része használható fel az állóalapok (állóeszközök) teljes és melyik része azok részleges pótlására, illetve helyreállítására. Az állami költségvetési rendszerben működő földtani tudományos-kutató intézetek, szervezetek és intézmények esetében azok állóeszközeire ~at (a BNK, LNK és NDK kivételével) nem alkalmaznak.

A BNK-ban azok az állóalapok (állőeszközök), melyek a földtani kutató munkák kivitelezését szolgálják, mentesítve vannak az ~tól.

A CsSZK-ban és LNK-ban az ~at nem használják fel a földtani kutató berendezések nagyjavításainak finanszírozására. A kutató vállalatoknak joguk van az amortizációs idő lerövidítésére a különösen gyors műszaki fejlődés vagy a berendezések kevésbé kedvező feltételek melletti üzemeltetésének eredményeként.

Az NDK-ban az általánosan elfogadott ~ mellett alkalmazzák az ásványi nyersanyaglelőhelyekre vonatkoztatott amortizációs leírásokat (ezek a leírások részét képezik az ásványi nyersanyag bányászati kitermelési ráfordításainak). Ezek az amortizációs leírások az ásványi nyersanyaglelőhelyek kutatására és feltárására befektetett ráfordítások pénzbeni kifejezése, amely bekerül a bányatermék önköltségébe.

A MoNK-ban és a SZU-ban az ideiglenesen leállított állőeszközök vonatkozásában az ~nak csak azt a részét érvényesítik, amely a teljes pótlási célokat szolgálja. Az időszakos (szezonális) üzemeltetés során pedig az ~ teljes éves összegét csak a tényleges üzemeltetési időtartamra számítják fel.

(a) depreciation charges	(n) Abschreibungen
(b) амортизационни отчисления	(o) амортизационные отчисления
(cs) odpisy základních prostředků	(r) cotele de amortizare
(l) odpisy amortyzacyjne	(s) descuentos de amortización
(m) элэгдэл хорогдлын шимтгэл	(sz) odpisy základních prostrředkov

7. anyagfelhasználási normák: az egységnyi földtani kutató munkára tervezett anyag, üzemanyag és energiafelhasználás mértéke. Az ~nak korszerűeknek és műszakilag megalapozottaknak kell lenniük, meg kell felelniük a modern technika, technológia és termeléssszervezés korszerű színvonalának. Rendeltetésük szerint megkülönböztetnek összevont-tervezési, termelési és költségvetési (árvetési) ~at.

(a) materials consumption rates	(n) Materialverbrauchsnormen
(b) норми за разход на материали	(o) нормы расхода материалов
(cs) normy materiálové spotřeby	(r) norme de consumuri materiale
(l) normy zużycia materiałów	(s) normas del consumo de materiales
(m) материал зарцуулалтын норм	(sz) normy spotreby materiałów

8. anyagfelhasználási normázás: valamely meghatározott munka, korszerű technika, technológia és termelési folyamatszervezés melletti teljesítéséhez szükséges anyagfelhasználás szabályozása. Az ~ következő módszerei ismeretesek: számszaki — analitikai (műszaki dokumentáció alapján), kísérleti (anyagfelhasználási megfigyelés szerint) és statisztikus (a teljesített munkákhoz felhasznált anyagok elszámolása alapján).

- (a) materials consumption rating
- (b) нормиране разходите на материали
- (cs) normování spotřeby materiálu
- (l) normowanie zużycia materiałów
- (m) материал зарцуулалтын нормчлол

- (n) Normierung des Materialverbrauchs
- (o) нормирование расхода материалов
- (r) normarea consumurilor materiale
- (s) normación del gasto de materiales
- (sz) normovanie spotreby materiálu

9. anyagi ráfordítások: a földtani kutatási munkák önköltségének része, mely tartalmazza az anyag és fűtőanyag ráfordításokat, a szerszámok és felszerelések köpásának értékét, valamint az állóeszközök amortizációját. Az ~hoz tartoznak még a más vállalat által szolgáltatott elektromos energia és sűrített levegő felhasználásával kapcsolatos költségek.

- (a) material expenses
- (b) материални разходи
- (cs) věcné náklady
- (l) nakłady materialne
- (m) материалын зардал

- (n) materielle Aufwendungen
- (o) материальные затраты
- (r) cheltuieli materiale
- (s) gastos materiales
- (sz) materiálové náklady

10. állami költségvetési operatív eszközök: → finanszírozási források.

(a) transaction assets of state budget	(o) операционные средства госбюджета
(b) операционни средства на държавния бюджет	(r) mijloace operationale ale bugetului de stat
(cs) provozní prostředky státního rozpočtu	(s) medios operacionales del presupuesto estatal
(l) środki operacyjne budżetu państwa	(sz) použitel'né prostriedky zo štátneho rozpočtu
(m) улсын төсвийн (гуйлгээ) хөрөнгө	
(n) Haushaltsmittel	

11. állami szocialista termelő vállalat szabályzata: a SzU gyakorlatában olyan okmány, amely szabályozza a vállalat vagyonával, eszközeivel való rendelkezés rendjét, a vállalat termelési-gazdálkodási tevékenységét és jogait ezen tevékenység teljes szférájában, valamint a vállalat irányításának, átszervezésének és megszüntetésének rendjét. A földtani szolgálatok szervezetei vonatkozásában az ~ alkalmazásának feltételeit a felettes szervek határozzák meg. Az ~ azokra a vállalatokra terjed ki, melyek önálló mérleggel és jogi személy jogaival rendelkeznek.

(a) statute of state socialist production enterprise	(n) Rechte und Pflichten des volkseigenen Betriebes
(b) положение за държавно социалистическо производствено предприятие	(o) положение о государственном социалистическом производственном предприятии
(cs) statut státního socialistického výrobního podniku	(r) norme privind întreprinderile de producție socialiste de stat
(l) ustawa o państwowym socjalistycznym przedsiębiorstwie produkcyjnym	(s) reglamento sobre la empresa de producción socialista estatal
(m) улсын социалист үйлдвэрийн газрын дүрэм	(sz) štatút štátneho socialistického výrobného podniku

12. állóalapok (állóeszközök): a társadalmi munkával létrehozott olyan anyagi értékek, vagyontárgyak összessége, melyek hosszú időn át vannak használatban. Rendeltetésük szerint az ~ termelő és nemtermelő csoportra oszthatók. A termelő ~ a munkaeszközök és felszerelési tárgyak (üzemi épületek és műtárgyak, berendezések, gépek, műszerek stb.), melyek résztvesznek a termelési folyamatban, megtartván ezalatt eredeti természetes formájukat és saját értékük hosszú időn keresztül az elhasználódásuk mértékének megfelelően kerül be az új termék (tevékenység) értékébe. A nem termelő rendeltetésű ~ (lakóházak, kommunális létesítmények, berendezések, egészségügyi és kulturális intézmények stb.) a termelési folyamatban közvetlenül nem vesznek részt. Az ~ pénzügyi értékelése a mérlegben mint az állóeszközök alapja tükröződik vissza.

(a) basic funds	(n) Grundfonds
(b) основни фондове	(o) основные фонды
(cs) základní prostředky	(r) fonduri de bază
(l) środki trwałe	(s) medios básicos
(m) үндсэн хөрөнгө	(sz) základné fondy

13. állóalapok kihasználtsága földtani kutatásnál: a teljesített földtani kutatási munkák pénzben kifejezett volumenének viszonya a termelő állóalapok (állóeszközök) értékéhez. Az alapok kihasználtsága (hozama) azok felhasználásának hatékonyságát tükrözi, s ezt koeficienssel fejezzük ki, mely a teljesített földtani kutatómunkák árvetési értékének a termelő állóalapok (állóeszközök) pénzben kifejezett értéke egy egységére (pl. 1 rubel) eső mennyiségét jelenti. Ezen a mutatón kívül alapkihasználási mutatókat számítanak az egyes fontosabb berendezésekre is (mélyfúró és bányavágathajtó berendezésekre, szállítóeszközökre stb.).

(a) ratio of volume of work to cost of basic production funds in geologic prospecting	(n) Fondsabgabe für geologische Untersuchungsarbeiten
(b) фондоотдаване на геологопроучвателните работи	(o) фондоотдача на геологоразведочных работах
(cs) využití základních fondů při geologickoprůzkumných pracích	(r) coeficient de eficiență a investițiilor pentru lucrările geologice
(l) produktywność środków trwałych w pracach geologicznych	(s) rendimiento de las fondos básicos en los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын фонд өгөмж	(sz) účinnosť základných fondov pri geologicko-prieskumných prácach

14. állóeszközök amortizációja: az állóeszközök értékének pénzben kifejezett formában való visszatérítése, mely érték fokozatosan bekerül a földtani kutató munkák önköltségébe. Az ~ azok fizikai és erkölcsi kopásának (elhasználódásának) eredménye. A fizikai elhasználódás határozza meg az állóeszközök élettartamát, következésképpen amortizálódásuk idejét (amortizációs periódusukat) is.

Az erkölcsi kopásnak két okát különböztetik meg: 1. a munka termelékenységének növekedése eredményeként csökken az állóeszközök értéke (ezt az állóeszközök átértékelésénél veszik figyelembe), valamint 2. műszakilag korszerűbb, termelékenyebb és hatékonyabb új berendezések, gépek megjelenése, melyek indokolttá teszik az elavult berendezésféleségek lecserélésének célszerűségét.

Az állóeszközök értékének csökkenésében kifejeződő erkölcsi kopás nincs kihatással az állóeszközök amortizációjára. Az állóeszközök átértékelése és értéküknek csökkenése nem változtatja meg az amortizációs periódus időtartamát, hanem csak az amortizációs (értékcsökkenési) leírás összege csökken. Ha azonban az erkölcsi kopás korszerűbb berendezések megjelenésének az eredménye, akkor az feltétlenül az amortizációs idő csökkenéséhez vezet.

Pontosan meghatározott amortizációs normák vannak, melyeket az egyes vagyontárgyakból összetevődő állóeszközcsoporthoz állapítanak meg. Különálló vagyontárgynak számít a befejezett berendezés összes tartozékaival együtt, vagy meghatározott, önálló funkciók teljesítésére alkalmas szerkezetileg elkülönülő tárgy, továbbá valamely munka együttes végzésére szolgáló szerkezetileg összetartozó tárgykomplexum.

A fizikai elhasználódás természetes formában való helyreállítása érdekében időszakonként elvégzik az állóeszközök nagyjavítását. Amikor az állóeszközök teljes mértékben elhasználódtak, azokat újjal helyettesítik.

NDK-ban az általánosan elfogadott \sim mellett alkalmazzák az ásványi nyersanyaglelőhelyek amortizációját is. Ez az amortizáció a kitermelt ásványi nyersanyag értékesítéséből származó jövedelem összegét jelenti, amely az ásványi nyersanyaglelőhelyek amortizációs leírásán keresztül (\rightarrow amortizációs leírások), mint az érték része, visszatükröződik az árban és a jövőbeni beruházások (\rightarrow beruházások), vagy a bányászatilag igénybevett előfordulásokon az állóeszközök egyszerű újratermelésének pénzügyi forrásává válik.

RSzK-ban szintén alkalmazzák az ásványi nyersanyaglelőhelyek amortizációja fogalmát (\rightarrow földtani kutatási ráfordítások megtérítése).

(a) basic funds depreciation	(n) Amortisation der Grundfonds
(b) амортизация на основните фондове	(o) амортизация основных фондов
(cs) amortizace základních prostředků	(r) amortizarea fondurilor de bază
(l) amortyzacja środków trwałych	(s) amortización de los medios básicos
(m) үндсэн хөрөнгийн элэгдэл хорогдол	(sz) odpisovanie základných fondov

15. állóeszközök selejtezése: az elhasználódás, vagy valamilyen más ok következtében használhatatlanná vált állóeszközök mérlegből való teljes vagy részleges leírására vonatkozó határozat. Az állóeszközök selejtezéséről speciális jegyzőkönyvet vesznek fel. Amennyiben az állóeszközöket más szervezetek fel tudják használni, úgy azok értékesítésre, vagy könyvjóváírással átadásra kerülhetnek.

(a) liquidation of basic assets	(n) Grundmittelaussonderung
(b) ликвидация на основни средства	(o) ликвидация основных средств
(cs) likvidace základních prostředků	(r) lichidarea mijloacelor de bază
(l) likwidacja środków trwałych	(s) liquidación de los medios básicos
(m) үндсэн хөрөнгийн устгалт	(sz) vyradovanie základných prostriedkov

16. általános gazdasági költségek: a járulékos költségek (rezsi) alkotórésze, mely a termelési folyamatban közvetlenül részt nem vevő adminisztrációs-igazgatási és kiszolgáló személyzet fenntartásával, valamint a földtani kutatócsoportok (expedíciók) gazdasági ellátásával kapcsolatos. Az ~hez tartozik ennek a személyzetnek az alap és kiegészítő munkabére; a társadalombiztosítási levonások; a tereppótlék; az igazgatási apparátus kiküldetési költségei; írószer; posta, telefon és rádiókapcsolat költségei; a földtani kutatócsoportok adminisztrációs-gazdasági igényeit kiszolgáló szállítóeszközök fenntartási költségei; a saját és bérbevett épületek és vagyontárgyak (a kisegítő-segédüzemi termelés céljára igénybevett épületek kivételével) fenntartási és folyó javítási ráfordításai; kulturális-tömegmunkára és sportolási célokra történő levonások a szakszervezet részére; a felettes szervek fenntartásával kapcsolatos költségek. Az adminisztrációs-igazgatási és kiszolgáló apparátus fenntartásához szükséges ráfordításokat az ~ árvetési előírásai és a személyzet létszáma határozza meg. Ezeket a költségeket (külön-külön a fő és segédüzemi termelés vonatkozásában) évente a földtani kutató vállalatok összeállítása alapján egyes országokban a felettes szerveknek kell jóváhagyniuk.

(a) general economic (or operating) expenses; administrative expenses	(n) Betriebsleitungskosten
(b) общостопански разходи	(o) общехозяйственные расходы
(cs) správní režie	(r) cheltuieli generale de gospodărie
(l) koszty zarządu	(s) gastos generales de la economía
(m) нийт аж ахуйн зардал	(sz) správna režia

17. általános termelési költségek: a járulékos költségek alkotórésze, mely a földtani kutatási munkák kivitelezésének szervezésével és kiszolgálásával kapcsolatos. Az ~ben legnagyobb fajsúllyal a munkavédelemmel és biztonságtechnikával kapcsolatos költségek jelentkeznek, azaz azok a ráfordítások, melyek a termelés feltételeinek javítására és a munkavégzési feltételek egészségesebbé tételével összefüggő intézkedések megvalósítására irányulnak. Ide tartoznak: a különböző védőberendezések folyamatos karbantartási és javítási ráfordításai; aknák és egyéb bányavágatok, gépi berendezések, üzemi fűdők és melegvíztárolók, különböző szellőztető és üzemi balesetek megelőzésére szolgáló felszerelések fenntartási költségei; védőruha, védőlábbeli és más biztonsági felszerelések, valamint védőital és -étel költségei; a biztonságtechnikával és a termelési higiéniaiával kapcsolatos műszaki propaganda ráfordításai; az üzemi étkeztetés és orvosi ellátás megszervezésének költségei. Ezen kívül az ~hez tartoznak még a munkahelyi szakmai képzés és továbbképzés költségei; a tanintézetek

esti vagy nappali tagozataira irányított dolgozókkal kapcsolatos költségek (utazási és tanulmányi szabadság költségei), valamint az egyetemi és középfokú tanintézetek hallgatóinak termelési gyakorlatával összefüggő költségek.

(a) general production expenses	(n) Produktionsgemeinkosten
(b) общепроизводственнi расходы	(o) общепроизводственные расходы
(cs) výrobní režie	(r) cheltuieli generale de producție
(l) kosztý ogólne produkci	(s) gastos generales de producci3n
(m) нийт үйлдвэрлэлийн зардал	(sz) výrobná réžia

18. ásványi nyersanyag: a föld mélyéből kitermelt hasznosásvány, az ipari nyersanyagok egy fajtája. Gazdasági rendeltetése és felhasználása szempontjából megkülönböztetünk energiahordozó, kohászati, vegyipari, építőipari és más ~okat. A nép-gazdasági igények változása, a bányászat műszaki és gazdasági feltételeinek, valamint az ~ok feldolgozási technológiájának fejlődése új ásványi nyersanyagfélések megjelenéséhez vezet.

(a) mineral raw materials	(n) mineralischer Rohstoff
(b) минерална суровина	(o) минеральное сырье
(cs) nerostné suroviny	(r) materie primă minerală
(l) surowce mineralne	(s) materia prima mineral
(m) эрдэс түүхий эд	(sz) nerastná surovina

19. ásványi nyersanyagok komplex hasznosítása: az ásványi nyersanyag legteljesebb és sokoldalú hasznosítása. Ennek eredményeként sokféle termék előállítására kerül sor, melynek anyagi alapját az eredeti ásványi nyersanyag egyes alkotórészei képezik.

(a) complex utilization of mineral raw materials	(n) komplexe Nutzung des mineralischen Rohstoffes
(b) комплексно използване на минералните суровини	(o) комплексное использование минерального сырья
(cs) komplexní využití nerostných surovin	(r) utilizarea complexă a substanțelor minerale utile
(l) wykorzystanie kompleksowe surowców mineralnych	(s) utilización compleja de la materia prima mineral
(m) эрдэс түүхий эдийг иж бүрэн ашиглах	(sz) komplexné využitie nerastných surovín

20. ásványi nyersanyagtartalmékok: a föld mélyében kimutatott és a népgazdaság különböző ágazataiban, jelenleg és perspektivikusan felhasználásra alkalmas hasznosásvány készletek (ásványvagyon) összessége. Az ~ képezik az energetika, a vas és színesfémkohászat, a vegyipar, építőipar stb. fejlődésének az alapját.

(a) mineral resources	(n) mineralische Ressourcen
(b) минерални ресурси	(o) минеральные ресурсы
(cs) nerostné zdroje	(r) resurse minerale
(l) bogactwa mineralne	(s) recursos minerales
(m) эрдсийн баялаг	(sz) zdroje nerastných surovín

21. ásványi nyersanyagvagyonnal való ellátottság: az összes megkutatott hasznos-
 ásvány készlet és a megfelelő bányászati ágazathoz tartozó bányavállalatok összes
 éves termelésének aránya, vagy az egyes ásványi nyersanyaglelőhely készletének és az
 adott lelőhelyet művelő bányavállalat éves termelésének viszonya. Az ~ot években
 mérik (→ ásványvagyon).

(a) providing for mineral reserves	(o) обеспеченность запасами полезных
ископаемых
(b) обезпеченост със запаси от полезни
изкопаеми	(r) gradul de asigurare cu rezerve de sub-
stanțe minerale utile
(cs) zabezpečení zásobami užitkových ne-
rostů	(s) aseguramiento de las reservas minera-
les
(l) zabezpieczenie zasobami kopalin	(sz) zabezpečenosť zásobami nerastných
surovín
(m) ашигт малтмалын нөөцөөр хангаг-
дсан байдал	
(n) Vorratsvorlauf	

22. ásványvagyon: a földtani kutatómunkák komplexumának végrehajtása ered-
 ményeként a föld mélyében kimutatott hasznos ásványok mennyisége. Az ~t rend-
 szerint súly- vagy térfogategységekben határozzák meg. Népgazdasági jelentőségük
 alapján megkülönböztetünk mérlegszerű (MNK-ban — műrevaló) és mérlegen kívüli
 (MNK-ban — nem műrevaló) ~t. A mérlegszerű ~hoz tartoznak azok a készletek,
 melyek bányászata és feldolgozása a jelen időber gazdaságilag célszerű, a mérlegen
 kívüliekhez pedig, melyek bányászata és feldolgozása jelenleg nem célszerű (az
 alacsony hasznoskomponens tartalom, vagy a dúsítási technológia és kohászati fel-
 dolgozás bonyolultsága, valamint a művelés nehéz bányaműszaki és vízföldtani fel-
 tételei miatt stb.), de gyakorlati jelentőségük lehet a jövőben. A megkutatott ~t
 (hasznosásvány-készleteket) annak ismeretessége és megbízhatósága függvényében
 négy kategóriára osztják fel: A, B, C₁ és C₂. Ezen kívül megkülönböztetnek remény-
 beli és földtani készleteket (a MNK-ban erre vonatkozó sajátosságok alább követ-
 keznek). Az A, B és C₁ kategóriájú vagyon (készlet) a bányatervezés és építés alap-
 jául szolgál. A C₂ kategóriájú vagyon pedig rendszerint az ásványi nyersanyaglelő-
 hely valószínű tartalékát képezi. Azonban egyes hasznosásványok (higany, ón stb.)
 bonyolult felépítésű lelőhelyei esetében megengedhető azok bányászatának tervezése
 a C₂ kategóriájú vagyon alapján. A reménybeli készletek alapján állapítják meg az
 A, B és C₁ kategóriájú készletek kimutatásának perspektíváit és tervezik a felderíté-
 kutatásokat.

Az ~nal kapcsolatos feladatok (az Állami Ásványvagyon Bizottság által jóvá-
 hagyásra kerülő készletek mennyisége, a jóváhagyások határideje; készletnövekedés,

a földtani kutató szervezetek minden szintjén tervezésre kerülnek és ezek a feladatok képezik a kutató szervezetek tevékenységének legfőbb értékelési mutatóit.

A SzU gyakorlatában a szilárd hasznos ásványok és felszínalatti vizek készlet-növekedésének tervezése csak a már felderített lelőhelyek viszonylatában történik, melyek ipari értékét műszaki-gazdasági jelentés bizonyítja (→ műszaki-gazdasági jelentés) és az eljárási rendnek megfelelően jóváhagyott ipari követelményekkel (kon-díciókkal) rendelkeznek. A kőolaj- és földgázkészletek növekedésének tervezése a fel-derítő kutatási munkák eredménye alapján történik. A földtani szervezetek tevékeny-sége értékelésének és gazdasági ösztönzésének, valamint a dolgozók anyagi érdekelt-ségének az alapját az ~ növekedésre vonatkozó feladatok teljesítésének a mértéke képezi (→ gazdasági ösztönzés, → munka anyagi és erkölcsi ösztönzése). Az ~ nö-vekedés adatai alapján állapítják meg a földtani kutató munkák gazdasági hatékonyságát (→ földtani kutatások hatékonysága).

Az MNK-ban földtani készletnek nevezik az ásványi nyersanyaglelőhely megku-tatott és a termelési veszteség figyelembevétele nélkül megállapított összes készletét. Ezenkívül az MNK-ban alkalmazzák a tartalék készletek fogalmát, amely olyan nem művealó ~, melynek kitermelése esetén a határköltség és reálköltség viszonya (mű-revalósági mutatója) 0,8—1,0 között van. Az MNK-ban a reménybeli készleteket, azok ismeretességének mértékében D_1 , D_2 és D_3 kategóriákba sorolják. Az LNK-ban és a SzU-ban hasonló kategóriákat (D_1 és D_2) alkalmaznak a kőolaj és földgáz remény-beli készleteire.

Több ország szakirodalmában megtalálható az „ipari ásványvagyon” fogalom, mely alatt a bányatervezésre és bányaeépítésre szolgáló ~t értik (az országok több-ségében ide tartoznak az A, B és C_1 kategóriájú, míg az NDK-ban ezenkívül a C_2 kategóriájú készletek is).

(a) mineral reserves	(n) Vorräte mineralischer Rohstoffe
(b) запасы на полезни ископаеми	(o) запасы полезных ископаемых
(cs) zásoby užitkových nerostů	(r) rezervele de substanțe minerale utile
(l) zasoby kopalín	(s) reservas de minerales útiles
(m) ашигт малтмалын нөөц	(sz) zásoby nerastných surovín

23. ásványvagyon mérleg: a föld mélyében levő kimutatott, megkutatott, vagy kitermelés alatt álló hasznos ásványvagyon (készletek) állami számbavétele és nyil-vántartása. Az ~ tartalmazza a hasznos ásványok mennyiségére és részben a minő-ségére vonatkozó adatokat. Az ismeretesség és megbízhatóság szerint a készleteket A, B, C_1 és C_2 kategóriákra osztják fel. A reménybeli, előzetesen becsült készletek az ~ben nem szerepelnek. Az ~ az A, B, C_1 és C_2 kategóriákban jóváhagyott, egyes országokban pedig ezen kívül az operatív készletszámítás szerinti A, B, C_1 és C_2 kategóriájú készleteket is, valamint a kitermelés alatt álló építőipari nyersanyag-lelőhelyek kategóriameghatározás nélküli, becsült készleteit is tartalmazza.

Az operatív úton (kutatás közben) számított hasznos ásvány készletek az ásvá-nyai nyersanyaglelőhely összvagyonának az érvényes módszertani előírások szerint,

rendszerint egy év alatt megkutatott részét képezik, melyet megfelelő ágazati bizottság elfogadott, de az Állami Ásványvagyon Bizottság még nem hagyott jóvá. A lelőhely készleteinek jóváhagyása után az operatív úton számbavett készletek módosulhatnak, ritkán jelentősen is.

Az NDK-ban az operatív úton számbavett készletek az ~ben nem szerepelhetnek.

(a) balance of mineral reserves	(o) баланс запасов полезных ископаемых
(b) баланс на запасите от полезни изкопаеми	(r) bilanțul rezervelor de substanțe minerale utile
(cs) bilance zásob ložisek nerostů	(s) balance de las reservas de minerales utiles
(l) bilans zasobów kopalin	(sz) bilancia zásob nerastných surovín
(m) ашигт малтмалын нөөцийн баланс	
(n) Vorratsbilanz	

24. ásványvagyon-vesztések: a mérlegszerű ásványi nyersanyagkészleteknek a lelőhely leművelése során, a föld mélyéből ki nem termelt, felhagyott része. Megkülönböztetnek olyan ~et, melyek a hasznos ásvány test hirtelen kiékelődésének vagy a vastagsága erőteljes csökkenésének következményeként áll elő, valamint olyan megengedett ~et, melyek a bányaművelés biztonságos vitele érdekében elkerülhetetlenek (bányavágatok, mélyfúrások, zavart és vízzel elöntött bányamezők körüli, továbbá épületek, vasút és víztározók alatti stb. védőpillérek). Az ~et a felhagyott és kitermelt ásványvagyon arányát kifejező mutatóval jellemzik.

Az ~ normáit a bányatervezés során állapítják meg.

(a) useful mineral losses	(n) Vorratsverluste
(b) загуби на полезно изкопаемо	(o) потери полезного ископаемого
(cs) ztráty užítkového nerostu	(r) pierderi de substanțe minerale utile
(l) straty kopaliny	(s) pérdidas del mineral útil
(m) ашигт малтмалын хаягдал	(sz) straty użytkowych nerastov

25. átlagkereset: egy fő dolgozó valamilyen időegységre eső, pénzben kifejezett keresetszintjét meghatározó mutató. Az ~ (havi, negyedéves, éves) megállapítása a megfelelő időtartamra eső munkabéralap, prémiumok és jutalmazási alap összegének az ugyanarra az időtartamra vonatkoztatott átlagos állományi létszámmal való elosztása útján történik.

(a) mean wages (salaries)	(n) Durchschnittslohn
(b) средна работна заплата	(o) средняя заработная плата
(cs) průměrná mzda	(r) retribuția medie
(l) płaca średnia	(s) salario medio
(m) дундаж цалин	(sz) priemerná mzda

26. bányajáradék: külön tiszta jövedelem, melyet a kedvezőbb természeti feltételekkel és gazdaságföldrajzi adottságokkal rendelkező ásványi nyersanyaglelőhelyeket művelő bányavállalatok hoznak létre. A jelentős mennyiségű ásványvagyonnal, magas hasznos komponens tartalommal és kedvező bányaműszaki viszonyokkal rendelkező lelőhely ásványi nyersanyagának felhasználása esetén magasabb munkatermelékenységi és alacsonyabb termelésráfordítási előfeltételek teremthetnek meg azokhoz a vállalatokhoz képest, melyek gyengébb paraméterekkel jellemezhető ásványi nyersanyaglelőhelyeket hasznosítanak. A szocialista gazdasági rendszerben a \sim felett teljes mértékben az állam rendelkezik.

(a) acreage rent; royalty

(b) минна рента

(cs) důlní renta

(l) renta górnicza

(m) уулын рент

(n) Bergwerksrente

(o) горная рента

(r) renta minieră

(s) renta minera

(sz) banská renta

27. bányamérési munkák: térbeli-geometriai mérések végzése a hasznosásvány testek, kutató és termelési célokat szolgáló bányavágatok, a felszín alatt vagy az ásványi nyersanyaglelőhely külszínén megépített létesítmények stb. térbeli elhelyezkedésének megfelelő bányatérképeken, metszeteken, szelvényeken való ábrázolása érdekében. A \sim nyújtanak lehetőséget a kutató és termelő vágatok kitérés helyeinek meghatározására; az ásványi nyersanyag-készletszámítások végzésére; közetmozgások és deformációk jellegének tanulmányozására és a bányaműveletek káros hatásai veszélyének kitett létesítmények védelmére való intézkedések meghatározására. A \sim (felvételezés) eredményeit felhasználják a hasznosásvány kutatás, valamint a bányavállalatok tervezése, építése, működése és felszámolása során felmerülő különböző bányaműszaki feladatok megoldásához.

- (a) mine surveying
- (b) маркшейдерски работи
- (cs) měřické práce
- (l) miernictwo górnicze
- (m) маркшейдерийн ажил

- (n) markscheiderische Arbeiten
- (o) маркшейдерские работы
- (r) lucrări topografice miniere
- (s) trabajos topográficos
- (sz) banksé meračské práce

28. bányászati kutatás: hasznosásvány felderítés és kutatás céljaira szolgáló bányavágatok létesítése. Települési helyzetük szerint megkülönböztetnek felszíni (árkok, kutatógödrök stb.) és földalatti (függőleges és lejtaknak, keresztvágatok, telepavágatok stb.) vágatokat.

- (a) exploring mining
- (b) минно-проучательни работи
- (cs) báňskoprůzkumné práce
- (l) roboty górniczno-rozpoznawcze
- (m) уул хайгуулын ажил

- (n) bergmännische Erkundungsarbeiten
- (o) горноразведочные работы
- (r) lucrări miniere de explorare
- (s) trabajos mineros de exploración
- (sz) banksé prieskumné práce

29. bányászati munkák termelékenységé: meghatározott időtartam alatt (egy műszak, nap, hónap vagy év) egy bányamunkásra vagy brigádra jutó kihajtott bányavágat mennyisége (térfogata). A ~ megállapításánál számításba veszik úgy az alap-, mint a kiegészítő tevékenységen foglalkoztatott összes bányamunkást. A ~ a vágathajtási tevékenység szervezési és technológiai színvonalának egyik mutatója.

- (a) labour efficiency in mining
- (b) производительность на труда при минните работи
- (cs) produktivita práce při báňských pracích
- (l) wydajność pracy przy robotach górniczych
- (m) уулын ажлын хөдөлмөрийн бүтээмж
- (n) Arbeitsproduktivität bergmännischer Arbeiten

- (o) производительность труда на горных работах
- (r) productivitatea muncii în lucrările miniere
- (s) productividad del trabajo en los labores mineros
- (sz) produktivita práce na báňských pracích

30. bányaterület: a föld mélyének az a része, melyet a bányászati szervezet vagy vállalat rendelkezésére bocsátottak az ásványi nyersanyaglelőhely ipari leművelésének idejére. A ~ rendelkezésre bocsátása nem ad jogot annak határterületén a földfelszín hasznosítására, azaz a ~ nem azonosítható a földterületi kijelöléssel. A ~ kijelölését és a vonatkozó okmányok kiadását az állami bányaműszaki felügyelőség szervezetei végzik.

- (a) mining claim
- (b) определяне територия и граници за развитие на добиващото предприятие
- (cs) dobývaci prostor
- (l) obszar górnicy

- (m) уулын эдэлбэр газар
- (n) Bergbauschutzgebiet
- (o) горный отвод
- (r) concesia minieră
- (s) concesión minera
- (sz) dobývaci priestor

31. bányavágatok: a földkéregben keletkezett üregek (légterek), melyek az ásványi nyersanyag felderítésével, kutatásával és kitermelésével kapcsolatos tevékenység eredményeként jöttek létre.

- (a) mine workings
- (b) минни изработки
- (cs) báňská díla
- (l) wyrobiska górnice
- (m) уулын малтац

- (n) bergmännische Auffahrungen, Aufschlüsse
- (o) горные выработки
- (r) lucrări miniere
- (s) laboreos mineros
- (sz) banksé diela

32. bázisidőszak: időtartam, melynek mutatói kiindulási alapul szolgálnak az adott gazdasági (többségében tervezési) feladat megoldásához. A ~ mutatóinak összessége képezi az alapinformációt.

- (a) base period
- (b) базов период
- (cs) výchozí (srovnávací) období
- (l) okres podstawowy
- (m) тулгуур үе

- (n) Basiszeitraum
- (o) базовый период
- (r) perioada de bază
- (s) periodo base
- (sz) základné obdobie

33. befejezetlen munkák: azok a földtani kutatási munkák, beleértve a már teljesítetteket (→ teljesített földtani kutatási munkák) és a még folyamatban levő munkákat (→ folyamatban levő munkák) is, melyek még nem zárultak le a földtani zárójelentés adattárba történő leadásával és a kutatási ráfordítások elszámolásával.

- (a) incomplete works
- (b) неприключени работи
- (cs) nezakončené práce
- (l) prace niezakończone
- (m) бүрэн төгс дуусаагүй ажил

- (n) nicht abgeschlossene Arbeiten
- (o) незаконченные работы
- (r) lucrări neterminate
- (s) trabajos inconclusos
- (sz) neukončené práce

34. befejezett földtani kutatás: azok a befejezett földtani kutatási munkák, melyek eredményeiről a földtani zárójelentés elkészült és annak adattárba való leadása ügyrend szerint igazoltan megtörtént. A ~i munkák ráfordításai, azok árvetési értékük szerint a záró könyvelési mérlegben leírásra kerülnek. A földtani kutató szervezetek mérlegeiből leírásra kerülő kutatási ráfordítási összeget a teljesített összes munkamennyiség könyvelési nyilvántartása alapján határozzák meg.

A BNK, LNK és MNK földtani kutatási gyakorlatában ezt a szakkifejezést, illetve értelmezést nem alkalmazzák.

(a) finished geologic prospecting	(n) fertiggestellte geologische Untersuchungsarbeiten
(b) приключени геологопроучвателни работи	(o) законченные геологоразведочные работы
(cs) dokončené geologickoprůzkumné práce	(r) lucrări de cercetare geologică terminate
(l) prace geologiczne zakończona dokumentacją	(s) trabajos de exploración geológica concluidos
(m) геологи хайгуулын бүрэн дууссан ажил	(sz) dokončené geologicko-prieskumné práce

35. belső ágazati elszámolások: felettes szervezetekkel való pénzügyi elszámolás. Ez az önálló mérleggel rendelkező földtani kutató egységek (vállalatok, expedíciók, kiszolgáló üzemek stb.) felettes szervezeteikkel (földtani igazgatóságok, trösztök, egyesülések, minisztérium) való elszámolását jelenti a forgóeszközök átcsoportosítása, eredményelvonás és egyéb megtérítésre kerülő tevékenység területén. Ezeket az elszámolásokat a belső ágazati elszámolási számlán (alszámla bontásokkal) tartják nyilván. A ~ nyilvántartási helyességének a feltétele a felek közötti könyvviteli bejegyzések azonossága (mind a tartozik, mind a követel oldalon), melyet mindkét fél a főkönyvi számlák alapján havonta köteles ellenőrizni.

(a) accounts within a department	(n) innerbetriebliche Rechnungsführung
(b) вътрешно-ведомствени разчети	(o) внутриведомственные расчеты
(cs) vnitřní oddělové rozpočty	(r) calcule departamentale interne
(l) rozliczenie wewnątrzbranżowe	(s) cuentas inter-administrativas
(m) албан газрын дотоод тооцоо	(sz) vnútrorezortné zúčtovanie

36. belső gazdasági elszámolás: az üzemszervezetek, műhelyek, részlegek és az adott földtani kutató szervezet (vállalat) más belső egységei termelési-gazdasági tevékenységének keretében megvalósuló gazdasági elszámolás. A földtani kutató szervezetek (vállalatok) ~át az önálló mérleggel nem rendelkező termelési egységek (kutató csoportok, fúrási és bányászati részlegek, egyes munkabrigádok) gazdasági elszámolása jelenti. Ennek az elszámolásnak egyik formája például, a mélyfúrási és kutató bányavágathajtási feladatok teljesítésén dolgozó brigádok önálló gazdasági elszámolása. Az a vállalat, amely ~i rendben működik, vagy erre a szervezési formára kíván áttérni, egyértelműen lehatárolt és a konkrét tervfeladatok (vagy azok egy részének) teljesítésére alkalmas belső szervezeti egységekkel kell hogy rendelkezzen.

(a) internal economic accounting	(cs) vnitřní podnikový rozpočet
(b) вътрешно-стопански разчет (сметка)	(l) rozliczenie wewnątrzzakładowe

(m) аж ахуйн дотоод тооцоо	(r) calcule economice interne
(n) innerbetriebliche wirtschaftliche Rechnungsführung	(s) cuenta económica interna
(o) внутрихозяйственный расчет	(sz) vnútro podnikový rozpočet

37. бeлсѳ газдасагн тeрвeзeс: а фѳлдтaи i кyтaтѳ сeрвeзeтeс aннaк бeлсѳ eгсeгeи (кyтaтѳ цсoпoртoк, yзeмрeсзeк, мyхeлeк стб.) тeрмeлeсн- гaздaсaгн тeвeкeнcсгeнeк тeрвeзeсe a фeлтeс ирaнyитѳ сeрвeк aлтaл рeсзyкрe мeгaтaрoзoтт тeрвфeлaдaтoк тeлжeснтeсeнeк бнзтoснтaсa eрeкeбeн. A ~ фeлaдaтaи кѳжe тaртoзжк, гoгy a жѳвaхyгoтт тeрвфeлaдaтoк тeлжeснтeсe eрeкeбeн фeлтaржa eс мoзгѳснтa a бeлсѳ тaртaлeкoкaт eс eрвeнyеснтeс a мyнкa eс aнyгaи рaфoрднтaсoк кoрсeрy нoрмaтнvаи. Мeгкyлѳнбѳзтeтeк мyсзaкн-гaздaсaгн тeрвeзeст, aмeлy a кyтaтѳсeрвeзeтeс eс aлeгсeгeи рeсзeрe мeгсaбжa a хoсзсaбб тaвoн eлeрнн кнвaнт мeннyсeгн eс мнѳсeгн мyтaтѳoкaт, вaлaмнt oпeрaтнv-тeрмeлeсн тeрвeзeст, мeлyнeк кeрeтeбeн a рѳвнд тaврa (хѳнaп, дeкaд, нaп, мyсзaк) сзѳлѳ фeлaдaтoкaт eс aзoк тeлжeснтeсeнeк фeлтeлeлeи тaтaрoзжaк мeг. A ~ мaгaбaн фoглaлжa мaгaнaк a тeрвeзeснeк a мeгсeрвeзeсeс eс a тeрвeк тeлжeснтeсeнeк мeнeткyбeнн eллeнѳржeсeснт eс.

(a) internal economic planning	(n) Betriebsplanung
(b) втeрeсншн-стoпaнскo плaннрaннe	(o) внyтрнхoзyйствeннoe плaннрoвaннe
(cs) vnútro podnikové plánování	(r) planificarea economică internă
(l) planowanie wewnątrzakładowe	(s) planificación económica interna
(m) аж ахуйн дотоод тѳлѳвлѳлт	(sz) vnútro podnikové plánovanie

38. бeрyхaзaсн тeрв: а фѳлдтaнн кyтaтѳ сeрвeзeтeк (вaллaтaтoк) рeсзeрe жѳвaхyгoтт тeрв eгyиk фeжeзeтe, мeлyбeн eлѳирaнyoзжaк aз aллaмн бeрyхaзaсoк eс aз eпнтeсн-сeрeлeсн мyнкaк вoлyмeнeт, вaлaмнt aз aллѳaлaпoк (aллѳeсзкyжѳк) тeрмeлeсбe хeлyжeсeнeк yтeмeт.

A BNK-ban a ~ тaртaлмaзжa a фѳлдтaнн кyтaтaсн eс aз eпнтeсн-сeрeлeсн мyнкaк мeннyсeгeт, a гeпн фeлсeрeлeсeк eс бeрeндeзeсeк бeсзeржeсн рaфoрднтaсaи, a мyсзaкн-тeрвeзeсн мyнкaкaт стб.

A MoNK-ban a ~бe eпнтк бe a рeалнзaлт нyерeсeс (eрeдмeнy) eгy рeсзeт eс. Aз ѳсзсe тeрвмyтaтѳ мaгaбaн фoглaлѳ ~eт рeндсeрнeт a фѳлдтaнн игaзгaтѳсaс рeсзeрe хaгyжaк жѳвa, мнг aз игaзгaтѳсaс ирaнyитaсa aлa тaртoзжѳ вaллaтaтoк oлyн ~eт кaпнaк, мeлyбeн eсaк a фѳбб мyтaтѳк (a фѳлдтaнн кyтaтaсн eс eпнтeсн-сeрeлeсн мyнкaкрa ирaнyлѳ бeфeктeтeсeк) сeрeпeлeнeк.

(a) plan of capital investments	(n) Investplan
(b) плaн зa кaпнтaлннтe влoжeння	(o) плaн кaпнтaлнyх влoжeннй
(cs) plán investíc	(r) planul investițiilor capitale
(l) plan inwestycyjny	(s) plan de inversiones básicas
(m) хѳрeнгѳ oрyулaлтyн тѳлѳвлѳгѳѳ	(sz) plán investícií

39. beruházások: új állóalapok létrehozásával, valamint a meglevők rekonstrukciójával és bővítésével kapcsolatos ráfordítások. A ~ ráfordításai (a pénzügyi forrásoktól függetlenül) a saját erőből vagy vállalkozó részvételével megvalósított bármilyen típusú építési-szerelési munka költségeiből, a berendezések és vagyontárgyak megvásárlására fordított összegekből, a tervezési munkák költségeiből, valamint egyes KGST országokban a kőolaj- és földgázkutató mélyfúrások (kútépítés) költségeiből tevődnek össze.

Ezenkívül az NDK-ban használatos az ásványi nyersanyaglelőhelyek kutatásával és azok termelésre való előkészítésével kapcsolatos ~ fogalma. Ezekhez a ráfordításokhoz tartoznak valamennyi ásványi nyersanyagfelelés részletes fázisú földtani kutatási költségei, a termelő kúttá minősített felderítő kutatófúrások, valamint a kőolaj- és földgáztermelő fúrások költségei (termelő kutak felszereléseinek és a termelési tervek kidolgozásának ráfordításai). Mindezek a ráfordítások bekerülnek a termelő vállalat könyvelési mérlegének aktívái közé, azaz végbemegy az ásványi nyersanyaglelőhely aktiválása.

A CsSZK-ban a beruházások terhére végzik a későbbiekben termelési célokat szolgáló kutató bányavágatok kihajtását, valamint a kőolaj- és földgáztermelő kutak építését.

(a) capital investments	(n) Investitionen
(b) капитални вложения	(o) капитальные вложения
(cs) investice	(r) investiții capitale
(l) nakłady inwestycyjne	(s) inversiones básicas
(m) хөрөнгө оруулалт	(sz) investicie

40. bevételek-kiadások mérlege: pénzügyi terv, mely az adott szervezet (vállalat) tervbevett időszakra vonatkozó gazdasági tevékenységének pénzügyi mutatóit jellemzi. A ~ egy naptári évre kerül összeállításra, negyedéves bontásban. A ~ nagy szerepet játszik az eszközökkel való helyes gazdálkodásban, a felhalmozás meghatározásában, a gazdasági ösztönzés céljaira szolgáló alapok képzésében, a belső anyagi források és tartalékok mozgósításában, valamint az állami költségvetési kapcsolatok időbeni és szabályos megvalósításának ellenőrzésében. A bevételek-kiadások mérlegét az adott népgazdasági ágazat által szabályozott formában dolgozzák ki. Ehhez a mérleghez csatolják a felhalmozásra, a saját forgóeszközök növekedési normatíváira, a tartós mérlegforrásokra, a munkák finanszírozási forrásaira vonatkozó és más, a megfelelő pénzügyi mutatók megalapozására irányuló számítási anyagokat.

(a) balance of income and expenses	(n) Bilanz der Einnahmen und Ausgaben
(b) баланс на доходе и расходы	(o) баланс доходов и расходов
(cs) bilanc příjmu a výdajů	(r) bilanțul veniturilor și cheltuielilor
(l) bilans dochodów i wydatków	(s) balance de ingresos y egresos
(m) орлого, зарлагын баланс	(sz) bilancia príjmov a výdavkov

41. bérbesorolási-képesítési kézikönyv: a fizikai dolgozók által teljesítésre kerülő munkafeladatok végrehajtási ismérveinek (jellemzőinek) jegyzéke. A ~ben a tartalmi és szakmai megjelenésükben sokrétű munkafajtákat képesítési kategóriákba (osztályokba) sorolják, azok bonyolultsági mértékétől függően, de rendszerint a munkafeltételek figyelembevétele nélkül. A földtani kutató szervezetekben a munkák díjszabásának, valamint a fizikai dolgozók képesítési kategóriákba való besorolásának megállapításánál kötelező a besorolási-képesítési ismérvek alkalmazása.

(a) wage-rates and skills handbook	(n) Qualifikationshandbuch
(b) тарифно-квалификационен справочник	(o) тарифно-квалификационный справочник
(cs) tarifně kvalifikační katalog	(r) indicator tarifar de calificare
(l) taryfikator kwalifikacyjny i tabele płac	(s) manual calificador y de tarifas
(m) тариф-мэргэшлийн лавлах	(sz) tarifno-kvalifikačný katalog

42. bértarifarendszer: szabályok összessége, melyek segítségével a különböző fajtájú és természetű munkák összehasonlító értékelésében egységes és általánosan kötelező mércét használnak a munkabér mértékének legmegalapozottabb meghatározása céljából. A ~ segítségével veszik figyelembe a munka bonyolultságának mértékét és a munkafeltételeket, valamint az összes végrehajtásra kerülő munkafunkció (művelet) felelősségének mértékét, jellegét és jelentőségét. A ~ mint kiegészítő elemeket tartalmazza a munkavégzés területének gazdasági jelentőségét és a helyszíni munkakörülmények sajátosságait figyelembe vevő területi koefficienseket; a nehéz vagy egészségre káros munkakörülmények miatt magasabb alapbérben részesülő szakmák jegyzékét, valamint a magashegységi, víznélküli és sivatagi stb. területeken teljesített feladatok nagyobb munkaráfordítási igényét tükröző koefficienseket.

(a) tariff system	(n) Tarifsystem
(b) тарифна система	(o) тарифная система
(cs) tarifní soustava	(r) sistem tarifar
(l) system taryfowy	(s) sistema de tarifas
(m) тарифийн систем	(sz) tarifný systém

43. bértarifatóblázat: olyan skála, mely meghatározza a fizikai dolgozók különböző csoportjai munkabérének a szakmai képesítésük függvényében való arányát. A ~ meghatározott számú tarifa vagy díjszabási kategóriából (osztály) és a hozzájuk tartozó tarifa vagy díjszabási koefficiensből áll. A tarifakategória a munka bonyolultságának, pontossági igényének és felelősségének mértékét fejezi ki. A tarifa-koefficiens pedig megmutatja, hogy az adott szakmai képesítésű munkáért járó bér-szint hányszorosan haladja meg a ~ I. díjszabási kategóriába sorolt képesítésűek munkabérszintjét.

(a) tariff scale	(cs) tarifní stupnice
(b) тарифна мрежа	(l) siatka płac

(m) тарифийн сүлжээ

(n) Tarifbestimmung

(o) тарифная сетка

(r) rețea tarifară

(s) escala de tarifas

(sz) tarifná stupnica

44. brigád-műszak: a munkaidő nyilvántartásának mértékegysége, mely egy munkabrigád egy üzemi műszakra eső munkaidejével egyenlő.

(a) crew-shift

(b) бригадо-смена

(cs) směna osádky

(l) brygado-zmiana

(m) бригад-ээлж

(n) Arbeitszeit einer Bohrbrigade pro Schicht

(o) бригадо-смена

(r) brigadă-schimb

(s) brigada-turno

(sz) zmena osádky

45. díjtétel: 1. A fizikai dolgozó munkájáért járó bér pénzben kifejezett mértéke, a dolgozó képesítési kategóriájának (besorolásának) és munkaráfordításának függvényében. A ~ meghatározása úgy történik, hogy a teljesítménybéres dolgozó napi alaphétdíjtételét elosztják az egy műszakra eső teljesítménynormával, vagy pedig az órabért megszorozzák az egyes munkafajták teljesítésére meghatározott órában kifejezett időnormával. 2. Költségvetési díjtétel, → fajlagos költségvetési díjtétel.

(a) cost sheet; calculated cost of work

(b) разценка

(cs) kalkulace mzdových nákladů

(l) wycena

(m) үнэлгээ

(n) Lohnsatz; Aufwandsnormativ

(o) расценка

(r) tarifare-prețuri

(s) tarifa

(sz) kalkulácia

46. egységes időnormák: a népgazdaság egy vagy több ágazatában azonos technológia melletti meghatározott munka- vagy részfeladatok teljesítésére megállapított munkanormatívák (munkaidő ráfordítások) gyűjteménye. Az \sim -at időmérés vagy több év tényleges munkaidő ráfordításait magában foglaló statisztikai beszámoló-jelentések adatainak kiértékelése alapján a korszerű munkamódszerek és technológia, valamint az élenjáró termelési tapasztalatok figyelembevételével határozzák meg. Az \sim képezik a helyes munkabérszabályozás alapját. Az \sim jóváhagyásakor meghatározzák azok bevezetésének határidejét is annak érdekében, hogy az illetékes szervezetek (vállalatok) idejében intézkedhessenek a termelési technika, technológia és szervezés megjavítására a munka termelékenységének a normák által előírt irányzott szintjére való emelése céljából.

Az \sim -ra példaként szolgálnak a több KGST tagországban is alkalmazott mélyfúrási és bányavárat-kihajtási normák. Az MNK-ban az \sim terminust nem alkalmazzák.

(a) uniform standard time; uniform rates of time	(n) Zeitnormen, einheitliche
(b) единични норми за време (изработка)	(o) единые нормы времени
(cs) jednotné normy času	(r) norme unice de timp
(l) normy czasu (produkcji) jednolite	(s) normas unitarias de tiempo (rendimiento)
(m) цагийн нэгдсэн норм	(sz) jednotné normy času

47. egységnyi készletre eső kutatási ráfordítás (fajlagos kutatási ráfordítás): az ásványi nyersanyagkészletek (\rightarrow ásványvagyon) egységnyi növekedésére fordított felderítő és kutatási költség. Egyes KGST tagországok földtani kutatási gyakorlatában a tényleges fajlagos kutatási ráfordítást a megvalósult felderítő és kutató munkák (ritkán csak a kutató munkák) költségvetési árban kifejezett volumenének a készlet-növekedés mennyiségével való elosztása útján határozzák meg. A tervezett \sim -t az

előző évek folyamán kialakult tényleges ráfordítások alapján, de a prognosztizált tudományos-műszaki fejlődés következtében feltételezett ráfordítási változások, valamint a tervezett felderítő és kutató munkák várható földtani-gazdasági körülményeinek figyelembevételével határozzák meg. A tervezett és tényleges fajlagos kutatási költségek összevetése alapján lehet megítélni a földtani kutató szervezet (vállalat) tevékenységének hatékonyságát.

(a) prospecting expenditure per unit of reserves	(n) spezifischer Aufwand der Erkundung einer Vorratseinheit
(b) отнесенные расходы за изучение на единица запаси	(o) удельные затраты на разведку единицы запасов
(cs) měrné náklady na průzkum jednotky zásob	(r) investiția specifică pentru unitatea de rezerve
(l) koszty jednostkowe rozpoznania zasobów	(s) gastos específicos en la exploración de una unidad de reservas
(m) нэгжийн нөөцийн хайгуулын хувийн зардал	(sz) náklady na prieskum na jednotku zásob

48. egységnyi munka költségvetési értéke: → fajlagos költségvetési díjtétel.

(a) estimated cost (value) of unit of work	(o) сметная стоимость единицы работ
(b) сметна стойност на единица работа	(r) prețul de deviz al unității de lucrare
(cs) rozpočtové náklady na jednotku práce	(s) costo presupuestario de la unidad de trabajos
(l) wartość kosztorysowa jednostkowa	(sz) rozpočtové náklady na jednotku práce
(m) ажлын нэгжийн төсвийн өртөг	
(n) kalkulierte Kosten für eine Leistungseinheit	

49. elemi csapások következményeinek felszámolása: árvizek, földrengések, hegycsuszamlások stb. következtében megsérült termelő és kommunális létesítmények helyreállítási munkáinak elvégzése. Ezeknek a helyreállítási munkáknak a ráfordításait mint költségvetésben elő nem irányozhatókat, felsőbb utasításra jogosult szervek határozata alapján speciális forrásból finanszírozzák.

(a) liquidation of natural disastrous effects	(o) ликвидация последствий стихийных бедствий
(b) ликвидация на последствия от стихийни бедствия	(r) lichidarea urmărilor catastrofelor
(cs) likvidace následků přírodních katastrof	(s) liquidación de los efectos de los cataclismos
(l) likwidacja skutków klęsk żywiołowych	(sz) likvidácia následkov živelných pohrôm
(m) гэнэтийн аюулын уршгийг арилгах	
(n) Beseitigung von Katastrophenauswirkungen	

50. ellenőrző felmérések (ellenőrzések): a teljesített földtani kutatási munkák értéke kifizetési helyességének szűrőpróba szerinti ellenőrzése a helyszínen. Az ~et a kifizetett vagy leszámházott munkák közvetlen, helyszíni felmérése, vagy az átadás-átvételi jegyzőkönyvben szereplő teljesített földtani kutatási munkáknak az elsődleges termelési-műszaki és könyvelési dokumentációval való összehasonlítása útján végzik. Az ellenőrzésre jogosult szervek: 1. Összehasonlítják az átadás-átvételi jegyzőkönyvekben szereplő befejezett munkafázisok értékét, a járulékos munkák és költségek volumenét a befejezett munkákat átvevő bizottság adataival és az elsődleges termelési-műszaki, valamint könyvelési dokumentációval. 2. Ellenőrzik a kifizetett munkák vagy azok egyes elemeinek befejezettségét. Az ~ eredményeit kétoldalú jegyzőkönyvben rögzítik.

(a) check quantity surveying (checking)

(b) контролни замери

(cs) kontrolní měření

(l) obmiary kontrolne

(m) хяналтын (шалгалт) хэмжилт

(n) Kontrollmessungen

(o) контрольные обмеры (проверки)

(r) măsurători de control

(s) mediciones de control (comprobaciones)

(sz) kontrolné merania

51. előirányzatlan munkák és ráfordítások: olyan földtani kutatási munkák és ráfordítások, melyeket a terv és költségvetési dokumentáció összeállításánál nem lehetett figyelembe venni, de azok a földtani kutatás folyamatában szükségessé váltak.

A SzU-ban és a MoNK-ban ezeket a ráfordításokat a költségvetésben képzett tartalék terhére egyenlítik ki (→ tartalék elő nem irányzott munkákra és ráfordításokra).

A BNK, CsSzK, LNK és MNK kutatási gyakorlatában ezek a ráfordítások meghatározott normatívák szerint a költségvetési (árvetési) díjtételben szerepelnek.

Az NDK-ban az ~ terminust nem alkalmazzák.

(a) unforeseen works and expenses

(b) непредвидени работи и разходи

(cs) nepředvidane práce a náklady

(l) prace i wydatki nieprzewidziane

(m) урьдчилан тусгагдаагүй ажил ба зардал

(n) unvorhergesehene Arbeiten und Aufwendungen

(o) непредвиденные работы и затраты

(r) lucrări și cheltuieli neprevăzute

(s) trabajos y gastos imprevistos

(sz) nepredvidané práce a náklady

52. előleg: a vállalkozónak kiadott vagy a megrendelőtől kapott pénzösszeg a teljesítésre váró munkáért (szolgáltatásokért) járó kifizetés terhére. Az ~ kifizetése (felvétele) a szerződésben előirányzott méretekben és esetekben a pénzösszeg bank útján történő átutalásával realizálódik. A szerződésben kerül megállapításra az ~ elszámolásának határideje is — általában a ténylegesen teljesített munkáért járó pénzösszeg terhére. Gyakorlatban előfordul ~ kifizetése utólagos elszámolási kötelezettség mellett is (például önálló mérleggel nem rendelkező földtani kutató egységek ve-

zetőinek; kiküldöttnek — kiküldetési költségekre és más elszámolásköteles személyeknek — kisebb gazdasági költségekre).

Az LNK-ban a vállalkozóknak ~et nem adnak ki.

(a) advance	(n) Vorauszahlung auf zu erwartende Aufwendungen; Vorschuß
(b) аванс	(o) аванс
(cs) záloha	(r) avans
(l) zaliczka	(s) anticipo
(m) урьдчилгаа	(sz) záloha

53. elszámolási betétszámla (egyszámla): minden gazdálkodó intézmény vagy vállalat bankban megnyitott, önálló könyvelési mérleggel rendelkező és gazdasági elszámolás alapján funkcionáló folyószámlája, melynek segítségével bonyolítják le a bankszámlapénzes, készpénzfizetés nélküli bankügyleteket és minden más pénzügyi kötelezettséggel járó elszámolást. Az elszámolási betétszámláról veszik fel a munkások és alkalmazottak munkabérének kifizetésére, valamint a készpénzfizetés nélkül nem bonyolítható kisebb gazdasági kiadásokra szolgáló készpénzt. Az elszámolási betétszámlán írják jóvá az intézmény (vállalat) részére járó pénzügyi összegeket (a teljesített földtani kutatási munkáért és elvégzett szolgáltatásokért járó, továbbá termékek és anyagok értékesítéséből eredő és az állami költségvetésből és felettes szervektől származó stb. bevételeket). Ily módon, ezen a számlán gyűlnek össze és tartják nyilván az intézmény (vállalat) összes pénzügyi eszközét.

(a) settlement account	(n) Bankkonto
(b) разчетна сметка	(o) расчетный счет
(cs) obrátový účet	(r) contul de cheltuieli
(l) konto rozliczeniowe	(s) cuenta de cálculo
(m) тооцооны харилцах данс	(sz) bežný účet

54. erkölcsi kopás: a műszaki eszközök speciális értékvesztése, a konstrukciós elévülés, hatékonyabb vagy kisebb eszköz- és munkaráfordítással előállított gépek és berendezések megjelenése következtében.

(a) moral wear and tear	(n) moralischer Verschleiß
(b) морально износоване	(o) моральный износ
(cs) morálni opotrební	(r) uzura morală
(l) zużycie moralne	(s) obsolescencia
(m) моралийн элэгдэл	(sz) morálne opotrebovanie

55. építési-szerelési munkák: új épületek és létesítmények felépítésével, a meglévők bővítésével és felújításával, az állóalapok (állóeszközök) nagyjavításával, gépek, létesítmények felszerelésével és összeállításával kapcsolatos munkakomplexum. A földtani ágazatban ~kal létesítik az új, termelési és speciális célokat szolgáló, valamint szociális-kulturális és más rendeltetésű építmények nagy részét. A KGST tagországok többségében az ~at a beruházások terhére végzik.

(a) building and assembly works	(n) Bau- und Montagetarbeiten
(b) строительно-монтажни работи	(o) строительно-монтажные работы
(cs) stavebně montážní práce	(r) lucrări de construcții-montaj
(l) roboty budowlano-montażowe	(s) trabajos de construcción y montaje
(m) барилга-утсралтын ажил	(sz) stavebno-montážne práce

56. értékterv: a földtani szervezet (vállalat) éves tervben előirányzott kutatási munkáinak összes költsége. A munka termelékenységeinek növekedése, a berendezések jobb kihasználása, anyagtakarékosság és az igazgatási apparátus fenntartási költségeinek és más ráfordításoknak a csökkentése eredményeként az ~ összege alacsonyabb mint a földtani kutatási munkák tervezett költségvetési értéke.

Egyes KGST tagországokban (NDK, SzU) az ~ terminust a földtani kutatási munkák önköltsége kifejezéssel azonosítják (→ földtani kutatások önköltsége).

A BNK-ban és az LNK-ban az ~ megegyezik a kutatási munkák költségvetési értékével (→ földtani kutatási program költségvetési értéke).

(a) planned cost	(n) Plankosten
(b) планова стойност	(o) плановая стоимость
(cs) plánovaná nákladovost	(r) preț de plan
(l) wartosc planowana	(s) costo planificado
(m) төлөвлөгөөт өртөг	(sz) plánované náklady

57. éves jutalom: a földtani szervezetek (vállalatok) kollektíváinak az év folyamán elért eredmények után járó kiegészítő anyagi ösztönzése. Az ~ kifizetése a dolgozók munkabérének arányában és az adott szervezetnél eltöltött folyamatos munkaviszony figyelembevételével (az LNK-ban, MNK-ban és NDK-ban a szolgálati idő figyelembevételével) az anyagi ösztönzési alaphoz történik. Az ~ mértéke számítási alapjának meghatározása céljából az átlagmunkabérbe beszámítják a beralapból teljesített összes (a szolgálati évek után járó kifizetések kivételével) és az anyagi ösztönzési alaphoz (segélyek és az előző évi ~ kivételével) történt kifizetéseket is. Az ~ meghatározásánál figyelembevételre kerülő szolgálati időbe beszámítják az adott földtani szervezetnél folyamatos munkaviszonyban eltöltött teljes időt, a katonai szolgálat idejét, függetlenített társadalmi funkciókban eltöltött időt, valamint az előző munkaviszony idejét is, amennyiben abból a dolgozó felettes vagy illetékes társadalmi szervek határozata alapján került áthelyezésre.

(a) remuneration by work results during a year	(n) Jahresendprämie
(b) вознаграждение за целогодишни результаты	(o) вознаграждение по итогам работы за год
(cs) podily na hospodářském výsledku	(r) indemnizația anuală pentru rezultate în muncă
(l) nagroda roczna z funduszu zakładowego	(s) remuneración anual por los resultados del trabajo
(m) жилийн ажлын үр дүнгээр олгох шагнал	(sz) ročné podiely na hospodářských výsledkoch

58. évközi előleg: a finanszírozó bank által a földtani szervezet (vállalat) részére folyósított olyan pénzösszeg, mely a jóváhagyott normatívák alapján képezhető saját forgóeszköz mennyiségen felüli anyagi eszközök időszakos képzését szolgálja. Az ~et a legkisebb kutatási volumenű negyedévben folyósítják a következő negyedévekre tervezett munkák beindítása céljából. Az ~ek kifizetését természeti-éghajlati tényezők, a munkaterület közlekedési útvonalaktól való távolsága stb. indokolják. Az ~et a bank a földtani kutatásokra előirányzott állami költségvetési eszközök terhére való törlesztési kötelezettség mellett folyósítja első negyedévben a második, a második negyedévben a harmadik negyedévi munkák előkészítésére és beindítására. Az előleg törlesztése ugyanazon év harmadik és negyedik negyedévében, de legkésőbb december 1-ig esedékes a ténylegesen teljesített földtani kutató munkák bank útján való elszámolása mellett. Az ~nek és törlesztésének mértékét a pénzügyi tervben irányozzák elő.

A MoNK-ban az ~et az első negyedévben a terepi munkák megszervezésének biztosítására folyósítják, maximum az előirányzott munkák értékének 20%-át kitevő mértékben, negyedévenként esedékes törlesztési kötelezettség mellett a teljesített munkák kifizetésekor. Szükség esetén lehetséges előleg folyósítása az előleg felvételének időpontjáig már teljesített munkák értékére is, de azt nem meghaladó mértékben. Az ilyen előleg visszatérítése már a teljesített munkákról készült első jegyzőkönyv bemutatásakor megtörténik.

Az ~ terminus csak a MoNK-ban és a SZU-ban használatos.

(a) annual advance	(n) Abschlagszahlung, saisonbedingte
(b) вътрешно-годишен аванс	(o) внутригодовой аванс
(cs) zálohování v průběhu roku	(r) avansul anual
(l) zaliczka w ciągu roku	(s) anticipo inter-anual
(m) жилийн доторхи урьдчилгаа	(sz) zálohovanie v priebehu roku

59. fajlagos költségvetési díjtétel: a földtani kutatási munkák fizikai (1 m, 1 m², 1 km² stb.) vagy számítási (1 brigádműszak, 1 gép-műszak, 1 műszerműszak stb.) mértékegységének költségvetési értéke.

(a) estimated cost (value) of unit of work	(n) Aufwandsnormativ
(b) единична сметна разценка	(o) единичная сметная расценка
(cs) jednotková rozpočtová kalkulace	(r) preț unic de deviz
(l) wycena kosztorysowa jednostkowa	(s) tarifa presupuestaria unitaria
(m) төсвийн нэгжийн үнэлгээ	(sz) jednotková rozpočtová sadzba

60. fajlagos költségvetési díjtételek katalógusa: a földtani kutatási munkák fajtai szerinti fajlagos költségvetési díjtételek gyűjteménye, melyet rendszerint az egyesülések, igazgatóságok, trösztök dolgoznak ki és hagynak jóvá a felügyeletük és irányításuk alá tartozó földtani szervezetek (vállalatok) részére. Kidolgozásra kerülnek ezenkívül összevont komplex díjtételeket tartalmazó gyűjtemények is (→ összevont komplex díjszabás).

A ~ terminust az LNK, NDK, MoNK és SzU kutatási gyakorlatában alkalmazták.

(a) catalogue of estimated rates of work unit	(n) Aufwandsnormativkatalog
(b) каталог на единични сметни разценки	(o) каталог единичных сметных расценок
(cs) katalog jednotných rozpočtových cen	(r) catalogul prețurilor unice de deviz
(l) katalog jednostkowych cen kosztorysowych	(s) catálogo de las tarifas presupuestarias unitarias
(m) төсвийн нэгжийн үнэлгээний жагсаалт	(sz) katalóg jednotkových rozpočtových sadzieb

61. felvonulási épületek és létesítmények építése: lakó, szociális, üzemi és raktár-épületek, utak, hidak, kikötőhelyek és felszíni vízvezetékek építése, csatornázás, hő- és villanyszolgáltatás, távközlés létesítése a földtani kutatási objektumokon az erre a célra előirányzott eszközök terhére. Megkülönböztetnek a földtani terepi munkák végzésével technológiailag közvetlenül összefüggő és a terepi munkákhoz közvetlenül nem kapcsolódó felvonulási (ideiglenes) építkezést.

(a) building of temporary edifices and constructions	(n) Errichtung zeitweiliger Gebäude und Anlagen
(b) строительство на временни здания и съоружения	(o) строительство временных зданий и сооружений
(cs) výstavba dočasných staveb a zařízení	(r) construcția clădirilor temporare și a utilităților
(l) budowa budynków i obiektów tymczasowych	(s) construcción de edificios y obras de carácter temporal
(m) түр барилга, байгууламжийг барих	(sz) výstavba dočasných budov a zariadení

62. finanszírozási források: a földtani kutatási munkák finanszírozására szolgáló pénzeszközök (állami költségvetési és beruházási eszközök, a megrendelő eszközei és más források). Saját pénzügyi forrásként kerül felhasználásra a földtani szervezet (vállalat) nyereségének egy része, az építési-szerelési munkák önköltségsökkentéséből származó megtakarítás és más szabad vállalati eszköz.

A BNK-ban a földtani kutatás minden fázisának alapvető finanszírozási forrását a beruházások képezik. Kiegészítő forrást jelent a földtani kutató munkák kivitelezési költségei csökkentéséből származó megtakarítás meghatározott része, melynek terhére saját beruházási alapot képeznek.

A CsSzK-ban a földtani kutatási munkák finanszírozási forrásai a következők: az állami költségvetésből rendelkezésre álló eszközök, a bányavállalatok pénzügyi alapjai és más szervezetek (vállalatok) mint megrendelők saját alapjai. A földtani tudományos kutatást az állami költségvetés tudomány és technika fejezetének terhére finanszírozzák. Állami költségvetésből finanszírozzák a felderítő és előzetes fázisú földtani kutatási tevékenységet (pozitív eredmények esetén ezek a ráfordítások a bányászati termelő szervezet részéről visszatérítésre kerülnek). A részletes fázisú földtani kutatást a termelő bányavállalatok össznyereségből képzett alapjai terhére végzik (meghatározott feltételek mellett ezekből az alapokból finanszírozzák a felderítő, előzetes és termelési kutatást is).

A Kubai Köztársaságban a tudományos földtani vizsgálatokat és az előzetes fázissal bezáruló földtani kutató munkákat az állami költségvetésből finanszírozzák. A részletes fázisú földtani kutatást pedig az állami költségvetésből képzett beruházási alap és a bányavállalatok saját pénzügyi alapjai terhére valósítják meg.

Az LNK-ban az ásványi nyersanyaglelőhelyek felderítését és kutatását az állami költségvetés terhére csak a C_2 kategóriájú ásványvagyon kimutatásáig finanszírozzák. A magasabb kategóriájú (C_1 , B és A) ásványi nyersanyagkészletek kutatását a beruházások terhére végzik.

Az MNK-ban a földtani kutatás alapvető finanszírozási forrása az állami költségvetés és az ipari trösztök saját alapjai.

A MoNK-ban a földtani kutatások végzésére kiegészítő pénzügyi forrást jelentenek a kétoldalú hosszúlejárathú államközi szerződések alapján folyósított hitelek és a Nemzetközi Földtani Expedíció résztvevőinek befizetései.

Az NDK-ban a tudományos geológiai vizsgálatokat az állami költségvetés tudomány és technika részére képzett eszközeiből valósítják meg. A szilárd ásványi nyersanyagok, a kőolaj és földgáz felderítő fázisú munkáit, valamint a szilárd ásványi nyersanyagok előzetes fázisú kutatását az állami költségvetésből képzett felderítő alaphoz finanszírozzák. A kőolaj és földgázra irányuló előzetes és részletes fázisú kutatási munkákat és a szilárd ásványi nyersanyagfeldolgozások részletes kutatását a felhasználók (bányavállalatok) beruházási alapja terhére végzik. Az utólagos munkákat a földtani kutató vállalatok saját eszközei vagy bankhitel terhére végzik.

Az RSzK-ban a földtani kutatásnak alapvetően két pénzügyi forrása van: a prognosztikus ásványi nyersanyagkészletek megállapítása céljából végzett regionális munkákra az állami költségvetés eszközei, az ásványi nyersanyaglelőhelyek előzetes és részletes fázisú kutatásának finanszírozására pedig a beruházási források.

Az állami költségvetésből és bányavállalati alaphoz nem finanszírozott munkákat a megrendelő (vállalat) saját eszközei terhére valósítja meg.

(a) sources of financing	(n) Finanzierungsquellen
(b) источники на финансиране	(o) источники финансирования
(cs) zdroje financování	(r) surse de finanțare
(l) źródła finansowania	(s) fuentes de financiamiento
(m) санхүүжүүлэх эх үүсвэрүүд	(sz) zdroje financovania

63. finanszírozási számla: az állami szocialista termelő vállalat jogaival rendelkező földtani szervezet részére a teljesített földtani kutatási munkák finanszírozása és elszámolása céljára banki intézmény által megnyitott számla. A ~ megnyitására az elszámolási betétszámlától függetlenül kerül sor. A vállalati jogokkal nem rendelkező kivitelező földtani szervezet részére a bank csak elszámolási számlát nyit.

(a) account of financing	(n) Konto zur Finanzierung geologischer
(b) финансираща сметка (сметка за финансиране)	Arbeiten
(cs) účet financování	(o) счет финансирования
(l) konto rozliczenia finansowego	(r) contul de finanțare
(m) санхүүжилтийн данс	(s) cuenta financiera
	(sz) účet financovania

64. fizetési megbízás (követelés): olyan meghatározott módon kiállított okmány, mely a szállítók, vevők és más szervezetek közötti készpénzfizetés nélküli, bankon keresztül történő elszámolások (pénzforgalom) lebonyolítására szolgál. A fizetési megbízást a kifizetést kérő szervezet nyújtja be a bankhoz. A fizetési megbízástól eltérően, a fizetési követelést (beszedési megbízást) az ellenérték bevételeire jogosult

szervezet nyújtja be a bankhoz inkasszóra a leszállított (kiadott) áruk és az elvégzett szolgáltatások számlázási bizonylatainak egyidejű csatolása mellett. A fizetési megbízások és követelések teljesítése szigorúan meghatározott formában határidőhöz kötött.

(a) pay order; pay requisition	(n) Lastschriftverfahren
(b) платежно нареждане (искане)	(o) платежное поручение (требование)
(cs) platební příkaz	(r) dispoziții de plată
(l) polecenie (żądanie) zapłaty	(s) orden de pago (requisito)
(m) телберийн даалгавар (нэхэмжлэх)	(sz) platobný príkaz

65. fizikai kopás: a munkaeszközök használati értékében a termelési rendeltetésüknek megfelelő igénybevétel vagy használaton kívül helyezésük következtében beállott veszteség. Az anyagi vagy fizikai elhasználódás a gépek, berendezések és azok részeinek fizikai megváltozásában (törés, kopás, korrózió) jut kifejezésre. A ~ mértékének megfelelően a munkaeszközök értéke az elhasználódásukkal arányosan, amortizáció formájában fokozatosan átmegy a felhasználásukkal termelt új termék (teljesített munka) értékébe (→ állóeszközök amortizációja, → amortizációs leírások).

(a) normal wear and tear	(n) physischer Verschleiß
(b) физически износ	(o) физический износ
(cs) fyzické opotřebení	(r) uzura fizică
(l) zużycie fizyczne	(s) desgaste físico
(m) биет элэгдэл	(sz) fizické opotrebovanie

66. fogyóeszköz elhasználódás: olyan berendezési és felszerelési tárgyak, gépi és kéziszerszámok, eszközök stb. fokozatos, mechanikus elhasználódása, melyek értéke megszabott határig terjed és elhasználódási idejük egy évnél kevesebb. Az országok egy részében a fogyóeszközök értékének leírása két lépcsőben történik: a használatbavételkor (első 50%) és a termelésben való elhasználódásuk után (második 50%, melyből levonják a hulladék vagy ócskavaskénti realizálás összegét). Egyes eszközök (fúrókoronák, csőátmenetek, rudazatkapcsolók stb.) teljes értékét már azok raktárból való kiadásakor leírják a ráfordítási költségek terhére.

Az NDK-ban a kisértékű és gyorselhasználódású eszközöket mint anyagfelhasználást tervezik és értéküket teljes mértékben beszámítják a ráfordítási kalkulációba.

Az MNK-ban beszerzési összegre való tekintet nélkül fogyóeszköznek tekintik azokat az eszközöket, melyek elhasználódási ideje rendeltetészerű használat mellett legfeljebb három év, vagy fogyóeszköznek minősülnek elhasználódási időre való tekintet nélkül azok az eszközök, melyek beszerzési ára nem haladja meg az ötezer forintot. A mélyfúrásoknál használt fúrórudazatok és forgatórudak értékét a raktárból való kiadás után három éven keresztül, havonkénti egyenletes bontásban terhelik rá a termelési költségekre.

(a) wear and tear of shortlived articles and articles of small value	(n) Verschleiß geringwertiger und schnellverschleißender Arbeitsmittel
(b) износване на малощенни и малотрайни предмети	(o) износ малоценных и быстроизнашивающихся предметов
(cs) opotřebení drobných a krátkodobých předmětů	(r) uzura obiectelor cu valoare mică și de scurtă durată
(l) zużycie przedmiotów o małej wartości i nietrwałych	(s) desgaste de los objetos de poco valor y rápido consumo
(m) бага үнэтэй түргэн элэгдэх зүйлийн элэгдэл	(sz) opotребovanie drobných a krátkodobých predmetov

67. folyamathban levő munkák: kivitelezés alatt álló földtani kutatási munkák.

A ~ közé sorolják azokat a teljesített munkákat is, melyek kivitelezése lezárult, de a földtani kutatás befejezett szakaszait átvevő és értékelő bizottság még nem vett át. Minden hónap elejének megfelelő állapot szerint megállapítják a még ~ hátralevő részét és azt keresztül vezetik a könyvelési nyilvántartáson. A ~ nak ez az értelmezése a SzU-ban használatos, a LNK-ban és NDK-ban a befejezetlen termelés megnevezést alkalmazzák.

(a) works in progress	(n) unvollendete Arbeiten
(b) незавършени работи	(o) незавершенные работы
(cs) neuzavřené práce	(r) lucrări nefinalizate
(l) prace w toku	(s) trabajos no terminados
(m) дуусаагүй ажил	(sz) neuzavreté práce

68. forgóalapok: a szervezet (vállalat) termelési alapjainak azon része, amely a termelés során teljes egészében elhasználódik és értéke bekerül az új termék értékebe. A termelés folyamatában a ~ természetes formájukat teljes mértékben elvesztik vagy azt megváltoztatják. A ~ egyes elemei, olyanok mint nyersanyag, alapanyagok és félkésztermékek, a földtani kutatási ágazatban hiányoznak.

(a) circulating funds	(n) Umlaufmittelfonds
(b) оборотни фондове	(o) оборотные фонды
(cs) obrátové fondy	(r) fonduri circulante
(l) fundusze obrotowe	(s) fondos de rotación
(m) эргэлтийн фонд	(sz) obrátové fondy

69. forgóeszközök: a forgóalapok és forgalmi alapok összességének pénzben kifejezett értéke. A ~ a vállalatok és gazdasági szervezetek olyan eszközei, amelyeket termelési készletek, befejezetlen termelés és késztermékek képzésére, valamint a termelés és forgalom más szükségleteinek kielégítésére használnak fel. A forgóalapok a termeléssel állnak közvetlen kapcsolatban, a forgalmi alapok pedig a forgalom szférájával. A ~ normatívakkal szabályozottakra és nem szabályozottakra tagozódnak.

A földtani szervezetekben a normatívákkal szabályozott ~höz tartoznak a következők: anyagi eszközök (anyagok, üzemanyag, alkatrészek, csereberendezések, béléscsővek, stb.), amelyek értéke teljesen átmegy az újonnan létrehozott termék (tevékenység) értékébe; a befejezetlen termelés; a soron következő munkaperiódusok terhére végzett ráfordítások; a megrendelőkkel való elszámolások; a bankkal való elszámolások; a teljesített földtani kutatási munkák utáni, elszámolásköteles összegekről. A normatívákkal nem szabályozott ~höz tartoznak: a pénzeszközök; a kiadott árukért és átadott munkákért járó azon összegek, melyek kiegyenlítése még nem határidős; folyószámla tartozások (bankhitelek). A ~ saját és kölcsönzött ~re tagozódnak.

A SzU földtani szervezetei ideiglenes forgóeszközökkel is rendelkeznek (→ ideiglenes forgóeszközök).

(a) circulating assets	(n) Umlaufmittel
(b) оборотни средства	(o) оборотные средства
(cs) obrátové prostředky	(r) mijloace circulante
(l) środki obrotowe	(s) medios circulantes
(m) эргэлтийн хөрөнгө	(sz) obrátové prostriedky

70. forgóeszközök forgási sebessége: az újratermelési folyamatban résztvevő forgóeszközök körforgásának gyorsasága, amely azok felhasználási hatékonyságát jellemzi. Ezt napokban fejezik ki, a forgóeszközök átlagos maradékösszegének az egy nap alatt teljesített földtani kutatási munkák költségvetési értékében (az LNK-ban önköltségben) kifejezett mennyiségéhez viszonyított arányán keresztül.

(a) turnover of circulating assets	(o) оборачиваемость оборотных средств
(b) обръщаемост на оборотните средства	(r) viteza de rotație a fondurilor de rulment
(cs) obrátka obrátových prostředků	(s) rotación de los medios circulantes
(l) obieg środków obrotowych	(sz) obrat obrátových prostriedkov
(m) эргэлтийн хөрөнгийн эргэц	
(n) Umschlaggeschwindigkeit der Umlaufmittel	

71. földtani dokumentáció: a földkéreg geológiai felépítésének, valamint a benne foglalt hasznos ásványoknak sokoldalú leírása és rajzi (vagy fényképi) ábrázolása különböző térképeken, szelvényeken, metszeteken, sémákon és a földtani naplókban a végrehajtott geológiai vizsgálatok, földtani térképezés, felderítő és kutatási munkák és az ásványi nyersanyaglelőhelyek kitermelése során nyert információk alapján. A ~ tartalmazza a megfigyelési pontok földrajzi helyzetét, a közet és ércmintavételi helyek és a vett minták fizikai (például mágnesség, radioaktivitás stb.) tulajdonságainak jellemzését. A ~ összeállítása a földtani szervezet által elfogadott rendszerben, egységes jel- és színkulcs alkalmazásával történik. Megkülönböztetnek elsődleges (a megfigyelés helyszínén összeállított), összedolgozott és végleges ~t.

(a) geologic record	(n) geologische Dokumentation
(b) геоложка документация	(o) геологическая документация
(cs) geologická dokumentace	(r) documentația geologică
(l) dokumentacja geologiczna	(s) documentación geológica
(m) геологийн баримт бичиг	(sz) geologická dokumentácia

72. földtani felépítés bonyolultsági fokai: a földtani kutatási területek osztályozása, felépítésük tanulmányozásának munkaigényességétől függően. A területek egyik vagy másik bonyolultsági fokhoz való besorolásának kritériumai a következők: a kőzetfelelések összetétele és genetikája, a tektonikai gyűrődések jellege és a törésvonalak mennyisége, a metamorfizmus, stb. A földtani felépítés bonyolultságának osztályozása rendszerint viszonylagos jellegű. A SzU kutatási gyakorlatában például, a földtani térképezési munkák vonatkozásában a területek földtani felépítésének bonyolultságát öt fokozatú rendszer szerint osztályozzák: igen egyszerű (I), egyszerű (II), közepesen bonyolult (III), bonyolult (IV) és igen bonyolult (V) geológiai felépítésű területek. A MoNK-ban a földtani felépítés bonyolultságának osztályozására három kategóriás rendszert alkalmaznak.

(a) categories of geologic structure complication	(n) Kategorien der Kompliziertheit des geologischen Baues
(b) категории по сложности геолож-
ния строеж	(o) категории сложности геологическо-
го строения
(cs) kategorie složitosti geologické stavby	(r) gradul de complexitate a structurii
geologice
(l) stopień skomplikowania budowy geo-
logicznej	(s) categorias de complejidad de la estruc-
tura geológica
(m) геологийн тогтоцын нарийн төвөг-
тэй байдлын категори	(sz) kategórie zložitosti geologickej stavby

73. földtani felvételezés: a földkéreg bármely része geológiai felépítésének és a földkéregben rejlő ásványi nyersanyagperspektívák kimutatásának egyik alapvető vizsgálati módszere. A ~ olyan munkák összességét jelenti, amelyek a földtani térképek helyszíni (természetbeni) megfigyelések alapján való létrehozásához szükségesek. A ~ nek két szakaszát különböztetik meg: a terepi munkák szakaszát és az összegyűjtött megfigyelési anyagok kamerális feldolgozásának szakaszát. A külső munkák során állítják össze a terepi földtani térképet, melynek érdekében tervszerű és sokoldalú vizsgálat alá vetik a természetes és bányászati feltárásokat, a mélyfúrások anyagát. A felvett adatokat földtani naplóban rögzítik, a topográfiai térképen pedig bejelölik a megfigyelési pontokat, a geológiai képződmények határát, a kőzetek természetes településének adatait, a tektonikai szerkezeteket stb. Egyidejűleg minden hasznosásvány indikációt gondosan tanulmányoznak, kőzet és elemzési mintákat vesznek. A fedett mélyszerkezetek vizsgálatát mélyfúrások és bányavágatok segítségével végzik. A ~ hez az utóbbi időben már széleskörűen felhasználják a légifelvételezési és geofizikai módszereket. A kamerális anyagfeldolgozás során megvizsgálják a te-

repen begyűjtött kőzetmintákat, hasznosásvány mintákat, faunát és flórát; megszerkesztik a földtani térképet és a szükséges szelvényeket; összeállítják a földtani zárójelentést. A földtani jelentés és térképek, a begyűjtött minták és a földtani naplók képezik a ~ alapdokumentációját. A ~t, részletességétől függően kis-, közép- és nagyméretarányúra osztják fel.

(a) geologic survey (mapping)	(n) geologische Aufnahme
(b) геоложка снимка	(o) геологическая съемка
(cs) geologické mapování	(r) ridicarea geologică
(l) zdjęcie geologiczne	(s) levantamiento geológico
(m) геологийн зураглал	(sz) geologické mapovanie

74. a földtani kutatás finanszírozása: a földtani kutatást megvalósító szervezetek, vállalatok pénzellátását biztosító gazdasági kapcsolatok összessége. A ~ kérdései kiterjednek: a finanszírozás megszervezésére és bonyolítására; a szükséges pénzügyi fedezet mértékének megállapítására; az ideiglenes forgóeszközök rendelkezésre bocsátására; a munkabér fizetéshez szükséges pénzeszközök folyósítására; a tereppótlék és gazdasági érdekeltségi alapok eszközeire; az évközi előlegekre; a hitelnyújtásra és a rendelkezésre bocsátott eszközök felhasználásának ellenőrzésére. A ~ az állami költségvetés operatív eszközeinek, a felhasználók beruházási ráfordításainak, a földtani kutató szervezetek (vállalatok) eszközeinek és hitelek stb. terhére valósul meg.

A finanszírozás lebonyolítására és a teljesített földtani kutatási munkákkal való elszámolásra a bankintézmények a földtani szervezet részére finanszírozási számlát (→finanszírozási számla) és elszámolási betétszámlát (→elszámolási betétszámla) nyitnak. A ~ meghatározott rendben jóváhagyott munkatervek és költségvetés alapján történik. A finanszírozás csak meghatározott okmányok és dokumentáció benyújtása után kezdődik, ezek közé tartoznak: a földtani kutatási terv; pénzügyi terv; objektumonkénti terv, valamint az objektumonként jóváhagyott költségvetés másolata; az objektumonkénti szakaszolási terv; a tervdokumentáció jóváhagyásának igazolása; a földtani adattárban bejegyzett kutatási objektumok jegyzéke. A szükséges dokumentumok körét az érdekelt szervezetek az országuk sajátosságainak megfelelően határozzák meg (→finanszírozási források).

(a) financing of geologic prospecting	(o) финансирование геологоразведочных работ
(b) финансиране на геологопроучвателните работи	(r) finanțarea lucrărilor de cercetare geologică
(cs) financování geologickoprůzkumných prací	(s) financiamiento de los trabajos de exploración geológica
(l) finansowanie prac geologicznych	(sz) financovanie geologicko-prieskumných prác
(m) геологи хайгуулын ажлын санхүүжилт	
(n) Finanzierung geologischer Untersuchungsarbeiten	

75. földtani kutatás komplexitása: a földtani kutatási tevékenység legfontosabb alapelve, amely az adott kutatási területen az összes ásványi nyersanyagféleség kimutatását és felmérését, valamint a bányaműszaki, hidrogeológiai és egyéb kitermelési feltételek ismeretét hivatott biztosítani. Ennek az alapelvnek a megvalósítása a földtani kutatási munkák egyidejű ráfordítását némileg növeli (→ komplex földtani kutatás).

(a) complexity of geologic prospecting works	(n) Komplexität der geologischen Untersuchungsarbeiten
(b) комплексност на геологопроучвателните работи	(o) комплексность геологоразведочных работ
(cs) komplexnost geologickoprůzkumných prací	(r) gradul de complexitate a lucrărilor de cercetare geologica
(l) kompleksowość prac geologicznych	(s) complejidad de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын цогцолбор чанар	(sz) komplexnost' geologicko-prieskumných prác

76. földtani kutatás minőségi hibái: a földtani kutatási tervben előírtaktól való olyan eltérés, amely a tervbevett munkák minőségének még selejtnek nem minősülő romlásához vezet. A ~ bizonyos mértékig kihatnak a földtani feladatok teljesítési színvonalának és megalapozottságának alakulására. A minőségi hibák abban az esetben tekinthetők kijavíthatónak, ha azok elhárítása műszakilag lehetséges és gazdasági szempontból célszerű. A minőségi hibákat akkor nem lehet kiküszöbölni, ha azok műszaki megvalósítása lehetetlen, vagy gazdasági megfontolásokból kiindulva nem célszerű. Annak érdekében, hogy a ~ val kapcsolatos veszteségek elkerülhetők legyenek, a kutatási munkáknak az összefoglaló zárójelentésig kiterjedő állandó ellenőrzésére van szükség.

(a) defects of geologic prospecting	rungen bei geologischen Untersuchungsarbeiten
(b) дефекти в геологопроучвателните работи	(o) дефекты геологоразведочных работ
(cs) závady v geologickoprůzkumných pracích	(r) defecte ale lucrărilor de cercetare geologică
(l) wady wykonania prac geologicznych	(s) defectos de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын доголдол	(sz) nedostatky prieskumných prác
(n) Abweichungen vom Projekt bzw. Störungen	

77. földtani kutatás módszertana: hasznosásvány lelőhelyek felderítése és kutatása során alkalmazott földtani, geofizikai és más módszerek, valamint technológia és műszaki eszközök komplexuma, amely a földtani feladat leghatékonyabb teljesítését és a munkák ésszerű vitelét hivatott biztosítani.

(a) geologic prospecting technique	(o) методика геологоразведочных работ
(b) методика на геологопроучателните работи	(r) metodica lucrărilor de cercetare geologică
(cs) metodika geologickoprůzkumných prací	(s) metodología de los trabajos de exploración geológica
(l) metodyka prac geologicznych	(sz) metodika geologicko-prieskumných prác
(m) геологи хайгуулын ажлын арга зүй	
(n) Methodik der geologischen Untersuchungsarbeiten	

78. földtani kutatás szakaszossága: az egységes földtani kutatási folyamat nagyobb belső egységekre — szakaszokra (a CsSzK, LNK és RSzK gyakorlatában etapokra, az MNK-ban fázisokra) való bontása. A kutatási szakaszok lehatárolása a földtani végeredmény fokozatos megközelítésének elve alapján, megkülönböztetésük pedig a kutatási cél szerint történik.

A földtani kutatási folyamat szakaszokra való bontása tekintetében, a munkák végső eredményéből kiindulva minden KGST tagországban elvileg azonos szakaszosságot alkalmaznak, de az egyes szakaszok elnevezése esetenként különböző. I. szakasz — regionális földtani térképezési és geofizikai munkák (az MNK-ban előkutatási fázis, az NDK-ban geológiai vizsgálatok): ebben a szakaszban végzett munkák célja a terület földtani felépítésének tanulmányozása és a különböző hasznosásvány lelőhelyek felkutatási perspektíváinak tisztázása. II. szakasz — hasznosásvány-lelőhelyek felderítése: a munkák célja hasznosásvány indikációk és lelőhelyek kimutatása; a réménybeli készletek felmérése és részben C_2 kategóriájú ásványvagyon (az MNK-ban C_1 kategóriában is) biztosítása (→ ásványvagyon). III. szakasz — előzetes kutatás: ebben a szakaszban a kutatás célja a hasznosásvány lelőhely ipari jelentőségének előzetes felmérése és értékelése; az ásványi nyersanyag készletek C_1 és C_2 kategóriában (az MNK-ban ritkán B kategóriában is) való meghatározása. IV. szakasz — részletes kutatás: a végzett munkák célja az egész lelőhely vagy annak egy részének teljes ipari értékelése; az ásványvagyon ipari kategóriákban (A, B, C_1) való meghatározása, olyan kategória arányok és készletmennyiség biztosítása mellett, mely a termelő bányavállalat teljes amortizációs időszakra kiterjedő tevékenységhez szükséges (→ ásványi nyersanyagvagyonnal való ellátottság). Ebben a kutatási szakaszban a bányatervezéshez szükséges részletességgel biztosítják a lelőhely bányaműszaki, hidrogeológiai és mérnökgeológiai viszonyainak ismeretét. V. szakasz — a művelés alatt álló lelőhely bányahatáron belüli kutatása (a CsSzK-ban utólagos kutatás): a kutatási munkák célja a lelőhely geológiai és ipari kontúrjainak pontosítása, az ásványvagyon mennyiségének növelése és magasabb ismeretességi kategóriákba való átminősítése; az MNK-ban az V. szakaszt nem alkalmazzák. VI. szakasz — termelési kutatás: rendszerint a termelő bányavállalat végzi a bányaművelési munkák irányainak a meghatározása és a C_1 kategóriájú ásványi nyersanyagkészletek A és B kategóriákba való átminősítése céljából.

A földtani kutatási folyamat célirányosságának fokozása érdekében az I. kutatási szakaszon belül két alszakaszt (a CsSzK-ban aletapot) különítenek el: a) 1 : 200 000

méretarányú regionális földtani térképezés; b) 1:50 000 méretarányú földtani térképezés. Az LNK-ban az I. kutatási szakaszon belül megkülönböztetnek átfogó, félrészletes és részletes regionális vizsgálatokat. A II. kutatási szakaszt a következő alszakaszokra osztják fel: a) átfogó felderítés a perspektivikus területek kijelölésével és a reménybeli készletbecsléssel; b) részletes felderítés a konkrét területhez kötött reménybeli készletek meghatározásával; c) felderítő-értékelő munkák a kimutatott előfordulások felmérésével. A CsSzK-ban a II. szakaszon belül két álelapot különítenek el.

A konkrét viszonyoktól függően egyes kutatási szakaszok (MNK-ban fázisok) kimaradhatnak a földtani kutatási folyamat általános sémájából, vagy egymással összevonásra is kerülhetnek.

A földtani kutatási munkák tervezése rendszerint (a SzU-ban kötelezően) a kutatási folyamat szakaszainak megfelelően történik.

(a) performance of geologic prospecting by stages	(n) Untergliederung des geologischen Untersuchungsprozesses in Stadien; Prozeß gliederung
(b) стадийност на геологопроучвателните работи	(o) стадийность геологоразведочных работ
(cs) etapovitost (stadia) geologickoprůzkumných prací	(r) fazele lucrărilor de cercetare geologică
(l) etapowość prac geologicznych	(s) estadios de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын шатлал (дэс дараалал)	(sz) etapovost' geologicko-prieskumných prác

79. földtani kutatás tervezésének módszerei: a földtani kutatási tevékenység megvalósítására vonatkozó tervek kidolgozási módozatainak összessége. A földtani kutatás tervezésének alapvető módszerei a következők: műszaki-gazdasági indoklás, normatívák, többvariációs számítások, tudományos prognózisok és a statisztikus tervezés módszerei, valamint az utóbbi időben széles körben alkalmazott rendszer-szemlélet, rendszerelemzés és célprogramtervezés módszerei.

A földtan megkülönböztető sajátossága a tudományos prognózisok módszerének széles körű alkalmazása, melynek lényege, hogy a természet fejlődési törvényeit felhasználja a földtani vizsgálatok várható eredményeinek előrejelzésére. A földtani szervezetek terveiben gyakorlatilag minden várható földtani eredmény tudományos prognózis alapján kerül meghatározásra.

A ~t komplex módon alkalmazzák. Így például, a műszaki-gazdasági indoklás módszerét csak a normatívákkal és statisztikus módszerekkel közösen lehet alkalmazni.

(a) techniques of geologic prospecting planning	(cs) metody plánování geologickoprůzkumných prací
(b) методи за планиране на геолого-проучвателните работи	(l) metody planowania prac geologicznych

- (m) геологи хайгуулын ажлын төлөвлөх арга
- (n) Methoden der Planung geologischer Untersuchungsarbeiten
- (o) методы планирования геологоразведочных работ

- (r) metodele de planificare a lucrărilor de cercetare geologică
- (s) métodos de la planificación de los trabajos de exploración geológica
- (sz) metódy plánovania geologicko-prieskumných prác

80. földtani kutatási berendezések kihasználási mutatója: a berendezés üzemelés időmennyiségének (munkaidejének) és a berendezés mérlegnyilvántartási időtartamának aránya. Ezt a mutatót a megadott munkavolumen teljesítéséhez szükséges berendezésszám megállapítására használják. Ennek során figyelembe veszik, hogy nem lehet az összes berendezést állandóan üzemben tartani, mivel azok egy része tartalékba kerül, javításban vagy átszállítás alatt lesz.

- (a) utilization coefficient of geologic prospecting equipment
- (b) коэффициент за использование на геологопроучивательного оборудоване
- (cs) koeficient využití geologickoprůzkumného zařízení
- (l) współczynnik wykorzystania sprzętu geologicznego
- (m) геологи хайгуулын тоног төхөөрөмжийн ашиглалтын итгэлцүүр

- (n) Auslastungskoeffizient für Anlagen und Geräte
- (o) коэффициент использования геологоразведочного оборудования
- (r) coeficient de folosire a utilajului de cercetare geologică
- (s) coeficiente de utilización de los equipos de exploración geológica
- (sz) koeficient využitia geologicko-prieskumných zariadení

81. földtani kutatási feladat: a kutatási munkák objektuma földtani felépítésének tanulmányozásával kapcsolatos feladatok összessége (→ földtani kutatási objektum). A ~ tartalmazza az adott objektumra vonatkozó földtani vizsgálatok konkrét célját, a feladatmegoldás fő módszereit és az elérendő eredményeket. A ~-ot a kutatási fázis teljes időtartamára adják ki és érvényessége az egyértelmű (pozitív vagy negatív) eredmény eléréséig tart. Ásványi nyersanyaglelőhelyek felderítésével, kimutatásával és értékelésével kapcsolatban nem álló munkák végzése esetén a ~ alatt olyan speciális feladatok komplexumát értik, melyek megoldása meghatározott tudományos vagy népgazdasági eredményt biztosít. A ~ alapján tervezik, végzik, fogadják el és minősítik a földtani kutatási munkákat. Szerződéses munkák kivitelezése során a ~-ot a szerződések megkötésekor pontosítják és a ~ bármely megváltoztatását és az attól való eltérést a megrendelővel egyeztetik.

- (a) geologic target
- (b) геоложко задание
- (cs) geologický úkol
- (l) temat geologiczny
- (m) геологийн даалгавар

- (n) geologische Aufgabenstellung
- (o) геологическое задание
- (r) sarcina geologică
- (s) tarea geológica
- (sz) geologický projekt

82. földtani kutatási feladat költségvetési értéke: a kutatási folyamat meghatározott fázisához (szakaszához) tartozó, jóváhagyott tervdokumentációban előírányzott és adott objektumhoz kapcsolódó összes feladat megoldásához szükséges földtani kutatási munkák pénzben kifejezett terjedelme. A ~ a földtani munkák kivitelezése során az objektum geológiai felépítésére vonatkozó eredeti elképzelések pontosítása következtében módosulhat. A kutatási feladat költségvetési értékhatárain belül megállapítják annak egyes fázisaira vonatkozó költségvetési értéket.

(a) estimated value of geologic target	(n) kalkulierte Kosten für eine geologische Aufgabenstellung
(b) сметна стойност на геоложкото задание	(o) сметная стоимость геологического задания
(cs) rozpočtové náklady na geologický úkol	(r) prețul de deviz al sarcinii geologice
(l) wartość kosztorysowa tematu geologicznego	(s) costo presupuestario de la tarea geológica
(m) геологийн даалгаварын төсвийн өртөг	(sz) rozpočtové náklady geologického projektu

83. földtani kutatási feladat mutatói: a földtani szervezet (vállalat) terveiben a földtani kutatási feladat alapján (→ földtani kutatási feladat) objektumonként előírányzott mutatók, melyek naptári periódusonként visszatükrözik a tervezett munkák alapvető feladatait és várható eredményeit. A ~ hoz tartoznak: a kutatás konkrét objektumára vonatkoztatott ásványi nyersanyag készletnövekedés mértéke; a földtani felvételezés és felderítő munkák területe; mélyfúrásra előkészített földtani szerkezetek mennyisége; a befejezésre kerülő mélyfúrási volumen stb.

A CsSzK-ban a földtani kutatási munkák szerződéses alapon való kivitelezésekor a ~ a vállalkozói szerződés részét képezik és azokat a kivitelezési tervben konkretizálják.

Az LNK-ban a ~ terminus nem használatos.

Az MNK-ban a ~ között szerepelnek a mélyfúrási terjedelem, magkihozatali százalék mértéke, geofizikai feladatok stb.

Az RSzK-ban a ~ közé sorolják a földtani kutatási munkák pénzügyi volumenét is.

(a) index numbers of geologic target	(n) Kennziffern der geologischen Aufgabenstellung
(b) показатели на геоложкото задание	(o) показатели геологического задания
(cs) ukazatele geologického úkolu	(r) indicatori de sarcină geologică
(l) wskaźniki tematu geologicznego	(s) indicadores de la tarea geológica
(m) геологийн даалгаварын үзүүлэлт	(sz) ukazovatelia geologického projektu

84. földtani kutatási munkák: tudományos vizsgálatok és munkafeladatok komplexuma, melyet a földkéreg földtani felépítésének tanulmányozása, ipari jelentőségű ásványi nyersanyaglelőhelyek felkutatásának és értékelésének céljából valósítanak

meg. A ~ végterméke a bányavállalatok tervezéséhez elegendő részletességgel megkutatott föld mélyében települő ásványi nyersanyagkészletek. A ~ at a végeredmény fokozatos megközelítésének alapelve szerint valószínűsítják meg (→ földtani kutatás szakszósága).

(a) geologic prospecting	(n) geologische Untersuchungsarbeiten
(b) геологопроучательни работи	(o) геологоразведочные работы
(cs) geologickoprůzkumné práce	(r) lucrări de cercetare geologică
(l) prace geologiczne	(s) trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажил	(sz) geologicko-přeszkumné práce

85. földtani kutatási munkák átadási jegyzőkönyve: a földtani szervezet által teljesített kutatási munkák értékét rögzítő dokumentum. A ~ tartalmazza: a kutatási objektum egészére vonatkozó munkák teljes költségvetési és az adott jegyzőkönyv szerinti értékét; a teljesített munkák értékét kivitelezésük kezdetétől és az év elejétől számítva; a földtani kutatási feladatok megnevezését és ráfordítását. A ~ képezi alapját a teljesített (befejezett) munkák kifizetésének és felvételére az egyes munkaféleségek, vagy a földtani kutatási feladat egyes részeinek teljesítése szerint kerül sor. Az MNK-ban és NDK-ban a ~ felvételére a földtani kutatási munkák (ezen belül az egyes mélyfúrások) befejezése után kerül sor. Az LNK-ban ezt a terminust nem alkalmazzák.

(a) deed of surrender of geologic prospecting works	(n) Abschlusdokumentation über durchgeführte geologische Untersuchungsarbeiten
(b) акт за предаване на геологопроучателни работи	(o) акт сдачи геологоразведочных работ
(cs) protokol o předání geologickoprůzkumných prací	(r) documentul de predare a lucrărilor de cercetare geologică
(l) protokół zdawczo-odbiorczy prac geologicznych	(s) acta de entrega de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлыг хүлээлгэн өрсөн акт	(sz) protokol o odovzdání geologicko-přeszkumných prác

86. földtani kutatási munkák értéke: ennek a terminusnak az alkalmazása a szocialista gazdaságban metodológiai szempontból nem egységes, mivel a földtani kutatás végtermékét jelentő megkutatott ásványvagyon a KGST országokban nem áru (→ földtani kutatási feladat költségvetési értéke).

(a) cost of geologic prospecting	(l) koszty prac geologicznych
(b) стойност на геологопроучателните работи	(m) геологи хайгуулын ажлын өртөр
(cs) nákladovost geologickoprůzkumných prací	(n) Kosten für geologische Untersuchungsarbeiten

(o) стоимость геологоразведочных работ	(s) costo de los trabajos de exploración geológica
(r) prețul de deviz pentru lucrările de cercetare geologică	(sz) nákladovosť geologicko-prieskumných prác

87. földtani kutatási munkák felmérési jegyzőkönyve: elsődleges dokumentáció (tereptapló stb.), melyben a természetben végzett felmérés alapján rögzítik egy meghatározott idő alatt (például egy hónap) teljesített munka mennyiségét. A ~ képez alapját a földtani kutatási munkák átadási jegyzőkönyvének (→ földtani kutatás munkák átadási jegyzőkönyve).

(a) deed of quantity surveying of geologic prospecting works	geführte geologische Untersuchungsarbeiten
(b) акт за замерване на геологопроучвателните работи	(o) акт обмера геологоразведочных работ
(cs) protokol o přejímce geologickoprůzkumných prací	(r) documentul de măsurare-recepție a lucrărilor de cercetare geologică
(l) protokół obmiaru prac geologicznych	(s) acta de medición de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын хэмжилтийн акт	(sz) protokol o prevzatí geologicko-prieskumných prác
(n) Nachweisdokumentation über durch-	

88. földtani kutatási munkák kivitelezési költsége: → földtani kutatások önköltsége.

(a) costs of geologic prospecting	(o) издержки производства геологоразведочных работ
(b) издръжка на производството при геологопроучвателните работи	(r) cheltuieli de producție pentru lucrări de cercetare geologică
(cs) výrobní náklady na geologickoprůzkumné práce	(s) gastos en la ejecución de los trabajos de exploración geológica
(l) koszty realizacji prac geologicznych	(sz) výrobné náklady na geologicko-prieskumné práce
(m) геологи хайгуулын ажлын үйлдвэрлэлийн зардал	
(n) Produktionselbstkosten für geologische Untersuchungsarbeiten	

89. földtani kutatási munkák költségkalkulációja: az egységnyi földtani kutatási munkára eső ráfordítás pénzben kifejezett mértékének költségnemenkénti meghatározása: munkabér, anyag és elektromos energia költségek, értékcsökkenési leírás stb. Megkülönböztetnek tervezési és elszámolási költségkalkulációt. A tervezési költségkalkulációval az egységnyi termelésre eső előírányzott költségeket határozzák meg. Az elszámolási költségkalkuláció pedig az egységnyi munkára eső tényleges költségek mértékének megállapítására és a tervfeladatok teljesítésének ellenőrzésére szolgál.

A tervdokumentáció összeállítása során azokra a munkaféleségekre, melyekre költségvetési ár, vagy normatívák nem állnak rendelkezésre, költségvetési kalkulációkat (költségvetési-pénzügyi számításokat) dolgoznak ki.

(a) calculation of geologic prospecting cost	(n) Kostenkalkulation für geologische Untersuchungsarbeiten
(b) калькуляция на стойността на геологопроучвателни работи	(o) калькуляция стоимости геологоразведочных работ
(cs) kalkulace nákladů geologickoprůzkumných prací	(r) calculația prețului lucrărilor de cercetare geologică
(l) kalkulacja kosztów prac geologicznych	(s) cálculo del costo de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын өртгийн калькуляци	(sz) kalkulácia nákladovosti geologicko-prieskumných prác

90. földtani kutatási munkák pénzügyi kiegyenlítése: a teljesített földtani kutatási munkákért járó pénzeszközöknek a bank vagy megrendelő által történő kiegyenlítése az elvégzett munkák mennyiségének és a megállapított költségvetési áraknak megfelelően.

NDK-ban a szilárd ásványi nyersanyagok kutatása területén a ~ a teljesített kutatási feladatonként történik. A kutatások tervezett értékét fizetik ki, ha attól a tényleges ráfordítások (költségvetési áron számított ténylegesen teljesített munkák) eltérése nem haladja meg a $\pm 5\%$ -ot. Ha az eltérés meghaladja a $\pm 5\%$ -ot a pénzügyi kiegyenlítés pontosított terv alapján történik. A földtani kutatási részfeladatok elszámolása alapján részletkifizetés is lehetséges (a földtani kutatási feladat tervezett értékének 80%-a mértékéig).

A SzU-ban és néhány más KGST országban is a ~ a földtani kutatási feladat vagy annak egyes szakaszai teljesítése után esedékes (→ teljesített földtani kutatási munkák).

A BNK, CsSzK, LNK, MNK és RSzK gyakorlatában az elsődleges dokumentációban rögzített munkamennyiség alapján a ténylegesen teljesített munkákat fizetik ki. A ~ történhet havonta, negyedévenként vagy a munkák befejezésekor.

(a) remuneration of geologic prospecting works	(n) Bezahlung geologischer Untersuchungsarbeiten
(b) заплащане на геологопроучвателните работи	(o) оплата геологоразведочных работ
(cs) placení geologickoprůzkumných prací	(r) decontarea lucrărilor geologice
(l) opłacanie prac geologicznych	(s) pago de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын хөлс	(sz) platenie za geologicko-prieskumné práce

91. földtani kutatási munkák szakasza (etapja): 1. Az egységes földtani kutatási folyamat egy jelentős részegysége, mely a földtani vizsgálatok végeredményéhez való fokozatos közelítés alapelve szerint valósul meg (→ földtani kutatás szakaszossága).

A ~ terminus ebben az értelmezésben a CsSzK-ban, LNK-ban és RSzK-ban használatos. Az MNK-ban ennek megfelelő szakterminus a földtani kutatási fázis kifejezés. 2. A földtani kutatási feladatban előirányzott munkák része, melynek teljesítése eredményeként meghatározott jelentőségű és földtani tartalmú részfeladat (vagy részfeladatok) megoldására kerül sor. A földtani feladat szakaszonkénti teljesítése kell hogy biztosítsa a munkák ésszerű sorrendiségét, a munkamenet és eredmények rendszeres ellenőrzési lehetőségét. A kutatási folyamat szakaszokra bontásával szemben támasztott követelmény, hogy az biztosítsa a kutatási objektumon végzendő munkák minimális idő és eszközráfordítás melletti ésszerű irányainak és szervezésének megtartását. A meghatározott kutatási szakaszra (fázisra) mint földtani kutatási feladatra, kivitelezési tervet állítanak össze (→ földtani kutatási szakaszok teljesítésének ütemterve), melyet a földtani szervezet (vállalat) vezetője hagy jóvá. A kutatási szakaszonként teljesített munkákat speciális bizottság veszi át és értékeli, az átvétel után a teljesített munkákat pénzügyi kiegyenlítésre terjeszti elő (→ földtani kutatási munkák pénzügyi kiegyenlítése).

A ~ terminus a SzU-ban használatos. NDK-ban a ~ terminus helyett földtani alfeladat szakkifejezést használnak.

- (a) étape of geologic prospecting
- (b) етап на геологоразведочные работы
- (cs) etapa geologicoprůzkumných prací
- (l) etap prac geologicznych
- (m) геологи хайгуулын ажлын шат

- (n) Etappe geologischer Untersuchungsarbeiten
- (o) этап геологоразведочных работ
- (r) etapa lucrărilor de cercetare geologică
- (s) etapa de los trabajos de exploración geológica
- (sz) stav rozpracovanosti geologicko-přeszkumných prác

92. földtani kutatási munkák termelékenysége: a teljesített földtani kutatási munkák mennyisége és a munkaerő ráfordítás (munkaidő) közti arány, amely a munkaerő termelési folyamatban való részvételének hatékonyságát jellemzi. A földtani kutatási munkák termelékenységét természetes és értékmutatókkal mérik. Legfontosabb mutató az időegységre eső teljesítmény. Ezt a mutatót egy dolgozóra vonatkoztatva számítják ki, beleértve a földtani kutatásban foglalkoztatott műszaki-alkalmazotti és kisegítő állományt is. A teljesítmény értékmutatója viszont lehetőséget nyújt a munka termelékenységének a munkafajtától független mérésére. A munkák költségvetési értéke függ a munkavégzési feltételektől, az anyagi ráfordítások mértékétől és több más egyéb, a földtani kutató szervezet (vállalat) tevékenységétől független tényezőtől is. Ezért a költségvetési érték nem tükrözheti pontosan az adott szervezet (vállalat) munkaráfordításait és ebből következően a munka termelékenység reális mértékét sem. A munka termelékenységének a teljesített munkavolumenre orientált számítása csökkenti a földtani szervezet érdekltségét a felderítő és kutatási munkák ráfordításainak csökkentésében.

A teljesített munkavolumen és a felhasznált munkaidő közvetlen összevetése biztosítja a munkatermelékenység természetes mértékegységekben kifejezett mutatókkal

való mérését. Azonban, a földtani kutatási munkák sokfélesége miatt ezeknek a mutatóknak az alkalmazási területe korlátozott. Ezért, az ilyen mutatók főként az egyéni, brigád és műhelyteljesítmények, valamint a szakosodott szervezetek teljesítményének mérésére szolgálnak.

(a) labour efficiency in geologic prospecting	(n) Arbeitsproduktivität geologischer Untersuchungsarbeiten
(b) производительность на труда при геологопроучательните работи	(o) производительность труда на геологоразведочных работах
(cs) produktivita práce geologickoprůzkumných prací	(r) productivitatea muncii în lucrările de cercetare geologică
(l) wydajność pracy przy robotach geologicznych	(s) productividad del trabajo en los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын хөдөлмөрийн бүтээмж	(sz) produktivita práce na geologicko-přeszkumných prácach

93. földtani kutatási munkák téli többletráfördítása: olyan többletráfördítés, mely az átlagos munkafeltételek téli időszakban való létrehozásával kapcsolatos. Ezeknek a többletráfördítéseknek a megtérítése a téli viszonyok között teljesített munka (ideiglenes épületek, fűtőtornyok stb. létesítése), vagy a ténylegesen ledolgozott műszakok (fúrási, mintavételezési) költségvetési díjtételek szerinti elszámolása alapján történik.

(a) winter rise in geologic prospecting cost	(n) Verteuerung geologischer Untersuchungsarbeiten in der Winterperiode
(b) допълнителни разходи за геологопроучателни работи в зимни условия	(o) зимнее удорожание геологоразведочных работ
(cs) zimní přírážka na geologickoprůzkumné práce	(r) creșterea cheltuielilor pentru lucrări geologice iarna
(l) dodatek zimowy do cen robót geologicznych	(s) encarecimiento invernal de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын хүйтний улирлын нэмэгдэл	(sz) zimná prírážka na geologicko-přeszkumné práce

94. földtani kutatási munkákon elért nyereség: a földtani kutatási és a hozzá kapcsolódó járulékos munkák bank által kifizetett költségvetési (árjegyzéki) értéke és a tényleges önköltség közötti pozitív különbség. A ~et jelent a földtani kutatási munkák önköltségének csökkentése és a költségvetés szerinti ráfordításokban meghatározott mértékben előirányzott tervezett felhalmozás. Ezen kívül, nyereség érhető el a földtani kutatási munkák fizikai mennyiségének módszertani tökéletesítése révén való csökkentése és a hatékonyabb munkavégzési módszerek alkalmazása következtében. A ~ teljes összegét a mérlegben kimutatott nyereség jelenti, melyet a földtani szervezet a mérlegben szereplő termelési tényezők (földtani, pénzügyi-gazdálkodási) összhatásként ért el.

Az LNK-ban megkülönböztetnek bruttó és netto nyereséget, amely közül az előbbi jelenti a vállalat tevékenységének teljes pénzügyi eredményét, míg az utóbbi az a nyereségrész, melyet a fejlesztési alap képzésére és a vezetők (termelésirányítók) premizálására használnak fel.

(a) income (economy)	(n) Gewinn (Einsparung)
(b) печальба (снижение на разходите)	(o) прибыль (экономия)
(cs) zisk (hospodářský výsledek; úspora)	(r) beneficiu (economie)
(l) zysk (ekonomia)	(s) ganancia (economía)
(m) ашиг (хэмнэлт)	(sz) zisk (nadhodnota)

95. földtani kutatási műszaki terv: a földtani kutatási munkák tervdokumentációjának része (→ tervdokumentáció). A ~ rendeltetése, hogy meghatározza a földtani feladat teljesítéséhez szükséges kutatási és járulékos munkák módszerét és volumenét, valamint műszaki, technológiai és szervezési feltételeit, továbbá kiindulási alapadatokat nyújtson az előírányzott munkák költségvetési értékének kiszámításához. A ~ alapját a felettes szervek által konkrét objektumra jóváhagyott földtani feladat képezi. A ~ két fejezetből tevődik össze: földtani-módszertani és termelési-műszaki. A földtani-módszertani fejezetben indokolják meg a kiválasztott kutatási módszert, a kutatási részfeladatokat, a munkavolumen, a kezdési és befejezési határidőket és kitérnek a tervbevett munkák bányaműszaki és bányageológiai feltételeire. A terv földtani-módszertani fejezetének befejező részében gazdaságföldtani szempontból indokolják a kiválasztott kutatási módszer optimális voltát és a termelési-műszaki fejezet kidolgozásához megadnak minden kiinduló adatot. A kutatási objektum konkrét feltételeiből kiindulva a termelési-műszaki fejezetben meghatározásra kerülnek az alkalmazni kívánt műszaki berendezések, technológia és munkaszervezés, mely biztosítani hivatott a földtani feladat minőségi, valamint legkisebb idő és eszközráfordítás melletti teljesítését. Ebben a tervfejezetben közlik az előírányzott munka költségvetési értékének meghatározásához szükséges adatokat is.

A földtani feladat menetközi részleges megváltozása esetén a ~-hez kiegészítést állítanak össze a terv általános követelményeinek megfelelően.

Az NDK gyakorlatában a földtani feladat teljesítéséhez objektíve szükséges ráfordításokat (a földtani körülményektől függően) az úgynevezett végleges tervben határozzák meg. Ez a végleges terv képezi az indokoltan megemelt vagy csökkent mértékű finanszírozás alapját.

(a) project of geologic prospecting	(o) проект геологоразведочных работ
(b) проект за геологопроучвателни работи	(r) proiectul lucrărilor de cercetare geologică
(cs) projekt geologickoprůzkumných prací	(s) proyecto de los trabajos de exploración geológica
(l) projekt prac geologicznych	(sz) projekt geologicko-prieskumných prác
(m) геологи хайгуулын ажлын төсөл	
(n) Projekt geologischer Untersuchungsarbeiten	

96. földtani kutatási objektum: az átfogó, regionális földtani-geotizikai vizsgálatok esetében a földtani régió vagy annak természetes egysége, felderítő ásványi nyersanyagkutatási fázisban a perspektivikus-potenciális érc és más szilárd hasznosásvány, valamint szénhidrogén területek, míg az előzetes és részletes kutatási fázisban az ásványi nyersanyaglelőhely vagy annak része jelenti a ~ot. A tervfeladatoknak megfelelően ~ként kezelhetők egyes földtani vizsgálatok is.

(a) object of geologic prospecting	(o) объект геологоразведочных работ
(b) объект на геологическом разведочном	(r) obiectul lucrărilor de cercetare geologica
ти	
(cs) objekt geologickoprůzkumných prací	(s) objeto de los trabajos de exploración geológica
(l) obiekt prac geologicznych	
(m) геологи хайгуулын ажлын объект	(sz) objekt geologicko-prieskumných prác
(n) geologisches Objekt	

97. földtani kutatási ráfordítások: a földtani kutatás finanszírozása céljából felhasználásra kerülő pénzeszközök összessége.

Az NDK-ban a ~ terminust az anyagi és értékráfordítások kifejezésére használják. Anyagi ráfordítás alatt a földtani kutatási munkák természetes mértékegységekben (például, fúrási munkák m-ben) kifejezett mennyiségét, míg az értékráfordítás alatt pedig a földtani kutatási munkák pénzben kifejezett volumenét értik, mely utóbbit a társadalmilag szükséges ráfordításokat és a tiszta jövedelmet is figyelembe vevő árak alapján határozzák meg.

(a) expenses on geologic prospecting	(o) затраты на геологоразведочные работы
(b) разходи за геологическом разведочном	(r) cheltuieli pentru lucrări de cercetare geologica
боти	
(cs) náklady na geologickoprůzkumné práce	(s) gastos en los trabajos de exploración geológica
(l) nakłady na prace geologiczne	
(m) геологи хайгуулын ажлын зардал	(sz) náklady na geologicko-prieskumné práce
(n) Aufwendungen für geologische Untersuchungsarbeiten	

98. földtani kutatási ráfordítások megtérítése: a földtani szolgálat ásványi nyersanyaglelőhelyek felderítésére és kutatására fordított költségeinek az ásványi nyersanyag önköltségébe és annak kereskedelmi árába való beszámítása.

A CsSzK-ban a bányavállalatok az előzetes kutatási fázis költségeit csak annak pozitív eredményessége esetén térítik vissza az állami költségvetésbe. Ez a visszatérítés az ásványi nyersanyaglelőhelyek részletes kutatásra vagy kitermelésre való átadásakor esedékes a bányászati ágazatnál képzett és a részletes földtani kutatás finanszírozására szolgáló speciális alap terhére.

Az LNK-ban az ásványi nyersanyaglelőhelyek kiaknázását végző szervezetek (vállalatok) a földtani kutatási ráfordításokat nem térítik meg közvetlen formában.

A C_2 kategóriájú készletszámítást tartalmazó földtani zárójelentéseket térítésmentesen bocsátják az érdekelt szervezetek (vállalatok) rendelkezésére, a felmerült kutatási ráfordításokat pedig az állami költségvetésből finanszírozzák. A C_1 vagy ennél magasabb kategóriájú készletek földtani kutatásával kapcsolatos ráfordításokat az érdekelt bányavállalatok eszközeinek terhére finanszírozzák és azok visszatérítése a beruházási építkezések finanszírozásának alapelvei szerint történik.

A MoNK-ban a földtani kutatási költségeket a bányavállalatok nem térítik vissza, ezeket a ráfordításokat térítésmentesen fedezi az állami költségvetés.

Az NDK-ban a leendő felhasználók (például bányavállalatok) finanszírozzák a kőolaj és földgáz előzetes és részletes kutatását, a felszínalatti vizek felderítését és kutatását, valamint a szilárd ásványi nyersanyagok részletes fázisú kutatását. A kőolaj és földgáz felderítési munkák költségeiből a felhasználó csak a termelő kúttá ki-képzett felderítő fúrások ráfordításait téríti meg. A szilárd ásványi nyersanyagok felderítési és előzetes kutatási ráfordításait pedig abban az esetben téríti meg a felhasználó, ha a lelőhely kiaknázásra kerül.

Az RSzK-ban a bányavállalatoknak átadott ásványi nyersanyaglelőhelyek földtani kutatási költségei a kitermelt ásványi nyersanyagoknak a lelőhely amortizációját is magában foglaló áron keresztül térül meg. Az ipari jelentőségű értékelést nem kapott lelőhelyek földtani kutatási ráfordításai az állami költségvetést terhelik.

A SzU-ban a földtani felderítő és kutatási ráfordításoknak bányavállalatok részéről való megtérítése az általuk igénybevett (letermelt és termelési veszteségként elszámolt) ásványi nyersanyagkészletek után számított állami költségvetési befizetések útján történik. A befizetési díjtételeket beépítik a bányatermék önköltségébe és árába.

(a) compensation of expenses for geologic prospecting	(n) Rückerstattung der Aufwendungen für geologische Untersuchungsarbeiten
(b) погасяване на разходи за геолого-проучвателни работи	(o) возмещение затрат на геологоразведочные работы
(cs) návrátmost nákladů na geologicko-průzkumné práce	(r) recuperarea cheltuielilor pentru lucrările de cercetare geologică
(l) zwrot nakładów na prace geologiczne	(s) resarcimiento de los gastos en los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын зардлыг нөхөн төлөх	(sz) úhrada nákladov na geologicko-prieskumné práce

99. földtani kutatási selejt: az előírt követelményektől olyan mértékben eltérően teljesített kutatási tevékenység, hogy annak eredményeit javítási munkák elvégzése nélkül nem lehet rendeltetésszerűen felhasználni. Például ~: megadott műszaki feltételektől eltérően kivitelezett fúrás; meg nem engedhető alacsony magkihozatal; mintavételi hiányosságok stb. A ~ a termelési veszteségekhez tartozik és azt természetes és pénzben kifejezett mértéke szerint tartják nyilván.

(a) spoilage in geologic prospecting	(o) брак на геологоразведочных работах
(b) брак в геологопроучательните работи	(r) rebutul lucrărilor de cercetare geologică
(cs) zmetkové práce v geologickém průzkumu	(s) desecho en los trabajos de exploración geológica
(l) brak produkcyjny w pracach geologicznych	(sz) nepodarok v geologicko-prieskumných prácach
(m) геологи хайгуулын ажлын гологдол	
(n) Ausschluß bei geologischen Untersuchungsarbeiten	

100. földtani kutatási szakaszok feladatai: a földtani kutatási folyamat egyes szakaszaiban (fázisaiban) megoldandó kérdések komplexuma. A földtani felvételezés során a következő kérdések megoldására kerül sor: a terület földtani felépítésének a kiválasztott méretarányban való tanulmányozása; a különböző hasznos ásványok lokalizációs törvényszerűségeinek kimutatása; hasznos ásványok felhalmozódására alkalmas földtani szerkezetek prognózisa; olyan ásványosodott régiók vagy azok egyes részeinek kimutatása, ahol megfelelő geológiai előfeltételek vannak ércmezők (érces csomópontok) feltárására.

A földtani felderítési feladatokhoz az ásványi nyersanyaglelőhelyek kimutatása és prognosztikus értékelése tartozik.

Az előzetes kutatási fázis kérdéskomplexumát az ásványi nyersanyaglelőhely egészének ipari értékeléséhez és a részletes kutatás megalapozásához minimálisan szükséges adatok beszerzése jelenti a lelőhely földtani felépítéséről, a hasznos ásvány települési viszonyairól, morfológiájáról, a készletek mennyiségéről és minőségéről.

A részletes kutatási fázis feladata, hogy elegendő adatot szolgáltatson az ipari igénybevételre előirányzott ásványi nyersanyaglelőhely vagy annak egyes részeire vonatkozó bányatelepítési műszaki terv összeállításához, valamint biztosítsa a bányavállalat amortizációs időtartamára, annak működéséhez szükséges A, B és C₁ kategóriájú készletek mennyiségét és egymásközi arányát.

A termelési kutatás feladata, hogy az ásványi nyersanyag művelési tervéhez az egyes bányamezőkön belül szükséges mértékben pontosítsa az ásványi nyersanyag települési kontúrjait, minőségét és mennyiségét.

A fentiekén kívül, megkülönböztetik a termelés alatt álló lelőhelyek bányaterületen belüli kutatását, melynek keretében a fentiekben felsorolt feladatok kerülnek megoldásra.

(a) geologic task	(n) geologische Aufgabe
(b) геоложка задача	(o) геологическая задача
(cs) geologická úloha	(r) scopul geologic
(l) zadanie geologiczne	(s) problema geológico
(m) геологийн зорилт	(sz) geologická úloha

101. földtani kutatási szakaszok teljesítésének ütemterve: a földtani kutatási feladat és kutatási műszaki terv alapján kidolgozott tervdokumentum, amely az egyes részfeladatokra lebontva tartalmazza az alkalmazni kívánt kutatási módszer indoklását, a munkák sorrendiségét, a határidőket és a szükséges munkavolumen. A szakaszonkénti (etaponkénti) ütemtervek között megkülönböztetik a kutatási feladat egész időtartamára vonatkozó teljes tervet, valamint a kutatási feladat éves tervét, melyet az előző szakaszban elért eredmények, a rendelkezésre álló műszaki eszközök és szakember-ellátottság, továbbá az adott éves költségelőirányzatok figyelembevételével állítanak össze.

Az NDK-ban a ~ az objektumonkénti kutatási terv részét képezi.

(a) plan of geologic target fulfilment by etapas	(n) Plan der Erfüllung der geologischen Aufgaben- und Teilaufgabenstellungen
(b) етапен план за изпълнение на геоложкото задание	(o) поэтапный план выполнения геологического задания
(cs) etapový plán provádění geologicko-průzkumných prací	(r) planul etapizat al realizării sarcinilor geologice
(l) plan realizacji zadania geologicznego w rozbiciu na etapy	(s) plan por etapas de ejecución de la tarea geológica
(m) геологийн даалгаврыг биелүүлэх үе шатны төлөвлөгөө	(sz) etapový plán realizácie geologickej úlohy

102. földtani kutatási terv: a földtani szervezet valamely időszakra vonatkozó feladatait, céljait és azok teljesítéséhez szükséges anyagi, pénzügyi eszközök meghatározását tartalmazó dokumentumok összessége. A ~ tartalmazza: a földtani kutatási feladat mutatóit; a munkavolumen költségvetési értékét; a befejezésre kerülő munkák mennyiségét; a munkaerőgazdálkodási, pénzügyi, beruházási és anyagellátási terveket, valamint a gazdasági ösztönzési alapok képzésének és az új műszaki berendezések bevezetésének terveit. Az NDK és SzU gyakorlatában a ~ egyik legfontosabb eleme az objektumonkénti terv. → földtani kutatások tervezése, → földtani kutatási feladat mutatói, → munkavolumen, → gazdasági ösztönzési alapok, → objektumonkénti földtani kutatási terv.

(a) plan of geologic prospecting	(n) Plan der geologischen Untersuchungsarbeiten
(b) план за геологопроучвателните работи	(o) план геологоразведочных работ
(cs) plán geologickoprůzkumných prací	(r) planul lucrărilor de cercetare geologică
(l) plan prac geologicznych	(s) plan de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын төлөвлөгөө	(sz) plán geologicko-prieskumných prác

103. földtani kutatási terv fejezetei: a földtani szolgálat gazdasági tevékenységére vonatkozó tervfeladatok és tervmutatók gazdasági szférák szerinti csoportosítása. A ~-hez tartoznak: a földtani kutatási munkák, a munkaerő, a finanszírozás stb.

(a) sections of the plan of geologic prospecting	(n) Planteile der geologischen Untersuchungsarbeiten
(b) раздели на плана за геологопроучвателните работи	(o) раздели плана геологоразведочных работ
(cs) části planu geologickoprůzkumných prací	(r) secțiunile de plan a lucrărilor de cercetare geologica
(l) rozdziały planu prac geologicznych	(s) secciones del plan de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын төлөвлөгөөний бүлэг	(sz) části plánu geologicko-prieskumných prác

104. földtani kutatások eredménye: a kutatás során megoldott földtani feladatok és a belőlük levont következtetések összessége. A ~ nem azonos a kutatási cél elérésének fogalmával. Kutatási eredményre minden esetben számíthatunk, attól függetlenül, hogy a földtani kutatási munkák céljukat elérték-e vagy sem. A ~ függ a kutatási munkák adott fázisától (→ földtani kutatás szakaszossága). A földtani kutatási munkák végeredményét a bányatervezéshez és ipari hasznosításhoz elegendő megbízhatósággal megkutatott, föld mélyében települő ásványi nyersanyagkészletek jelentik.

(a) result of geologic prospecting	(o) результат геологоразведочных работ
(b) резултат от геологопроучвателните работи	(r) rezultatul lucrărilor de cercetare geologica
(cs) výsledek geologickoprůzkumných prací	(s) resultados de los trabajos de exploración geológica
(l) wyniki prac geologicznych	(sz) výsledky geologicko-prieskumných prác
(m) геологи хайгуулын ажлын үр дүн	
(n) Ergebnis geologischer Untersuchungsarbeiten	

105. földtani kutatások hatékonysága: a földtani kutatási munkák eredményeinek összevetése a kutatási ráfordításokkal. A ~ a földtani tevékenység fejlettségi színvonalát és az eredmények népgazdasági hasznosítását jellemző legfontosabb gazdasági fogalom. A ~ meghatározásának alapja a kutatási munkák végeredményét jelentő megkutatott ásványi nyersanyagkészleteknek, egyrészt a társadalmi szükségletek szerkezetével és volumenével, másrészt a kutatási ráfordításokkal való összehasonlítása.

A megkutatott ásványi nyersanyagkészleteknek és azok felderítési és kutatási költségeinek az összevetése alapján meghatározható a pénzben kifejezett egységnyi ráfordításra (például egy rubelre) jutó készletnövekedés. Ezzel a mutatóval mérhető a földtani szervezet (vállalat) kutatási tevékenységének hatékonysága a tervben előirányozotthoz képest.

A SzU-ban a kutatási munkák tervezése során és a kutatási objektum kiválasztásakor, a földtani kutatás végeredményének elbírálására egyik alapvető kritérium-

ként a gazdasági hatékonyság összesített együttthatóját alkalmazzák. Ezt a mutatót a lelőhely leművelésétől várható nyereségnek a lelőhely kutatására, valamint ipari hasznosítására fordított befektetések összegéhez viszonyított aránya határozza meg. Az így kapott és a ráfordítások megtérülését jellemző együttthatót hasonlítják össze a megfelelő bányászati ágazatra kidolgozott normatív mutatóval.

A ~ növelésének fő tényezői: az ásványi nyersanyag felderítését és kutatását megelőző tudományos-műszaki prognózisok megalapozottságának fokozása; a földtani kutatási munkák legperspektivikusabb irányainak meghatározása; a földtani kutatás módszereinek és műszaki kivitelezésének tökéletesítése; haladó munkaszervezési és irányítási módszerek alkalmazása; a berendezések hatékonyabb kihasználása; takarékos anyagfelhasználás. A megkutatott ásványi nyersanyagkészletek felhasználásának népgazdasági effektusa a lelőhely ipari hasznosításán keresztül realizálódik. A népgazdaság ásványi nyersanyagokkal való ellátásának és a földtani kutatási munkák eredményeinek elemzése során a földtani kutatási munkák hatékonyságának mutatóit felhasználják a földtani szervezetek (vállalatok) tevékenységének kiértékelésére és ösztönzésére.

(a) geologic prospecting efficiency	(o) эффективность геологоразведочных работ
(b) эффективность на геологопроучательные работы	(r) eficiența lucrărilor de cercetare geologică
(cs) efektivnost geologickoprůzkumných prací	(s) efectividad de los trabajos de exploración geológica
(l) efektywność prac geologicznych	(sz) efektivnost' geologicko-prieskumných prác
(m) геологи хайгуулын ажлын үр ашиг	
(n) Effektivität geologischer Untersuchungsarbeiten	

106. földtani kutatások költségstruktúrája: a földtani kutatásra felhasznált eszközök százalékos megoszlási aránya. A ~ az elemzések céljától függően a következő vetületekben vizsgálható: 1. a földtani kutatási folyamat szakaszai (fázisai) szerint — regionális vizsgálatok, felderítés, előzetes-, részletes- és termelési kutatás vonatkozásában, 2. a kutatási munkák ágazati jellege szerint — fekete, színes és ritkafémek, kőolaj és földgáz, valamint más hasznos ásvány csoportok bontásban, 3. a munkák területi eloszlása szerint — gazdasági körzetek, megyék stb. csoportosításban, 4. a munkanemek szerint — mélyfúrási, geofizikai munkák stb., 5. a ráfordítások gazdasági összetevői (ráfordítási tételei) alapján — munkabér, anyagköltség, állóeszköz-amortizáció stb. A földtani kutatások költségstruktúrájának elemzése más, a fentiek-től eltérő tényezők alapján is lehetséges.

(a) structure (composition) of geologic prospecting expenditures	(l) struktura kosztów prac geologicznych
(b) структура на разходе за геолого-проучательные работы	(m) геолги хайгуулын ажлын зардлын бүтэц
(cs) struktura nákladů na geologickoprůzkumné práce	(n) Aufwandsstruktur für geologische Untersuchungsarbeiten

(o) структура затрат на геологоразведочные работы	(s) estructura de los gastos en los trabajos de exploración geológica
(r) structura cheltuielilor pentru lucrările de cercetare geologică	(sz) štruktúra nákladov na geologicko-priekumné práce

107. földtani kutatások munkaigényessége: gazdasági mutató, amely valamely meghatározott feladat teljesítéséhez szükséges munkaidőráfordítást jellemzi. Ezt a mutatót idő mértékegységekben mérik: másodpercben, percben, órában vagy munkanapban. A földtani kutatások munkaigényességét mint mutatót, figyelembeveszik a kutatások munkaráfordítási és költségvetési normatíváinak a kidolgozásánál, valamint a földtani szervezetek munkatermelékenységének mérésénél.

(a) labour consumption (work hardness) of geologic prospecting	(n) Arbeitszeitaufwand für geologische Untersuchungsarbeiten
(b) трудоемкость на геологопроучательные работы	(o) трудоемкость геологоразведочных работ
(cs) prácnost geologickoprůzkumných prací	(r) gradul de dificultate a lucrărilor de cercetare geologică
(l) pracochłonność prac geologicznych	(s) laboriosidad de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын хөдөлмөр зарцуулалт	(sz) prácnost, geologicko-prieskumných prác

108. földtani kutatások műszaki-gazdasági tervezése: a földtani kutatási munkák kivitelezésének alapjául szolgáló tervdokumentáció (→ tervdokumentáció) kidolgozása. A ~ szélesebb értelemben véve olyan vizsgálatok komplexumát jelenti, melynek célja: a kutatási objektum kiválasztása; a földtani kutatási feladat konkretizálása; a munkák racionális metodikájának, műszaki és technológiai kérdéseinek, szervezésének, sorrendiségének és költségvetési értékének meghatározása; a földtani szervezet felkészítése a terepi munkák elvégzésére. A ~ rendszerint a következő sorrendben kell, hogy megvalósuljon: a feltételezett kutatási objektummal kapcsolatos adattári és publikált szakmai anyagok, térképek, szelvények és más anyagok tanulmányozása; az adott objektum előzetes terepi bejárása; az objektumra vonatkozó kutatási feladat kidolgozása és jóváhagyása; a terv földtani-metodikai részének kidolgozása és jóváhagyása; a terv termelési-műszaki részének, a költségvetésnek és az éves kutatási szakaszra lebontott tervnek a kidolgozása; a tervdokumentáció szakértői bírálata, szükséges helyesbítése és jóváhagyása; a terepi munkákra való felkészülés, mely magában foglalja a földtani feladat további konkretizálását és a földtani-termelési feladatok kiadását a termelési egységek (kutatócsoportok, brigádok stb.) részére. A műszaki-gazdasági tervezés minőségi végrehajtása nem csak a kutatási objektum helyes kiválasztását, a vizsgálati komplexum racionális lehatárolását és a költségvetési előirányzatok optimális méretezését teszi lehetővé, hanem lehetőséget nyújt egyes földtani részfeladatok terepi munkák nélküli megoldására is. A ~ a földtani feladat teljesítésének önálló szakaszát képezi.

(a) projection of geologic prospecting	(o) проектирование геологоразведочных работ
(b) проектиране на геологопроучвателни работи	(r) proiectarea lucrărilor de cercetare geologică
(cs) projektování geologickoprůzkumných prací	(s) proyección de los trabajos de exploración geológica
(l) projektowanie prac geologicznych	(sz) projektowanie geologiczko-pieskumnych prac
(m) геологи хайгуулын ажлын төсөл зохиолт	
(n) Projektierung geologischer Untersuchungsarbeiten	

109. földtani kutatások önköltsége: a földtani szervezet (vállalat) kivitelezésében megvalósuló kutatási munkák pénzben kifejezett ráfordításai, melyek tartalmazzák a tárgyasult munka előző termelési periódusban előállított termelési eszközeinek a felhasználását (anyag, üzemanyag és energia értéke; a berendezések, gépek, épületek új termékbe átvitt értéke), valamint az eleven munka munkabérben kifejezett ráfordításait. Több KGST ország gyakorlatában a földtani kutatási munkák önköltségébe sorolnak egyes más pénzügyi ráfordításokat is (munkabérek terhelő befizetéseket, igazgatási költségeket stb.).

Megkülönböztetnek tervezett és tényleges földtani kutatási önköltséget. A tervezett önköltséget a haladó költségvetési normákból és bértételekből, valamint anyag, fűtőanyag és energiafelhasználási normákból, berendezéskihhasználási normákból, árjegyzéki tételekből stb. kiindulva **határozzák meg**. A földtani kutatási munkák költségvetési és tervezett, valamint tényleges értéke közötti különbség jelenti a földtani szervezet (vállalat) tervezett és tényleges nyereségét. A ~ csökkentésének legfőbb tényezői: a munkatermelékenység növelése; anyag, fűtőanyag és energiatakarékosság; a kutató berendezések kihasználtságának javítása; a földtani kutatás igazgatási költségeinek csökkentése.

(a) cost (prime cost; cost price) of geologic prospecting	(n) Selbstkosten geologischer Untersuchungsarbeiten
(b) себестойност на геологопроучвателните работи	(o) себестоимость геологоразведочных работ
(cs) vlastní náklady geologickoprůzkumných prací	(r) prețul de cost al lucrărilor de cercetare geologică
(l) koszty własne prac geologicznych	(s) precio de costo de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын өөрийн өртөг	(sz) vlastné náklady na geologicko-pieskumné práce

110. földtani kutatások önköltségének csökkentése: a földtani kutatási munkák tervezett felhalmozással csökkentett költségvetési értéke és tényleges önköltsége közti pozitív különbség. A ~ a földtani szervezet (vállalat) nyereségének legfontosabb része. Az önköltségcsökkentés eszközei: a munkatermelékenység növelése; a kutatási

módszerek tökéletesítése és a földtani kutatási munkák leghatékonyabb fajtáinak és módozatainak alkalmazása; az állóeszközök, csereberendezések, szállítóeszközök jobb kihasználása; anyag, fűtőanyag és energiatakarékosság; igazgatási költségek csökkentése stb.

A BNK-ban a \sim terminus helyett a földtani kutatási munkák értékének csökkentése terminust használják.

A CsSZR és NDK gyakorlatában a \sim mint mutató a tervezés tárgyát képezi és mértékét a saját teljesítésű földtani kutatási munkák volumenéhez viszonyítva százalékban határozzák meg.

(a) reduction of geologic prospecting cost value	(n) Selbstkostensenkung für geologische Untersuchungsarbeiten
(b) снижение себестоимости на геолого-разведочные работы	(o) снижение себестоимости геологоразведочных работ
(cs) snížení vlastních nákladů geologicko-průzkumných prací	(r) scăderea prețului de cost al lucrărilor de cercetare geologică
(l) obniżka kosztów własnych prac geologicznych	(s) disminución del precio de costo de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын өөрийн өртгийн хямдралт	(sz) zníženie vlastných nákladov na geologicko-prieskumné práce

111. földtani kutatások rentabilitása: a vállalati tevékenység gazdasági hatékonyságának egyik mutatója, mely meghatározott időszakra vonatkoztatva jellemzi ezen tevékenység jövedelmezőségét, nyereségességét. A rentabilitást (önálló elszámolást) kétféleképpen fejezik ki: 1. a nyereségnek a termelésben lekötött alapok és normatizált forgóeszközök együttes összegéhez viszonyított arányával, 2. a nyereség és a termék önköltségének arányával. A földtani kutatási munkák rentabilitását a földtani szervezet (vállalat) által egy év, vagy negyedév alatt elért nyereségének és az ugyan-ezen idő alatt teljesített földtani kutatási munkák tényleges önköltségének az arányával mérik, mely az adott szervezet (vállalat) önálló elszámolási tevékenységének a megfelelő időszakra vonatkozó hatékonyságát jellemzi. Ezt a mutatót a földtani kutató szervezet önálló elszámolási tevékenységének elemzésére és értékelésére használják fel.

A BNK és NDK gyakorlatában a \sim terminust jelenleg nem alkalmazzák.

Az LNK-ban a \sim mutatón kívül használatos a feldolgozási rentabilitás mutatója is, melyet a nyereség és az értékesített termék alapanyagok értékével csökkentett önköltségének arányával fejeznek ki.

(a) profitability of geologic prospecting	(m) геологи хайгуулын ажлын ашигт ажиллагаа
(b) рентабельность на геологическо-разведочные работы	(n) Rentabilität geologischer Untersuchungsarbeiten
(cs) rentabilita geologickoprůzkumných prací	(o) рентабельность геологоразведочных работ
(l) rentowność prac geologicznych	

- (r) rentabilitatea lucrărilor de cercetare geologică
 (s) rentabilidad de los trabajos de exploración geológica

(sz) rentabilita geologicko-prieskumných prác

112. földtani kutatások tervezése: a földtani kutatási terv összeállítása és teljesítésének megszervezése (→ földtani kutatási terv). A ~ felöleli a szervezet (vállalat) termelési-gazdálkodási tevékenységének minden oldalát, így ezen belül a földtani kutatási feladat, a pénzügyi és munkaerőgazdálkodás, a műszaki és technológiai fejlesztés, a munka és termelésszervezés mutatóinak meghatározását stb. Időtartamuk szerint megkülönböztetnek: 1. hosszútávú — 10 évre, vagy ezt meghaladó időtartamra szóló, 2. középtávú — ötéves időtartamú és 3. rövidtávú — éves, negyedéves, havi terveket. Ezeknek a tervfajtáknak a kidolgozása, elfogadása és a végrehajtó szervezetekre való lebontása jelenti az ennek megfelelő hosszú-, közép- és rövidtávú földtani kutatási tervezés tartalmát.

- (a) planning of geologic prospecting
 (b) планиране на геологопроучвателните работи
 (cs) plánování geologickoprůzkumných prací
 (l) planowanie prac geologicznych
 (m) геологи хайгуулын ажлын төлөвлөлт
 (n) Planung der geologischen Untersuchungsarbeiten

- (o) планирование геологоразведочных работ
 (r) planificarea lucrărilor de cercetare geologică
 (s) planificación de los trabajos de exploración geológica
 (sz) plánovanie geologicko-prieskumných prác

113. földtani kutató vállalatok gazdasági tevékenységének elemzése: a földtani szervezetek gazdasági tevékenységének a közgazdasági elemzés módszereivel történő komplex vizsgálata a termelés hatékonyságának növelése céljából. A ~ különböző irányítási szinteken valósul meg: a szervezeten belül (belső szervezeti egységenként), a szervezet, egyesülés és minisztérium szintjén. A vizsgált kérdéskör alapján a ~ lehet teljes vagy tematikus (például, önköltségelemzés, állóeszközök felhasználásának elemzése stb.). Az elemzés az egyes különálló szervezet adatain, vagy több gazdálkodó egység adatainak, valamint az ágazati átlagmutatóknak az összehasonlításán alapulhat. Tartalma és iránya szerint lehet általános gazdasági vagy műszaki-gazdasági elemzés. Az általános gazdasági elemzés a tevékenység összevont gazdasági mutatóinak a vizsgálatára irányul. Ebben az esetben a műszaki és technológiai tényezőknek a gazdasági mutatókra gyakorolt hatását ugyan figyelembe veszik, de azt részletesen nem tárják fel. A műszaki-gazdasági elemzés viszont részletesen vizsgálja és értékeli a földtani kutatási munkák műszaki színvonalát és annak a gazdasági mutatókra gyakorolt hatását, így ezzel kiszélesíti és elmélyíti az általános gazdasági elemzés kereteit.

- (a) analysis of geologic prospecting enterprises operating
- (b) анализ на стопанската дейност на геологопроучвателните предприятия
- (cs) rozbor hospodářské činnosti geologicko-průzkumných podniků
- (l) analiza działalności gospodarczej przedsiębiorstw geologicznych
- (m) геологи хайгуулын байгууллагын аж ахуйн үйл ажиллагааны шинжилгээ
- (n) Analyse der Wirtschaftstätigkeit geologischer Erkundungsbetriebe
- (o) анализ хозяйственной деятельности геологоразведочных предприятий
- (r) analiza activității economice a întreprinderilor de cercetare geologică
- (s) análisis de la actividad económica de las empresas de exploración geológica
- (sz) rozbor hospodárskej činnosti geologicko-prieskumných podnikov

114. földtani munkák regisztrálása: jogi szabályzók által előírt kötelezettség, melynek megfelelően a földtani kutató szervezet (vállalat) még a földtani kutatási munkák megkezdése előtt köteles engedélyt beszerezni a munkák végzésére az erre illetékes szervektől. A ~ lehetőséget nyújt a munkák párhuzamosságának kiküszöbölésére, a korábban szerzett ismeretek felhasználásának biztosítására, valamint a földtani kutatási munkák eredményeinek adattárba történő leadásának ellenőrzésére. Nem tartoznak a kötelező regisztrálás hatálya alá a bányavállalatok bányatelken belüli kutatási munkái, valamint a kis volumenű hidrogeológiai és mérnökgeológiai munkák.

- (a) geologic works recording
- (b) регистрация на геологопроучвателните работи
- (cs) registrace geologických prací
- (l) rejestracje prac geologicznych
- (m) геологийн ажлыг бүртгэх
- (n) Registrierung geologischer Untersuchungsarbeiten
- (o) регистрация геологических работ
- (r) înregistrarea lucrărilor de cercetare geologică
- (s) registro de los trabajos geológicos
- (sz) regisztráció geologických prác

115. földtani szolgálat: földtani tudományos szervezetek, termelő vállalatok és irányító szervezetek rendszere, melynek feladata az ország területe földtani felépítésének a tanulmányozása, ipari hasznosításra alkalmas ásványi nyersanyaglelőhelyek felderítése és kutatása, valamint a népgazdaság megkutatott ásványi nyersanyag készletekkel való ellátásának biztosítása. A ~ rendszerébe tartozó szervezetek (vállalatok) jellemzője, hogy az általuk teljesített funkciók, alkalmazott munkaeszközök és termelési technológia, a termelési folyamatok szervezése és a dolgozók szakképzettsége szerint egységet alkotnak.

- (a) geologic survey
- (b) геоложка служба
- (cs) geologická služba
- (l) służba geologiczna
- (m) геологийн алба
- (n) geologischer Dienst

- (o) геологическая служба
- (r) serviciul geologic

- (s) servicio geológico
- (sz) geologická služba

116. földtani térkép: a földkéreg valamely része földtani felépítésének meghatározott méretarányú rajzi ábrázolása topográfiai térképeken. A ~ nek olyan informatív anyagot kell tartalmaznia, hogy annak alapján eldönthető legyen, hogy milyen hasznos ásványféléseget lehet találni az adott területen és hol kell azokat keresni. A ~ en egyezményes jel- és szíkulcs segítségével feltűntetik a különböző korú kőzetek elterjedését és települési viszonyait (csapás és dőlésirányát) a tektonikai elemeket stb. Méretarányuk szerint megkülönböztetnek áttekintő (1 : 1 000 000 és kisebb), kisméretarányú (1 : 1 000 000 és 1 : 500 000), közepes méretarányú (1 : 200 000 és 1 : 100 000) és nagyméretarányú (1 : 50 000 és nagyobb) ~ eket.

- (a) geologic map
- (b) геоложка карта
- (cs) geologická mapa
- (l) mapa geologiczna
- (m) геологийн зураг

- (n) geologische Karte
- (o) геологическая карта
- (r) harta geologică
- (s) mapa geológico
- (sz) geologická mapa

117. földtani térképezés: → földtani felvételezés.

- (a) geologic mapping
- (b) геоложко картиране
- (cs) geologické mapovací práce
- (l) kartowanie geologiczne
- (m) геологийн зураг зохиох

- (n) geologische Kartierung
- (o) геологическое картирование
- (r) cartare geologică
- (s) mapeo geológico
- (sz) geologické mapovanie

118. fő költséghelyek (alapköltségek): földtani kutatási munkák ráfordításai, melyek tartalmazzák: a termelésben foglalkoztatott fizikai dolgozók és a műszaki állomány alapbérét, kiegészítő munkabérét és az ezt terhelő társadalombiztosítási járulékot; tereppótlékot; anyag, villamosenergia, sűrített levegő és vízszolgáltatási költségeket; állóeszközök amortizációját; fogyóeszköz és váltóberendezések költségeit; saját kisegítő üzemi és külső szolgáltatási ráfordításokat; szállítási költségeket.

A ~ csoportosításában és szerkezeti felépítésében a KGST országok gyakorlatában eltérések vannak. A CsSzK-ban a ~ terminust nem alkalmazzák.

- (a) basic expenses
- (b) основни разходи
- (cs) základní náklady
- (l) koszty podstawowe
- (m) үндсэн зардал

- (n) Grundkosten
- (o) основные расходы
- (r) cheltuieli de bază
- (s) gastos fundamentales
- (sz) prvotné náklady

119. fúrási improduktív idő: állási, valamint olyan idő, melyet a különböző fajtájú földtani akadályok és műszaki balesetek likvidálására fordítanak. A ~ négy

csoportját különböztetik meg: 1. a fúrásban előállt akadályok és bekövetkezett műszaki balesetek likvidálására fordított idő, 2. a fúróberendezés vagy a segédberendezések meghibásodásával kapcsolatos állásidő, 3. a fúróbrigád hibájából bekövetkezett állásidő, 4. a fúrási munkák gondatlan szervezéséből adódó állásidő.

(a) unproductive drilling time	(n) unproduktive Bohrzeit
(b) непроизводительно сондажно время	(o) непроизводительное время бурения
(cs) neproduktívni doba vrtání	(r) timpul neproductiv de foraj
(l) czas nieprodukcyjny wiercenia	(s) tiempo improductivo de perforación
(m) өрөмдлөгийн үр бүтээлгүй цаг	(sz) neproduktívny čas vrtania

120. fúrási munkák: a földtani kutatási munkák egyik alapvető és igen széleskörűen elterjedt fajtája, majdnem valamennyi ásványi nyersanyag felderítésénél és kutatásánál alkalmazzák. Ezenkívül, a ~at mérnökgeológiai, vízföldtani, geofizikai és egyéb feladatok megoldására is igénybeveszik. A ~at a konkrét földtani feladattól, a fúróberendezés típusától, a fúrási technológiától és a fúrási mélységtől függően csoportokba sorolják. A ~at a fúrási mélység és fúrási módszer függvényében kialakított legkülönbözőbb fúróberendezések (→ fúróberendezés) segítségével végzik. A ~ költségei a földtani kutatások összköltségén belül viszonylag nagy arányban részesülnek.

(a) drilling (boring)	(n) Bohrarbeiten
(b) сондажни работи	(o) буровые работы
(cs) vrtné práce	(r) lucrări de foraj
(l) roboty wiertnicze, wiercenia	(s) trabajos de perforación
(m) өрөмдлөгийн ажил	(sz) vrtné práce

121. fúrási sebesség: a fúrás talpmélységének növekedése (méterben) a fúrás létesítésének egységnyi időtartama alatt. Az egységnyi tiszta fúrási idő (például egy óra) alatti talpmélységnövekedést mechanikai ~nek, a be- és kiépítési időt is magában foglaló egy óra fúrási idő alattit — fúrómenet sebességnek, az állásidő figyelembevétele nélküli egy óra fúrási időre esőt — műszaki ~nek, míg a fel- és leszerelésekre, valamint az átszállításokra fordított idő nélküli fúráslétesítés egy órájára esőt pedig kereskedelmi ~nek nevezik. Ezenkívül számítanak ciklus ~et is, mely a fúrás létesítésének egész periódusához viszonyított fúrási hossz.

(a) drilling rate	(n) Bohrgeschwindigkeit
(b) скорость на сондиране	(o) скорость бурения
(cs) rychlost vrtání	(r) viteza de foraj
(l) prędkość wiercenia	(s) velocidad de perforación
(m) өрөмдлөгийн хурд	(sz) rychlost vrtania

122. fúróberendezés: a fúrások lemélyítéséhez szükséges fúró és energetikai berendezések komplexuma. A fúrási módszertől függően megkülönböztetnek forgatva-működő, ütveműködő, vibrációs és egyéb ~eket, telepítési szempontból pedig

stationer, portábilis, önjáró és hordozható ~eket. Ezenkívül a ~eket megkülönböztetik kapacitásuk alapján, azaz a számításokkal meghatározott elérhető maximális fúrási mélység szerint.

(a) drilling rig	(n) Bohranlage
(b) сондажна апаратура	(o) буровая установка
(cs) vrtná souprava	(r) instalația de foraj
(l) urządzenie wiertnicze	(s) equipo de perforación
(m) өрмийн төхөөрөмж	(sz) vrtná súprava

123. fúróberendezés munkaideje: időtartam, melynek folyamán a fúróberendezés működésben van. A ~ magába foglalja a fúrási munkával kapcsolatos előkészítésre és befejezésre, a fúrólyuk mélyítésére, a kisegítő munkákra (a fúrószerszám be- és kiépítésére, csövezésre stb.), a fúrólyukban végzett vizsgálatokra, valamint a fúrás elszerencsétlenedésének és egyéb fúrási akadályoknak a likvidálására fordított üzemi időt.

(a) gross drilling time	(n) Einsatzzeit einer Bohranlage
(b) време за работа на сондажните апаратури	(o) время работы буровых установок
(cs) doba práce vrtných souprav	(r) timpul de lucru al instalației de foraj
(l) czas pracy urządzenia wiertniczego	(s) tiempo de trabajo de los equipos de perforación
(m) өрмийн төхөөрөмжийн ажиллах цаг	(sz) obdobje práce vrtných súprav

124. fúróberendezés termelékenysége: mutató, mely az egy fúróberendezéssel valamely meghatározott időtartam (műszak, nap, hónap, év) alatt teljesített, természetes vagy képzett mértékegységben kifejezett fúrási volument jelenti. Ennek a mutatónak a segítségével közvetett módon a munkaidő alap és a fúrási műszaki paraméterek kihasználásának hatékonyságát fejezik ki. A ~ függ egy sor egyéb tényezőtől is: a földtani viszonyoktól, a fúróbrigád képzettségétől, a fúróberendezés műszaki állapotától, stb. A ~ mutató alapján határozzák meg egy adott fúrási volumen teljesítéséhez szükséges fúróberendezések számát.

(a) drilling rig performance	(o) производительность буровой установки
(b) производителност на сондажна апаратура	(r) productivitatea instalației de foraj
(cs) produktivita vrtné soupravy	(s) productividad del equipo de perforación
(l) wydajność wiertnicy	(sz) produktivita vrtnéj súpravy
(m) өрмийн төхөөрөмжийн бүтээл	
(n) Bohranlagenleistung	

125. fúróbrigád: a fúróberendezést kiszolgáló fizikai dolgozók csoportja, mely a → fúrólyuk folyamatos mélyítéséhez (létesítéséhez) megfelelő létszámmal és szak-képzettséggel rendelkezik. A fúróberendezés üzemeltetési rendjétől függően a ~ egy vagy több (maximum négy) váltóbrigádból tevődik össze. A váltóbrigádok létszáma és szakmai összetétele a fúrás műszaki feltételeitől és mélyítési módjától függ.

- (a) drilling crew
- (b) сондажна бригада
- (cs) vrtná osádka
- (l) brygada wiertnicza
- (m) ермийн бригад

- (n) Bohrbrigade
- (o) буровая бригада
- (r) brigadă de foraj
- (s) brigada de perforación
- (sz) vrtná osádka

126. fúrólyuk (fúrás): a földkéregbe mélyített henger alakú mesterséges feltárás, melyet gépi vagy más fúrási módszerekkel létesítenek. A ~ kezdetét (felszíni nyílását) fúrólyukszájnak, a végét fúrólyuktalpnak, a belső oldalfelületét pedig fúrólyukfalnak nevezik. Rendeltetésük alapján megkülönböztetnek: 1. kutató ~akat, melyek az ásványi nyersanyag felderítését, kutatását, valamint készleteinek, minőségének és települési viszonyainak a meghatározását szolgálják, 2. termelő ~akat a folyékony (kőolaj, felszínalatti vizek) és gázhalmazállapotú ásványi nyersanyagok kitermelése céljából, 3. robbantó ~akat a kőzetek fejtési céljait szolgáló robbanó anyagok elhelyezésére és 4. kiegészítő ~akat, melyek levegő, víz és különböző anyagok (például, tömedékelő anyagok) felszínalatti bányaműveletekbe való bejuttatását, bányatér-
ségek víztelenítését, bányaműveletekkel való összeköttetés (légvezetékek, elektromos vezetékek elhelyezése) létesítését, valamint földalatti bányatüzek oltását és gázlecsapolási célokat szolgálnak. Megkülönböztetnek függőleges, ferde és vízszintes, továbbá felszínről mélyített és bányabeli ~akat.

- (a) bore hole; well
- (b) сондаж
- (cs) vrt
- (l) otwór wiertniczy
- (m) цооног

- (n) Bohrloch
- (o) скважина
- (r) foraj
- (s) pozo
- (sz) vrt

127. fúrólyuk elszerezéskor bekövetkező káros megváltozása: a fúrás mélyítésének megszűnése, melyet a fúrólyuk normális állapottól való eltérése (fúrólyukfal beomlása, öblítőfolyadék elnyelése, elizsaposodás stb.), vagy a fúrólyukban levő szerszámok munkavégzési feltételeinek káros megváltozása (a fúrószerszám beszorulása, a korona besülése stb.) idéz elő.

- (a) accident and complication in bore hole
- (b) авария и усложнение в сондаж
- (cs) havária a komplikáció a vrtban
- (l) awaria i komplikacja w otworze
- (m) цооногийн осол, хундрэл

- (n) Havarie und Komplikation im Bohrloch
- (o) авария и осложнение в скважине
- (r) avarie și complicație în foraj
- (s) averia y complicación en el pozo
- (sz) havária a komplikáció a vrtban

128. gazdaságföldtan: a közgazdaságtudományok rendszerébe tartozó olyan ágazati gazdaságtan, amely a szocializmus gazdasági törvényeinek konkrét megjelenését és hatásait tanulmányozza az ásványi nyersanyaglelőhelyek felderítését és kutatását végző földtani szolgálat gazdasági tevékenysége területén. A ~ legfontosabb problémái közé tartoznak: a népgazdaság ásványi nyersanyagszükségeinek meghatározása; az ásványi nyersanyagbázis helyzetének és fejlődési perspektíváinak értékelése; a földtani kutatás tervezése és szervezése; a termelésirányítás korszerű módszereinek kidolgozása a földtani kutatás területén; a földtani kutatási munka műszaki-gazdasági mutatóinak nyilvántartása és elemzése; a földtani kutatás hatékonyságát értékelő módszerek tökéletesítése. A ~ specifikus, más ágazati gazdaságtantól való megkülönböztető sajátossága a természeti tényezők figyelembevételének szükségessége, mely tényezők nagy szerepet játszanak a földtani szolgálat ásványi nyersanyaglelőhelyek felderítésére, kutatására és értékelésére irányuló tevékenységében.

(a) economics (economy) of geologic prospecting

(b) икономика на геологопроучвателните работи

(cs) ekonomika geologickoprůzkumných prací

(l) ekonomika prac geologicznych

(m) геологи хайгуулын ажлын эдийн зарцар

(n) Ökonomie geologischer Untersuchungsarbeiten

(o) экономика геологоразведочных работ

(r) economia lucrărilor de cercetare geologică

(s) economía de los trabajos de exploración geológica

(sz) ekonomika geologicko-prieskumných prác

129. gazdaságföldtani indoklás: a földtani objektum geológiai és gazdasági jellemzése és értékelése. A ~ a felderítő munkák eredményeinek és adatainak az alapján kerül kidolgozásra és tartalmazza: az objektum gazdaságföldrajzi ismertetését és rövid földtani leírását, az ásványi nyersanyag elterjedési törvényszerűségeinek meghatározását és megközelítő kvantitatív jellemzését (hasznos alkotó tartalom, érctes-

tek-telepek vastagsága, az ércesedés lehetséges területi és mélységi kiterjedése, térfogatsúly, a nyersanyag technológiai tulajdonságai stb.). Ezek az ismeretek közvetlen terepi (helyszíni) vizsgálatokon, és megfigyeléseken, laboratóriumi munkák eredményén, vagy más, hasonló kutatási objektum analógiáján alapulnak. A ~ kötelező eleme az ásványi nyersanyag mennyiségének és minőségének C₂ kategóriájú és eredménybeli készletekben számszerűen kifejezésre jutó perspektivikus értékelése. A ~ határozza meg a földtani kutatási munkák folytatásának célszerűségét és azok részletességét.

(a) economic geology substantiation	(m) геологи-эдийн засгийн үндэслэл
(b) геолого-икономическа обосновка	(n) geologisch-ökonomische Begründung
(cs) geologickoeconomické zdůvodnění	(o) геолого-экономическое обоснование
(l) uzasadnienie geologiczno-ekonomiczne	(r) fundamentarea geologică-economică
	(s) fundamentación geólogo-económica
	(sz) geologicko-ekonomické zdůvodnění

130. gazdasági elszámolás (önálló elszámolás): a szocialista vállalatok tervszerű gazdálkodásának alapvető módszere, mely a gazdasági tevékenység pénzben kifejezett ráfordításainak és eredményeinek összevetésén, a kiadások saját bevételekből történő fedezésén, valamint a vállalati jövedelmezőség és a dolgozók anyagi felelőségének és érdekeltségének biztosításán alapul. Az önálló elszámolási rendszer működő vállalat vagy szervezet gazdálkodási tevékenységének alapelvei a következők: szigorúan takarékos gazdálkodási rend betartása; a szervezet (vállalat) tevékenységének az állami tervfeladatok teljesítéséhez való alárendeltsége; a működési költségek saját bevételi forrásokból történő fedezése és megfelelő nyereség (felhalmozás) biztosítása; a szervezet (vállalat) tevékenységéhez szükséges álló és forgóeszközök rendelkezésre bocsátása; jogi személy jogainak biztosítása a szervezet (vállalat) részére; a szervezet (vállalat) operatív önállóságának biztosítása a rendelkezésére bocsátott anyagi, pénzügyi források és alapok felhasználásában; a szervezet (vállalat) és dolgozóinak anyagi felelőssége és érdekeltsége a munkájuk eredményeiben; önálló banki elszámolási betétszámlával való rendelkezés; a vállalati tevékenység ellenőrzésének és nyilvántartásának megszervezése és önálló mérleg vezetése. A földtani szervezetekben a ~ megvalósítása a földtani kutatási munkák specifikumának és finanszírozási rendjének figyelembevételével történik.

(a) cost accounting	(n) wirtschaftliche Rechnungsführung
(b) стопанска сметка	(o) хозяйственный расчет
(cs) hospodářský rozpočet	(r) calculul economic
(l) rozrachunek gospodarczy	(s) cálculo económico
(m) аж ахуйн тооцоо	(sz) chozasčot (hospodářsky rozpočet)

131. gazdasági ösztönzés: a termelésre ható olyan befolyásolási rendszer, amely a gazdálkodó egységek közvetlen gazdasági érdekeltségén és a dolgozók anyagi érdekeltségén keresztül érvényesül. A tervezés mellett a ~ a szocializmus gazdasági

törvényei működésének elválaszthatatlan sajátossága és a szocialista termelési alap elvek realizálásának eszköze. A gazdasági ösztönzők alkalmazása lehetőséget nyújt a direktív tervutasításos feladatok egy részének a termelés gazdasági feltételeire gyakorolt közvetett befolyással történő helyettesítésére, amely a társadalom igényeinek megfelelően megteremti a dolgozóknak a termelés növelésében való objektív érdekeltiségét.

A termelés ~ e speciális önálló elszámolási alapokon keresztül, a népgazdasági tervszerű irányításának az eszközeit jelentő olyan közgazdasági kategóriák segítségével valósul meg mint az ár, a nyereség, a hitel, a munkabér stb. A KGST országok egy részének földtani szervezeteiben ösztönző szerepe van a kutatási munkák finanszírozási rendszerének is. Az egyes országokban érvényben levő normatív szabályozó dokumentumoknak megfelelően a földtani kutatási tevékenység ~ ének különböző formáit és módszereit alkalmazzák.

(a) economic stimulation

(b) икономическо стимулиране

(cs) ekonomické stimulování

(l) bodźce ekonomiczne

(m) эдийн засгийн урамшуулал

(n) ökonomische Stimulierung

(o) экономическое стимулирование

(r) stimularea economică

(s) estímulo económico

(sz) ekonomické stimulovanie

132. gazdasági ösztönzési alapok: a gazdasági ösztönzési rendszer alapját képező pénzeszközök. A ~ hoz tartoznak: a jutalmazási, jóléti és kulturális, valamint a lakásépítési alap (anyagi ösztönzési alapok), továbbá a fejlesztési alap. Az anyagi ösztönzési és fejlesztési alapok képzésének forrása a nyereség, a fejlesztési alap forrása még a nyereségen kívül az amortizációs leírásoknak az a része, amely az állóalapok (állóeszközök) teljes pótlását szolgálja, valamint a felesleges állóeszközök realizálásából és az állóeszköz selejtezésből származó bevételek (a selejtezési költségek levonása mellett). A ~ nagysága a jóváhagyott alapképzési normatívák és alapképzési kulcsok szerint kerül meghatározásra. A ~ az állami szocialista termelő vállalat jogaival rendelkező szervezeteknél (vállalatoknál) képződnek. A ~ képzésének és felhasználásának rendjét megfelelő rendeletek és utasítások szabályozzák.

A MoNK-ban az érvényben levő tervezési rendszer szerint a ~ szerepét a földtani szervezet alapja teljesíti.

Az NDK gyakorlatában a ~ az önálló elszámolási alapból és az anyagi érdekeltégi alapból állnak. Az önálló elszámolási alap a következő részalapokból tevődik össze: 1. nyereség alapból, melyet a munkák önköltségének csökkentése, a tervezett nyereségnormatívák és a minőség javítása eredményeként elért többletnyereség terhére képeznek; 2. a munkatermelékenység növelése és az anyagfelhasználás csökkentése útján képzett alapból. Az anyagi érdekeltégi alap a következőkből tevődik össze: 1. a munkák önköltségének terhére kifizetésre kerülő munkabér alapból; 2. a nyereségből és az anyagi ráfordítások csökkentésének eredményéből képzett premizálási alapból; 3. az ásványi nyersanyaglelőhelyek felderítésére előirányzott költségvetési eszközök megtakarításából és a nyereségből képzett jóléti és kulturális alapból; 4. a költségmegtakarításokból képzett, fiatal specialisták alapjából.

(a) economic stimulation funds	(n) Fonds der ökonomischen Stimulierung
(b) фондове за икономическо стимулиране	(o) фонды экономического стимулирования
(cs) fondy ekonomického stimulování	(r) fondurile de stimulare economică
(l) fundusz bodźców ekonomicznych	(s) fondos de estímulos económicos
(m) эдийн засгийн урамшууллын фонд	(sz) fondy ekonomického stimulovalia

133. geofizikai munkák: az ásványi nyersanyag felderítés és kutatás geofizikai módszereinek összefoglaló megnevezése. A ~ a természetes vagy mesterséges úton létrehozott fizikai erők (gravitációs, mágneses, elektromágneses, radioaktív, hő-kisugárzás, rugalmas rezgések stb.) tanulmányozása alapján geológiai feladatok megoldását szolgálják a földtani felvételezés és az ásványi nyersanyaglelőhelyek felderítése és kutatása során. A konkrét földtani feladatok megoldására rendszerint több módszer — gravitációs, mágneses, elektromágneses, szeizmikus stb. együttesét alkalmazzák. A módszerek komplexumának kiválasztása az egyes módszerek felbontóképességének és az adott földtani viszonyok közötti alkalmazásuk gazdasági célszerűségének figyelembevételével történik.

(a) geophysical exploration	(n) geophysikalische Arbeiten
(b) геофизични работи	(o) геофизические работы
(cs) geofyzikální práce	(r) lucrări geofizice
(l) prace geofizyczne	(s) trabajos geofísicos
(m) геофизикийн ажил	(sz) geofizikálne práce

134. geokémiai munkák: a földtani kutatási folyamat minden szakaszában alkalmazott geokémiai felderítő kutatási módszerek összefoglaló megnevezése. A ~ alapját a vegyelemek (vegyelemtársulásoknak) közetekben, vizekben, növényi és állati szervezetekben való elterjedési és eloszlási vizsgálata, valamint a vegyelemek és az ásványi nyersanyagok összetétele és települési viszonyai közötti kapcsolat tanulmányozása jelenti. Az érclelőhelyeken a ~ alapját az ércalkotó elemek és az ércesedést jelző indikátor elemek szóródási udvarainak a vizsgálata képezi. A kőolaj- és földgázlelőhelyeken végzett ~ a szénhidrogén-felhalmozódásra utaló közvetlen és közvetett ismérvek meghatározására irányulnak. A ~hoz tartozik a megfelelő hálózat szerinti mintavétel, a minták elemzésre való előkészítése, vegyelem-tartalmak meghatározása, geokémiai térképek és diagramok szerkesztése, elemszóródási udvarok kijelölése stb.

(a) geochemical exploration	(n) geochemische Arbeiten
(b) геохимични работи	(o) геохимические работы
(cs) geochemické práce	(r) lucrări geochimice
(l) prace geochemiczne	(s) trabajos geoquímicos
(m) геохимийн ажил	(sz) geochemické práce

135. gép-műszak: időegység, amely egyenlő egy fúróberendezés (fúrógép) egy műszak alatti munkaidejével (beleértve az állásidőt is). Ezen kívül alkalmaznak gép-óra, gép-hónap időegységeket is.

(a) rig-shift

(b) сондо-смена

(cs) soupřavosměna

(l) wiertnico-zmiana

(m) станок-ээлж

(n) Anlagen-Schicht

(o) станко-смена

(r) granic-schimb

(s) máquina-turno

(sz) súpravo-smena

136. hasznosásvány: szerves vagy szervetlen eredetű természetes ásványos képződmény, amely a termelési szférában hatékonyan felhasználható. Megkülönböztetnek fémes, nemfémes és éghető hasznosásvány csoportokat.

(a) useful mineral	(n) nutzbare Minerale; nutzbare Mineralanreicherung
(b) полезно ископаемо	(o) полезное ископаемое
(cs) užitkový nerost; nerostná surovina	(r) substance minerale utile
(l) kopalina	(s) mineral util
(m) ашигт малтмал	(sz) űžitkově nerastv

137. hasznosásvány-lelőhely: a hasznosásvány természetes felhalmozódása, amely mennyiségi és minőségi vonatkozásban, valamint települési viszonyai alapján ipari kitermelés tárgya lehet az adott műszaki fejlettségi szint mellett és az adott gazdasági viszonyok között. Az ilyen ~ ipari jelentőségű. Egyéb hasznosásvány-felhalmozódások, melyek csak a műszaki-gazdasági feltételek megváltozása esetén művelhetők, a nem ipari ~ekhez tartoznak. A ~ek a készletmennyiségük (vagyonuk) alapján lehetnek nagyméretűek, közepesek és kisméretűek. A ~ terminusnak megfelelően használatos az ásványi nyersanyagelőfordulás elnevezés is.

A CsSzK-ban a ~eket két csoportba sorolják: 1. az állami tulajdont képező ~ek, 2. vállalati és szövetkezeti stb. tulajdonban levő ~ek. A CsSzK bányatörvénye szerint ~nek tekintik a természetes hasznosásvány-felhalmozódásokon kívül a felhasználás alatt levő meddőhányókat is.

(a) mineral deposit	(n) Lagerstätte mineralischer Rohstoffe
(b) находище на полезни ископаеми	(o) месторождение полезного ископаемого
(cs) ložisko nerostných surovin	(r) zăcămint mineral
(l) złoże kopaln	(s) yacimiento mineral
(m) орд газар ашигт малтмалын	(sz) ložisko nerastných surovin

138. hasznosásvány-lelőhelyek gazdaságföldtani értékelése: a kitermelő ipar ásványi nyersanyagforrását jelentő hasznosásvány-lelőhely népgazdasági jelentőségének meghatározása. A hasznosásvány-lelőhely értékességét a kitermelés nemzeti jövedelmet növelő gazdasági hatékonysága — nyereségessége határozza meg, míg az adott ország részére deficités ásványi nyersanyag tekintetében pedig — a népgazdasági igény kielégítésének export-import lehetőségek figyelembevételével megszabott mértéke jelenti. A gazdaságföldtani értékelés általános alapelve az adatok maximálisan lehetséges megbízhatóságának és a számítások pontosságának fokozatos megközelítése a hasznosásvány lelőhelyről a kutatási fázisoknak megfelelően keletkezett földtani adatokkal összhangban. A gazdaságföldtani értékelés alapvető feladatai: 1. a felderítési fázisban — a kimutatott hasznosásvány indikációk közül azoknak az objektumoknak a kiválasztása, amelyek várható ipari jelentőségüknél fogva előzetes kutatásra érdemesek; 2. az előzetes kutatási fázisban — a hasznosásvány-lelőhely ipari értékének megállapítása és a részletes földtani munkák műszaki-gazdasági indoklása; 3. a részletes kutatási fázisban — a végleges gazdaságföldtani értékelés elvégzése a lelőhely ipari hasznosítása céljából. A ~ során alkalmazott főbb mutatók: a megkutatott és kitermelhető hasznosásvány-készletek mennyisége a komplex hasznosítás figyelembevételével; a hasznosásvány, valamint a kísérő kőzetek fő és mellékkomponenseinek átlagtartalma és értéke; a lelőhely földrajzi és gazdasági környezetének viszonyai, valamint a kitermelés módja; a bányavállalat építésének beruházási költségei és a beruházás hatékonysága; a bányatermék önköltsége stb. Ezeket a mutatókat megfelelő képletek segítségével határozzák meg. A gazdaságföldtani értékelés végeredménye a lelőhely ipari kitermelésének célszerűségéről és hasznosításának lehetséges időtartamáról szóló kérdés eldöntése.

(a) economic geology evaluation of mineral deposits

(b) геолого-экономическая оценка нахо­дищата от полезни ископаеми

(cs) geologickoeconomické oceňování lo­žisek nerostných surovin

(l) ocena geologiczno-ekonomiczna złóż kopalin

(m) ашигт малтмалын орд газрын геоло­ги-эдийн засгийн үнэлэлт

(n) geologisch-ökonomische Bewertung der Lagerstätten mineralischer Rohstoffe

(o) геолого-экономическая оценка мес­торождений полезных ископаемых

(r) evaluarea geologico-economică a zăcă­mintelor de substanțe minerale utile

(s) evaluación geológico-económica de los yacimientos minerales

(sz) geologicko-ekonomické zhodnotenie ložisk nerastných surovín

139. határidő előtti készletezés (előkészletezés): különböző anyagok, fűtőanyag, váltóberendezések, ipari termékek és élelmiszer megfelelő időbeni előszállítása olyan távoli és nehezen megközelíthető helyen működő földtani expedícióba, ahol a közlekedési útvonalak az éghajlati körülmények miatt egyes évszakokban nem járhatók. Ez az előkészletezés a forgóeszközök normatívakkal szabályozott mennyiségén felül, rövidlejáratú bankhitelek terhére történik.

A ~ terminus a SzU földtani kutatási gyakorlatában használatos.

- (a) transportation ahead of the time
- (b) предсрочно сезонно снабдяване
- (cs) předzásobení
- (l) dostawa przedterminowa
- (m) урьдчилан хүргэх

- (n) Vorauslieferung
- (o) досрочный завоз
- (r) livrarea înainte de termen
- (s) suministro anticipado
- (sz) predzásobienie

140. hitel: → hitelezés.

- (a) credit
- (b) кредит
- (cs) úvěr
- (l) kredyt
- (m) эээл

- (n) Kredit
- (o) кредит
- (r) credite
- (s) crédito
- (sz) úver

141. hitelezés: pénzügyi kapcsolatok rendszere, melynek segítségével az állam mozgósítja a gazdaság, az állami költségvetés és a lakosság ideiglenesen szabad pénzeszközeit és megvalósítja azok meghatározott visszatérítési és határidő feltételek betartása melletti tervszerű felhasználását a bővített szocialista újratermelés céljaira. Megkülönböztetnek rövid-, közép- és hosszú lejáratú bankhiteleket. A földtani szervezetek által igénybevett rövid lejáratú bankhitelek fajtáihoz tartoznak az elszámolásköteles szállítási okmányok alapján folyósított előkészletezési (→ határidő előtti készletezés) és a teljesített földtani kutató munkák inkasszóra benyújtott számláira adott hitelek. Hosszú lejáratú hitelt pedig beruházásokra, új műszaki eszközök bevezetésére, a termelés bővítésére és szervezésére nyújtanak.

- (a) crediting
- (b) кредитиране
- (cs) úvěrování
- (l) kredytowanie
- (m) эээл олгох

- (n) Kreditierung
- (o) кредитование
- (r) creditare
- (s) concesión de créditos
- (sz) úverovanie

142. ideiglenes forgóeszközök: a földtani szervezetek (vállalatok) részére a finanszírozó (a pénzügyi fedezetet rendelkezésre bocsátó) bank által a földtani kutatási és a hozzákapcsolódó járulékos munkák végzésére, a földtani feladat megfelelő szakaszának teljesítési idejére folyósított eszközök. Az ~ben felmerülő igény azzal kapcsolatos, hogy a bank a földtani feladat (földtani kutatási szakasz) ráfordításait csak annak teljes mértékű befejezése után írja jóvá. Az ~et a földtani kutatási munkák fedezetének terhére bocsátják rendelkezésre és visszatérítésük a befejezett földtani kutatási szakaszok elszámolásakor történik.

Az ~ terminus csak a SzU gyakorlatában használatos.

(a) temporary circulating assets	(n) Umlaufmittel, zeitweilige
(b) временни оборотни средства	(o) временные оборотные средства
(cs) dočasné obrátové prostriedky (úvér)	(r) mijloace circulante temporare
(l) šróodki obrotowe tymczasowe	(s) medios de circulación temporales
(m) түр хугацааны эргэлтийн хөрөнгө	(sz) dočasné obrátové prostriedky

143. idénykészletek: különböző anyagok, nyersanyagok és berendezések készletei, melyek nagyságát a termelő munka idényjellegétől, a felhasználásban évszakoknak megfelelően jelentkező ugrásszerű változásoktól és a szállítási feltételektől függően határozzák meg (→ határidő előtti készletezés).

(a) season stocks	(n) saisonbedingte Reserven
(b) сезонни запасы	(o) сезонные запасы
(cs) sezonni zásoby	(r) rezerve sezoniere
(l) zapasy sezonowe	(s) reservas temporales
(m) улирлын нөөц	(sz) sezónne zásoby

144. időnorma: időmennyiség, melyet egy munkás vagy egy brigád valamely meghatározott egységnyi munka teljesítésére fordít, az igénybevett gépek és berendezések hatékony kihasználása, valamint a végzett munka ésszerű szervezése mellett.

Az ~ kifejezhető percben, órában vagy műszakban (a bányászatban és a földtani kutatásban — rendszerint percekben és a műszakok tört részeiben).

(a) rate of time; standard time

(b) норма на време

(cs) časová norma

(l) norma czasu

(m) цагийн норм

(n) Zeitnorm

(o) норма времени

(r) norma de timp

(s) normas de tiempo

(sz) časová norma

145. induló vagyon: a földtani szervezet rendelkezésére bocsátott, meghatározott feladatok teljesítéséhez szükséges álló- és forgóeszközök értéke. Az ~ álló- és forgóeszközei új beruházási építkezések termelésbe állítása, új állóeszközök beszerzése eredményeként, vagy a meglevő állóeszközök termelésből való kivonása, selejtezése, vagy más állóeszközökhöz való csatolása révén, továbbá az állóeszközök elhasználódása, vagy felújítása következtében, továbbá a forgóeszközök elvonása vagy feltöltése stb. útján a termelési-gazdasági tevékenység folyamatában megváltoznak. Az ~ változásai a földtani szervezet mérlegében az érvényes eljárási szabályok szerint átvezetésre kerülnek.

(a) authorised (statutory) fund

(b) уставен фонд

(cs) základní fondy

(l) fundusz statutowy

(m) дүрмийн фонд

(n) Fondsausstattung; Grund- und Umlaufmittelausstattung

(o) уставный фонд

(r) fond statutar

(s) fondo establecido

(sz) statutárny fond

146. járulékos kitermelés: a hasznosásvány lelőhely felderítése és kutatása során kihajtott bányavágatokból való ásványi nyersanyag kinyerése. A ~t a kutatást végző földtani vagy más szervezet (vállalat) valósítja meg. Egyes KGST országokban (BNK és mások) megfelelő normatívákkal ösztönzik a kutató és bányáépítő szervezeteket a ~re.

Az LNK, MNK és NDK gyakorlatában a ~ terminus nem használatos.

(a) side recovery	(n) Rohstoffgewinnung aus Such- und Erkundungsauffahrungen
(b) попутен добив	(o) попутная добыча
(cs) souběžná (vedlejší) těžba	(r) producția de minereu în timpul explorării
(l) wydobywie z wyrobisk górniczo-poszukiwawczych	(s) extracción acompañante
(m) дайвар олборлолт	(sz) sprievodná ťažba

147. járulékos munkák és ráfordítások: olyan munkák és ráfordítások, amelyek nincsenek közvetlen kapcsolatban a földtani feladat megoldásával, de megteremtik annak teljesítéséhez szükséges feltételeket. A járulékos munkákhoz tartoznak az ideiglenes épületek és felvonulási létesítmények építése, a lavinaveszély elleni védekezés, a kutatócsoportok és expedíciók személyzetének szállítása és a teherszállítás; a járulékos ráfordításokhoz pedig a termelési feladatokkal kapcsolatos költségek, a mezőgazdaságnak okozott károk megtérítése, a tereppótlék és egyéb térítési költségek tartoznak.

(a) accompanying works and expenses	(n) Nebenleistungen und Aufwendungen
(b) съпътстващи (спомогателни) работи и разходи	(o) сопутствующие работы и затраты
(cs) vedlejší práce a náklady	(r) lucrări și cheltuieli auxiliare
(l) roboty i nakłady towarzyszące	(s) trabajos y gastos acompañantes
(m) дагалдах ажил ба зардал	(sz) pomocné práce a vedl'ajšie náklady

148. kamerális időszak: a kamerális munkák (→ kamerális munkák) elvégzésének időszaka. Abban az esetben, ha a földtani felvételezést és a felderítési munkákat közös terv alapján végzik, vagy amikor a terepi és a ~ok kétszer vagy ennél többször is váltakoznak, a terepi időszakok közé eső időt közbülső ~nak nevezik. Az összes földtani anyag végleges feldolgozásának és a földtani zárójelentés összeállításának időszakát pedig befejező ~nak hívják.

(a) period of laboratory (office) work

(b) камерален период

(cs) kamerálni obdobi

(l) okres prac kameralnych

(m) суурин боловсруулалтын үе

(n) Auswertungsetappe

(o) камеральный период

(r) perioada de birou

(s) período de gabinete

(sz) vyhodnocovacie obdobie

149. kamerális munkák: a földtani kutatási munkák során nyert információk feldolgozása, vagy földtani beszámoló jelentések (zárójelentések) összeállítása. A ~ két fajtáját különböztetik meg: az elsődleges anyagok terepi viszonyok között végzett folyamatos (operatív) és a földtani anyagok terepi munkák befejezése utáni végleges kamerális feldolgozását. A terepi munkák befejezésének időpontjára el kell végezni a végleges ~ kiindulási alapját képező elsődleges földtani anyagok előzetes feldolgozását.

(a) laboratory (office) work

(b) камерални работи

(cs) kamerálni práce

(l) prace kameralne

(m) суурин боловсруулалтын ажил

(n) Auswertungsarbeiten

(o) камеральные работы

(r) lucrări de birou

(s) trabajos de gabinete

(sz) vyhodnocovacie práce

150. karotázs: mélyfúrásokban végzett komplex geofizikai vizsgálat, melynek célja: 1. a rétegsor felbontása és azonosítása, 2. a kőolaj- és földgáztelepek, kőszén-telepek, radioaktív-, polimetallikus-, vas- és más ércek, nemfémes hasznosásványok

kimutatása és kutatása, 3. a telepek vastagságának, települési mélységének és felépítésének meghatározása és más földtani feladatok megoldása. A kőzetek és hasznos-
 ásványok vizsgált fizikai tulajdonságaitól függően megkülönböztetnek elektromos,
 radioaktív, mágneses, akusztikus, szeizmikus és más \sim t. A \sim vizsgálatokkal együtt
 végzik el a fúrólukferdeség, lyukbőség és hőmérséklet méréseket, az oldalfalminta
 vételezést, a perforálási és rétegrobbantási munkákat stb. A \sim a földtani feladatok
 megoldásának egyik hatékony eszköze, eredményeit a viszonylag alacsony költséggrá-
 fordítás mellett eléggé nagy pontosság és megbízhatóság jellemzi.

(a) logging	(n) Karotage; Bohrlochmessung
(b) каротаж	(o) каротаж
(cs) karotáž	(r) carotaj
(l) profilowanie geofizyczne w otworze
wiertniczym	(s) carotage
(m) каротаж	(sz) karotáž

151. készletszámítás: → ásványvagyon.

(a) estimation of reserves	(n) Vorratsberechnung
(b) изчисляване на запасите	(o) подсчет запасов
(cs) výpočet zásob	(r) calculul rezervelor
(l) obliczenie zasobów	(s) cálculo de reservas
(m) нецыйн тооцоо	(sz) výpočet zásob

152. készletlévelési fok: viszonylagos mutató, amely a földtani kutatási munkák
 fajtainak, beleértve az ideiglenes építmények létesítésének, a teherszállításoknak, a
 földtani kutatócsoportok személyszállításának stb. teljesítési mértékét jellemzi.
 A \sim a munkakomplexum, vagy a vizsgálatok részét képező már teljesített munka-
 feladatok mennyiségéből kiindulva határozható meg.

(a) percentage of readiness	(n) Erfüllungsgrad
(b) процент на готовност	(o) процент готовности
(cs) stupeň rozpracovanosti	(r) gradul de pregătire
(l) procent zaawansowania (prac)	(s) porciento de preparación
(m) бэлэн байлгах хувь	(sz) stupeň rozpracovanosti

153. kivitelezési terv: műszaki terv, amely a megrendelő és a vállalkozó közti
 egyeztetés alapján tartalmazza a földtani kutatási munkák kivitelezési technológiájá-
 nak és termelészervezésének konkrét kidolgozását. A \sim et a kutatási objektumra
 vonatkozó földtani feladattal összhangban dolgozzák ki és az alvállalkozói szerződés
 elválaszthatatlan részét képezi.

(a) executive program	(l) projekt techniczny wykonania prac
geologicznych
(b) работна програма	(m) гүйцэтгэх хөтөлбөр
(cs) prováděcí projekt	

- (n) Ausführungsprojekt
- (o) исполнительная программа
- (r) programul de execuție

- (s) programa de ejecución
- (sz) vykonávací projekt

154. komplex földtani kutatás (vizsgálat): munkafajták és módszerek (vizsgálatok) meghatározott sorrendiségben való elvégzése melletti optimális összehangolása az ipari szempontból értékes objektumok legteljesebb feltárásának és más földtani feladatok megoldásának konkrét természeti-geológiai és gazdasági körülmények közötti biztosítása érdekében.

- (a) complex of geologic prospecting works (researches)
- (b) комплекс от геологопроучвательства работи
- (cs) komplex geologickoprůzkumných prací (výzkumu)
- (l) kompleks prac (badań) geologicznych
- (m) геологи хайгуулын ажлын (судалгааны) цогц

- (n) Komplex geologischer Untersuchungsarbeiten
- (o) комплекс геологоразведочных работ (исследований)
- (r) complexitatea lucrărilor de cercetare geologică
- (s) complejo de los trabajos (investigaciones) de exploración geológica
- (sz) komplex geologicko-prieskumných prác (výskumných prác)

155. komplex norma: meghatározott, egymással kapcsolatban álló és egységes technológiai rendeltetésű munkák végzésére megállapított teljesítménynorma (időnorma). A ~ megállapítása a fő munkafeladatok egységnyi mennyiségére történik. Például, 1 m felszínalatti bányavágat kihajtására vonatkozó ~ kiszámítását az ehhez a munkához szükséges robbantó fúrólyukak, robbantás, közettrakodás és szállítás, vágatbiztosítás stb. időnormáiból (teljesítménynormáiból) kiindulva végzik.

- (a) complex rate
- (b) комплексна норма
- (cs) komplexní norma
- (l) norma scalona
- (m) иж бүрэн норм

- (n) Komplexnorm
- (o) комплексная норма
- (r) norme complexe
- (s) norma compleja
- (sz) komplexná norma

156. kondíciók: az ásványi nyersanyag minőségével és a lelőhely bányaföldtani paramétereivel szemben, a föld mélyében települő hasznosásvány készletek meghatározása és lehatárolása során támasztott ipari követelmények összessége. A ~ betartásával érhető el az ásványvagyon népgazdasági jelentősége szerinti helyes felosztása mérlegszerű és mérlegen kívülire (→ ásványvagyon). A kondíció, természetéből fakadóan ideiglenes kategória. A ~ szintje függ az adott ásványi nyersanyag népgazdasági szükségletétől és a rendelkezésre álló készletek állapotától. A ~ at az adott nyersanyag igénybevételi perspektíváinak és az ásványi nyersanyagbázis állapotának figyelembevételével kell meghatározni. A ~ at a lelőhely előzetes és részletes kutatási adatai alapján a földtani szervezetek (vállalatok) és tervező intézetek közösen dolgoz-

zák ki és az arra illetékes felettes szervek hagyják jóvá. A lelőhely bányászati művelése során a pontosított termelési és feldolgozási költségeknek, valamint technológiának megfelelően a ~at korrigálják.

(a) conditions (requirements)

(b) кондиции

(cs) kondice

(l) kryteria bilansowości

(m) кондиц

(n) Konditionen

(o) кондиции

(r) condițiile

(s) condiciones

(sz) kondicie

157. költségvetési érték: meghatározott földtani feladat teljesítésére szolgáló kutatási munkák társadalmilag szükséges ráfordításainak pénzbeni kifejezése (→ földtani kutatási feladat). A ~ alapköltségekből és rezsiköltségekből tevődik össze (→ fő költséghelyek, → rezsiköltségek).

A KGST országok egy részében a ~ a dolgozók ösztönzési és a termelés fejlesztési alapjainak képzésére szolgáló pénzeszközök tervezett felhalmozását is tartalmazza. A ~ a földtani kutatások műszaki-gazdasági tervezése során a költségvetési normák, díjtételek és árjegyzéki árak felhasználásával kerül megállapításra.

(a) estimated value

(b) сметна стойност

(cs) rozpočtové náklady

(l) wartość kosztorysowa

(m) төсвийн өртөг

(n) Kostenkalkulation

(o) сметная стоимость

(r) prețuri de deviz

(s) costo presupuestario

(sz) rozpočtové náklady

158. költségvetési érték korrekciója: 1. a földtani kutatási munkák költségvetésének átdolgozása tervváltoztatás vagy a munkák jegyzékének, a fúrások mélységének, a földtani felépítés bonyolultsági fokának, a terepviszonyoknak, a közetfúrhatósági fokoknak stb. megváltozása miatti kiegészítések következtében (az átdolgozott költségvetés ismételtén jóváhagyásra kerül az eredetét jóváhagyó illetékes szervezet részéről); 2. a földtani kutatási feladat valamely szakasza költségvetési értékének a kivitelező szervezet által a munka során, vagy azok befejezése után végrehajtott pontosítása, a teljesített munkák összetételének és a feladatok munkaigényességének megváltozása miatt (→ tényleges földtani-műszaki viszonyokra való átszámítás).

Az NDK-ban minden földtani kutatási munka költségvetési értéke átszámításra kerül a ténylegesen felmerült földtani-műszaki feltételeknek megfelelően. Amennyiben a földtani feladat teljesítése során a tervezett feltételek megváltoztak, úgy kiegészítést fűznek a földtani kutatási műszaki tervhez, vagy azt a munkák befejezése után átdolgozzák (→ földtani kutatási műszaki terv).

(a) conversion of estimated cost

(b) преизчисляване на сметната стойност

(cs) přepočet rozpočtové hodnoty

(l) przeliczenie wartości kosztorysowej

(m) төсвийн өртгийг дахин тооцоолох

(n) Nachkalkulation	(s) recálculo del costo presupuestario
(o) пересчет сметной стоимости	(sz) prepočet rozpočtových nákladov
(r) recalcularea prețului de deviz	

159. költségvetési normák: számított vagy fizikai egységnyi földtani kutatási munkához szükséges munkaerő és anyagi ráfordítások naturalis és pénzben kifejezett átlagos normái. A ~ alapján számítják ki a fajlagos költségvetési díjtételeket (→ fajlagos költségvetési díjtétel).

(a) estimate norms (standards)	(n) Kostensätze
(b) сметни норми	(o) сметные нормы
(cs) rozpočtové normy	(r) norme de deviz
(l) normy kosztorysowe	(s) normas presupuestarias
(m) төсвийн нормууд	(sz) normy pre rozpočtovanie

160. költségvetési-pénzügyi számítás: számítási dokumentum, amely az összevont költségvetési normák kézikönyvében vagy árjegyzékekben elő nem irányzott földtani kutatási munkaféleség mértékének megalapozására szolgál. A ~ elvégzéséhez felhasználják az egységes és helyi időnormákat (teljesítménynormákat), az anyagfelhasználási normákat, valamint más minisztériumok és ágazatok érvényes normatíváit és díjtételeit.

(a) financial estimate	(n) Abrechnung zu Ist-Kosten
(b) сметно-финансов расчет	(o) сметно-финансовый расчет
(cs) individuální kalkulace	(r) calculul devizului financiar
(l) rozliczenia kosztorysowo-finansowe	(s) cálculo del presupuesto financiero
(m) төсөв-санхүүгийн тооцоо	(sz) individuálna kalkulácia

161. könyvelési mérleg: mutatók rendszere, amely pénzben kifejezve tükrözi az elszámolási időszak (hónap, negyedév, év) elejére, ill. végére fennálló helyzet alapján a földtani szervezet valamennyi értékét kettős gazdasági metszetben: 1. az eszközök megoszlása, összetétele és felhasználása szerint (aktívák); 2. az eszközök képződésének forrásai és rendeltetési célja szerint (passzívák). Egyes KGST országok földtani szolgáltatásban ezen kívül külön könyvelési mérlegként megkülönböztetik a vállalati üzemegységek mérlegét. Az ilyen, mérleggel rendelkező üzemegységek részére forgó-eszközök bocsáthatók rendelkezésre, nyereségterv és más műszaki-gazdasági mutatók elérése írható elő, de ezek az üzemegységek nem rendelkeznek banki elszámolási betétszámlával, önállóan nem létesíthetnek külső kapcsolatokat és nem önálló jogi személyek.

Az aktívák és passzívák végösszege mindig azonos értékű, mivel a ~ az eszközöknek egy és ugyanazon összegét tükrözi vissza, csak különböző gazdasági csoportosításban.

(a) balance; balance-sheet	(cs) účetní bilance
(b) счетоводен баланс	(l) bilans w rachunkowości

(m) нягтлан бодохын баланс

(n) Bilanz, buchhalterische

(o) баланс бухгалтерский

(r) bilanțul contabil

(s) balance de contabilitad

(sz) účtovná súvaha

162. könyvelési nyilvántartás (könyvvitel): a gazdasági eszközök forgásának az adott szervezet (vállalat) termelési folyamatában való rendszeres és bizonylatokkal alátámasztott nyilvántartása. A ~ valamennyi gazdasági művelet folyamatos feljegyzése útján, egymással kettős könyvelési rendszerben összefüggő számlákon pénzértékben kifejezve történik és a nyilvántartási eredményeknek a könyvelési mérlegben való összesítésével fejeződik be (→ könyvelési mérleg). Bizonyos keretek között a ~ naturális mértékeket is felhasznál. A ~ az ellenőrzés és a tervszerű irányítás egyik módszere. A ~ adatai a szervezet (vállalat) termelési-gazdálkodási tevékenysége elemzésének fontos forrása (→ könyvelési nyilvántartási módszer).

(a) book-keeping; accounting

(b) счетоводен отчет

(cs) účetní evidence

(l) ewidencja księgową

(m) нягтлан бодохын бүртгэл

(n) Buchführung

(o) бухгалтерский учет

(r) evidența contabilă

(s) contabilidad

(sz) účtovná evidencia

163. könyvelési nyilvántartási módszer: a vállalat termelési tervének teljesítési folyamatában résztvevő gazdasági eszközök forgásának dokumentációval (bizonylatokkal) szigorúan alátámasztott rendszeres nyilvántartási formái. A földtani szervezetek gyakorlatában leginkább elterjedt ~ az utalványozási bizonylatok használata.

(a) accounting techniques

(b) методи на счетоводно отчитане

(cs) metody účetní evidence

(l) metody księgowości

(m) нягтлан бодохын бүртгэлийн арга

(n) Methoden der Buchführung

(o) методы бухгалтерского учета

(r) metodele de calcul contabil

(s) métodos de cálculo de la contabilidad

(sz) metody účtovnej evidencie

164. környezetvédelem: a természet megőrzésére és ellenőrzés alá vont változásaira vonatkozó intézkedések rendszere, amely biztosítani hivatott a természeti erőforrások és környezet ésszerű felhasználását, valamint az ember gazdasági tevékenységéből eredő káros következmények elhárítását. A természeti erőforrások célszerű felhasználását biztosító földtani kutatási munkák ritkán a természetes környezet nem kívánatos változásait idézik elő (termőföld és erdőterületek kisajátítása, zöldség előidézése, talajvízszint megváltozása, környezetszennyezés stb.). A földtani szervezetek intézkedéseket foganatosítanak ezeknek a veszteségeknek a csökkentésére (rekultiváció végzése stb.).

(a) environmental protection

(b) охрана на околната среда

(cs) ochrana životního prostředí

(l) ochrona środowiska człowieka

(m) хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалах

(n) Umweltschutz

- (o) охрана окружающей среды
(r) protecția mediului înconjurător

- (s) protección del medio ambiente
(sz) ochrana životného prostredia

165. közbenső fizetések: a teljesített földtani kutatási munkáknak banki intézmények által történő kifizetése a földtani szervezet részéről felmérési jegyzőkönyvek csatolása nélkül benyújtott havi vagy dekád számlák alapján. Az így kifizetett összegeket beszámítják a teljesített földtani kutatási munkák felmérési jegyzőkönyvével alátámasztott negyedévi számlák kiegyenlítésekor.

A BNK-ban és az RSzK-ban a ~ az előzetes földtani jelentések alapján történnek.

Az LNK gyakorlatában ~et a teljesített kutatási munkák jóváhagyott átvételi jegyzőkönyve nélkül nem folyósítanak.

Az MNK-ban a kőolaj és földgázkutatási munkák esetében a ~ egyenletes bontásban, havonta történnek. Minden más kutatási munka vonatkozásában a ~et a szerződésekben rögzített feltételek szerint, de minden esetben a ténylegesen elvégzett munkák mennyisége alapján teljesítik.

A SzU-ban a kutatást finanszírozó banki intézményekkel való elszámolás alapját a teljesen befejezett földtani feladat képezi. Amennyiben azonban a földtani feladat terv szerinti teljesítési határideje hat hónapi időtartamot meghaladja, úgy az elszámolás ~ alkalmazásával történik.

- (a) intermediate payments
(b) промежуточные платежи
(cs) splátky
(l) wypłaty okresowe
(m) завсарын төлбөр

- (n) Abschlagszahlungen
(o) промежуточные платежи
(r) plăți intermediare
(s) pagos intermedios
(sz) priebežné platby

166. kőzet: meghatározott összetételű és felépítésű természetes ásványi aggregátum, amely a földtani folyamatok eredményeként alakult ki és a földkéregben önálló testek formájában települ. A ~ek három genetikai osztályát különböztetik meg: üledékes, magmás és metamorf ~ek.

- (a) rock
(b) скала
(cs) hornina
(l) skała
(m) чулуулаг

- (n) Gestein
(o) горная порода
(r) rocă
(s) roca minera
(sz) hornina

167. kőzetfúrhatóság: a fúrólyuktalpon elért kőzetbontás sebessége. A ~ függ a kőzetek tulajdonságaitól, a kőzetbontás módszerétől és a fúrási folyamathoz alkalmazott műszaki eszközök és technológia színvonalától. A ~ot a fúrószerszám meghatározott talpnyomás melletti egységnyi időre eső előrehaladásának mértékével fejezik ki.

- (a) rock drillability
- (b) пробиваемост на скалите
- (cs) vrtatelnost horniny
- (l) zwiercalnośc skał
- (m) чулуулгийн өрөмдөгдөх чанар

- (n) Bohrbarkeit des Gesteins
- (o) буримость горной породы
- (r) forabilitatea rocilor
- (s) perforabilidad de la roca minera
- (sz) vrtatelnost' horniny

168. kőzetfűrhatósági fokok: a kőzetek osztályozása azok fűrőszerszámmal való megbontásának (roncsolásának) nehézségi mértéke szerint. A kőzetek megfelelő ~ba való besorolásának kritériuma a meghatározott feltételek (fűrőkorona típus és átmérő, fűrőlyuk mélység stb.) melletti egy óra tiszta fűrési időre eső fűrőlyukelőrehaladás mértéke. Az elfogadott, szabvány fűrési viszonyoktól való eltérés esetén korrekciós tényezőt alkalmaznak. A ~at figyelembe veszik a fűrési és vágathajtási tevékenység munka- és anyagráfördítési normáinak kialakításánál.

- (a) rock drillability categories
- (b) категории по пробиваемост на скалите
- (cs) kategorie vrtatelnosti hornin
- (l) kategorie zwiercalności skał
- (m) чулуулгийн өрөмдөгдөх чанарын зэрэг

- (n) Bohrbarkeitskategorien der Gesteine
- (o) категории буримости пород
- (r) categoria de forabilitate a rocilor
- (s) categorias de perforabilidad de las rocas
- (sz) triedy vrtatelnosti hornin

169. kőzetkeménységi fokok: a kőzetek osztályozása azok fizikai és mechanikai tulajdonságai alapján. Az adott kőzet valamely keménységi fokba való besorolásának kritériuma a kőzet külső erőhatásokkal (nyomás, szakítás, nyírás stb.) szembeni összesített ellenállása. A kőzetkeménységi fok állandó érték, nem függ a kőzetbontás (roncsolás) módszerétől. A ~at figyelembe veszik a fűrési tevékenység munka- és anyagráfördítési normáinak meghatározásánál.

Az RSzK-ban egyes kőzettípusok feltételeken magasabb ~ba sorolhatók, amennyiben azok harántolására nagyobb (ezer méter, vagy azt meghaladó) fűrési mélységekben kerül sor.

- (a) rock hardness categories
- (b) категории по якост на скалите
- (cs) kategorie tvrdosti hornin
- (l) kategorie wytrzymałości skał
- (m) чулуулгийн бат бөхийн зэрэг

- (n) Kategorien der Gesteinsfestigkeiten
- (o) категории крепости пород
- (r) categoria de duritate a rocilor
- (s) categorias de dureza de las rocas
- (sz) triedy pevnosti hornin

170. közös beruházásban való részvétel: a vállalat saját eszközeinek átadása más szervezet részére közös beruházási munkák megvalósítása céljából. A hozzájárulást a beruházási okmányokban és más dokumentációban irányozzák elő. Az átadásra kerülő eszközöket mint más szervezet finanszírozásához való hozzájárulást veszik figyelembe. A földtani szervezetek beruházási hozzájárulásaiikkal részt vesznek lakóépüle-

tek, bekötőutak, elektromos távvezetékek, termelési rendeltetésű objektumok stb. létrehozásában. A részvétel megvalósítható a tervezett beruházási eszközök terhére, vagy speciális forrásokból.

(a) sharing	(n) Nachauftragnehmerschaft
(b) деловое участие	(o) долевое участие
(cs) spoluúčast (podílňictví) na investicích	(r) cota de participare
(l) udział w inwestycjach wspólnych	(s) colaboración por partes
(m) хувиар оролцох	(sz) podielová účasť

171. központi beruházások: az állami költségvetésben előirányzott és a népgazdaság egyes ágazatai között felosztott központilag kezelt eszközökből finanszírozott beruházások. A földtani szervezetek (vállalatok) részére az éves terv alapvető mutatói között hagyják jóvá a beruházások teljes összegét, kiemelve a központilag kezelt beruházások volumenét és ezen belül az építési-szerelési munkák mennyiségét, valamint az állóeszközök üzembehelyezését (→ beruházások).

(a) centralized capital investments	(n) zentralisierte Investitionen
(b) централизирани капитални вложения	(o) централизованные капитальные вложения
(cs) centralizované investice	(r) investiții capitale centralizate
(l) nakłady inwestycyjne scentralizowane	(s) inversiones básicas centralizadas
(m) төвлөрсөн хөрөнгө оруулалт	(sz) centralizované investície

172. közvetlen költségek: a földtani szervezet (vállalat) termelési költségeinek azon része, amely közvetlen kapcsolatban áll konkrét munkafajták elvégzésével és teljes egészében elszámolható azok önköltségére (például, a termelésben résztvevő fizikai dolgozók munkabére, anyag és villamosenergia költségek stb.). A ~től eltérően a közvetett költségek (javítóműhelyek szolgáltatásai, igazgatási apparátus fenntartása stb.) nem hozhatók kapcsolatba konkrét munkaféleségekkel és a különböző munkák önköltsége közötti felosztásuk feltételes módon (számítások útján) történik.

(a) direct costs	(n) direkte Aufwendungen
(b) пряки разходи	(o) прямые затраты
(cs) přímé náklady	(r) cheltuieli directe
(l) koszty bezpośrednie	(s) gastos directos
(m) шууд зардал	(sz) priame náklady

173. laboratóriumi munkák: az ásványi nyersanyag és a kísérő kőzetek anyagi összetételének kvalitatív és kvantitatív meghatározására szolgáló analitikai munkák komplexuma. A ~ az anyagok fizikai és kémiai tulajdonságainak felhasználására támaszkodnak. A ~ területén széleskörűen elterjedtek: a mikroszkópos, lumineszcens, súly és térfogatmeghatározó, színképelemző, elektrokémiai, radiokémiai, magkémiai, tömegspektrométeres és más vizsgálati módszerek; fokozatosan bevezetésre kerülnek az atomabszorpciós, infravörös és ibolyántúli spektroszkópia módszerei.

(a) laboratory works

(b) лабораторни работи

(cs) laboratorní práce

(l) prace laboratoryjne

(m) лабораторийн ажил

(n) Laborarbeiten

(o) лабораторные работы

(r) lucrări de laborator

(s) trabajos de laboratorio

(sz) laboratórne práce

174. lelőhely bányaművelésre való átadása: a megkutatott hasznosásvány lelőhely szabályozott rend szerinti átadása a földtani kutatást megvalósító ágazat részéről a lelőhely kitermelését végző ágazat számára. A ~ előtt a földtani kutatási munkákat olyan mértékben kell elvégezni, hogy azok alapján a lelőhely mennyiségi és minőségi paraméterei teljes mértékben jellemezhetők legyenek és lehetővé tegyék a bányavállalat tervezését. A lelőhely méreteitől, az adott ásványi nyersanyag értékétől és szükségletétől függően a ~ teljes egészében, vagy részenként történhet. A lelőhely átadására csak az ásványvagyon illetékes szervek által való jóváhagyása után kerülhet sor.

Egyes KGST országokban a hasznosásvány lelőhely átadásával egyidejűleg az érdekelt bányavállalat mérlegét megterhelik a lelőhely kutatására fordított költségekkel.

A ~ a KGST országokban különböző sajátosságokkal rendelkezik. Például, az NDK-ban a lelőhelynek a felhasználó részére való fenti értelmű átadása gyakorlatilag nem szükséges, mivel a felhasználó mint megrendelő a lelőhely hasznosítási jogát a

kutatási szerződés teljesítése után a részére átadott dokumentációkkal egyidejűleg megkapja.

Az LNK gyakorlata szerint a C₂ kategóriájú készleteket meghatározó földtani zárójelentéseket térítésmentesen bocsátják az érdekelt bányavállalatok rendelkezésére. Ezek a zárójelentések nyújtanak alapot és jogot a bányavállalatok részére a további földtani kutatási munkák végzésére és magasabb kategóriájú készletek számbavételére.

A MoNK kutatási gyakorlatában a lelőhely ásványi nyersanyagkészleteinek jóváhagyása után a felmerült kutatási költségek leírásra kerülnek.

(a) deposits putting into operation	(o) передача месторождений в эксплуатацию
(b) предаване на находищата за експлоатация	(r) predarea zăcămintelor pentru exploatare
(cs) odevzdání ložisek k těžbě	(s) entrega del yacimiento para su explotación
(l) przekazanie złoża do eksploatacji	(sz) odovzdávanie ložísk do ťažby
(m) орд газрыг ашиглалтад шилжүүлэх	
(n) Übergabe der Lagerstätten zur Nutzung	

175. lelőhelyek aktiválása: a hasznosásvány lelőhelyek beruházássá vált kutatási költségeinek a bányavállalat könyvelési mérlege aktívái közé való sorolása. A ~ terminust az NDK-ban alkalmazzák (→ beruházások).

(a) activation of deposits	(m) орд газрыг идэвхжүүлэх
(b) активизация на находищата	(n) Lagerstättenaktivierung
(cs) aktivizace ložisek	(o) активизация месторождений
(l) włączenie wartości złoża do aktywów kopalni	(r) activizarea zăcămintelor
	(s) activación de los yacimientos
	(sz) aktivovanie ložísk

176. limit: határérték, korlátozás. A gazdasági szférában a ~ a költségek, hitelek stb. szigorúan megállapított határértékét jelenti. Például, az állami költségvetési finanszírozás, vagy a banki hitelek ~je, továbbá az igazgatási apparátus fenntartásának határköltsége, a rezsiköltségek határnormatívái stb.

(a) limit	(n) Limit
(b) лимит	(o) лимит
(cs) limit	(r) limita
(l) limit	(s) límite
(m) лимит	(sz) limit

177. megengedhető fajlagos kutatási és termelési ráfordítás: egységnyi ásványi nyersanyagra eső, népgazdasági szempontból megengedhető kutatási és kitermelési költségek. A ~ mértékét a világpiaci árak hosszútávú változásainak figyelembe vételével valamely meghatározott időszakra állapítják meg és felhasználják az ásványi nyersanyagra vonatkozó kondíciók kidolgozásánál, valamint a földtani kutatási munkák és az ásványi nyersanyag kitermelésének tervezésénél.

A ~ terminus a CsSzK, NDK és az MNK földtani kutatási gyakorlatában használatos.

(a) admissible expenditure on prospecting and mining of raw material unit	(n) zulässige Aufwendungen für die Erkundung und Gewinnung einer Einheit mineralischer Rohstoffe
(b) допустими разходи за проучване и добив на единица минерална суровина	(o) допустимые затраты на разведку и добычу единицы минерального сырья
(cs) přípustné náklady na průzkum a těžbu jednotky nerostných surovin	(r) cheltuieli limită pentru explorare și exploatare
(l) nakłady dopuszczalne na rozpoznanie i wydobywanie jednostki surowca mineralnego	(s) gastos permisibles para la exploración y extracción de una unidad de materia prima mineral
(m) эрдэс түүхий эдийн нэгжийн хайгуул олборлолтонд зарцуулж болох зардал	(sz) limit nákladov na prieskum a ťažbu jednotky nerastnej suroviny

178. megrendelő: tudományos vizsgálatokat, földtani kutatási munkákat, valamint anyag- és berendezésszállításokat megrendelő jogi személy. A ~ és a kivitelező viszonyát tervfeladatok vagy gazdasági szerződések szabályozzák.

A CsSzK-ban a ~ szerepében rendszerint a Cseh és a Szlovák Földtani Hivatalok lépnek fel.

Az LNK-ban a földtani kutatási munkák ~-i a Központi Földtani Főigazgatóság, a Földtani Intézet és a bányavállalatok.

Az NDK-ban a tudományos vizsgálatok, a kőolaj- és földgázfelderítés, valamint a szilárd hasznosásványok felderítésének és előzetes kutatásának ~je a Földtani Minisztérium. A felszínalatti vízkészletek felderítését és kutatását, a kőolaj és földgáz lelőhelyek előzetes és részletes kutatását, továbbá a szilárd hasznosásványok részletes kutatását pedig a különböző felhasználó szervezetek rendelik meg.

(a) customer	(n) Auftraggeber
(b) заявитель	(o) заказчик
(cs) odběratel	(r) beneficiar
(l) zleceniodawca	(s) cliente
(m) захиалагч	(sz) zăkazník

179. megtérítések (kiegyenlítés, kompenzáció): a földtani kutatási költségvetésben (árjegyzékben) előírányzott olyan pénzeszközök, melyek a munkások és alkalmazottak munkaköri kötelezettségük teljesítéséből fakadó különkiadásainak kompenzálására szolgálnak. Ide tartoznak például a dolgozó új munkahelyre való felvételével, vagy más területre való áthelyezésével kapcsolatos költségek.

A CsSzK-ban ide tartoznak a dolgozó szállásköltségeinek, állandó lakhelyétől távoleső munkahely miatti kiadásainak stb. megtérítése.

Az NDK-ban kompenzációnak tekintik a továbbképzésre irányított dolgozók-nak járó térítéseket, a rendes szabadság idejére járó fizetéseket, kiküldetési díjakat stb.

Az MNK-ban és a MoNK-ban a ~ terminust nem alkalmazzák.

(a) compensations	(n) Ausgleichszahlung
(b) компенсации	(o) компенсации
(cs) náhrady	(r) compensație
(l) kompensaty	(s) compensaciones
(m) нөхөн төлөх	(sz) kompenzácie

180. mezőgazdasági és más szervezetek kártérítése: a földtani kutatási költségvetésben előírányzott ráfordítási összeg a mezőgazdasági szervezetek, vagy más földhasználók olyan anyagi veszteségeinek megtérítésére, amelyek a földtani kutatási munkák végzésének következtében álltak elő a használatukban levő földterületekben, víztározókban és egyéb vagyontárgyaikban.

(a) damages to agricultural and other organizations	(m) хөдөө аж ахуйн ба бусад байгууллагын хохирлыг нөхөн төлөх
(b) погасяване загуби на селскостопански и други организации	(n) Vergütung von materiellen Schäden an landwirtschaftliche und andere Organisationen
(cs) náhrada škod zemědělským a jiným organizacím	(o) возмещение ущерба сельскохозяйственным и другим организациям
(l) odszkodowanie za szkody wyplacane jednostkom gospodarki rolnej i innym organizacjom	(r) recuperarea pagubelor în economia agricolă și a altor organizații

(s) indemnización por los daños ocasionados a la agricultura y a otras organizaciones

(sz) náhrada škôd poľnohospodárskym a iným organizáciám

181. mérnökgeológiai munkák: az ember mérnöki-építészeti tevékenységével kapcsolatban végzett földtani munkák komplexuma, amely a földkéreg felső szintjét alkotó kőzetek összetételének, fizikai-műszaki tulajdonságainak és mozgásviszonyainak vizsgálatára irányul. A ~ célja az építészeti létesítmények tervezésének megalapozása és elhelyezésük legkedvezőbb területeinek kijelölése; a legbiztonságosabb épületszerkezetek kiválasztása; a leghatékonyabb építési módszerek meghatározása, a természeti közeg és az építészeti létesítmények közötti kölcsönhatásból fakadó jelenségek és folyamatok prognosztizálása és azok káros hatásainak elhárítása; a mérnöki-építészeti tevékenység földkéreg mélyebb szintjeire gyakorolt hatásának vizsgálata; a szeizmikus jelenségek mérnökgeológiai szempontból való tanulmányozása.

(a) geologic engineering works

(n) ingenieurgeologische Arbeiten

(b) инженерно-геологички работи

(o) инженерно-геологические работы

(cs) inženýrskogeologické práce

(r) lucrări geologice-ingenerești

(l) prace geologiczno-inżynierskie

(s) trabajos ingeniero-geológicos

(m) инженер-геологийн ажил

(sz) inžiniersko-geologické práce

182. mintavételezés: olyan műveletek rendszere, amely biztosítja a kőzetek összetételének és tulajdonságainak, a hasznosásványok (szilárd, folyékony és gáz halmazállapotú), a mesterséges kőzet és ásványfelhalmozódások (bánya- és dúsítóüzemek meddőhányói, bányavizek stb.), valamint a hasznosásvány feldolgozási termékek (dúsítás során nyert koncentrátumok és leválasztott meddők, kohó és hőerőművi gázok, salak stb.) minőségének meghatározását. A ~i munkakomplexum minden esetben három műveletből tevődik össze: mintavétel, mintaelőkészítés és vizsgálat (ásványos és vegyi összetétel, fizikai-mechanikai és más tulajdonságok meghatározása). A ~ harmadik műveletét a vizsgálatot rendszerint mint laboratóriumi munkákat a földtani kutatás önálló munkafajtájaként kezelik (→ laboratóriumi munkák).

(a) sampling

(n) Bemusterung

(b) опробване на полезните изкопаеми

(o) опробование

(cs) vzorkování

(r) probarea

(l) opróbowanie kopalin

(s) muestreo de minerales

(m) сорьдолт

(sz) vzorkovanie

183. munka anyagi és erkölcsi ösztönzése: a dolgozóknak a munka minőségi és mennyiségi eredményeiben való anyagi és erkölcsi érdekelttségét biztosító intézkedések rendszere. Az anyagi ösztönzés alapvető formáihoz tartoznak a munkabér- és prémiumrendszer, valamint az egyszeri juttatások és jutalmazások. Az erkölcsi elismerés formái közé tartoznak: a köszönetnyilvánítás, oklevelek és kitüntetések adományozása, dicsőségtáblára való felkerülés, a szakma kiváló dolgozója kitüntetés stb.

Erkölcsei ösztönzési formák a szociális és kulturális, valamint lakás és szolgáltatási kedvezmények biztosítása (szanatóriumi és üdülési beutalók, lakáskörülmények javítása stb. → gazdasági ösztönzés).

(a) material and moral labour stimulation	(o) материальное и моральное стимулирование труда
(b) материално и морально стимулиране на труда	(r) stimularea materială și morală a muncii
(cs) hmotné a morální stimulování práce	(s) estimulación material y moral del trabajo
(l) bodźce ekonomiczne i moralne	(sz) hmotné a morálne stimulovanie pracovníkov
(m) хөдөлмөрийн санаа сэтгэлийн болон материалын урамшуулал	
(n) materielle und moralische Stimulierung der Arbeit	

184. munkabér: a munkásoknak és alkalmazottaknak a munkájuk mennyisége és minősége szerint a szervezet (vállalat) által pénzben fizetett, előre meghatározott mértékű összeg. A munkamegtérítés szervezésének alapvető elemei a munkanormálás, a bértarifarendszer, az alapbérrendszer és egyéb bérezési formák. A ~ két alapvető formája a teljesítménybér és időbér. A legelterjedtebb ~ forma a teljesítménybér, amelyet egyszerű, prémiumos és progresszív bérezési formákra osztanak fel.

Az LNK-ban gyakrabban a végzett munkáért járó fizetés terminust használják, amely alatt úgy a beralapba tartozó, mint a beralapon kívüli, valamint a vállalat jutalmazási keretéből történő kifizetéseket értik.

(a) wages (salaries)	(n) Lohn
(b) работна заплата	(o) заработная плата
(cs) mzda	(r) retribuția
(l) płaca	(s) salario
(m) цалин хөлс	(sz) mzda

185. munkabéralap: a földtani szervezet összes dolgozójának munkájáért járó, meghatározott időszakra (hónap, negyedév, év) megállapított pénzösszeg. A ~ körébe tartoznak a törzsbérek, prémiumok, pótlékok és kiegészítő fizetések. A ~ összetételét a teljesítmény szerinti díjtételek, szakmáybérek, a bértarifa táblázat szerinti alapbérek, prémiumok, munkabérpótlékok és kiegészítések határozzák meg. Ezenkívül a ~-hoz tartoznak a le nem dolgozott munkaidőért törvényes előírások alapján felszámítható pénzösszegek, például a fiatalok munkaidő kedvezményeinek térítése stb. A földtani kutatási munkák finanszírozási forrásaitól, annak költségvetésétől és az elszámolási okmányok fajtáitól függetlenül a munkások és alkalmazottak részére járó munkabérösszegek minden esetben a ~-ba tartoznak.

Az MNK-ban a ~ helyett a bérek tömege, volumene elnevezést használják, mert a bérek összességének kezelése nem egyszerű. Nincsenek vállalatra lebontott központi ~ tervek. A vállalatok eredményességüktől függően maguk határozzák meg az adott időszakban a dolgozóiknak a végzett munkájuk alapján kifizethető összeget.

(a) wages (salaries) fund; wagebill	(n) Lohnfonds
(b) фонд работна заплата	(o) фонд заработной платы
(cs) mzdový fond	(r) fondurile de retribuție
(l) fundusz płac	(s) fondo salarial
(m) цалингийн фонд	(sz) mzdový fond

186. munkabéren felüli juttatások: a munkások és alkalmazottak részére a törzs-béren felül, törvényesen szabályozott esetekben rendszeresen számfejtett pénzkifizetések. A ~ a dolgozó részére általában nem jelentenek újabb munkaköri kötelezettséget. A ~ célja, hogy az adott ágazatban való hosszú, megszakítás nélküli munkaviszonyra, a szakmai továbbképzésre ösztönözzön, vagy kompenzálja a különleges munkavégzési feltételeket.

A CsSzK-ban a „bányászati és geológiai hűség”-ért és az azonos szervezetnél eltöltött folyamatos munkaviszonyért járó speciális, munkabéren felüli juttatást alkalmazták.

A ~ a KGST országok egy részében mentesítve vannak mindennemű jövedelmi adótól.

Az utóbbi időben egyes KGST országokban a több munkaköri feladat ellátásáért, vagy idegen nyelvismeret munkában való hasznosításáért stb. ~ at alkalmaznak.

(a) additional charges to wages (salaries)	(n) Lohnzuschläge
(b) надбавки към работната заплата	(o) надбавки к заработной плате
(cs) zvláštní přídavky ke mzdě	(r) adausuri la indemnizație
(l) dodatki do płac	(s) adiciones al salario
(m) цалин хөлсний нэмэгдэл	(sz) prírlatky ku mzde

187. munkabérformák és rendszerek: a munkások és alkalmazottak munkabérének meghatározására szolgáló szabályok, normák és normatívák összessége. A földtani szervezetek (vállalatok) a munkabérfizetés teljesítménybér és időbér formáját alkalmazzák. Az időbérezés esetében a befektetett munka mennyiséget közvetlenül a felhasznált munkaidő alapján határozzák meg, a teljesítménybérezésnél pedig — közvetett úton, az egységnyi földtani kutatási munka teljesítéséhez szükséges munkaidőn keresztül. A teljesítménybérezési rendszert főként a munkások munkabérének meghatározásánál használják, melynek két formáját különböztetik meg: a közvetlen teljesítménybérezést és a teljesítmény-prémiumos formát (mely utóbbi esetben a díjtételekhez az előirányzott mutatók eléréséért járó prémium is párosul). Az időbérezési rendszernek szintén két formája használatos: az egyszerű időbér és az időbér-prémiumos forma (melyek közül az utóbbi a szélesebb körben alkalmazott, mivel nem csak a takarékos munkaráfordításra, hanem egy sor mennyiségi és minőségi mutató javítására is egyéni anyagi érdekeltséget teremt; ezt a bérezési formát a munkások egy részénél és az összes alkalmazotti állománynál használják).

(a) forms and systems of wages	(n) Lohnformen und Lohnsysteme
(b) форми и системы на работна
заплата	(o) форми и системи заработной платы
(cs) formy a systémy mezd	(r) formele și sistemele de retribuție
(l) formy i systemy płac	(s) formas y sistemas salariales
(m) цалин хөлсний систем, хэлбэр	(sz) mzdové sústavy a formy odmeňovania

188. munkabér-járulékok: azok a havonkénti pénzösszegek, amelyeket a vállalatok az általuk havonta kifizetett munkabérek után meghatározott százalékos arányban fizetnek be az illetékes szociális biztosítási szervekhez. Ezek a befizetések nem terhelik a munkások és alkalmazottak munkabérért, hanem a szervezet (vállalat) tevékenységével kapcsolatos költségek részét képezik. A ~at alapvetően a dolgozók szociális ellátásának céljaira használják fel: öregségi nyugdíj, rokkantsági nyugdíj és táppénz ellátás, ingyenes orvosi kezelés és ellátás, valamint a dolgozók és családtagjaik részére járó egyéb szociális szolgáltatások biztosítása.

Egyes KGST országokban (BNK, CsSzK, LNK) a ~ befizetése a népgazdaság minden ágazatában azonos normatívák szerint történik. Az MNK-ban és a SzU-ban a ~ mértéke a népgazdaság egyes szektoraiban és ágazataiban eltérő. Ezenkívül az egyes országokban a ~ felhasználásában is különbözőségek vannak.

(a) contributions to wages (salaries)	(n) Sozialabgaben
(b) начисления върху работната заплата	(o) начисления на заработную плату
(cs) náklady sociálního pojištění	(r) adausuri procentuale la indemnizație
(l) narzuty do płac	(s) aumentos sobre el salario
(m) цалин хөлсний шимтгэл	(sz) príspevky na sociálne zabezpečenie

189. munkabér-kiegészítés: a földtani szervezet (vállalat) tervezett munkabéralapjának (bértömegének) része. A ~hez tartoznak mindazok a tervezett, illetve ténylegesen teljesített bérkifizetések, amelyek a dolgozót a törvényes előírások alapján a nem munkában eltöltött időre is megilletik (az éves rendes szabadság idejére járó bér; fiatalok munkaidő-kedvezményeinek kifizetése; a szoptató anyák törvény által szabályozott munkaidő-kedvezményeinek térítése; állami és társadalmi, valamint állampolgári kötelezettségek teljesítésére fordított idő kifizetése; továbbképző tanfolyamokra vagy tanintézetekbe irányított, de továbbra is az adott szervezet állományi létszámában maradó dolgozók részére történő kifizetések; fel nem használt szabadság megtérítése stb.).

Az MNK-ban a kiegészítő fizetések fogalmába tartoznak a szabadság, a szociális kedvezmények igénybevétele idejére járó bérek stb. Használatos a béren felüli juttatások fogalma, melynek fő formái: 1. a gyermekek eltartásához való hozzájárulás (családi pótlék, gyermekgondozási segély, óvodák fenntartása stb.); 2. oktatási, művelődési és sportolási szükségletek kielégítése, illetve támogatása; 3. a betegekről való gondoskodás és egészségvédelem; 4. a munkából kiöregedettekről és munkaképtele-

nekről való gondoskodás; 5. a munkával kapcsolatos juttatások (utazási kedvezmények, munkásszállás, üzemi étkeztetés, munkaruha juttatás stb.). A bérén felüli juttatások döntő részét az állami költségvetésből finanszírozzák, kisebb hányadát pedig a gazdálkodó szervezetek, intézmények fedezik költségeik, valamint jóléti és kulturális alapjuk terhére.

(a) additional wages (salaries)	(n) Zusatzlohn
(b) допълнителна работна заплата	(o) дополнительная заработная плата
(cs) příplatky ke mzdě	(r) majorarea retribuiiei
(l) płaca dodatkowa	(s) salario adicional
(m) нэмэгдэл цалин хөлс	(sz) doplnkové mzdy

190. munkabér-pótlék: törvényes előírásokkal (vagy kollektív szerződésekkel) szabályozott, dolgozók részére járó kiegészítő pénzkifizetések. A ~okkal kompenzálják a nehezebb munkafeltételeket (az átlagosnál nehezebb körülmények, vagy többletfeladatok végzése) és biztosítják a munkabér meghatározott részét abban az esetben is, amikor annak csökkenése nem a dolgozó hibás munkavégzésének következménye. A ~okhoz tartoznak: a teljesítménybéres dolgozónak a bérszabályzatban elő nem irányzott romló munkafeltételek miatt járó bérpótlék; a túlóráért, éjszakai műszakért és ünnepnapon végzett munkáért járó pótlékok; brigádvezetői pótlék; több munkakör (beosztás) vagy a saját és a hiányzó dolgozó feladatának együttes ellátásáért járó pótlék; a dolgozó hibáján kívüli állásidők kifizetése stb.

Egyes országokban (BNK, CsSzK, RSzK) a ~okhoz tartoznak a magashegységi viszonyok és az egészségre káros körülmények között végzett munkáért járó kiegészítő pénzkifizetések.

(a) additional pay; fringe benefits	(n) Mehrlohn
(b) доплащания към работната заплата	(o) доплаты к заработной плате
(cs) doplnková mzda	(r) completarea retribuiiei
(l) dopłaty do płacy	(s) pago adicional al salario
(m) цалин хөлсний нэмэгдлүүд	(sz) príplatky ku mzde

191. munkaerő-tervezés: földtani kutatási terv egyik fejezete, amely magába foglalja a munka termelékenységre, a dolgozók létszámára, a munkabéralapra (bértömegre) vonatkozó mutatókat. A ~nek minden KGST országban saját jellemzői vannak. A SzU-ban csak a munkabéralapot tervezik központilag.

(a) labour planning	(n) Arbeitskräfteplanung
(b) планиране на труда	(o) планирование труда
(cs) plánování práce	(r) planificarea muncii
(l) planowanie pracy	(s) planificación del trabajo
(m) хөдөлмөрийн төлөвлөлт	(sz) plánovanie práce

192. munkaidő mérleg: mutatók rendszere, amely a földtani kutatási tevékenység munkaidő felhasználását jellemzi. A ~ be tartozik az állás és mentési időt is magába foglaló, valamely naptári időszakra (műszak, nap, hét, hónap, negyedév, év) vonatkozó munkaidő, amely egyenlő a fő és melléktevékenységre fordított összes időmennyiséggel. A ~ alapján ítélt meg a rendelkezésre álló munkaidőalap felhasználásának hatékonysága (→ fűróberendezés munkaideje).

(a) balance of working time	(n) Arbeitszeitbilanz
(b) баланс на работното време	(o) баланс рабочего времени
(cs) bilance pracovního času	(r) bilanțul timpului de lucru
(l) bilans czasu pracy	(s) balance del tiempo de trabajo
(m) ажлын цагийн баланс	(sz) bilancia pracovního času

193. munkakörzet (munkaterület): 1. a földtani kutatási objektum része, melyet a megoldásra váró földtani feladatok jellege, vagy a földtani vizsgálatok soronkövetkezőségének, szakaszosságának szempontjai alapján különítenek el; 2. a földtani kutató csoport (expedíció) mélyfúrás, bányavágathajtási vagy más földtani kutatási munkafajtánként kialakított szervezeti egysége.

(a) work area	(n) Untersuchungsfeld; Revier
(b) участък на работа	(o) участок работ
(cs) úsek prací	(r) zona de lucru
(l) odcinek robót	(s) sector de los trabajos
(m) ажлын хэсэг	(sz) úsek prác

194. munkalap: a kiadott feladat és a ténylegesen teljesített munka elsődleges nyilvántartási dokumentuma. A ~ tartalmazza a munka mennyiségére és feltételeire, az alkalmazott berendezésekre, a teljesítménynormákra (időnormákra) és díjtételekre, a dolgozó munkabérének összegére stb. vonatkozó főbb adatokat. A meghatározott szabályok szerint kiállított ~ a dolgozó által teljesített munka elszámolásának alapját képezi.

(a) work-order form	(n) Arbeitsauftrag
(b) производствен наряд	(o) наряд на производство работ
(cs) výkaz o provedení práce	(r) comandă de execuție
(l) zlecenie na wykonanie prac	(s) orden para la ejecución de los trabajos
(m) ажлын наряд	(sz) příkaz na vykonání práce

195. munkanormázás: valamely feladat teljesítéséhez, vagy termék előállításához, adott szervezési és műszaki feltételek mellett szükséges munkaidő ráfordítás meghatározása (→ szervezési-műszaki feltételek). A ~ a munka tudományos szervezésének egyik legfontosabb alkotórésze, melynek segítségével tárhatók fel a munkatermelékenység növelésének tartalékai és érhető el a munkaszervezés további tökéletesítése. A ~ lényege a munkavégzés szervezési-műszaki feltételeinek, módszereinek és fogásainak elemzésében, a tudományos munkaszervezés és ésszerű technológiai folyama-

tok bevezetésében, valamint az ilyen alapon kialakított munkaráfordítási normák (idő-, teljesítmény-, szolgáltatási és létszámnormák) meghatározásában van. A ~ területén tapasztalati, tapasztalati-statisztikus és analitikai-számítási módszereket alkalmaznak.

(a) working standartization; work measurement	(n) Arbeitsnormierung
(b) нормиране на труда	(o) нормирование труда
(cs) normování práce	(r) normarea muncii
(l) normowanie pracy	(s) normación del trabajo
(m) хөдөлмөрийн нормчлол	(sz) normovanie práce

196. munkaszakasz költségvetési értéke: a földtani feladatok megoldásához szükséges kutatási munka pénzformában kifejezett mennyisége (→ földtani kutatási munkák szakasza).

(a) estimated cost (value) of etape of work	(n) kalkulierte Kosten für eine Arbeits-etappe
(b) сметна стойност на етап от работата	(o) сметная стоимость этапа работ
(cs) rozpočtové náklady na etapu práce	(r) prețul de deviz pentru etapa lucrărilor
(l) wartość kosztorysowa etapu prac	(s) costo presupuestario de la etapa de los trabajos
(m) ажлын үе шатны төсвийн өртөг	(sz) rozpočtové náklady etapy prác

197. munkaterület (kutatási terület): terület, melynek határain belül kerül sor a földtani kutatási tervekben előírányzott feladatok megoldására. Egy ~ határain belül, annak egyes részegységein különböző földtani feladatok végezhetők és következésképpen több kutatási objektum helyezkedhet el (→ földtani kutatási objektum).

(a) work area	(n) Untersuchungsgebiet
(b) район на работа	(o) район работ
(cs) území prací	(r) sector de lucru
(l) rejon robót	(s) región de los trabajos
(m) ажиллах район	(sz) rajón práce

198. munkavolumen: 1. a termelő szervezet (vállalat) által meghatározott időtartam (év, negyedév, hónap) alatt, vagy valamely geológiai feladat keretében teljesített földtani kutatási, építési és egyéb munkák természetes (fizikai) mértékegységekben kifejezett mennyisége. 2. naturális formában meghatározott feladat teljesítésére fordított élő és tárgyasult (holt) munka pénzben kifejezett értéke. A ~ értékét egyes munkafajtánként, földtani feladatonként (objektumonként), földtani szervezetenként (vállalatonként) és az ágazat egészére határozzák meg.

(a) volume of work	(l) zakres prac
(b) объем на работата	(m) ажлын хэмжээ
(cs) objem prací	(n) Umfang der Arbeiten

- (o) объем работ
- (r) volumul lucrărilor

- (s) volumen de los trabajos
- (sz) objem prác

199. munkások képesítés szerinti összetétele: a munkások osztályozása a szakmai ismeretszint, felkészültség és termelési tapasztalat szerint. Az egyes munkások szakmai minősítésének mértékéül rendszerint a bértarifatáblázat osztályába, illetve kategóriába való besorolás szolgál (→ bértarifatáblázat). A munkáskollektíva képesítési szintjének mértékét a bértarifatáblázat szerinti átlagos besorolási kategória jelenti, melyet az egyes kategóriákhoz tartozó létszámmal való súlyozás alapján határoznak meg. Ritkábban a szakmai minősítés mértékéül a munkás bértarifatáblázat szerinti koefficiense szolgál, ebben az esetben az összmunkáslétszám képesítési szintjét az átlagos besorolási tarifakoefficiens jelenti. A munkások képesítés szerinti összetételének vállalati nyilvántartását a munkások szakmai képesítésének összeírása alapján végzik.

- (a) workers grading
- (b) квалификационен състав на работниците
- (cs) kvalifikační skladba pracovníků
- (l) składowa kwalifikacyjna pracowników
- (m) ажилчдын мэргэжлийн бүрэлдэхүүн

- (n) Qualifikationsstruktur der Produktionsarbeiter
- (o) квалификационный состав рабочих
- (r) grupele de calificare a muncitorilor
- (s) composición de los trabajadores según su calificación
- (sz) kvalifikačné zloženie robotníkov

200. műszaki-gazdasági indoklás: a hasznosásvány lelőhely előzetes szintű megkutatásának célszerűségét bizonyító gazdaságilag megalapozott következtetés. A ~t a felderítő fázis adatai alapján dolgozzák ki és a földtani jelentés fejezetét képezi, vagy önálló anyag formájában kerül összeállításra. A ~, figyelembevéve az adott ásványi nyersanyag minőségével és mennyiségével szemben támasztott ipari követelményeket, a lelőhely elhelyezkedésének földrajzi-gazdasági körülményeit és kitermelésének bányaműszaki viszonyait, a C₂ kategóriájú és reménybeli készletek alapján tartalmazza a részletesebb kutatási munkák elvégzésére vonatkozó elképzeléseket. A ~ képezi alapját a lelőhely előzetes fázisú kutatásáról szóló döntésnek.

- (a) technical and economical foundation
- (b) технико-икономическа обосновка (ТИО)
- (cs) technickoekonomické zdůvodnění (TEO)
- (l) uzasadnienie techniczno-ekonomiczne
- (m) техник-эдийн засгийн үндэслэл (ТЭЗҮ)

- (n) technisch-ökonomische Begründung
- (o) технико-экономическое обоснование (ТЭО)
- (r) fundamentarea tehnico-economică
- (s) fundamentación técnico-económica (FTE)
- (sz) technicko-ekonomické zdôvodnenie

201. műszaki-gazdasági jelentés: a hasznosásvány lelőhely ipari jelentőségéről szóló gazdaságilag megalapozott következtetéseket tartalmazó dokumentum. A ~t az előzetes kutatási fázis adatai alapján dolgozzák ki és tartalmazza a lelőhely föld-

tani leírását, elhelyezkedésének földrajzi-gazdasági jellemzését, ipari igénybevételéhez szükséges beruházásra, a termék önköltségére és felhasználóira vonatkozó előzetes adatokat, valamint az operatív készletszámításhoz a részletes fázisú kutatás során szükséges ideiglenes kondíciókat. A ~ képezi alapját a lelőhely részletes fázisú kutatásáról szóló döntésnek.

A ~t egyes KGST országok (BNK, SZU stb.) gyakorlatában alkalmazzák. Más országokban (például, NDK és LNK) a hasznosítvány lelőhely ipari jelentőségéről szóló következtetéseket a földtani jelentésekbe és egyéb dokumentumokba építik be.

(a) technical and economical report	(n) technisch-ökonomischer Bericht
(b) технико-экономический доклад (ТИД)	(o) технико-экономический доклад (ТЭД)
(cs) technickoekonomický doklad (TED)	(r) memoriu tehnico-economic
(l) sprawozdanie techniczno-ekonomiczne	(s) informe técnico-económico (ITE)
(m) техник-эдийн засгийн илтгэл	(sz) technicko-ekonomická správa

202. műszaki-gazdasági mutatók: a földtani szervezetek termelési-gazdálkodási és pénzügyi tevékenységének elemzéséhez, valamint tervezéséhez használt mérőszámok rendszere. Legjelentősebbek az olyan ~ mint a berendezések és a létszám kihasználtságának foka, a munkabéralap felhasználásának, az új műszaki eszközök bevezetésének és a teljesítmény normák munkafajtankénti realizálásának mértéke, továbbá az önköltségre és a munkaidő mérlegre vonatkozó mutatók stb. Ezek az általános mutatókon kívül minden egyes földtani kutatási munkafajtnak megvannak a specifikus mutatói, amelyek az adott munka sajátosságait, az alkalmazott műszaki eszközöket és kutatási eredményeket jellemzik.

(a) technical and economical indices	(n) technisch-ökonomische Kennziffern
(b) технико-экономические показатели	(o) технико-экономические показатели
(cs) technickoekonomické ukazatele	(r) indicatori tehnico-economici
(l) wskaźniki techniczno-ekonomiczne	(s) indicadores técnico-económicos
(m) техник-эдийн засгийн үзүүлэлт	(sz) technicko-ekonomické ukazovatele

203. műszakjelentés: az egy műszak alatt végzett munka összetételét és körülményeit (a teljesítés sorrendjében) jellemző, valamint az egyes műveletekre felhasznált időráfordítást rögzítő elsődleges dokumentum. A ~ az operatív nyilvántartás, az elszámolás és az adott műszakban dolgozók részére történő bérszámfejtés kiinduló alapidokumentuma.

(a) shift report	(n) Schichtrapport
(b) сменен рапорт	(o) сменный рапорт
(cs) směnové hlášení	(r) raportul de schimb
(l) raport wiertniczy	(s) reporte de turno
(m) ээлжийн рапорт	(sz) smenové hlášení

204. műszakváltási grafikon: a munkanap időtartamát, az egy napra eső műszakok számát, a munkanapok és pihenőnapok váltakozását tükröző dokumentum. A ~t úgy állítják össze, hogy az a tövényesen meghatározott havi munkaórák betartása mellett alkalmazkodjon a termelési viszonyokhoz, biztosítsa a munkanapok és szabadnapok egyenletes havi elosztását, a nappali, délutáni és éjszakai műszakok helyes váltakozását, a szabadnapok utáni megfelelő műszakváltást, valamint az egyes munkabrigádok és dolgozók állandó munkahelyhez és berendezéshez való beosztását a berendezések hatékony kihasználása és megfelelő munkatermelékenység elérése céljából.

(a) work schedule	(n) Schichteinsatzplan
(b) график за сменността на работата	(o) график сменности работы
(cs) harmonogram (grafikon) směnnosti práce	(r) graficul schimburilor de lucru
(l) wykres zmianowości pracy	(s) gráfico de los turnos de trabajo
(m) ажлын ээлжлэлтийн хүснэгт	(sz) harmonogram smennosti

205. műszer-műszak: a geofizikai munkák normatizálásában használt időegység, amely adott termelési egység egy műszerrel egy meghatározott időtartamú műszak alatt teljesített munkáját jelenti.

A LNK-ban a műszer-óra mértékegységet alkalmazzák.

(a) instrument-shift	(n) Geräteeinsatz-Schicht
(b) приборо-смена	(o) приборо-смена
(cs) přístrojoměna	(r) echipă tip pe utilaje
(l) aparaturó-zmiana	(s) equipo-turno
(m) багаж-ээлж	(sz) prístrojová zmena

206. nagyjavítás: az állóalapok műszaki-üzemeltetési tulajdonságainak részleges helyreállítása, azok további rendeltetésszerű használata érdekében. A gépek, berendezések, járművek, épületek és egyéb létesítmények ~i fajtáit az amortizációnak rendletekkel szabályzott tervezési, leírási és népgazdaságban való felhasználási rendje jellemzi. A ~okra fordítható pénzügyi eszközök amortizációs leírások formájában képződnek (→ amortizációs leírások). A ~okat az adott szervezet vagy saját erőből valósítja meg, vagy vállalkozói rendben végezteti el.

A BNK-ban és LNK-ban a ~i költségeket az amortizációs normákban nem irányozzák elő, hanem azokat az üzemi (termelési) költségek közé sorolják.

(a) capital repair; overhauling	(n) Generalreparatur
(b) капитален (основен) ремонт	(o) капитальный ремонт
(cs) generálni oprava	(r) reparația capitală
(l) remont kapitalny	(s) reparación general
(m) их засвап	(sz) generálna oprava

207. nehézségi fokok: a földtani kutatási feladatok teljesítésének munkaigényességét meghatározó és a munkatermelékenységre ható tényezők osztályozása. A rendszeres terepi helyváltoztatással járó munkák nehézségi fokainak meghatározásához figyelembe veszik a hegyrajzi és vízrajzi feltételeket, a felszín tagoltságát, a lejtő, illetve emelkedők meredekségét, a térszín relatív szintkülönbségeit, mocsárral és erdővel való elborítottságot stb.

(a) categories of difficulty	(n) Schwierigkeitsgrad der Arbeiten
(b) категории по трудности	(o) категории трудности
(cs) categorie praconosti	(r) gradul de dificultate
(l) stopień trudności	(s) categorias de dificultad
(m) бэрхшээлийн ээрэг	(sz) kategórie obtiažnosti geologicko-prieskumných prác

208. nem termelő állóalpok: → állóalpok (állóeszközök).

(a) non-productive funds	(n) nicht produktive Fonds
(b) непроизводствени фондове	(o) непроизводственные фонды
(cs) nevýrobní základní prostředky	(r) fonduri neproductive
(l) środki na cele nieprodukcyjne	(s) fondos improductivos
(m) үйлдвэрлэлийн бус фонд	(sz) nevýrobné fondy

209. normalizált feltételektől való eltérés koeficiensei: → szervezési-műszaki feltételek.

(a) coefficients of deviation from standardized specifications	(n) Abweichungskoeffizienten (bezogen auf Standardbedingungen)
(b) коэффициенты на отклонение от нормальных условий	(o) коэффициенты отклонений от нормализованных условий
(cs) koeficienty odchylek od normovaných podmínek	(r) coeficienți de abatere de la condițiile normale
(l) współczynniki odchylenia od warunków znormalizowanych	(s) coeficiente de desviación en relación con las condiciones normalizadas
(m) хэвийн нөхцлөөс хэлбэлзэх коэффициент	(sz) koeficienty odchylek od normovaných podmienok

210. normativa: egységnyi termék előállításához, vagy meghatározott munkavolumen teljesítéséhez szükséges munkaerő, anyagi és pénzügyi eszközök ráfordításának tervezett mértéke.

(a) standard	(n) Normativ
(b) норматив	(o) норматив
(cs) normativ	(r) normativ
(l) normatyw	(s) normativo
(m) норматив	(sz) normatív

211. normatív és egyéb vizsgálatokra történő levonások: a földtani kutatási munkák rezsiköltségei közé sorolt meghatározott mértékű olyan eszközök, melyek a különböző normatív jellegű kutatások és gazdasági vizsgálatok, tervek és költségvetések szakértői véleményezése, új műszaki berendezések alkalmazásával kapcsolatos kísérleti-szerkesztési munkák fedezetéül szolgálnak.

A CsSzK, MNK és NDK gyakorlatában a ~ terminust nem alkalmazzák.

Az LNK-ban a kutató munkákat a műszaki-gazdasági fejlesztési és vállalati alapokból finanszírozzák.

(a) contributions for rate-setting and other works	(cs) odvody na výzkumné a jiné práce
(b) отчисления за нормативно-исследовательски и други работи	(l) odpisy na fundusz postępu technicznego i ekonomicznego

<p>(m) нормчлол-шинжилгээний болон бу-
сад ажлын шимтгэл</p> <p>(n) Abführung für Fonds Wissenschaft
und Technik</p> <p>(o) отчисления на нормативно-исследо-
вательские и другие работы</p> | <p>(r) cota de reținere pentru lucrări de cer-
cetare normale și altele</p> <p>(s) descuentos para los trabajos investiga-
tivo-normativos y otros trabajos</p> <p>(sz) odvody na normotvorné a iné práce</p> |
|--|---|

212. nyereség felosztása: a földtani szervezet mérlegszerinti nyereségének célirányok szerinti felosztása, melynek keretében ebből fedezik a termelő alapok és forogóeszközök utáni befizetéseket (→ termelő alapok utáni befizetés), a bankhitelek utáni térítéseket, a gazdasági ösztönzési alapok képzését (→ gazdasági ösztönzési alapok). A földtani szervezetek mérlegszerinti nyereségének egy része felhasználható földtani kutatás finanszírozására, a kommunális üzemeltetési költségek fedezésére, saját forogóeszközök pótlására és a bevételek-kiadások mérlegében előirányzott egyéb célokra (→ bevételek-kiadások mérlege). A mérlegszerinti nyereség teljes összege és az előbbieken felsorolt felhasználások között fennmaradó részt (→ nyereség fennmaradó szabad része) az állami költségvetésbe fizetik be.

A nyereség felosztásának rendszerében a különböző KGST országok gyakorlatában eltérések vannak. Például, a termelő alapok utáni befizetéseket a CsSzK-ban és a SzU-ban alkalmazzák. Egyes országokban (CsSzK, MNK, NDK) a nyereség egy részét meghatározott szabályok és normatívák szerint fizetik be az állami költségvetés javára. A BNK-ban a nyereségből képzett befizetéseket nem alkalmazzák.

(a) income deduction; allotment of profit

(b) отчисления от печалбата

(cs) odvody ze zisku

(l) odpisy z zysku

(m) ашгийн шимтгэл

(n) Gewinnabführung

(o) отчисления от прибыли

(r) cota de reținere din beneficiu

(s) descuentos sobre la ganancia

(sz) odvody zo zisku

213. nyereség fennmaradó szabad része: a földtani szervezet (vállalat) nyereségének része, amely a pénzügyi tervek szerint előirányzott ráfordítások teljesítése után a nyereségből szabad összegként fennmarad. A ráfordításokhoz tartoznak: a termelő alapok utáni költségvetési befizetések, a bankhitelek utáni kamatok megtérítése, a gazdasági ösztönzési alapok képzése, a földtani kutatási munkák és beruházások finanszírozásában saját befektetésként való részvétel, a saját forogóeszközök növelése, kommunális-üzemeltetési költségek fedezése (a kőolaj- és földgázkutató mélyfúrásokat kivitelező szervezetek kivételével) és más előirányzott költségek. A nyereség fenn-

maradó szabad része az állami költségvetésbe kerül befizetésre, melynek összegét a szervezet (vállalat) részére a pénzügyi terv keretében hagyják jóvá.

Egyes KGST országokban (CsSzK, MNK) a ~ fogalom alatt a realizált mérlegszerinti nyereség azon részét értik, amely az állami költségvetés javára előírt összes adó és egyéb befizetések teljesítése után a földtani szervezet (vállalat) rendelkezésére áll.

Az LNK-ban a ~ fogalomnak a nettó nyereség (nettó pénzügyi eredmény) felel meg, amely a bruttó nyereségből az előírt összes kifizetések után fennmaradó részt jelenti.

(a) spare rest of profit	(n) Nettogewinn
(b) свободен остатък от печалбата	(o) свободный остаток прибыли
(cs) volný zůstatek zisku	(r) beneficiu net
(l) saldo kořcowe zysku	(s) saldo libre de la ganancia
(m) ашгийн чөлөөт үлдэгдэл	(sz) pouzitelny zisk

214. objektumjegyzék: tervdokumentum, amely kutatási objektumonkénti bontásban tartalmazza a földtani kutatási feladat mutatóit, a tervezett munkák költségvetési értékét és azok kezdési és befejezési határidejét. Az ~ alapjául szolgál a földtani kutatási munkák finanszírozásának megnyitásához.

Az ~ funkciót a LNK-ban és SZU-ban az objektumonkénti terv tölti be (→ objektumonkénti földtani kutatási terv), az NDK-ban pedig az objektumfelsorolás. Az RSzK-ban az ~-et hasznosásvány- féleségenként és kutatási módszerenként csoportosítva állítják össze.

(a) title list	(n) Titelliste
(b) титулен списък	(o) титульный список
(cs) titulární soupis	(r) lista de titluri
(l) spis tytułów inwestycyjnych	(s) nomina titular
(m) нэрийн жагсаалт	(sz) menovity zoznam

215. objektumonkénti földtani kutatási terv: a felettes szerv által jóváhagyásra kerülő alapvető tervdokumentum, amely kutatási szervezetekre (vállalatokra) lebontva meghatározza a földtani feladat mutatóit (→ földtani kutatási feladat mutatói) és a tervezett munkák volumenét. Az ~ irányítási és finanszírozási célokat szolgál, az utóbbi esetben helyettesíti az objektumjegyzéket. A földtani szolgálat különböző szintjeinek megfelelően az ~ különböző részletességgel készül. A hasznosásvány-készletek növelésének mértékét konkrét kutatási objektumokra irányozzák elő.

Az LNK-ban az ~ megfelelője az állami földtani szolgálat földtani kutatási terve.

(a) plan of geologic prospecting per object	(cs) plan akcí geologickoprůzkumných prací
(b) объектов план за геологопроучательные работы	(l) plan prac geologicznych według obiektów

(m) геологи хайгуулын ажлын объектын төлөвлөгөө (n) Objektplan für geologische Untersuchungsarbeiten; Objektliste (o) пообъектный план геологоразведочных работ	(r) plan pe obiective al lucrărilor de cercetare geologică (s) plan por objetivo de los trabajos de exploración geológica (sz) plán úloh geologicko-prieskumných prác

216. operatív termelési tervezés: → **belső gazdasági tervezés.**

(a) operational planning (b) оперативно-производственно планиране (cs) operativně-provozní plánování (l) planowanie operacyjno-produkcyjne (m) үйлдвэрлэлийн шуурхай төлөвлөлт	(n) operative Produktionsplanung (o) оперативно-производственное планирование (r) planificarea operativă de producție (s) planificación operativo-productiva (sz) operatívne plánovanie výroby

217. összesített földtani kutatási költségvetés: a földtani kutatási munkák pénzben kifejezett összes ráfordítását rendszerező kimutatás. Az ~t szabályozott forma szerint állítják össze és az a kutatási munkák kivitelezési költségvetésének részét képezi. A földtani kutatási költségvetési limit felhasználásának ellenőrzésére és a kutató munkák önköltségének ellenőrzésére szolgál.

(a) summary estimate for geologic prospecting	(n) Kostenplan für geologische Untersuchungsarbeiten
(b) сборна сметка на геологопроучвателните работи	(o) сводная смета на геологоразведочные работы
(cs) souhrnný rozpočet na geologickoprůzkumné práce	(r) devizul general al lucrărilor de cercetare geologică
(l) kosztorys zbiorczy prac geologicznych	(s) presupuesto general de los trabajos de exploración geológica
(m) геологи хайгуулын ажлын нэгдсэн төсөв	(sz) súhrnný rozpočet na geologicko-prieskumné práce

218. összevont komplex díjszabás: az alapvető földtani kutatási munkafajták egységnyi mennyiségének költségvetési értéke, amely a fő munkafajta költségén kívül tartalmazza annak teljesítésével közvetlenül kapcsolatban álló kisegítő tevékenység költségét is. Például az 1 m fúrás összevont költségvetési díjtételében a tényleges fúrási munkán kívül szerepel a béléscsövek be- és kiépítése, a cementezés, tereprendezés, fel- és leszerelési munkák, a fúrási munkákkal kapcsolatos felvonulási építkezés stb. A ~t a fő és kisegítő munkafajták arányait az utóbbi 1—3 évben jellemző és konkrét kutatási objektumon nyert tényleges adatok alapján dolgozzák ki. Ezeket a díjtételeket kiterjesztik a hasonló bányaföldtani adottságokkal és szervezési-műszaki feltételekkel rendelkező objektumokra. Az ~ tételei alapján határozzák meg a tervezés során a földtani kutatási feladat költségvetési értékét és a díjszabást felhasználva

nálják az éves tervek kidolgozásához, valamint a befejezett és folyamatban levő munkák költségvetési értékének megállapítására.

Az ~ terminust a LNK-ban és az SzU-ban alkalmazzák.

(a) combination complex cost sheet	(n) komplexe Aufwandsnormative
(b) укрупнени комплексни разценки (УКР)	(o) укрупненные комплексные расценки (УКР)
(cs) úplná kalkulace	(r) prețuri tarifyare generale complexe
(l) ceny zryczaltowane	(s) tarifas complejas ampliadas (TCA)
(m) томгосон иж бүрэн үнэлгээ	(sz) globálne komplexné sadzby

219. összevont költségvetési normák kézikönyve: a SzU gyakorlatában a földtani kutatási munkák költségvetésének és kivitelezési terveinek kidolgozására szolgáló alapvető normatív dokumentum. Az ~ összeállításához alapul veszik az érvényben levő egységes teljesítménynormákat (időnormákat), a bérbesorolási-képesítési kézikönyvek adatait, a munkások bértarifa tételeit, a műszaki-alkalmazotti dolgozók alapbérét, az anyagfelhasználási normatívákat, a szerszámok, különböző vagyontárgyak és felszerelések kopásnormáit, az állóeszközök amortizációs leírását, az ipari termékek nagykereskedelmi árait, az elektromos és hőenergia szolgáltatási tarifákat, valamint a teherszállítási díjtételeket. Az összevont költségvetési normák kidolgozása a hasznosásvány-lelőhelyek leghatékonyabb felderítési és kutatási módszereinek, a korszerű termelési technológiának, valamint munkaszervezési feltételeknek a figyelembevételével és a biztonságtechnikai követelmények betartása mellett történik.

Hasonló normatív dokumentumokat alkalmaznak más KGST országokban is.

(a) handbook of combination estimated norms	(m) төсвийн нэгдсэн нормын лавлах
(b) справочник на укрупнени сметни норми (CYCH)	(n) Kostennormativkatalog
(cs) sborník technickohospodářských norm	(o) справочник укрупненных сметных норм (CYCH)
(l) katalog skalonych norm kosztorysowych	(r) indicator de norme generale de deviz
	(s) manual de normas presupuestarias promedio (MNPP)
	(sz) zbornik noriem pre rozpočtovnictvo

220. passzíva: → könyvelési mérleg.

(a) liabilities	(n) Passiva
(b) пассив	(o) пассив
(cs) pasíva	(r) pasív
(l) pasywa	(s) pasivo
(m) пассив	(sz) pasíva

221. pénzügyi terv: → bevételek-kiadások mérlege.

(a) financial plan (program)	(n) Finanzplan
(b) финансов план	(o) финансовый план
(cs) finanční plán	(r) plan financiar
(l) plan finansowy	(s) plan financiero
(m) санхүүгийн төлөвлөгөө	(sz) finančný plán

222. prémium: a munkabér részét képező olyan többletjuttatás, amelyet a földtani szervezet dolgozója, vagy egész kollektívája együttesen kap a végzett munka kiemelkedő minőségéért és eredményeiért. Rendeltetése szerint megkülönböztetnek rendszeres és egyszeri ~ot. A rendszeres ~ a végzett munka mindennapi eredményétől függő kiegészítő juttatás. Ide tartoznak a földtani feladatok és termelési tervek teljesítéséért, a minőségi mutatók biztosításáért, az önálló gazdasági elszámolási tevékenység eredményességéért stb. járó ~ok. Az egyszeri ~ célja a földtani szervezet (vállalat) azon dolgozóinak ösztönzése, akik a rendszeres ~mal elismert munkát meghaladó legkiemelkedőbb teljesítményeket nyújtvák (például, kiemelkedő földtani eredmények elérése, földtani zárójelentés leadása stb.). Kifizetésük formája szerint megkülönböztetnek kollektív és személyreszóló ~ot (kollektív ~ formához tartozik az egy brigád, műszak, részleg, vagy műhely stb. kollektívájának közös munkával elért eredményeiért járó ~. A személyreszóló ~ pedig, amit a dolgozó az egyéni munkateljesítmény mutatóinak javításáért kap).

A KGST országok földtani-gazdasági gyakorlatában különböző premizálási rendszereket alkalmaznak. A ~ok kifizetése a munkabérialap és a nyereségből (→ nyereség felosztása), valamint más forrásokból képzett speciális alapok terhére történik.

Az MNK-ban a ~ a munkabéren felül járó olyan többletjuttatás, amelyet a dolgozó valamilyen előre meghatározott mennyiségi, minőségi és gazdasági eredmény eléréseért kap. Munkabérnek tekintenek minden olyan ~ot, amelyet a gazdálkodó szervezet a bérköltségek között számol el.

(a) bonuses	(n) Prämien
(b) премии	(o) премии
(cs) prémié	(r) premiile
(l) premie	(s) premios
(m) шагнал	(sz) prémie

223. produktív fúrási idő: a fúrás (fúróluk) kivitelezéséhez technológiailag szükséges munkafolyamatok elvégzésére fordított időmennyiség. A ~be tartoznak: a tiszta fúrási idő, a fúrószerszám be- és kiépítésére fordított idő, a kisegítő munkákra fordított idő, a fúrásban végzett vizsgálatok és mérések időtartama. A SzU-ban a ~höz sorolják ezen kívül a fúrás előkészítésére és a befejező munkákra fordított időt.

(a) productive drilling time	(n) Produktive Bohrzeit
(b) производительно време за сондиране	(o) производительное время бурения
(cs) provozní doba vrtání	(r) timpul productiv de foraj
(l) czas produkcyjny pracy wiertnicy	(s) tiempo productivo de perforación
(m) өрөмдлөгийн бүтээлт хугацаа	(sz) produktívny čas vrtania

224. reménybeli ásványvagyon-perspektívák értékelése: az ország egész területére, vagy annak egyes részeire kiterjedő ásványi nyersanyagbázis fejlesztési lehetőségeinek tudományos kutató és más földtani szervezetek által végzett felmérése és megalapozása. A ~ a földtani kutatási folyamat első szakaszaiban valósul meg a reménybeli (földtani) hasznosásvány készletek meghatározása céljából. A ~ segítségével határozzák meg a részletesebb földtani kutatási munkák (nagy méretarányú földtani felvételezés, felderítés stb.) irányait és konkrét objektumait.

(a) long-term evaluation of mineral resources	(n) Perspektivitätseinschätzung für mineralische Ressourcen
(b) оценка на перспективите на минералните ресурси	(o) оценка перспектив минеральных ресурсов
(cs) oceňování perspektiv nerostných zdrojů	(r) evaluarea perspectivei resurselor minerale
(l) ocena perspektyw bogactw mineralnych	(s) evaluación de las perspectivas de los recursos minerales
(m) эрдэс түүхий эдийн баялгийн хэтийн төлөвийн үнэлгээ	(sz) ocenienie perspektyw zasobow nerastnych surowin

225. rétegvizsgálat: a hasznosásványok felderítési és kutatási komplexumába tartozó kutatófúrások vizsgálatának egyik alapvető munkafolyamata. A kőolaj- és földgázkutató fúrások esetében a ~ kiemelt jelentőségű, mivel azt az egyes telepek ipari szénhidrogén produktivitásának és ipari jelentőségének megállapítása céljából végzik. A ~ során nyert adatokat felhasználják a hasznosásvány készletek meghatározásához és az adott lelőhely kitermelési terveinek kidolgozásához. A ~ot egyrészt a fúrási folyamattal egyidőben, másrészt a fúrás tervezett talpmélységének elérése után végzik.

(a) test of bore holes	(n) Testarbeiten im Bohrloch
(b) испытание на сондажите	(o) испытание скважин
(cs) zkoušky ve vrtech	(r) testarea sondei
(l) opróbowanie otworów	(s) ensayo del pozo
(m) цооногийн туршилт	(sz) skúšky vo vrtoch

226. rezsiköltségek: a földtani szervezetek igazgatási apparátusának fenntartására szolgáló pénzeszközök. A földtani tevékenységhez tartozó ~ az iparra jellemző üzemviteli költségekhez hasonlóak. A ~et meghatározott százalékban beszámítják a földtani kutatási munkák költségvetési értékébe. A ~et egyes országokban rendszerint hosszabb időszakra az illetékes felettes szervek hagyják jóvá.

A KGST-országok többségében a ~et két csoportra osztják fel: 1. a termelési tevékenység szervezésével és kiszolgálásával kapcsolatos általános termelési költségek, amelyek a földtani szervezet (vállalat) normális és folyamatos termeléséhez szükséges feltételek létrehozását segítik elő (→ általános termelési költségek); 2. általános gazdasági költségek, amelyek közé az adminisztrációs-igazgatási és kiszolgáló személyzet fenntartásával, valamint az egyes kutatási részlegek (expedíciók) gazdasági kiszolgálásával kapcsolatos ráfordítások tartoznak (→ általános gazdasági költségek). A SzU-ban szintén a ~hez tartoznak a gazdasági elemzések, a különböző tervek és költségvetések szakértői véleményezésének költségei, továbbá a normatív jellegű kutatási munkák és az új műszaki eszközök bevezetésével kapcsolatos kísérleti szerkesztői tevékenység ráfordításai.

A KGST-országok egy részében, normatív dokumentumokkal szabályozott módon a ~ tartalmában több specifikus sajátosság van.

(a) oncost; overhead cost	(n) Gemeinkosten
(b) дополнителни разходи	(o) накладные расходы
(cs) režijní náklady	(r) cheltuieli de regie
(l) koszty ogólnozakładowe	(s) gastos indirectos
(m) нэмэгдэл зардал	(sz) režijné vídvayk

227. saját erőből végzett munkák: olyan munkák, amelyek kivitelezésében résztvevő dolgozók teljesítményéért járó bért az adott földtani szervezet (vállalat) munkabéralapjából fizetik ki. A ~ mennyiségére számítva, nyereséget és munkabéralapot terveznek, feladatokat szabnak meg az új műszaki eszközök bevezetése területén, meghatározzák a szükséges műszaki-anyagi bázis mértékét és más mutatókat állapítanak meg.

(a) works performed with own forces	(o) работы, выполняемые собственными силами
(b) работи, изпълнявани със собствени сили	(r) lucrări în regie
(cs) práce prováděné vlastními pracovníky	(s) trabajos ejecutados con recursos propios
(l) prace wykonywane siłami własnymi	(sz) práce vykonávané vlastnými pracovníky
(m) өөрийн хүчээр гүйцэтгэх ажил	
(n) Eigenleistungen	

228. szállítási-készletezési költségek: anyagoknak és berendezéseknek a szállítótól a földtani szervezet (vállalat) raktáráig való eljuttatásával kapcsolatos költségek. A ~et beépítik a beszerzett anyagok és berendezések értékébe. A ~et, a földtani szervezet tevékenységi területére meghatározott mértékben, figyelembe veszik a földtani kutatási munkák költségvetési értékének meghatározásánál.

(a) transportation and procurement expenses	(n) Materialeinstandspreise
(b) транспортно-доставни разходи	(o) транспортно-заготовительные расходы
(cs) dopravné materiálu	(r) cheltuieli pregătitoare transport
(l) koszty transportowe prac przygotowawczych	(s) gastos de transporte y abastecimientos
(m) бэлтгэн нийлүүлэх зардал	(sz) náklady na prepravu materiálu

229. számla-elfogadás (akcept): a fizető fél kötelezettségvállalása a szállító (vállalkozó) által leszállított árukért, illetve anyagi értékekért (teljesített munkákért) benyújtott számla kifizetésére. A ~ szerinti elszámolási formát a népgazdaságban az áruszállításokkal kapcsolatos adás-vételi műveletek, valamint szolgáltatások készpénzfizetés nélküli lebonyolítására alkalmazzák. Megkülönböztetnek előzetes és utólagos ~t. A ~ konkrét formáját a szállítóval (vállalkozóval) kötött szerződésben határozzák meg.

(a) acceptance	(n) Rechnungslegung
(b) акцепт	(o) акцепт
(cs) akceptace, přijetí	(r) accept
(l) akcept	(s) aceptación
(m) хүлээн зөвшөөрөх	(sz) akcept

230. számvetési (kalkulációs) mutatók: az adott szervezet (vállalat) gazdasági tevékenységének felettes szervek által jóváhagyásra nem kötelezett mutatói. A ~ a

jóváhagyásra kerülő tervmutatók műszaki-gazdasági indoklásául szolgálnak és azokhoz képest részletesebbek (a szervezet tevékenységének belső feltételeit szabályozzák). A ~ at a belső gazdasági tervezés során (→ belső gazdasági tervezés) felhasználják a termelési tevékenység irányításához és a gazdasági munka elemzéséhez (→ földtani kutató vállalatok gazdasági tevékenységének elemzése). Belső gazdasági tervezés esetén a ~ a szervezet egészét tekintve csak számított értékek, azonban a gazdálkodó szervezet egyes részlegeit illetően azok jóváhagyott mutatók is lehetnek. A ~ és a jóváhagyott mutatók együttesen tervezési mutatórendszert képeznek (→ tervmutató).

(a) estimated indices	(n) Berechnungskennziffern
(b) расчетни показатели	(o) расчётные показатели
(cs) rozpočtové ukazatele	(r) indicatori de decontare
(l) wskaźniki rozliczeniowe	(s) indicadores de cálculo
(m) тооцооны үзүүлэлт	(sz) rozpočtové ukazovatele

231. szervezési-műszaki feltételek: paraméterek összessége, melyek keretében a termelési folyamat megvalósul. A ~ közé tartoznak: a műszaki (például, a bányavágatok és mélyfúrások állapota, a fúrás dőlésszöge és átmérője, bonyolult fúrásműszaki feltételek, szeizmikus mérések terítési módosítási és a geofonok csoportosítása stb.), szervezési (műszakváltási feltételek, terepi szezon időtartama, a kutató csoport vagy expedíció rendelkezésére álló műszerek mennyisége, az energia és vízellátás feltételei stb.) és éghajlati (a levegő hőmérséklete, szélsőbesség stb.) körülmények.

A normatizált ~ a földtani kutatási munkák normatív dokumentumokkal szabályozott végzését jelentik (→ összevont költségvetési normák kézikönyve).

A normatizált ~ től való eltérés szabályozása szükséges: 1. a munkavégzés bányászati-földtani feltételeinek bonyolultabbá válásakor (például, bányavágatokba való erős vízbeszivárgás, örökfagy körülményei, tengeren végzett munka stb.); 2. többlet műszaki követelmények esetén (például, a fúrás átmérőjével, dőlésszögével, megmin-tázásával kapcsolatban stb.); 3. kedvezőtlen éghajlati körülmények miatt. Ilyen eltérések esetén a munkaráfordítási és költségvetési normákat megfelelő korrekciós együtthatókkal módosítják. A normatizált ~ től való egyéb eltérést megfelelő indoklás alapján veszik figyelembe.

(a) technical-organizational specifications	(o) организационно-технические условия
(b) организационно-технически условия	
(cs) organizačné technické podmínky	(r) condiții tehnico-organizatorice
(l) warunki organizacyjno-techniczne	(s) condiciones técnico-organizativas
(m) техник-зохион байгуулалтын нөхцөл	(sz) technicko-organizačné podmienky
(n) organisatorisch-technische Bedingungen	

232. szerződéses munkák: az érdekelt felek kölcsönös kötelezettségeit tartalmazó szerződésekkel meghatározott munkák. A szerződések megkötésére jóváhagyott tervek alapján kerül sor és azok a tervfeladatok sikeres teljesítése érdekében szabályozzák az érdekelt szervezetek (vállalatok) közötti kölcsönös kapcsolatokat.

A CsSzK-ban és LNK-ban minden földtani kutatási munkát szerződéses alapon valósítanak meg.

Az MNK-ban az állami költségvetésből finanszírozott földtani kutatási munkákat a Központi Földtani Hivatal és a megfelelő kivitelezők között létrejött szerződések alapján végzik.

Az NDK-ban szerződéses alapon (a felhasználók megrendelése szerint) valósul meg a szilárd hasznosításanyagok kutatása, valamint a felszínalatti vizek felderítése és kutatása.

(a) contract works	(n) Vertragsarbeiten
(b) договорни работи	(o) договорные работы
(cs) smluvně zabezpečené práce	(r) lucrări contractuale
(l) roboty umowne	(s) trabajos por convenio
(m) гэрээт ажил	(sz) zmluvne zabezpečené práce

233. szезонmunkák: olyan földtani kutatási munkák, melyek kivitelezése az év meghatározott időszakára korlátozódik. A ~ időtartamára elsősorban a kutatási terület éghajlati sajátosságai vannak kihatással. A ~ között megkülönböztetnek kutatásmódszertani (vizuális felderítés, földtani bejárás a hótakaró elolvadása után stb.) és műszaki-technológiai (befagyott tó vagy folyó felszínéről végzett fúrási munka, folyós homokrétegek átharántolása természetes fagyott állapotban stb.) követelményekkel kapcsolatosakat.

(a) season works	(n) saisonbedingte Arbeiten
(b) сезонни работи	(o) сезонные работы
(cs) sezónní práce	(r) lucrări sezoniere
(l) prace sezonowe	(s) trabajos temporales
(m) улирлын ажил	(sz) sezonne práce

234. szolgálati évek utáni juttatás (korpótlék): a földtani kutató szervezet (vállalat) meghatározott kategóriájú dolgozóinak alapbéréhez, az adott szervezetenél eltöltött folyamatos munkaviszonytól függően járó kiegészítő juttatás. A ~ az alapbér százalékában, a dolgozó szolgálati idejétől és kategóriájától függően differenciáltan kerül megállapításra.

A MNK-ban és a MoNK-ban a ~ be van építve az alapbérbe.

(a) seniority remuneration	(m) удаан жилийн нэмэгдэл
(b) вознаграждение за прослужени години	(n) Teueprämie
(cs) odměna za výsluhu let (věrnostní odměna)	(o) вознаграждение за выслугу лет
(l) dodatek za wysługę lat	(r) indemnizația de vechime în muncă
	(s) remuneración por los años de servicio
	(sz) odmena za odpracované roky

235. tartalék elő nem irányzott munkákra és ráfordításokra: a földtani kutatási munkák költségvetésében azoknak a ráfordításoknak a fedezésére előirányzott eszközök, amelyeknek szükségessége csak a termelési folyamat során válik ismertté, s így azokat a tervdokumentáció összeállításakor még konkrétan nem vehették figyelembe. Ebből a tartalékkeretből egyformán finanszírozhatók mind a fő, mind a kisegítő földtani kutatási tevékenység ráfordításai: a kutatási objektumon elvégzett előző munkák eredményei alapján szükségessé vált kutatófúrások mélyítésének, vagy bányavágatok kihajtásának ráfordításai; a kutatófúrások mélyítése során előre nem látható földtani okok miatt bekövetkezett műszaki nehézségek (fúróluk falának omlása, repedezett és karsztosodott kőzetek átharántolása, gázbetörés stb.) elhárításának költségei; kisegítő munkák ráfordításai, mint például, területrendezés, felvonulási utak építése, kisebb ideiglenes épületek létrehozása stb.; kedvezőtlen időjárási viszonyok (alacsony hőmérséklet, erős szél stb.) miatti ráfordítások.

Az LNK és NDK gyakorlatában nem képeznek tartalékot elő nem irányzott munkákra és ráfordításokra.

(a) reserve for unforeseen works and expenses	(n) Reserve für unvorhergesehene Arbeiten und Aufwendungen
(b) резерв за непредвидени работи и разходи	(o) резерв на непредусмотренные работы и затраты
(cs) rezerva na nepředpokládané práce a náklady	(r) rezerwa pentru lucrări și cheltuieli neprevăzute
(l) rezerwa na nieprzewidziane prace i wydatki	(s) reserva para trabajos y gastos imprevisos
(m) урьдчилан тусгагдаагүй ажил ба зардлын нөөц	(sz) rezerva na nepredvídané práce a náklady

236. tartósan leállított állóeszközök: az állóeszközök használatának rendeletekkel szabályozott, termelési körülményekkel összefüggő ideiglenes megszüntetése.

Az állóeszközök termelésből való tartós kivonásának különböző okai lehetnek: a termelési program ideiglenes csökkenése, többlet állóeszköz mennyiség, új termelő kapacitások üzembehelyezésének késedelmé stb. Az állóeszközök tartós leállításához az illetékes felettes szervek engedélyre szükséges és akkor kerülhet rá sor, ha azok igénybevétele meghatározott minimális határidőn belül nem kezdődik meg. Biztosítani kell a ~ sértetlen megőrzését.

A földtani kutatási munkák esetében az állóeszközök tartós leállítása a munkák szezonális jellegével, éghajlati és szállítási körülményekkel, a munkaösszetétel megváltozásával stb. függ össze.

(a) basic assets conservation	(n) Grundmittelkonservierung
(b) консервация на основни средства	(o) консервация основных средств
(cs) konzervace základních prostředků	(r) conservarea mijloacelor de bază
(l) wycofanie czasowe środków trwałych z ruchu	(s) conservación de los medios básicos
(m) үндсэн хөрөнгийг хадгаламжлах	(sz) konzervácia základných prostriedkov

237. társadalombiztosítási járulék: → munkabérjárulékok.

(a) social insurance contributions	(o) отчисления на социальное страхование
(b) отчисления за общественно осигуряване	(r) cota de reținere pentru asigurări sociale
(cs) odvody na sociální pojištění	(s) descuentos para el seguro social
(l) odpisy na ubezpieczenia społeczne	(sz) odvod na sociálne zabezpečenie
(m) нийгмийн даатгалын шимтгэл	
(n) Sozialversicherungsbeitrag	

238. teljesített földtani kutatási munkák: az átvevő bizottságok által elfogadott és a földtani feladat egészének, vagy egyes szakaszainak teljesítéséhez (→ földtani kutatási munkák szakasza) tartozó lezárt tényleges földtani kutató és járulékos munkák (→ járulékos munkák és ráfordítások). A ~ közé sorolhatók azok a munkák is, amelyeket a felettes szervek engedélyével a földtani feladatban, vagy annak egyes szakaszaiban előirányzott eredmények elérése előtt leállítanak. A földtani zárójelentés adattárba való leadása és a termelési ráfordítások leírása után a ~at a befejezett földtani kutatások közé sorolják (→ befejezett földtani kutatás).

A fentiek szerinti terminus a SzU-ban használatos.

(a) completed geologic prospecting	(n) abgeschlossene geologische Untersuchungsarbeiten
(b) завършени геологопроучвателни работи	(o) завершени геологоразведочные работы
(cs) uzavřené geologickoprůzkumné práce	(r) lucrări de cercetare geologică finalizate
(l) etapy prac geologicznych zakończone	(s) trabajos de exploración geológica terminados
(m) геологи хайгуулын дууссан ажил	(sz) uzavreté geologicko-prieskumné práce

239. teljesítménynorma: meghatározott mennyiségű és minőségű munka, amelyet egy munkás, vagy munkásbrigád valamely konkrét bányaföldtani, műszaki és szervezési feltételek mellett, egységnyi idő alatt teljesíteni köteles. A ~ fizikai mértékegységekkel (tonna, köbméter, méter stb.) mérhető és rendszerint egy órára, vagy egy műszakra vonatkoztatva határozzák meg. Megkülönböztetnek személyre (egy munkásra) és brigádra (több munkásra) szóló teljesítménynormát, továbbá az egyes munkafázisokra, vagy azok részeire vonatkozó elemi és több munkafolyamatot felölelő komplex teljesítménynormákat. A viszonylag változatlan bányaföldtani és termelés-műszaki viszonyokkal rendelkező munkahelyekre állandó teljesítménynormákat állapítanak meg, amelyek hosszabb időn keresztül (a munkavégzés feltételeinek megváltozásáig) érvényben vannak. Az új műszaki eszközök és technológia, valamint új munkamódszerek és munkafajták bevezetésére rövid ideig érvényes (rendszerint egy évet nem meghaladó) ideiglenes teljesítménynormákat határoznak meg, melyeket később állandó teljesítménynormákkal váltanak fel.

(a) standard output; performance rate	(n) Leistungsnorm
(b) норма на изработка	(o) норма выработки
(cs) výkonová norma	(r) norma de producție
(l) norma produkci	(s) norma de rendimiento
(m) бүтээлийн норм	(sz) výkonová norma

240. teljes költségvetési érték: a betervezett, vagy ténylegesen teljesített földtani kutatási munkák költségvetési árak szerinti pénzben kifejezett összes ráfordítása, amely tartalmazza az alap és rezsiköltségeket, több országban pedig a tervezett felhalmozást is (→ értékterv).

(a) aggregate estimated cost	(n) Gesamtselbstkosten
(b) обща сметна стойност	(o) общая сметная стоимость
(cs) celková rozpočtová hodnota	(r) prețul general de deviz
(l) wartość kosztorysowa ogólna	(s) costo presupuestario total
(m) төсвийн нийт өртөг	(sz) celková rozpočtová hodnota

241. terepi munkák: közvetlen természeti viszonyok között végzett földtani kutatási munkák és vizsgálatok. A ~ hoz tartoznak: a kutatófúrások mélyítése, bányavágatok kihajtása, természetes és mesterséges földtani feltárások dokumentálása, paleontológiai anyagok gyűjtése, fúrólukak hidrogeológiai vizsgálata, mintavétel stb.

(a) field works	(n) Feldarbeiten
(b) полеви работи	(o) полевые работы
(cs) teréní práce	(r) lucrări de teren
(l) prace terenowe	(s) trabajos de campo
(m) хээрийн ажил	(sz) teréní práce

242. terepi munkák felszámolása: a kutatási objektumon végzett terepi munkák teljes (vagy részleges) beszüntetése. A ~ időszakában a földtani kutató szervezetet (vállalatot) többletráfordítások terhelik, melyek a kutató berendezések és felszerelések telephelyre való beszállításának előkészítésével, az alapvető létesítmények leszerelésével és felszámolásával, a különböző anyagok raktárba történő leadásával stb. kapcsolatosak. A terepi munkák felszámolásának ráfordításait költségvetésben iránnyozzák elő.

(a) liquidation of field works	(n) Abschluß- und Rekultivierungsarbeiten
(b) ликвидация на полеви работи	
(cs) likvidace teréných prací	(o) ликвидация полевых работ
(l) likwidacja prac terenowych	(r) lichidarea lucrărilor de teren
(m) хээрийн ажлын татан буулгалт	(s) liquidación de los trabajos de campo
	(sz) likvidácia teréných prác

243. terepi munkák szervezése: a kutatási objektumon (→ földtani kutatási objektum) vagy annak egy részén végrehajtásra előirányzott terepi földtani kutatási munkákra való felkészülés. A ~ időszakában végzik: a kutató csoportok (expedíciók) létszámának megfelelő szakképzettségű dolgozókkal való feltöltését; a különböző berendezések, műszaki eszközök, anyagok, munkaruhák és más terepi felszerelések munkahelyre való kiszállítását; a berendezések, valamint más kutatási eszközök műszaki állapotának és pontosságának ellenőrzését stb. A terepi munkák szervezésének az érvényes előírások szerinti ráfordításait a megfelelő költségvetésben iránnyozzák elő.

(a) organization of field works	(n) Organisation der Feldarbeiten
(b) организация на полевите работи	(o) организация полевых работ
(cs) organizace teréných prací	(r) organizarea lucrărilor de teren
(l) organizacja prac terenowych	(s) organización de los trabajos de campo
(m) хээрийн ажлыг зохион байгуулах	(sz) organizácia terénnych prác

244. tereppótlék: a dolgozók terepi munkán eltöltött idejük alatti többletkiadásainak kompenzálása. A ~ összegét levonások nem terhelik, de ugyanakkor nem veszik figyelembe a dolgozó átlagbérének megállapításánál. A dolgozók részére ~ot fizetnek a terepi munkára való megérkezés napjától az állandó telephelyre való visszatérés napjáig, beleértve a terepi munkahelyre történő oda- és visszautazás időtartamát is.

A BNK-ban a ~ fizetésének előfeltétele a dolgozó munkahelyének az állandó lakhelyétől való meghatározott távolsága.

A BNK-ban és az MNK-ban a ~ot részben figyelembe veszik a nyugdíj mértékének megállapításánál.

Az LNK-ban, MoNK-ban, NDK-ban és a SzU-ban nem fizetnek ~ot az állandó telephellyel rendelkező földtani szervezet azon dolgozóinak, akiknek lehetőségük van állandó lakhelyükre naponta visszatérni.

- (a) compensation for field works
- (b) полево вознаграждение
- (cs) odlučné
- (l) rozłakowe
- (m) хээрийн хангамж

- (n) Feldzuschläge
- (o) полево довольствие
- (r) indemnizația de teren
- (s) recompensa de campo
- (sz) terénny príplatok

245. terepszezon: időszak, melynek folyamán a terepi munkákat végzik (→ terepi munkák).

- (a) field period
- (b) полеви период
- (cs) időbi terénnyh práci
- (l) okres prac terenowych
- (m) хээрийн ажлын үе

- (n) Feldeinsatzperiode
- (o) полевой период
- (r) perioada de teren
- (s) período de campo
- (sz) obdobbie terénnyh prác

246. terepviszonyok: a terepnek a földtani kutatási munkák kivitelezése folyamán való járhatósága szempontjából végzett osztályozása. A járhatóság (terepi mozgásviszonyok) szerinti osztályozással szemben támasztott követelmények a következők: egy és ugyanaz a terep nem tartozhat két különböző osztályozási kategóriába; nem lehet olyan terep, melyet ne lehetne valamely járhatósági kategóriába besorolni. Az adott terep valamely meghatározott kategóriába való besorolásának kritériumaként szolgáló ismérveket a földtani kutatási munkák tervezésekor kell meghatározni.

- (a) passibility categories
- (b) категории по проходимост
- (cs) kategorie průchodnosti
- (l) kategorie urabialności skał
- (m) нэвтрэлтийн зэрэг

- (n) Geländeschwierigkeitsgrad
- (o) категории проходимости
- (r) categoria de avansare
- (s) categorias de acceso
- (sz) triedy dobývateľnosti

247. termelési alapok utáni befizetés: a földtani szervezetek állami költségvetés javára teljesített befizetései a termelési állóalapok használatáért és a normatívákkal szabályozott forgóalapokért. A befizetés mértékét a termelési alapok értékének meghatározott százalékában állapítják meg. A befizetési összegek csak abban az esetben változhatnak meg, ha a termelési alapok tényleges értéke (az elszámolási adatok szerint) eltér azok számított (tervezett) értékétől. A termelési alapok egy része után azonban nem áll fenn a befizetési kötelezettség, ilyenek például: a tartósan leállított, vagy kísérleti munkák végzésére felhasznált termelési alapok; a termelésbe nem állított, de már kiépített kőolaj és földgáztermelő kutak; az expedíciók (kutató csoportok) munkájához szükséges, de még az igazgatóságok (trösztök) raktáraiban ideiglenesen tárolt gépek és berendezések stb. A ~eknek ez a módozata elsősorban a SzU földtani kutatási gyakorlatára jellemző.

Az LNK-ban az állami költségvetés javára teljesített befizetések területén a ~hez sorolják: a munkabérialap utáni járulékokat és adókat; az állóalapok utáni százalékban meghatározott befizetéseket; a vezető beosztású dolgozók prémialapja utáni adókat és a pozitív költségvetési különbözet befizetését.

(a) payment for production funds	(o) плата за производственные фонды
(b) вноски за производствени фондове	(r) plata pentru fondurile de producție
(cs) platy z provozních fondů	(s) pago por el uso de los medios de producción
(l) opłaty za środki produkcji	(sz) platby z výrobných fondov
(m) Үйлдвэрлэлийн фондын төлбөр	
(n) Produktionsfondsabgabe	

248. termelési állóalapotok: azok a munkaeszközök, melyek segítségével a földtani kutató vállalatok dolgozói a munka tárgyára hatva megvalósítják a termék előállításának folyamatát. A ~ hosszú időn át vesznek részt a termelési folyamatban, ezalatt megtartják eredeti, természetes-anyagi formájukat és csak fokozatosan, elhasználódásuk mértékének megfelelően kerülnek be a késztermék értékébe. A ~hoz berendezések, gépek, készülékek, szállítási eszközök, épületek, létesítmények stb. tartoznak, melyek a termelési feladatok, a termelés kiszolgálás és adminisztratív-gazdálkodási funkciók ellátására szolgálnak.

(a) basic funds of industry	(n) Produktionsgrundfonds
(o) основни производствени фондове	(o) производственные основные фонды
(cs) výrobní základní prostředky	(r) fonduri de bază productive
(l) środki trwałe produkcyjne	(s) medios básicos productivos
(m) Үйлдвэрлэлийн үндсэн фонд	(sz) výrobné základné fondy

249. termelési tartalékok (készletek): olyan termelés-műszaki rendeltetésű anyagi javak, melyek a földtani kutató szervezetnél (vállalatnál) rendelkezésre állnak és így következképpen már beléptek a termelési szférába, de még nem kerültek közvetlen használatba. Rendeltetésük és forgalmazásuk rendje szerint megkülönböztetnek üzemi és biztonsági ~at. A ~ fő részét az üzemi tartalékok (nyersanyagok, üzemanyag, anyagok, berendezések) képezik, melyek mennyiségét a napi felhasználás mértékétől, a munkavégzés feltételeitől, a szállítókól való távolságtól, a szállítás módjától és egyéb tényezőktől függően határozzák meg.

(a) stocks for production purposes	(n) Materialvorräte
(b) производствени запаси	(o) производственные запасы
(cs) provozní zásoby	(r) rezerve industriale
(l) zapasy produkcyjne	(s) reservas productivas
(m) Үйлдвэрлэлийн нөөц	(sz) výrobné zásoby

250. tervdokumentáció: a földtani kutató szervezet legfontosabb okmányainak összessége, melyek meghatározzák a kutatási objektumon végzendő munkák célját, módszerét, műszaki felszerelési igényét, technológiáját, szervezési feltételeit és költségvetési értékét. A ~ földtani-módszertani, termelési-műszaki és költségvetési fejezetekből tevődik össze.

(a) design estimates	(cs) projektová a rozpočtová dokumentace
(b) проектно-сметна документация	(l) dokumentacja projektowo-kosztoryso-wa
(ПСД)	

(m) төсөл, төсвийн баримт бичиг	(s) documentación de proyecto-presupuesto
(n) Projektdokumentation	
(o) проектно-сметная документация	(sz) projektová a rozpočtová dokumentácia
(r) documentația proiectului de deviz	

251. tervezett felhalmozás: a földtani tevékenységből származó nyereség része, melyet limitált mértékben építenek be a földtani kutatási munkák költségvetési értékebe. Minden munkaféleségre meghatározzák, azok alap- és rezsiköltségeinek összegére vetített felhalmozási mértéket.

A BNK és a MoNK azon földtani szervezeteiben, melyeket nem állítottak át a tervezés és a gazdasági ösztönzés új rendszerére, ~t nem számítanak.

Az LNK-ban, NDK-ban és a CsSzK-ban a ~t beépítik a földtani kutatási munkák árjegyzékébe.

A SzU-ban a ~ két fajtáját különböztetik meg: 1. az áruforgalom utáni adót, melyet teljes egészében az állami költségvetésbe fizetnek be; 2. a nyereséget, melynek egy része megmarad a vállalat rendelkezésében, a másik része pedig nyereségelvonás formájában bekerül az állami költségvetésbe.

(a) planned accumulation	(n) geplante Akkumulation
(b) плано̀во натрупване	(o) плановые накопления
(cs) plánovaná akumulace	(r) acumulări de plan
(l) akumulacja planowana	(s) acumulaciones planificadas
(m) төлөвлөгөөт хуримтлал	(sz) plánovaná akumulácia

252. tervkiegészítés: → földtani kutatási műszaki terv.

(a) addendum to a project	(n) Projektnachtrag
(b) допълнения към проекта	(o) дополнение к проекту
(cs) doplně k projektu	(r) suplimentare la proiect
(l) aneks do projektu	(s) complemento al proyecto
(m) төслийн нэмэлт	(sz) doplnok k projektu

253. tervmutató: a földtani kutató vállalat termelési-gazdasági tevékenységének tervbe vett mutatója, melyet a vállalat tevékenységének elemzésére használnak fel.

(a) planned index	(n) Plankennziffer
(b) планов показател	(o) планируемый показатель
(cs) ukazatel plánu	(r) indicatori de planificare
(l) wskaźnik planowany	(s) indicador planificado
(m) төлөвлөгдөж буй үзүүлэлт	(sz) plánovaný ukazovateľ

254. terv tervezete: a felettes szervezethez jóváhagyásra előterjesztett tervszámítások összessége, amely tartalmazza a tervmutatókat és azok alátámasztásához szükséges adatokat is.

- (a) draft plan
- (b) проекто-план
- (cs) návrh plánu
- (l) projekt planu
- (m) төдөлгөөний төсөл

- (n) Planentwurf
- (o) проект плана
- (r) proiectul de plan
- (s) proyecto del plan
- (sz) návrh plánu

255. тэнгелес эртэг: → фөлдтани кутатасок өнкөлтсеге. Егес КГСТ орсзэгок-бан (BNK) а ~ термнус а тэнгелес өнкөлтсег термнуссал азонос.

- (a) real value
- (b) фактическа стойност
- (cs) skutečná nákladovost
- (l) wartość rzeczywista
- (m) жинхэнэ өртөг

- (n) Ist-Kosten
- (o) фактическая стоимость
- (r) prețul de cost efectiv
- (s) costo real
- (sz) skutečná cena

256. тэнгелес фөлдтани кутатө мункák: аз өлөирэнзотт фөлдтани феладат мөгөлдä-сäвал кöзветлен капсөлатбан äллö мункák. А ~hoz тартөзнäк: 1. а корäббан нзерт фөлдтани адаток танулмäнозäсäвал, рендсзерезäсäвал өс кзерткелäсäвал капсөлатос мункák (а тервезäси сзакасзбан); 2 а терепи мункák (пöлдäул, фөлдтани фелвөтелезäс, кутатөфүрäсок мөлытөсө, бänывäгаток кзхäйтäсө, мзнтавөтөл стб.); 3. а терепи мункák вөгзäсөсөвал теchnологзи өс сзөргөзäси сзөмпөнтбöлл өссзөфүггö мункák (фүрöтө-ронз сзäллзтäс, бänывäгаток бзтөсөйтäсө стб.); 4. аз öжөннан нзерт фөлдтани адаток фөлдöгөзäсө өс кзерткелäсө (кæмөрäлзс мункák стб.).

- (a) properly geologic prospecting works
- (b) основни геологопроучвателни работи
- (cs) vlastní geologickoprůzkumné práce
- (l) prace geologiczne właściwe
- (m) геологи хайгуулын ажлын үндсэн ажил
- (n) direkte (eigentliche) geologische Untersuchungsarbeiten

- (o) собственно геологоразведочные работы
- (r) lucrări de cercetare geologică propriu-zise
- (s) trabajos de exploración geológica propiamente dichos
- (sz) vlastní geologicko-prieskumné práce

257. тэнгелес фөлдтани-мүсзäки взсзөнзөкрä вäлö äтсзäмзтäс: а көолäж өс фөлдгäз-кутатө мөлыфүрäсок көлтсөгвөтөси эртэгекөк хөлесбөйтөсө. А көлтсөгвөтөси эртэгөк аб-бан аз өсетбен коррзгäлжäк, һä а көлтсөгвөтөс өссзäällзтäсäкор өредөтөлөг өлөирэнзотт фөлтөтөлөккөх взсзөнзөтвä мөгвäлөтзтäк а фүрäс кзөвөтелезäсөкөк фөлдтани-мүсзäки взсзөнзөи, а керөскөдөлмз фүрäси сөбөссөг, а фүрäс мөлысөгө, а көзөтөк фүрhäтөсäгө стб. А фүрäси сөбөссөг фүггвөнзөбөн азөкäт а көлтсөгөкөк сзäмзтжäк äт, мөлык а мункä-өдö мөннзсөгөвөл äллäк капсөлатбан (а мункäбөр; а берөндезөк өс сзөрсзäмзäт фөннтäртäси көлтсөгөи; а берөндезөк äмөртзäцзөс көлтсөгөи; äнзäг өс тäртäлөк äлкат-рөсз фелһäснäлäс; турбөфүрөк, турбөвөсөк, өлектромос фүрөк өс фүрөрүдäзäтөк фөнн-тäртäси көлтсөгөи). А фүрäс мөлысөгөтөлл өс а һäрäнтөлт көзөтөк фүрhäтөсäгäтөлл фүггөөн

átszámítják azokat a ráfordításokat, amelyek a fúrási volumennel állnak kapcsolatban (a fúrórudazatok kopása és nyúlása; az elhasználódott fúróvésők értéke; a fúró- és béléscsővek, fúróvésők szállítási költségei stb.).

Az LNK és MNK kutatási gyakorlatában a \sim terminust nem alkalmazzák.

A \sim NDK-ban kialakult sajátosságait a \rightarrow költségvetési érték korrekciója terminus tartalmazza.

(a) adjustment for real geologic and technical conditions	(n) Nachprojektierung
(b) преизчисляване по фактически геолого-технически условия	(o) пересчет на фактические геолого-технические условия
(cs) přepočet na skutečné geologickotechnické podmínky	(r) recalcularea față de condițiile geologice-tehnice efective
(l) przeliczenie na faktyczne warunki geologiczno-techniczne	(s) recálculo en base a las condiciones técnico-geológicas reales
(m) геологи-техникийн жинхэнэ нөхцөлд шилжүүлэн тооцоолох	(sz) prepočet na skutočné geologicko-technické podmienky

258. tényleges ráfordítások: a földtani szervezet (vállalat) földtani kutatási munkák kivitelezésére fordított összes költsége. A hasznosásvány-lelőhely gazdasági értékelésekor a \sim at beépítik az ásványi nyersanyag költségvetési árába.

(a) real costs	(n) Ist-Aufwendungen
(b) фактически разходи	(o) фактические затраты
(cs) skutečné náklady	(r) cheltuieli efective
(l) koszty rzeczywiste	(s) gastos reales
(m) жинхэнэ зардал	(sz) skutočné náklady

259. tiszta fúrási idő: közvetlenül a fúrólyuk (fúrás) mélyítéséhez felhasznált időmennyiség. A \sim t a fúrólyuk talpának, a fúró közetre gyakorolt roncsoló hatására történő előrehaladása kezdetétől a lyuktalp előrehaladásának megszűnéséig számítják.

(a) net drilling time	(n) reine Bohrzeit
(b) време за чисто сондиране	(o) время чистого бурения
(cs) doba čistého vrtání	(r) timpul efectiv de foraj
(l) czas czystego wiercenia	(s) tiempo de perforación pura
(m) цэвэр өрөмдлөгийн цаг	(sz) čistý čas vrtania

260. topográfiai-geodéziai munkák: a földfelszín térképen való ábrázolása céljából végzett térbeli geometriai méréseket felölölő munkák összessége. Az így megszerkesztett térképi alapon kerülnek összeállításra a földtani, geofizikai, geokémiai, hidrogeológiai, metallogenetikai és más speciális térképek. A \sim időrendi sorrendben megelőzik a földtani kutatási munkákat, volumenüket és kivitelezési költségeiket a földtani kutató szervezet tervdokumentációjában irányozzák elő.

(a) topographic-geodetic works	(n) topographisch-geodätische Arbeiten
(b) топографо-геодезически работы	(o) топо-геодезические работы
(cs) topografickogeodetické práce	(r) lucrări topogeodezice
(l) prace topograficzno-geodezyjne	(s) trabajos topogeodésicos
(m) топо-геодезийн ажил	(sz) topografické a geodetické práce

261. tudományos kutató és kísérleti-szerkesztői munkák: a hasznosásvány felderítés és kutatás, valamint az ehhez szükséges műszaki eszközök és technológia fejlesztésének tudományos megalapozására irányuló munkák. A ~ az ágazat tudományos-műszaki fejlődésének meggyorsítását hivatottak elősegíteni. A ~ főbb irányai a következők: 1. a hasznosásvány lelőhelyek képződési és elhelyezkedési törvényszerűségeinek tanulmányozása; 2. a hasznosásványok anyagi összetételének megismerésére irányuló vizsgálati módszerek kidolgozása és fejlesztése; 3. a földtani felvételezés, a hasznosásvány felderítés és kutatás, az ásványi nyersanyagok dúsítási és feldolgozási technológiája, valamint az ásványok szintézise módszereinek és műszaki eszközeinek kidolgozása és fejlesztése; 4. a matematikai geológia; 5. az ásványi nyersanyagok és a földtani kutatási munkák gazdaságtana; 6. munkavédelem és biztonságtechnika; 7. szabadalmakkal kapcsolatos vizsgálatok; 8. tudományos-műszaki információ.

A ~ finanszírozása az állami költségvetésből, az éves keretek mértékének megfelelően és a tervfeladatokkal összhangban történik. Ezen kívül, a ~ finanszírozását végezhetik a megrendelők pénzeszközeinek terhére is.

(a) scientific researches and development works	(n) Forschungs- und Entwicklungsarbeiten
(b) научно-исследовательски и опытно-конструкторски работы	(o) научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы
(cs) vědeckovýzkumné a ověřovací konstrukční práce	(r) lucrări de cercetare științifică și dezvoltare
(l) prace naukowo-badawcze i doświadczalno-konstrukcyjne	(s) trabajos científico-investigativos y constructivo-experimentales
(m) эрдэм шинжилгээний ба турших зохион бүтээх ажил	(sz) vedecko-výskumné a vývojovo-konstrukčné práce

262. tudományos munkaszervezés és irányítás: a munkaerőnek a termelés adott színvonala melletti és a tudomány korszerű követelményeinek megfelelő legcélszerűbb és leghatékonyabb felhasználására irányuló intézkedések összessége. Gazdasági szempontból a ~ a termelési eszközök optimális felhasználását hivatott biztosítani, minimális élőmunka ráfordítás és a munka termelékenységének maximális növekedési üteme mellett. Pszichológiai-fiziológiai szempontból a ~ az ember egészségének és munkaképességének megőrzése céljából olyan körülményeket kell hogy létrehozzon, amelyek mellett a kedvezőtlen termelési feltételek (káros zajszint, hőmérséklet, por stb.) kiküszöbölésére irányuló energiafelhasználás minimális mértékű. Szociális

szempontból pedig a ~ elő kell hogy segítse az emberi személyiség fejlődését, a munkafolyamathoz való alkotó viszonyának kibontakozását és a termelési viszonyok tökéletesítését.

(a) scientific labour and management organization	(n) wissenschaftliche Arbeitsorganisation (WAO)
(b) научная организация на труда и управлението	(o) научная организация труда и управления
(cs) vědecká organizace práce a řízení	(r) organizarea și conducerea științifică a muncii
(l) naukowa organizacja pracy i zarządzania	(s) organizaci3n científica del trabajo y la direcci3n (OCTD)
(m) удирдлага, хөдөлмөрийн шинжлэх ухааны үндэслэлтэй зохион байгуулалт (ХШҮЗ)	(sz) vedecká organizácia práce a riadenia

263. vállalkozói munkák: külső szervezetek által, szerződéses alapon végzett munkák. A földtani kutatási munkák megrendelői lehetnek: a földtani igazgatóságok, egyesületek, trösztök, bányagazgatóságok és más, közvetlenül minisztériumokhoz és főhatóságokhoz tartozó szervezetek (vállalatok), valamint a felettes szervek elhatározása alapján az önálló elszámolással rendelkező egyes expedíciók és kutató csoportok. A ~-ra kötött szerződésben a vállalkozó kötelezettséget vállal arra, hogy a tervdokumentációnak megfelelően elvégzi és az előírt határidőre a megrendelőnek átadja a szerződésben előírányzott munkaféleségeket.

A CsSzK-ban a földtani kutató vállalatok abban az esetben lépnek fel vállalkozói szerepben, amikor a bányavállalatokkal kötött szerződés alapján a földtani kutatás részletes fázisához tartozó munkák kivitelezését vállalják.

Az LNK-ban majdnem mindegyik kutató vállalat a földtani kutatás kivitelezését teljes mértékben finanszírozó Földtani Intézet alvállalkozója.

(a) contract works	(n) Vertragsarbeiten
(b) подизпълнителски работи	(o) подрядные работы
(cs) dodavatelské práce	(r) lucrări în antrepriză
(l) prace zlecone	(s) trabajos por contrato
(m) бусдаар гүйцэтгүүлэх ажил	(sz) dodávatel'ské práce

264. vállalkozók: a földtani kutatási munkák elvégzésére, épületek és más létesítmények építésére, vagy egyéb munkák teljesítésére szóló megbízások (vállalkozói munkák) kivitelezői. A vállalkozó a megrendelő előtt felel a szerződésben rögzített összes munka teljesítéséért, mind a saját kivitelezésben végzett, mind az alvállalkozóval végeztetett munkáért.

(a) contractors	(n) Auftragnehmer
(b) подизпълнители	(o) подрядчики
(cs) dodávatelé	(r) antreprenori
(l) wykonawcy	(s) contratistas
(m) гэрээгээр ажил гүйцэтгэгч	(sz) dodávatelia

265. vízföldtani (hidrogeológiai) munkák: a felszínalatti vizek felderítésére és kutatására, továbbá azok keletkezésének, mozgási körülményeinek, fizikai-kémiai tulajdonságainak és felszíni megjelenési viszonyainak tanulmányozására irányuló munkák komplexuma. A ~at a regionális földtani-geofizikai munkák, valamint a hasznosásvány-felderítés és kutatás különböző szakaszaiban alkalmazzák a perspektívák értékelése, a kutatási területek és hasznosásvány-lelőhelyek hidrogeológiai viszonyainak tisztázása céljából.

- (a) hydrogeological works
- (b) гидрогеоложки работи
- (cs) hydrogeologické práce
- (l) prace hydrogeologiczne
- (m) гидрогеологийн ажил

- (n) hydrogeologische Arbeiten
- (o) гидрогеологические работы
- (r) lucrări hidrogeologice
- (s) trabajos hidrogeológicos
- (sz) hydrogeologické práce

AZ ANGOL NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

СПИСКЪ НА ТЕРМИНИТЕ НА АНГЛИЙСКИ ЕЗИК

SEZNAM HESEL V ANGLIČTINĚ

SPIS TERMINÓW W JĘZYKU ANGIELSKIM

НЭР ТОМЬЁНЫ ЖАГСААЛТ АНГЛИ ХЭЛ ДЭЕР

VERZEICHNIS DER TERMINI IN ENGLISCHER SPRACHE

СПИСОК ТЕРМИНОВ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA ENGLEZĂ

LISTA DE TÉRMINOS EN INGLÉS

SOZNAM HESIEL PO ANGLICKY

ALPHABET

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg

Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn

Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu

Vv Ww Xx Yy Zz

A

acceptance 229
accident and complication in bore hole 127
accompanying works and expenses 147
account of financing 63
accounting 162
accounting techniques 163
accounts within a department 35
acreage rent 26
activation of deposits 175
addendum to a project 252
additional charges to wages (salaries) 186
additional pay; fringe benefits 190
additional wages (salaries) 189
adjustment for real geologic and technical conditions 257
administration and operating expenses 1
admissible expenditure on prospecting and mining of raw material unit 177
advance 52
aggregate estimated cost 240
analysis of geologic prospecting enterprises operating 113
annual advance 58
assets 2
authorised (statutory) fund 145

B

balance; balance-sheet 161
balance-sheet 161
balance of income and expenses 40
balance of mineral reserves 23
balance of working time 192
base period 32
basic assets conservation 236
basic expenditure rates 4
basic expenses 118
basic funds 12
basic funds depreciation 14
basic funds of industry 248
basic wages (salaries) 3
bonuses 222
book-keeping; accounting 162
bore hole; well 126
building and assembly works 55
building of temporary edifices and constructions 61

C

calculation of geologic prospecting cost 89
capital investments 39
capital repair; overhauling 206
catalogue of estimated rates of work unit
60

- categories of difficulty 207
- categories of geologic structure complication 72
- centralized capital investments 171
- check quantity surveying (checking) 50
- circulating assets 69
- circulating funds 68
- coefficients of deviation from standardized specifications 209
- combination complex cost sheet 218
- compensation for field works 244
- compensation of expenses for geologic prospecting 98
- compensations 179
- completed geologic prospecting 238
- complex of geologic prospecting works (researches) 154
- complex rate 155
- complex utilization of mineral raw materials 19
- complexity of geologic prospecting works 75
- conditions (requirements) 156
- contract works 232, 263
- contractors 264
- contributions for rate-setting and other works 211
- contributions to wages (salaries) 188
- conversion of estimated cost 158
- cost accounting 130
- cost of geologic prospecting 86
- cost (prime cost; cost price) of geologic prospecting 109
- cost sheet; calculated cost of work 45
- costs of geologic prospecting 88
- credit 140
- crediting 141
- crew-shift 44
- customer 178

D

- damages to agricultural and other organizations 180
- deed of quantity surveying of geologic prospecting works 87
- deed of surrender of geologic prospecting works 85
- defects of geologic prospecting 76
- deposits putting into operation 174
- depreciation charges 6
- depreciation charges rates 5
- design estimates 250
- direct costs 172
- draft plan 254
- drilling (boring) 120
- drilling crew 125
- drilling rate 121
- drilling rig 122
- drilling rig performance 124

E

- economic geology evaluation of mineral deposits 138
- economic geology substantiation 129
- economic stimulation 131
- economic stimulation funds 132
- economics (economy) of geologic prospecting 128
- environmental protection 164
- estimate norms (standards) 159
- estimated cost (value) of étape of work 196
- estimated cost (value) of unit of work 59, 48
- estimated indices 230
- estimated value 157
- estimated value of geologic target 82
- estimation of reserves 151
- étape of geologic prospecting 91
- executive program 153
- expenses on geologic prospecting 97
- exploring mining 28

F

field period 245
field works 241
financial estimate 160
financial plan (program) 221
financing of geologic prospecting 74
finished geologic prospecting 34
forms and systems of wages 187
fringe benefits 190

G

general economic (or operating) expenses;
 administrative expenses 16
general production expenses 17
geochemical exploration 134
geologic engineering works 181
geologic map 116
geologic mapping 117
geologic prospecting 84
geologic prospecting efficiency 105
geologic prospecting technique 77
geologic record 71
geologic survey 115
geologic survey (mapping) 73
geologic target 81
geologic task 100
geologic works recording 114
geophysical exploration 133
gross drilling time 123

H

handbook of combination estimated norms
 219
hydrogeological works 265

I

income deduction; allotment of profit 212
income (economy) 94
incomplete works 33
index numbers of geologic target 83
instrument-shift 205
intermediate payments 165
internal economic accounting 36
internal economic planning 37

L

laboratory (office) work 149
laboratory works 173
labour consumption (work hardness) of
 geologic prospecting 107
labour efficiency in geologic prospecting 92
labour efficiency in mining 29
labour planning 191
liabilities 220
limit 176
liquidation of basic assets 15
liquidation of field works 242
liquidation of natural disastrous effects 49
logging 150
long-term evaluation of mineral resources
 224

M

material and moral labour stimulation 183
material expenses 9
materials consumption rates 7
materials consumption rating 8
mean wages (salaries) 25
mine surveying 27
mine workings 31
mineral deposit 137
mineral raw materials 18
mineral reserves 22

mineral resources 20
mining claim 30
moral wear and tear 54

N

net drilling time 259
non-productive funds 208
normal wear and tear 65

O

object of geologic prospecting 96
oncost: overhead cost 226
operational planning 216
organization of field works 243
overhauling 206

P

passability categories 246
pay order; pay requisition 64
payment for production funds 247
percentage of readiness 152
performance of geologic prospecting by stages 78
period of laboratory (office) work 148
plan of capital investments 38
plan of geologic prospecting 102
plan of geologic prospecting per object 215
plan of geologic target fulfilment by étapes 101
planned accumulation 251
planned cost 56
planned index 253
planning of geologic prospecting 112
productive drilling time 223
profitability of geologic prospecting 111
project of geologic prospecting 95
projection of geologic prospecting 108

properly geologic prospecting works 256
prospecting expenditure per unit of reserves 47
providing for mineral reserves 21

R

rate of time; standard time 144
ratio of volume of work to cost of basic production funds in geologic prospecting 13
real costs 258
real value 255
reduction of geologic prospecting cost value 110
remuneration by work results during a year 57
remuneration of geologic prospecting works 90
reserve for unforeseen works and expenses 235
result of geologic prospecting 104
rig-shift 135
rock 166
rock drillability 167
rock drillability categories 168
rock hardness categories 169
royalty 26

S

sampling 182
scientific labour and management organization 262
scientific researches and development works 261
season stocks 143
season works 233
sections of the plan of geologic prospecting 103
seniority remuneration 234

settlement account 53

sharing 170

shift report 203

side recovery 146

social insurance contributions 237

sources of financing 62

spoilage in geologic prospecting 99

spare rest of profit 213

standard 210

standard output; performance rate 239

statute of state socialist production enterprise 11

stocks for production purposes 249

structure (composition) of geologic prospecting expenditures 106

summary estimate for geologic prospecting 217

T

tariff scale 43

tariff system 42

technical and economical foundation 200

technical and economical indices 202

technical and economical report 201

technical-organizational specifications 231

techniques of geologic prospecting planning 79

temporary circulating assets 142

test of bore holes 225

title list 214

topographic-geodetic works 260

transportation ahead of the time 139

transaction assets of state budget 10

transportation and procurement expenses 228

turnover of circulating assets 70

U

unforeseen works and expenses 51

uniform standard time; uniform rates of time 46

unproductive drilling time 119

useful mineral 136

useful mineral losses 24

utilization coefficient of geologic prospecting equipment 80

V

volume of work 198

W

wage-rates and skills handbook 41

wages (salaries) 184

wages (salaires) fund; wagebill 185

wear and tear of shortlived articles and articles of small value 66

well 126

winter rise in geologic prospecting cost 93

work area 193, 197

work-order form 194

work schedule 204

workers grading 199

working standartization; work measurement 195

works in progress 67

works performed with own forces 227

A BOLGÁR NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

INDEX OF TERMS IN THE BULGARIAN LANGUAGE

SEZNAM HESEL V BULHAŘSTINĚ

SPIS TERMINÓW W JĘZYKU BUŁGARSKIM

НЭР ТЕМБЁНЫ ЖАГСААЛТ БОЛГАР ХЭЛ ДЕЕР

**VERZEICHNIS DER TERMINI IN BULGARISCHER
SPRACHE**

СПИСОК ТЕРМИНОВ НА БОЛГАРСКОМ ЯЗЫКЕ

LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA BULGARĂ

LISTA DE TÉRMINOS EN BULGARO

SOZNAM HESIEL PO BULHARSKY

АЗБУКА

Аа	Бб	Вв	Гг	Дд
Ее	Жж	Зз	Ии	Йй
Кк	Лл	Мм	Нн	Оо
Пп	Рр	Сс	Тт	Уу
Фф	Хх	Цц	Чч	Шш
Щщ	Ъъ	Ьь	Юю	Яя

А

аванс 52
авария и усложнение в сондаж 127
административно-стопански разходи 1
акт за замерване на геологопроучвателните работи 87
акт за предаване на геологопроучвателни работи 85
актив 2
активизация на находищата 175
акцепт 229
амортизация на основните фондове 14
амортизационни отчисления 6
анализ на стопанската дейност на геологопроучвателните предприятия 113

Б

базов период 32
баланс на доходите и разходите 40
баланс на запасите от полезни изкопаеми 23
баланс на работното време 192
брак в геологопроучвателните работи 99
бригадо-смяна 44

В

вноски за производствени фондове 247

време за работа на сондажните апаратури 123
време за чисто сондиране 259
временни оборотни средства 142
възнаграждение за прослужени години 234
възнаграждение за целогодишни резултати 57
вътрешно-ведомствени разчети 35
вътрешно-годишен аванс 58
вътрешно-стопански разчет (сметка) 36
вътрешно-стопанско планиране 37

Г

геолого-икономическа обосновка 129
геолого-икономическа оценка на находищата от полезни изкопаеми 138
геологопроучвателни работи 84
геоложка документация 71
геоложка задача 100
геоложка карта 116
геоложка служба 115
геоложка снимка 73
геолошко задание 81
геолошко картиране 117
геофизични работи 133
геохимични работи 134
график за сменността на работата 204

Д

делово участие 170
дефекти в геологопроучвателните работи 76
договорни работи 232
доплащания към работната заплата 190
допустими разходи за проучване и добив на единица минерална суровина 177
допълнения към проекта 252
допълнителна работна заплата 189
допълнителни разходи 226
допълнителни разходи за геологопроучвателни работи в зимни условия 93

Е

единична сметна разценка 59
единични норми за време (изработка) 46
етап на геологопроучвателни работи 91
етапен план за изпълнение на геоложкото задание 101
ефективност на геологопроучвателните работи 105

З

завършени геологопроучвателни работи 238
загуби на полезно изкопаемо 24
запаси на полезни изкопаеми 22
заплащане на геологопроучвателните работи 90
заявител 178

И

издръжка на производството при геологопроучвателните работи 88
износване на малоценни и малотрайни предмети 66

изпитание на сондажите 225
източници на финансиране 62
изчисляване на запасите 151
икономика на геологопроучвателните работи 128
икономическо стимулиране 131
инженерно-геоложки работи 181

К

калкулация на стойността на геологопроучвателни работи 89
камерален период 148
камерални работи 149
капитален (основен) ремонт 206
капитални вложения 39
каротаж 150
каталог на единични сметни разценки 60
категории по пробиваемост на скалите 168
категории по проходимост 246
категории по сложност на геоложкия строеж 72
категории по трудност 207
категории по якост на скалите 169
квалификационен състав на работниците 199
коэффициент за използване на геологопроучвателното оборудване 80
коэффициенти на отклонение от нормалните условия 209
компенсации 179
комплекс от геологопроучвателни работи 154
комплексна норма 155
комплексно използване на минералните суровини 19
комплексност на геологопроучвателните работи 75
кондиции 156
консервация на основни средства 236
контролни замери 50
кредит 140
кредитиране 141

Л

лабораторни работи 173
ликвидация на основни средства 15
ликвидация на полевни работи 242
ликвидация на последствия от стихийни
бедствия 49
лимит 176

М

маркшайдерски работи 27
материални разходи 9
материално и морално стимулиране на
труда 183
методи за планиране на геологопроучва-
телните работи 79
методи на счетоводно отчитане 163
методика на геологопроучвателните ра-
боти 77
минерална суровина 18
минерални ресурси 20
минна рента 26
минни изработки 31
минно-проучвателни работи 28
морално износване 54

Н

надбавки към работната заплата 186
научна организация на труда и управ-
лението 262
научно-изследователски и опитно-кон-
структорски работи 261
находище на полезни изкопаеми 137
начисления върху работната заплата 188
незавършени работи 67
непредвидени работи и разходи 51
неприключени работи 33
непроизводително сондажно време 119
непроизводствени фондове 208
норма за амортизационни отчисления 5

норма на време 144
норма на изработка 239
норматив 210
норми за разход на материали 7
норми на основните разходи 4
нормиране на труда 195
нормиране разходите на материали 8

О

обезпеченост със запаси от полезни из-
копаеми 21
обект на геологопроучвателни работи 96
обектов план за геологопроучвателните
работи 215
обем на работата 198
оборотни средства 69
оборотни фондове 68
обръщаемост на оборотните средства 70
обща сметна стойност 240
общопроизводствени разходи 17
общостопански разходи 16
оперативно-производствено планиране
216
операционни средства на държавния бю-
джет 10
определяне територия и граници за раз-
витие на добиващото предприятие 30
опробване на полезните изкопаеми 182
организационно-технически условия 231
организация на полевите работи 243
основна работна заплата 3
основни геологопроучвателни работи
256
основни производствени фондове 248
основни разходи 118
основни фондове 12
относителни разходи за проучване на
единица запаси 47
отчисления за нормативно-изследова-
телски и други работи 211
отчисления за обществено осигуряване
237

отчисления от печалбата 212
охрана на околната среда 164
оценка на перспективите на минералните
ресурси 224

П

пасив 220
печалба (снижение на разходите) 94
план за геологопроучвателните работи
102
план за капиталните вложения 38
планиране на геологопроучвателните
работи 112
планиране на труда 191
планов показател 253
планова стойност 56
планово натрупване 251
платежно нареждане (искане) 64
погасяване загуби на селскостопански
и други организации 180
погасяване на разходи за геологопро-
учвателни работи 98
подизпълнител 264
подизпълнителски работи 263
показатели на геоложкото задание 83
полеви период 245
полеви работи 241
полево възнаграждение 244
полезно изкопаемо 136
положение за държавно социалистичес-
ко производствено предприятие 11
попътен добив 146
предаване на находищата за експлоата-
ция 174
предсрочно сезонно снабдяване 139
преизчисляване на сметната стойност
158
преизчисляване по фактически геолого-
технически условия 257
премии 222
приборо-смяна 205
приключени геологопроучвателни рабо-
ти 34

пробиваемост на скалите 167
проект за геологопроучвателни работи
95
проектиране на геологопроучвателни
работи 108
проекто-план 254
проекто-сметна документация (ПСД)
250
производително време за сондиране 223
производителност на труда при геолого-
проучвателните работи 92
производителност на труда при минните
работи 29
производителност на сондажна апарату-
ра 124
производствен наряд 194
производствени запаси 249
промеждутъчни плащания 165
процент на готовност 152
пряки разходи 172

Р

работи, изпълнявани със собствени сили
227
работна заплата 184
работна програма 153
раздели на плана за геологопроучвател-
ните работи 103
разценка 45
разчетна сметка 53
разчетни показатели 230
разходи за геологопроучвателни работи
97
район на работа 197
регистрация на геологопроучвателните
работи 114
резерв за непредвидени работи и раз-
ходи 235
резултат от геологопроучвателните ра-
боти 104
рентабилност на геологопроучвателните
работи 111

сборна сметка на геологопроучвателните работи 217
 свободен остатък от печалбата 213
 себестойност на геологопроучвателните работи 109
 сезонни запаси 143
 сезонни работи 233
 скала 166
 скорост на сондиране 121
 сменен рапорт 203
 сметна стойност 157
 сметна стойност на геоложкото задание 82
 сметна стойност на единица работа 48
 сметна стойност на етап от работата 196
 сметни норми 159
 сметно-финансов разчет 160
 снижение себестойността на геологопроучвателните работи 110
 сондаж 126
 сондажна апаратура 122
 сондажна бригада 125
 сондажни работи 120
 сондо-смяна 135
 справочник на укрупнени сметни норми (СУСН) 219
 средна работна заплата 25
 стадийност на геологопроучвателните работи 78
 стойност на геологопроучвателните работи 86
 стопанска сметка 130
 строително-монтажни работи 55
 строителство на временни здания и съоръжения 61
 структура на разходите за геологопроучвателни работи 106
 счетоводен баланс 161
 счетоводен отчет 162
 съпътстващи (спомагателни) работи и разходи 147

тарифна мрежа 43
 тарифна система 42
 тарифно-квалификационен справочник 41
 технико-икономическа обосновка (ТИО) 200
 технико-икономически доклад (ТИД) 201
 технико-икономически показатели 202
 титулен списък 214
 топографо-геодезически работи 260
 транспортно-доставни разходи 228
 трудоемкост на геологопроучвателните работи 107

укрупнени комплексни разценки (УКР) 218
 уставен фонд 145
 участък на работа 193

фактическа стойност 255
 фактически разходи 258
 физически износ 65
 финансиране на геологопроучвателните работи 74
 финансираща сметка (сметка за финансиране) 63
 финансов план 221
 фонд работна заплата 185
 фондове за икономическо стимулиране 132
 фондоотдаване на геологопроучвателните работи 13
 форми и системи на работна заплата 187

Х

хидрогеоложки работи 265

Ц

централизирани капитални вложения
171

A CSEH NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

INDEX OF TERMS IN THE CZECH LANGUAGE

СПИСКЪ НА ТЕРМИНИТЕ НА ЧЕШКИ ЕЗИК

SPIS TERMINÓW W JĘZYKU CZESKIM

НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ ЧЕХ ХЭЛ ДЭЭР

VERZEICHNIS DER TERMINI IN TSCHECHISCHER
SPRACHE

СПИСОК ТЕРМИНОВ НА ЧЕШСКОМ ЯЗЫКЕ

LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA CEHĂ

LISTA DE TÉRMINOS EN CHECO

SOZNAM HESIEL PO ČESKY

ABECEDA

Aa	Áá	Bb	Cc	Čč	Dd
Ďď	Ee	Éé	Ěě	Ff	Gg
Hh	Ch ch	Ii	Íí	Jj	Kk
Ll	Mm	Nn	Ňň	Oo	Óó
Pp	Qq	Řř	Rr	Ss	Šš
Tt	Ťť	Uu	Úú	Ůů	Vv
Ww	Xx	Yý	Zz	Žž	

A

amortizace základních prostředků 14
akceptace, přijetí 229
aktiva 2
aktivizace ložisek 175

B

báňská díla 31
báňskoprůzkumné práce 28
balance pracovního času 192
balance příjmů a výdajů 40
balance zásob ložisek nerostů 23

C

celková rozpočtová hodnota 240
centralizované investice 171

Č

časová norma 144
části plánu geologickoprůzkumných prací
103

D

doba čistého vrtání 259
doba práce vrtných souprav 123
dobývací prostor 30
dočasné obrátové prostředky (úvěr) 142
dodavatelé 264
dodavatelské práce 263
dokončené geologickoprůzkumné práce 34
doplňk k projektu 252
doplňková mzda 190
dopravné materiálu 228
důlní renta 26

E

efektivnost geologickoprůzkumných prací
105
ekonomika geologickoprůzkumných prací
128
ekonomické stimulování 131
etapa geologickoprůzkumných prací 91
etapovitost (stadia) geologickoprůzkum-
ných prací 78
etapový plán provádění geologickoprůz-
kumných prací 101

F

financování geologickoprůzkumných prací 74
finanční plán 221
fondy ekonomického stimulování 132
formy a systémy mezd 187
fyzické opotřebení 65

G

generální oprava 206
geofyzikální práce 133
geochemické práce 134
geologická dokumentace 71
geologická mapa 116
geologická služba 115
geologická úloha 100
geologické mapování 73
geologické mapovací práce 117
geologickoekonomické oceňování ložisek nerostných surovin 138
geologickoekonomické zdůvodnění 129
geologickoprůzkumné práce 84
geologický úkol 81

H

harmonogram (grafikon) směnnosti práce 204
havárie a komplikace ve vrtu 127
hmotné a morální stimulování práce 183
hornina 166
hospodářský rozpočet 130
hydrogeologické práce 265

I

individuální kalkulace 160
investice 39
inženýrskogeologické práce 181

J

jednotková rozpočtová kalkulace 59
jednotné normy času 46

K

kamerální období 148
kamerální práce 149
kalkulace mzdových nákladů 45
kalkulace nákladů geologickoprůzkumných prací 89
karotáž 150
katalog jednotných rozpočtových cen 60
kategorie pracnosti 207
kategorie průchodnosti 246
kategorie složitosti geologické stavby 72
kategorie tvrdosti hornin 169
kategorie vrtatelnosti hornin 168
koeficient využití geologickoprůzkumného zařízení 80
koeficienty odchylek od normovaných podmínek 209
komplex geologickoprůzkumných prací (výzkumu) 154
komplexní norma 155
komplexní využití nerostných surovin 19
komplexnost geologickoprůzkumných prací 75
kondice 156
kontrolní měření 50
konzervace základních prostředků 236
kvalifikační skladba pracovníků 199

L

laboratorní práce 173
likvidace následků přírodních katastrof 49
likvidace terenních prací 242
likvidace základních prostředků 15
limit 176
ložisko nerostných surovin 137

M

metodika geologickoprůzkumných prací 77
metody plánování geologickoprůzkumných
prací 79
metody účetní evidence 163
měrné náklady na průzkum jednotky zásob
47
měřické práce 27
morální opotřebení 54
mzda 184
mzdový fond 185

N

náhrada škod zemědělským a jiným orga-
nizacím 180
náhrady 179
nákladovost geologickoprůzkumných prací
86
náklady na geologickoprůzkumné práce 97
náklady sociálního pojištění 188
návratnost nákladů na geologickoprůz-
kumné práce 98
návrh plánu 254
neproduktivní doba vrtání 119
nepředvídané práce a náklady 51
nerostné suroviny 18
nerostné zdroje 20
neuzavřené práce 67
nevýrobní základní prostředky 208
nezakončené práce 33
normativ 210
normování spotřeby materiálu 8
normování práce 195
normy materiálové spotřeby 7
normy odpisu základních prostředků 5
normy základních nákladů 4

O

objekt geologickoprůzkumných prací 96
objem prací 198

obrátky obrátových prostředků 70
obratové fondy 68
obratové prostředky 69
obratový účet 53
oceňování perspektiv nerostných zdrojů
224
odběratel 178
odevzdání ložisek k těžbě 174
odměna za výsluhu let (věrnostní odměna)
234
odlučné 244
odpisy základních prostředků 6
odvody na sociální pojištění 237
odvody na výzkumné a jiné práce 211
odvody ze zisku 212
ochrana životního prostředí 164
operativně-provozní plánování 216
opotrebení drobných a krátkodobých před-
mětů 66
organizace terénních prací 243
organizačně technické podmínky 231

P

pasiva 220
placení geologickoprůzkumných prací 90
platební příkaz 64
platy z provozních fondů 247
plán akcí geologickoprůzkumných prací
215
plán geologickoprůzkumných prací 102
plán investic 38
plánovaná akumulace 251
plánovaná nákladovost 56
plánování geologickoprůzkumných prací
112
plánování práce 191
podíly na hospodářském výsledku 57
pracnost geologickoprůzkumných prací
107
práce prováděné vlastními pracovníky 227
prémie 222

produktivita práce geologickoprůzkumných prací 92
 produktivita práce báňských pracech 29
 produktivita vrtné soupravy 124
 projekt geologickoprůzkumných prací 95
 projektování geologickoprůzkumných prací 108
 projektová a rozpočtová dokumentace 250
 protokol o předání geologickoprůzkumných prací 85
 protokol o přejímce geologickoprůzkumných prací 87
 prováděcí projekt 153
 provozní doba vrtání 223
 provozní prostředky státního rozpočtu 10
 provozní zásoby 249
 průměrná mzda 25
 předzásobení 139
 přepočet na skutečné geologickotechnické podmínky 257
 přepočet rozpočtové hodnoty 158
 přímé náklady 172
 příplatky ke mzdě 189
 přípustné náklady na průzkum a těžbu jednotky nerostných surovin 177
 přístrojasměna 205

R

registrace geologických prací 114
 rentabilita geologickoprůzkumných prací 111
 rezerva na nepředpokládané práce a náklady 235
 režijní náklady 226
 rozbor hospodářské činnosti geologickoprůzkumných podniků 113
 rozpočtové náklady 157
 rozpočtové náklady na etapu práce 196
 rozpočtové náklady na geologický úkol 82
 rozpočtové náklady na jednotku práce 48
 rozpočtové normy 159
 rozpočtové ukazatele 230
 rychlost vrtání 121

S

sborník technickohospodářských norem 219
 sezónní práce 233
 sezónní zásoby 143
 skutečné náklady 258
 skutečná nákladovost 255
 směna osádky 44
 směnové hlášení 203
 smluvně zabezpečené práce 232
 snížení vlastních nákladů geologickoprůzkumných prací 110
 souběžná (vedlejší) těžba 146
 souhrnný rozpočet na geologickoprůzkumné práce 217
 soupravasměna 135
 splátky 165
 spoluúčast (podílnictví) na investicích 170
 správně-hospodářské náklady 1
 správní režie 16
 statut státního socialistického výrobního podniku 11
 stavebně montážní práce 55
 stupeň rozpracovanosti 152
 struktura nákladů na geologickoprůzkumné práce 106

T

tarifně kvalifikační katalog 41
 tarifní soustava 42
 tarifní stupnice 43
 technickoeconomické ukazatele 202
 technickoeconomický doklad (TED) 201
 technickoeconomické zdůvodnění (TEO) 200
 terénní práce 241
 titulární soupis 214
 topografickogeodetické práce 260

U, Ů

účet financování 63
účetní bilance 161
účetní evidence 162
údobí terénních prací 245
ukazatel plánu 253
ukazatele geologického úkolu 83
úplná kalkulace 218
úsek prací 193
úvěr 140
úvěrování 141
uzavřené geologickoprůzkumné práce 238
území prací 197
užitkový nerost; nerostná surovina 136

V

vedlejší práce a náklady 147
věcné náklady 9
vědecká organizace práce a řízení 262
vědeckovýzkumné a ověřovací konstrukční práce 261
vlastní geologickoprůzkumné práce 256
vlastní náklady geologickoprůzkumných prací 109
vnitroodvětvové rozpočty 35
vnitropodnikové plánování 37
vnitropodnikový rozpočet 36
volný zůstatek zisku 213
vrt 126
vrtatelnost horniny 167
vrtná osádka 125
vrtná souprava 122
vrtné práce 120

výchozí (srovnávací) období 32
výkaz o provedené práci 194
výkonová norma 239
výpočet zásob 151
výrobní náklady na geologickoprůzkumné práce 88
výrobní režie 17
výrobní základní prostředky 248
výsledek geologickoprůzkumných prací 104
výstavba dočasných staveb a zařízení 61
využití základních fondů při geologickoprůzkumných pracích 13
vzorkování 182

Z

zabezpečení zásobami užitkových nerostů 21
základní fondy 145
základní mzda 3
základní náklady 118
základní prostředky 12
záloha 52
zálohování v průběhu roku 58
zásoby užitkových nerostů 22
závady v geologickoprůzkumných pracích 76
zdroje financování 62
zimní přírážka na geologickoprůzkumné práce 93
zisk (hospodářský výsledek; úspora) 94
zkoušky ve vrtech 225
zmetkové práce geologickém průzkumu 99
ztráty užitkového nerostu 24
zvláštní přídavky ke mzdě 186

A LENGYEL NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

INDEX OF TERMS IN THE POLISH LANGUAGE

СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА ПОЛСКИ ЕЗИК

SEZNAM HESEL V POLŠTINĚ

НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ ПОЛЫШ ХЭЛ ДЭЭР

VERZEICHNIS DER TERMINI IN POLNISCHER SPRACHE

СПИСОК ТЕРМИНОВ НА ПОЛЬСКОМ ЯЗЫКЕ

LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA POLONĂ

LISTA DE TÉRMINOS EN POLACO

SOZNAM HESIEL PO POL'SKY

ALFABET

Aa Åå Bb Cc Ćć

Dd Ee Ěě Ff Gg

Hh Ii Jj Kk Ll

Łł Mm Nn Ńń Oo

Óó Pp Rr Ss Śś

Tt Uu Ww Xx Yy

Zz Žž Žž

A

akcept 229
aktywa 2
akumulacja planowana 251
amortyzacja środków trwałych 14
analiza działalności gospodarczej przedsiębiorstw geologicznych 113
aneks do projektu 252
aparatury-zmiana 205
awaria i komplikacja w otworze 127

B

bilans czasu pracy 192
bilans dochodów i wydatków 40
bilans w rachunkowości 161
bilans zasobów kopalin 23
bodźce ekonomiczne 131
bodźce ekonomiczne i moralne 183
bogactwa mineralne 20
brak produkcyjny w pracach geologicznych 99
brygada wiertnicza 125
brygady-zmiana 44
budowa budynków i obiektów tymczasowych 61

C

ceny zryczałtowane 218
czas czystego wiercenia 259
czas nieprodukcyjny wiercenia 119
czas pracy urządzenia wiertniczego 123
czas produkcyjny pracy wiertnicy 223

D

dodatek za wysługę lat 234
dodatek zimowy do cen robót geologicznych 93
dodatki do płac 186
dokumentacja geologiczna 71
dokumentacja projektowo-kosztorysowa 250
dopłaty do płacy 190
dostawa przedterminowa 139

E

efektywność prac geologicznych 105
ekonomika prac geologicznych 128
etap prac geologicznych 91
etapowość prac geologicznych 78
etapy prac geologicznych zakończone 238
ewidencja księgowa 162

F

finansowanie prac geologicznych 74
 formy i systemy płac 187
 fundusz bodźców ekonomicznych 132
 fundusz płac 185
 fundusz statutowy 145
 fundusze obrotowe 68

K

kalkulacja kosztów prac geologicznych 89
 kartowanie geologiczne 117
 katalog jednostkowych cen kosztorysowych 60
 katalog skalonych norm kosztorysowych 219
 kategorie urabialności skał 246
 kategorie wytrzymałości skał 169
 kategorie zwiercalności skał 168
 kompensaty 179
 kompleks prac (badań) geologicznych 154
 kompleksowość prac geologicznych 75
 konto rozliczenia finansowego 63
 konto rozliczeniowe 53
 kopalina 136
 kosztorys zbiorczy prac geologicznych 217
 koszty administracyjno-gospodarcze 1
 koszty bezpośrednie 172
 koszty jednostkowe rozpoznania zasobów 47
 koszty ogólne produkcji 17
 koszty ogólnozakładowe 226
 koszty podstawowe 118
 koszty prac geologicznych 86
 koszty realizacji prac geologicznych 88
 koszty rzeczywiste 258
 koszty transportowe prac przygotowawczych 228
 koszty własne prac geologicznych 109
 koszty zarządu 16
 kredyt 140
 kredytowanie 141
 kryteria bilansowości 156

L

likwidacja prac terenowych 242
 likwidacja skutków klęsk żywiołowych 49
 likwidacja środków trwałych 15
 limit 176

M

mapa geologiczna 116
 metody księgowości 163
 metody planowania prac geologicznych 79
 metodyka prac geologicznych 77
 miernictwo górnicze 27

N

nagroda roczna z funduszu zakładowego 57
 nakłady dopuszczalne na rozpoznanie i wydobycie jednostki surowca mineralnego 177
 nakłady inwestycyjne 39
 nakłady inwestycyjne scentralizowane 171
 nakłady materialne 9
 nakłady na prace geologiczne 97
 narzuty do płac 188
 naukowa organizacja pracy i zarządzania 262
 norma czasu 144
 norma produkcji 239
 norma skalona 155
 normatyw 210
 normowanie pracy 195
 normowanie zużycia materiałów 8
 normy czasu (produkcji) jednolite 46
 normy kosztorysowe 159
 normy kosztów podstawowych 4
 normy zużycia materiałów 7

O

obieg środków obrotowych 70
obiekt prac geologicznych 96
obliczenie zasobów 151
obmiary kontrolne 50
obniżka kosztów własnych prac geologicznych 110
obszar górniczy 30
ocena geologiczno-ekonomiczna złóż kopalin 138
ocena perspektyw bogactw mineralnych 224
ochrona środowiska człowieka 164
odcinek robót 193
odpisy amortyzacyjne 6
odpisy na fundusz postępu technicznego i ekonomicznego 211
odpisy na ubezpieczenia społeczne 237
odpisy z zysku 212
odszkodowanie za szkody wypłacane jednostkom gospodarki rolnej i innym organizacjom 180
okres podstawowy 32
okres prac kameralnych 148
okres prac terenowych 245
opłacanie prac geologicznych 90
opłaty za środki produkcji 247
opróbowanie kopalin 182
opróbowanie otworów 225
organizacja prac terenowych 243
otwór wiertniczy 126

P

pasywa 220
plan finansowy 221
plan inwestycyjny 38
plan prac geologicznych 102
plan prac geologicznych według obiektów 215
plan realizacji zadania geologicznego w rozbiciu na etapy 101

planowanie operacyjno-produkcyjne 216
planowanie prac geologicznych 112
planowanie pracy 191
planowanie wewnątrzzakładowe 37
płaca 184
płaca dodatkowa 189
płaca podstawowa 3
płaca średnia 25
polecenie (żądanie) zapłaty 64
prace geochemiczne 134
prace geofizyczne 133
prace geologiczne 84
prace geologiczne właściwe 256
prace geologiczne zakończone dokumentacją 34
prace geologiczno-inżynierskie 181
prace hydrogeologiczne 265
prace i wydatki nieprzewidziane 51
prace kameralne 149
prace laboratoryjne 173
prace naukowo-badawcze i doświadczalno-konstrukcyjne 261
prace niezakończone 33
prace sezonowe 233
prace terenowe 241
prace topograficzno-geodezyjne 260
prace w toku 67
prace wykonywane siłami własnymi 227
prace zlecone 263
pracochłonność prac geologicznych 107
premie 222
prędkość wiercenia 121
procent zaawansowania (prac) 152
produktywność środków trwałych w pracach geologicznych 13
profilowanie geofizyczne w otworze wiertniczym 150
projekt planu 254
projekt prac geologicznych 95
projekt techniczny wykonania prac geologicznych 153
projektowanie prac geologicznych 108
protokół obmiaru prac geologicznych 87

protokół zdawczo-odbiorczy prac geologicznych 85
przekazanie złoża do eksploatacji 174
przeliczenie na faktyczne warunki geologiczno-techniczne 257
przeliczenie wartości kosztorysowej 158

R

raport wiertniczy 203
rejestracja prac geologicznych 114
rejon robót 197
remont kapitalny 206
renta górnicza 26
rentowność prac geologicznych 111
rezerwa na nieprzewidziane prace i wydatki 235
roboty budowlano-montażowe 55
roboty górniczo-rozpoznawcze 28
roboty i nakłady towarzyszące 147
roboty umowne 232
roboty wiertnicze, wiercenia 120
rozdziały planu prac geologicznych 103
rozliczenia kosztorysowo-finance 160
rozliczenie wewnątrzzakładowe 36
rozliczenie wewnątrzbranżowe 35
rozłukowe 244
roзрахунок gospodarczy 130

S

saldo końcowe zysku 213
siatka płac 43
skała 166
skład kwalifikacyjny pracowników 199
służba geologiczna 115
spis tytułów inwestycyjnych 214
sprawozdanie techniczno-ekonomiczne 201
stawki odpisów amortyzacyjnych 5
stopień skomplikowania budowy geologicznej 72
stopień trudności 207

straty kopaliny 24
struktura kosztów prac geologicznych 106
surowce mineralne 18
system taryfowy 42

Ś

środki na cele nieprodukcyjne 208
środki obrotowe 69
środki obrotowe tymczasowe 142
środki operacyjne budżetu państwa 10
środki trwałe 12
środki trwałe produkcyjne 248

T

taryfikator kwalifikacyjny i tabele płac 41
temat geologiczny 81

U

udział w inwestycjach wspólnych 170
urządzenie wiertnicze 122
ustawa o państwowym socjalistycznym przedsiębiorstwie produkcyjnym 11
uzasadnienie geologiczno-ekonomiczne 129
uzasadnienie techniczno-ekonomiczne 200

W

wady wykonania prac geologicznych 76
wartość kosztorysowa 157
wartość kosztorysowa etapu prac 196
wartość kosztorysowa jednostkowa 48
wartość kosztorysowa ogólna 240
wartość kosztorysowa tematu geologicznego 82
wartość planowana 56
wartość rzeczywista 255
warunki organizacyjno-techniczne 231

wiertnico-zmiana 135

włączenie wartości złożeń do aktywów kopalni 175

wskaźnik planowany 253

wskaźniki rozliczeniowe 230

wskaźniki techniczno-ekonomiczne 202

wskaźniki tematu geologicznego 83

współczynnik wykorzystania sprzętu geologicznego 80

współczynniki odchylenia od warunków znormalizowanych 209

wycena 45

wycena kosztorysowa jednostkowa 59

wycofanie czasowe środków trwałych z ruchu 236

wydajność pracy przy robotach geologicznych 92

wydajność pracy przy robotach górniczych 29

wydajność wiertnicy 124

wydobycie z wyrobisk górniczo-poszukiwawczych 146

wykonawcy 264

wykorzystanie kompleksowe surowców mineralnych 19

wykres zmianowości pracy 204

wyniki prac geologicznych 104

wypłaty okresowe 165

wyrobiska górnicze 31

Z

zabezpieczenie zasobami kopalin 21

zadanie geologiczne 100

zakres prac 198

zaliczka 52

zaliczka w ciągu roku 58

zapasy produkcyjne 249

zapasy sezonowe 143

zasoby kopalin 22

zdjęcie geologiczne 73

zlecenie na wykonanie prac 194

zleceńodawca 178

złoża kopalin 137

zużycie fizyczne 65

zużycie moralne 54

zużycie przedmiotów o małej wartości i nie-trwałych 66

zwiercalność skał 167

zwrot nakładów na prace geologiczne 98

zysk (ekonomia) 94

Ż

źródła finansowania 62

INDEX OF TERMS IN THE HUNGARIAN LANGUAGE

СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА УНГАРСКИ ЕЗИК

SEZNAM HESEL V MAĎARŠTINĚ

SPIS TERMINÓW W JĘZYKU WĘGIERSKIM

НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ УНГАР ХЭЛ ДЭЭР

**VERZEICHNIS DER TERMINI IN UNGARISCHER
SPRACHE**

СПИСОК ТЕРМИНОВ НА ВЕНГЕРСКОМ ЯЗЫКЕ

LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA MAGHIARĂ

LISTA DE TÉRMINOS EN HUNGARO

SOZNAM HESIEL PO MAĎARSKY

ÁBÉCÉ

Aa	Áá	Bb	Cc	Cs cs
Dd	Ee	Éé	Ff	Gg
Gy gy	Hh	Ii Íí	Jj	Kk
Ll	Ly ly	Mm	Nn	Ny ny
Oo	Óó	Öö	Őő	Pp
Qq	Rr	Ss	Sz sz	Tt
Ty ty	Uu	Úú	Üü	Úű
Vv	Ww	Zz	Zs zs	

A

adminisztratív-gazdasági költségek 1
aktíva 2
alapbér 3
alapköltség-normák 4
amortizációs leírási normák 5
amortizációs leírások 6
anyagfelhasználási normák 7
anyagfelhasználási normázás 8
anyagi ráfordítások 9

Á

állami költségvetési operatív eszközök 10
állami szocialista termelő vállalat szabály-
zata 11
állóalpok (állóeszközök) 12
állóalpok kihasználtsága földtani kuta-
tásnál 13
állóeszközök amortizációja 14
állóeszközök selejtezése 15
általános gazdasági költségek 16
általános termelési költségek 17
ásványi nyersanyag 18
ásványi nyersanyagok komplex hasznosí-
tása 19
ásványi nyersanyagtartalékok 20
ásványi nyersanyagvagyonnal való ellátott-
ság 21

ásványvagyon 22
ásványvagyonmérleg 23
ásványvagyonvesztések 24
átlagkereset 25

B

bányajáradék 26
bányamérési munkák 27
bányászati kutatás 28
bányászati munkák termelékenységé 29
bányaterület 30
bányavágatok 31
bázisidőszak 32
befejezetlen munkák 33
befejezetlen földtani kutatás 34
belső ágazati elszámolások 35
belső gazdasági elszámolás 36
belső gazdasági tervezés 37
beruházási terv 38
beruházások 39
bevételek-kiadások mérlege 40
bérbesorolási-képesítési kézikönyv 41
bértarifarendszer 42
bértarifatáblázat 43
brigád-műszak 44

D

díjtétel 45

E

egységes időnormák 46
egységnyi készletre eső kutatási ráfordítás
(fajlagos kutatási ráfordítás) 47
egységnyi munka költségvetési értéke 48
elemi csapások következményeinek fel-
számolása 49
ellenőrző felmérések (ellenőrzések) 50
előíránytalan munkák és ráfordítások 51
előleg 52
elszámolási betétszámla (egyszámla) 53
erkölcsi kopás 54

É

építési-szerelési munkák 55
értékterv 56
éves jutalom 57
évközi előleg 58

F

fajlagos költségvetési díjtétel 59
fajlagos költségvetési díjtételek katalógusa
60
felvonulási épületek és létesítmények épí-
tése 61
finanszírozási források 62
finanszírozási számla 63
fizetési megbízás (követelés) 64
fizikai kopás 65
fogyóeszköz elhasználódás 66
folyamatban levő munkák 67
forgóalapok 68
forgóeszközök 69
forgóeszközök forgási sebessége 70
földtani dokumentáció 71

földtani felépítés bonyolultsági fokai 72
földtani felvételezés 73
földtani kutatás finanszírozása 74
földtani kutatás komplexitása 75
földtani kutatás minőségi hibái 76
földtani kutatás módszertana 77
földtani kutatás szakaszossága 78
földtani kutatás tervezésének módszerei 79
földtani kutatási berendezések kihasználási
mutatója 80
földtani kutatási feladat 81
földtani kutatási feladat költségvetési
értéke 82
földtani kutatási feladat mutatói 83
földtani kutatási munkák 84
földtani kutatási munkák átadási jegyző-
könyve 85
földtani kutatási munkák értéke 86
földtani kutatási munkák felmérési jegyző-
könyve 87
földtani kutatási munkák kivitelezési költ-
sége 88
földtani kutatási munkák költségkalkulá-
ciója 89
földtani kutatási munkák pénzügyi ki-
egyenlítése 90
földtani kutatási munkák szakasza (etapja)
91
földtani kutatási munkák termelékenységé-
re 92
földtani kutatási munkák téli többlet-
ráfordítása 93
földtani kutatási munkákon elért nyereség
94
földtani kutatási műszaki terv 95
földtani kutatási objektum 96
földtani kutatási ráfordítások 97
földtani kutatási ráfordítások megtérítése
98
földtani kutatási selejt 99
földtani kutatási szakaszok feladatai 100
földtani kutatási szakaszok teljesítésének
ütemterve 101

földtani kutatási terv 102
 földtani kutatási terv fejezetei 103
 földtani kutatások eredménye 104
 földtani kutatások hatékonysága 105
 földtani kutatások költségstruktúrája 106
 földtani kutatások munkaigényessége 107
 földtani kutatások műszaki-gazdasági tervezése 108
 földtani kutatások önköltsége 109
 földtani kutatások önköltségének csökkentése 110
 földtani kutatások rentabilitása 111
 földtani kutatások tervezése 112
 földtani kutató vállalatok gazdasági tevékenységének elemzése 113
 földtani munkák regisztrálása 114
 földtani szolgálat 115
 földtani térkép 116
 földtani térképezés 117
 fő költséghelyek (alapköltségek) 118
 fűrási improduktív idő 119
 fűrási munkák 120
 fűrási sebesség 121
 fűróberendezés 122
 fűróberendezés munkaideje 123
 fűróberendezés termelékenységse 124
 fűróbrigád 125
 fűrólyuk (fűrás) 126
 fűrólyuk elszerezésatlenedése 127

G

gazdaságföldtan 128
 gazdaságföldtani indoklás 129
 gazdasági elszámolás (önálló elszámolás) 130
 gazdasági ösztönzés 131
 gazdasági ösztönzési alapok 132
 geofizikai munkák 133
 geokémiai munkák 134
 gép-műszak 135

H

hasznosásvány 136
 hasznosásvány-lelőhely 137
 hasznosásvány-lelőhelyek gazdaságföldtani értékelése 138
 határidő előtti készletezés (előkészletezés) 139
 hitel 140
 hitelezés 141

I

ideiglenes forgóeszközök 142
 idénykészletek 143
 időnorma 144
 induló vagy 145

J

járulékos kitermelés 146
 járulékos munkák és ráfordítások 147

K

kamerális időszak 148
 kamerális munkák 149
 karotázs 150
 készletszámítás 151
 készültsegi fok 152
 kivitelezési terv 153
 komplex földtani kutatás (vizsgálat) 154
 komplex norma 155
 kondíciók 156
 költségvetési érték 157
 költségvetési érték korrekciója 158
 költségvetési normák 159
 költségvetési-pénzügyi számítás 160
 könyvelési mérleg 161
 könyvelési nyilvántartás (könyvvitel) 162

könyvelési nyilvántartási módszer 163
 környezetvédelem 164
 közbenső fizetések 165
 közet 166
 közetfúrhatóság 167
 közetfúrhatósági fokok 168
 közetkeménységi fokok 169
 közös beruházásban való részvétel 170
 központi beruházások 171
 közvetlen költségek 172

L

laboratóriumi munkák 173
 lelőhely bányaművelésre való átadása 174
 lelőhelyek aktiválása 175
 limit 176

M

megengedhető fajlagos kutatási és termelési ráfordítás 177
 megrendelő 178
 megtérítések (kiegyenlítés, kompenzáció) 179
 mezőgazdasági és más szervezetek kártérítése 180
 mérnökgeológiai munkák 181
 mintavételezés 182
 munka anyagi és erkölcsi ösztönzése 183
 munkabér 184
 munkabéralap 185
 munkabéren felüli juttatások 186
 munkabérformák és rendszerek 187
 munkabérjárulékok 188
 munkabér-kiegészítés 189
 munkabér-pótlék 190
 munkaerő-tervezés 191
 munkaidő mérleg 192
 munkakörzet (munkaterület) 193
 munkalap 194
 munkanormázás 195

munkaszakasz költségvetési értéke 196
 munkaterület (kutatási terület) 197
 munkavolumen 198
 munkások képesítés szerinti összetétele 199
 műszaki-gazdasági indoklás 200
 műszaki-gazdasági jelentés 201
 műszaki-gazdasági mutatók 202
 műszakjelentés 203
 műszakváltási grafikon 204
 műszer-műszak 205

N

nagyjavítás 206
 nehézségi fokok 207
 nem termelő állóalakok 208
 normalizált feltételektől való eltérés koef-
 ficiensei 209
 normatíva 210
 normatív és egyéb vizsgálatokra történő
 levonások 211

NY

nyereség felosztása 212
 nyereség fennmaradó szabad része 213

O

objektumjegyzék 214
 objektumonkénti földtani kutatási terv 215
 operatív termelési tervezés 216

Ö

összesített földtani kutatási költségvetés 217
 összevont komplex díjszabás 218
 összevont költségvetési normák kézikönyve 219

P

passzíva 220
pénzügyi terv 221
prémium 222
produktív fúrási idő 223

R

reménybeli ásványvagyon perspektívák értékelése 224
rétegvizsgálat 225
rezsiköltségek 226

S

saját erőből végzett munkák 227

Sz

szállítási-készletezési költségek 228
számla-elfogadás (akcept) 229
számvetési (kalkulációs) mutatók 230
szervezési-műszaki feltételek 231
szerződéses munkák 232
szezonomunkák 233
szolgálati évek utáni juttatás (korpótlék) 234

T

tartalék elő nem irányzott munkákra és ráfordításokra 235
tartósan leállított állóeszközök 236

társadalombiztosítási járulék 237
teljesített földtani kutatási munkák 238
teljesítménynorma 239
teljes költségvetési érték 240
terepi munkák 241
terepi munkák felszámolása 242
terepi munkák szervezése 243
tereppótlék 244
terepszegzon 245
terepviszonyok 246
termelési alapok utáni befizetés 247
termelési állóalapok 248
termelési tartalékok (készletek) 249
tervdokumentáció 250
tervezett felhalmozás 251
tervkiegészítés 252
tervmutató 253
terv tervezete 254
tényleges érték 255
tényleges földtani kutató munkák 256
tényleges földtani-műszaki viszonyokra való átszámítás 257
tényleges ráfordítások 258
tisztá fúrási idő 259
topográfiai-geodéziai munkák 260
tudományos kutató és kísérleti-szerkesztői munkák 261
tudományos munkaszervezés és irányítás 262

V

vállalkozói munkák 263
vállalkozók 264
vízföldtani (hidrogeológiai) munkák 265

A MONGOL NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

INDEX OF TERMS IN THE MONGOLIAN LANGUAGE

СПИСКЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА МОНГОЛСКИ ЕЗИК

SEZNAM HESEL V MONGOLŠTINĚ

SPIS TERMINÓW W JĘZYKU MONGOLSKIM

VERZEICHNIS DER TERMINI IN MONGOLISCHER
SPRACHE

СПИСОК ТЕРМИНОВ НА МОНГОЛЬСКОМ ЯЗЫКЕ

LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA MONGOLĂ

LISTA DE TÉRMINOS EN MONGOL

SOZNAM HESIEL PO MONGOLSKY

ЦАГААН ТОЛГОЙ

Аа	Бб	Вв	Гг	Дд	Ее
Ёё	Жж	Зз	Ии	Йй	Кк
Лл	Мм	Нн	Оо	Оө	Пп
Рр	Сс	Тт	Уу	Үү	Фф
Хх	Цц	Чч	Шш	Щщ	Ъъ
Ыы	Ьь	Ээ	Юю	Яя	

А

аж ахуйн дотоод тооцоо 36
 аж ахуйн дотоод төлөвлөлт 37
 аж ахуйн тооцоо 130
 ажиллах район 197
 ажилчдын мэргэжлийн бүрэлдэхүүн 199
 ажлын наряд 194
 ажлын нэгжийн төсвийн өртөг 48
 ажлын үе шатны төсвийн өртөг 196
 ажлын хэмжээ 198
 ажлын хэсэг 193
 ажлын цагийн баланс 192
 ажлын ээлжлэлтийн хүснэгт 204
 актив 2
 албан газрын дотоод тооцоо 35
 ашиг (хэмнэлт) 94
 ашигт малтмал 136
 ашигт малтмалын нөөц 22
 ашигт малтмалын нөөцийн баланс 23
 ашигт малтмалын нөөцөөр хангагдсан
 байдал 21
 ашигт малтмалын орд газрын геологи-
 эдийн засгийн үнэлэлт 138
 ашигт малтмалын хаягдал 24
 ашгийн чөлөөт үлдэгдэл 213
 ашгийн шимтгэл 212

Б

бага үнэтэй түргэн элэгдэх зүйлийн
 элэгдэл 66
 багаж-ээлж 205
 барилга-угсралтын ажил 55
 биет элэгдэл 65
 бригад-ээлж 44
 бусдаар гүйцэтгүүлэх ажил 263
 бүрэн төгс дуусаагүй ажил 33
 бүтээлийн норм 239
 бэлтгэн нийлүүлэх зардал 228
 бэлэн байлгах хувь 152
 бэрхшээлийн зэрэг 207

Г

геологийн ажлыг бүртгэх 114
 геологийн алба 115
 геологийн баримт бичиг 71
 геологийн даалгавар 81
 геологийн даалгаварыг биелүүлэх үе
 шатны төлөвлөгөө 101
 геологийн даалгаварын төсвийн өртөг
 82
 геологийн даалгаварын үзүүлэлт 83
 геологийн зорилт 100
 геологийн зураг 116
 геологийн зураглал 73

геологийн зураг зохиох 117
 геологи-техникийн жинхэнэ нехцелд
 шилжүүлэн тооцоолох 257
 геологийн тогтоцын нарийн төвөгтэй
 байдлын категори 72
 геологи-эдийн засгийн үндэслэл 129
 геологи хайгуулын ажил 84
 геологи хайгуулын ажлын арга зүй 77
 геологи хайгуулын ажлын ашигт ажил-
 лагаа 111
 геологи хайгуулын ажлын гологдол 99
 геологи хайгуулын ажлын доголдол 76
 геологи хайгуулын ажлын зардал 97
 геологи хайгуулын ажлын зардлыг не-
 хен төлөх 98
 геологи-хайгуулын ажлын зардлын бү-
 тэц 106
 геологи хайгуулын ажлын нэгдсэн төсөв
 217
 геологи хайгуулын ажлын объект 96
 геологи хайгуулын ажлын объектын тө-
 лөвлөгөө 215
 геологи хайгуулын ажлын өөрийн өртөг
 109
 геологи хайгуулын ажлын өртгийн каль-
 куляци 89
 геологи хайгуулын ажлын өөрийн өрт-
 гийн хямдралт 110
 геологи хайгуулын ажлын өртөг 86
 геологи хайгуулын ажлын санхүүжилт
 74
 геологи хайгуулын ажлын төлөвлөгөө-
 ний бүлэг 103
 геологи хайгуулын ажлын төлөвлөгөө
 102
 геологи хайгуулын ажлын төлөвлөх арга
 79
 геологи хайгуулын ажлын төлөвлөлт 112
 геологи хайгуулын ажлын төсөл 95
 геологи хайгуулын ажлын төсөл зохиолт
 108
 геологи хайгуулын ажлын үйлдвэрлэл-
 ийн зардал 88

геологи хайгуулын ажлын үндсэн ажил
 256
 геологи хайгуулын ажлын үр ашиг 105
 геологи хайгуулын ажлын үр дүн 104
 геологи хайгуулын ажлын фонд өгөмж
 13
 геологи хайгуулын ажлын хөдөлмөр за-
 рцуулалт 107
 геологи хайгуулын ажлын хөдөлмөрийн
 бүтээмж 92
 геологи хайгуулын ажлын хөлс 90
 геологи хайгуулын ажлын хүйтний улир-
 лын нэмэгдэл 93
 геологи хайгуулын ажлыг хүлээлгэн өг-
 сөн акт 85
 геологи хайгуулын ажлын хэмжилтийн
 акт 87
 геологи хайгуулын ажлын (судалгааны)
 цогц 154
 геологи хайгуулын ажлын цогцолбор
 чанар 75
 геологи хайгуулын ажлын шат 91
 геологи хайгуулын ажлын шатлал (дэс
 дараалал) 78
 геологи хайгуулын ажлын эдийн засаг
 128
 геологи хайгуулын байгууллагын аж
 ахуйн үйл ажиллагааны шинжилгээ
 113
 геологи хайгуулын бүрэн дууссан ажил
 34
 геологи хайгуулын дууссан ажил 238
 геологи хайгуулын тоног төхөөрөмжийн
 ашиглалтын итгэлцүүр 80
 геофизикийн ажил 133
 геохимийн ажил 134
 гидрогеологийн ажил 265
 гүйцэтгэх хөтөлбөр 153
 гэнэтийн аюулын уршгийг арилгах 49
 гэрээгээр ажил гүйцэтгэгч 264
 гэрээт ажил 232

Д

дагалдах ажил ба зардал 147
дайвар олборлолт 146
дундаж цалин 25
дуусаагүй ажил 67
дүрмийн фонд 145

Ж

жилийн ажлын үр дүнгээр олгох шагнал
57
жилийн доторхи урьдчилгаа 58
жинхэнэ зардал 258
жинхэнэ өртөг 255

З

засварын төлбөр 165
захиалагч 178
захиргаа аж ахуйн зардал 1
зээл 140
зээл олгох 141

И

иж бүрэн норм 155
инженер-геологийн ажил 181
их засвар 206

К

каротаж 150
кондиц 156

Л

лабораторийн ажил 173
лимит 176

М

маркшейдерийн ажил 27
материал зарцуулалтын норм 7
материал зарцуулалтын нормчлол 8
материалын зардал 9
моралийн элэгдэл 54

Н

нийгмийн даатгалын шимтгэл 237
нийт аж ахуйн зардал 16
нийт үйлдвэрлэлийн зардал 17
норматив 210
нормчлол-шинжилгээний болон бусад
ажлын шимтгэл 211
нөөцийн тооцоо 151
нөхөн төлөх 179
нэвтрэлтийн зэрэг 246
нэгжийн нөөцийн хайгуулын хувийн зар-
дал 47
нэмэгдэл зардал 226
нэмэгдэл цалин хөлс 189
нэрийн жагсаалт 214
нягтлан бодохын баланс 161
нягтлан бодохын бүртгэл 162
нягтлан бодохын бүртгэлийн арга 163

О

орд газар ашигт малтмалын 137
орд газрыг ашиглалтад шилжүүлэх 174
орд газрыг идэвхжүүлэх 175
орлого, зарлагын баланс 40

Ө

өөрийн хүчээр гүйцэтгэх ажил 227
өрмийн бригад 125
өрмийн төхөөрөмж 122

өрмийн төхөөрөмжийн ажиллах цаг 123
 өрмийн төхөөрөмжийн бүтээл 124
 өрөмдлөгийн ажил 120
 өрөмдлөгийн бүтээлт хугацаа 223
 өрөмдлөгийн үр бүтээлгүй цаг 119
 өрөмдлөгийн хурд 121

П

пассив 220

С

санхүүгийн төлөвлөгөө 221
 санхүүжилтийн данс 63
 санхүүжүүлэх эх үүсвэрүүд 62
 сорьцлолт 182
 станок-ээлж 135
 суурин боловсруулалтын ажил 149
 суурин боловсруулалтын үе 148

Т

тариф-мэргэшлийн лавлах 41
 тарифийн систем 42
 тарифийн сүлжээ 43
 техник-зохион байгуулалтын нөхцөл 231
 техник-эдийн засгийн илтгэл 201
 техник-эдийн засгийн үзүүлэлт 202
 техник-эдийн засгийн үндэслэл (ТЭЗУ) 200
 томсгосон иж бүрэн үнэлгээ 218
 тооцооны үзүүлэлт 230
 тооцооны харилцах данс 53
 топо-геодезийн ажил 260
 төвлөрсөн хөрөнгө оруулалт 171
 төлбөрийн даалгавар (нэхэмжлэх) 64
 төлөвлөгдөж буй үзүүлэлт 253
 төлөвлөгөөний төсөл 254
 төлөвлөгөөт өртөг 56
 төлөвлөгөөт хуримтлал 251

төсвийн нийт өртөг 240
 төсвийн нормууд 159
 төсвийн нэгдсэн нормын лавлах 219
 төсвийн нэгжийн үнэлгээ 59
 төсвийн нэгжийн үнэлгээний жагсаалт 60
 төсвийн өртгийг дахин тооцоолох 158
 төсвийн өртөг 157
 төслийн нэмэлт 252
 төсөв-санхүүгийн тооцоо 160
 төсөл, төсвийн баримт бичиг 250
 тулгуур үе 32
 түр барилга, байгууламжийг барих 61
 түр хугацааны эргэлтийн хөрөнгө 142

У

удаан жилийн нэмэгдэл 234
 удирдлага, хөдөлмөрийн шинжлэх ухааны үндэслэлтэй зохион байгуулалт (ХШУЗ) 262
 улирлын ажил 233
 улирлын нөөц 143
 улсын социалист үйлдвэрийн газрын дүрэм 11
 улсын төсвийн (гүйлгээ) хөрөнгө 10
 урьдчилан тусгагдаагүй ажил ба зардал 51
 урьдчилан тусгагдаагүй ажил ба зардлын нөөц 235
 урьдчилан хүргэх 139
 урьдчилгаа 52
 уул хайгуулын ажил 28
 уулын ажлын хөдөлмөрийн бүтээмж 29
 уулын малтац 31
 уулын рент 26
 уулын эдэлбэр газар 30

Ү

үйлдвэрлэлийн бус фонд 208
 үйлдвэрлэлийн нөөц 249

үйлдвэрлэлийн үндсэн фонд 248
үйлдвэрлэлийн фондын төлбөр 247
үйлдвэрлэлийн шуурхай төлөвлөлт 216
үндсэн зардал 118
үндсэн зардлын норм 4
үндсэн хөрөнгийг хадгаламжлах 236
үндсэн хөрөнгийн устгалт 15
үндсэн хөрөнгийн элэгдэл хорогдол 14
үндсэн хөрөнгө 12
үндсэн цалин 3
үнэлгээ 45

X

хеделмерийн нормчлол 195
хеделмерийн төлөвлөлт 191
хөдөлмөрийн санаа сэтгэлийн болон материалын урамшуулал 183
хөдөө аж ахуйн ба бусад байгууллагын хохирлыг нөхөн төлөх 180
хөрөнгө оруулалт 39
хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөө 38
хувиар оролцох 170
хүлээн зөвшөөрөх 229
хүрээлэн байгаа орчныг хамгаалах 164
хэвийн нөхцлөөс хэлбэлзэх коэффициент 209
хээрийн ажил 241
хээрийн ажлыг зохион байгуулах 243
хээрийн ажлын татан буулгалт 242
хээрийн ажлын үе 245
хээрийн хангамж 244
хяналтын (шалгалт) хэмжилт 50

Ц

цагийн норм 144
цагийн нэгдсэн норм 46
цалин хөлс 184
цалин хөлсний нэмэгдлүүд 190
цалин хөлсний нэмэгдэл 186

цалин хөлсний систем, хэлбэр 187
цалин хөлсний шимтгэл 188
цалингийн фонд 185
цооног 126
цооногийн осол, хүндрэл 127
цооногийн туршилт 225
цэвэр өрөмдлөгийн цаг 259

Ч

чулуулаг 166
чулуулгийн бат бөхийн зэрэг 169
чулуулгийн өрөмдөгдөх чанар 167
чулуулгийн өрөмдөгдөх чанарын зэрэг 168

Ш

шагнал 222
шууд зардал 172

Э

эдийн засгийн урамшуулал 131
эдийн засгийн урамшууллын фонд 132
элэгдэл хорогдлын шимтгэл 6
элэгдэл хорогдлын шимтгэлийн норм 5
эргэлтийн хөрөнгийн эргэц 70
эргелтийн хөрөнгө 69
эргелтийн фонд 68
эрдэм шинжилгээний ба турших зохион бүтээх ажил 261
эрдсийн баялаг 20
эрдэс түүхий эд 18
эрдэс түүхий эдийг иж бүрэн ашиглах 19
эрдэс түүхий эдийн баялгийн хэтийн төлөвийн үнэлгээ 224
эрдэс түүхий эдийн нэгжийн хайгуул олборлолтонд зарцуулж болох зардал 177
ээлжийн рапорт 203

A NÉMET NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

INDEX OF TERMS IN THE GERMAN LANGUAGE

СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА НЕМСКИ ЕЗИК

SEZNAM HESEL V NĚMCINĚ

SPIS TERMINÓW W JĘZYKU NIEMIECKIM

НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ GERMAN ХЭЛ ДЕЕР

СПИСОК ТЕРМИНОВ НА НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ

LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA GERMANĂ

LISTA DE TÉRMINOS EN ALEMAN

SOZNAM HESIEL PO NEMECKY

ALPHABET

Aa	Ää	Bb	Cc	Dd	Ee
Ff	Gg	Hh	Ii	Jj	Kk
Ll	Mm	Nn	Oo	Öö	Pp
Qq	Rr	Ss	ß	Tt	Uu
Üü	Vv	Ww	Xx	Yy	Zz

A

- Abführung für Fonds Wissenschaft und Technik 211
- abgeschlossene geologische Untersuchungsarbeiten 238
- Abrechnung zu Ist-Kosten 160
- Abschlagszahlungen 165
- Abschlagszahlung, saisonbedingte 58
- Abschlußdokumentation über durchgeführte geologische Untersuchungsarbeiten 85
- Abschluß- und Rekultivierungsarbeiten 242
- Abschreibungen 6
- Abschreibungsnormativ 5
- Abweichungen vom Projekt bzw. Störungen bei geologischen Untersuchungsarbeiten 76
- Abweichungskoeffizienten (bezogen auf Standardbedingungen) 209
- Aktiva 2
- Amortisation der Grundfonds 14
- Analyse der Wirtschaftstätigkeit geologischer Erkundungsbetriebe 113
- Anlagen-Schicht 135
- Arbeitsauftrag 194
- Arbeitskräfteplanung 191
- Arbeitsnormierung 195
- Arbeitsproduktivität bergmännischer Arbeiten 29
- Arbeitsproduktivität geologischer Untersuchungsarbeiten 92
- Arbeitszeit einer Bohrbrigade pro Schicht 44
- Arbeitszeitaufwand für geologische Untersuchungsarbeiten 107
- Arbeitszeitbilanz 192
- Auftraggeber 178
- Auftragnehmer 264
- Aufwandsnormativ 45, 59
- Aufwandsnormative für Hauptleistungsarten 4
- Aufwandsnormativkatalog 60
- Aufwandsstruktur für geologische Untersuchungsarbeiten 106
- Aufwendungen für geologische Untersuchungsarbeiten 97
- Ausführungsprojekt 153
- Ausgleichszahlung 179
- Auslastungskoeffizient für Anlagen und Geräte 80
- Ausschuß bei geologischen Untersuchungsarbeiten 99
- Auswertungsarbeiten 149
- Auswertungsetappe 148

B

Bankkonto 53
Basiszeitraum 32
Bau- und Montagearbeiten 55
Bemusterung 182
Berechnungskennziffern 230
Bergbauschutzgebiet 30
bergmännische Auffahrungen; Aufschlüsse 31
bergmännische Erkundungsarbeiten 28
Bergwerksrente 26
Beseitigung von Katastrophenauswirkungen 49
Betriebsleitungskosten 16
Betriebsplanung 37
Bezahlung geologischer Untersuchungsarbeiten 90
Bilanz, buchhalterische 161
Bilanz der Einnahmen und Ausgaben 40
Bohranlage 122
Bohranlagenleistung 124
Bohrarbeiten 120
Bohrbarkeit des Gesteins 167
Bohrbarkeitskategorien der Gesteine 168
Bohrbrigade 125
Bohrgeschwindigkeit 121
Bohrloch 126
Bohrlochmessung 150
Buchführung 162

D

direkte Aufwendungen 172
direkte (eigentliche) geologische Untersuchungsarbeiten 256
Durchschnittslohn 25

E

Effektivität geologischer Untersuchungsarbeiten 105
Eigenleistungen 227

Einsatzzeit einer Bohranlage 123
Erfüllungsgrad 152
Ergebnis geologischer Untersuchungsarbeiten 104
Errichtung zeitweiliger Gebäude und Anlagen 61
Etappe geologischer Untersuchungsarbeiten 91

F

Feldarbeiten 241
Feldeinsatzperiode 245
Feldzuschläge 244
fertiggestellte geologische Untersuchungsarbeiten 34
Finanzierung geologischer Untersuchungsarbeiten 74
Finanzierungsquellen 62
Finanzplan 221
Fonds der ökonomischen Stimulierung 132
Fondsabgabe für geologische Untersuchungsarbeiten 13
Fondsausstattung 145
Forschungs- und Entwicklungsarbeiten 261

G

Geländeschwierigkeitsgrad 246
Gemeinkosten 226
Generalreparatur 206
geochemische Arbeiten 134
geologische Aufgabe 100
geologische Aufgabenstellung 81
geologische Aufnahme 73
geologische Dokumentation 71
geologische Karte 116
geologische Kartierung 117
geologischer Dienst 115
geologisches Objekt 96
geologische Untersuchungsarbeiten 84

geologisch-ökonomische Begründung 129
 geologisch-ökonomische Bewertung der
 Lagerstätten mineralischer Rohstoffe
 138
 geophysikalische Arbeiten 133
 geplante Akkumulation 251
 Geräteeinsatz-Schicht 205
 Gesamtselbstkosten 240
 Gestein 166
 Gewinn (Einsparung) 94
 Gewinnabführung 212
 Grundfonds 12
 Grundkosten 118
 Grundlohn 3
 Grundmittelaussonderung 15
 Grundmittelkonservierung 236
 Grund- und Umlaufmittelausstattung 145

H

Haushaltsmittel 10
 Havarie und Komplikation im Bohrloch
 127
 hydrogeologische Arbeiten 265

I

ingenieurgeologische Arbeiten 181
 innerbetriebliche Rechnungsführung 35
 innerbetriebliche wirtschaftliche Rech-
 nungsführung 36
 Investitionen 39
 Investplan 38
 Ist-Aufwendungen 258
 Ist-Kosten 255

J

Jahresendprämie 57

K

kalkulierte Kosten für eine Arbeitsetappe
 196
 kalkulierte Kosten für eine geologische
 Aufgabenstellung 82
 kalkulierte Kosten für eine Leistungsein-
 heit 48
 Karotage 150
 Kategorien der Gesteinsfestigkeit 169
 Kategorien der Kompliziertheit des geolo-
 gischen Baues 72
 Kennziffern der geologischen Aufgaben-
 stellung 83
 komplexe Aufwandsnormative 218
 Komplex geologischer Untersuchungsar-
 beiten 154
 komplexe Nutzung des mineralischen Roh-
 stoffes 19
 Komplexität der geologischer Untersu-
 chungsarbeiten 75
 Komplexnorm 155
 Konditionen 156
 Konto zur Finanzierung geologischer Ar-
 beiten 63
 Kontrollmessungen 50
 Kosten der Leitung und Lenkung 1
 Kosten für geologische Untersuchungsar-
 beiten 86
 Kostenkalkulation 157
 Kostenkalkulation für geologische Unter-
 suchungsarbeiten 89
 Kostennormativkatalog 219
 Kostenplan für geologische Untersu-
 chungsarbeiten 217
 Kostensätze 159
 Kredit 140
 Kreditierung 141

L

Laborarbeiten 173
 Lagerstätte mineralischer Rohstoffe 137

Lagerstättenabschreibungen 14
 Lagerstättenaktivierung 175
 Lagerstättenamortisation 6
 Lastschriftverfahren 64
 Leistungsnorm 239
 Limit 176
 Lohn 184
 Lohnfonds 185
 Lohnformen 187
 Lohnsatz 45
 Lohnsysteme 187
 Lohnzuschläge 186

M

markscheiderische Arbeiten 27
 Materialeinstandspreise 228
 Materialverbrauchsnormen 7
 Materialvorräte 249
 materielle Aufwendungen 9
 materielle und moralische Stimulierung der
 Arbeit 183
 Mehrlohn 190
 Methoden der Planung geologischer Unter-
 suchungsarbeiten 79
 Methoden der Buchführung 163
 Methodik der geologischen Untersuchungs-
 arbeiten 77
 mineralische Ressourcen 20
 mineralischer Rohstoff 18
 moralischer Verschleiß 54

N

Nachauftragnehmerschaft 170
 Nachkalkulation 158
 Nachprojektierung 257
 Nachweisdokumentation über durchge-
 führte geologische Untersuchungsarbei-
 ten 87
 Nebenleistungen und Aufwendungen 147
 Nettogewinn 213

nicht abgeschlossene Arbeiten 33
 nicht produktive Fonds 208
 Normativ 210
 Normierung des Materialverbrauchs 8
 nutzbare Minerale; nutzbare Mineralanrei-
 cherung 136

O

Objektplan für geologische Untersuchungs-
 arbeiten 215
 Objektliste 215
 Ökonomie geologischer Untersuchungsar-
 beiten 128
 ökonomische Stimulierung 131
 operative Produktionsplanung 216
 Organisation der Feldarbeiten 243
 organisatorisch-technische Bedingungen
 231

P

Passiva 220
 Perspektivitätseinschätzung für minera-
 lische Ressourcen 224
 physischer Verschleiß 65
 Plan der Erfüllung der geologischen Auf-
 gaben- und Teilaufgabenstellungen 101
 Plan der geologischen Untersuchungs-
 arbeiten 102
 Planentwurf 254
 Plankennziffer 253
 Plankosten 56
 Planteile der geologischen Untersuchungs-
 arbeiten 103
 Planung der geologischen Untersuchungs-
 arbeiten 112
 Prämien 222
 Produktionsfondsabgabe 247
 Produktionsgemeinkosten 17
 Produktionsgrundfonds 248

Produktionsselbstkosten für geologische
Untersuchungsarbeiten 88
Produktive Bohrzeit 223
Projektdokumentation 250
Projekt geologischer Untersuchungsarbei-
ten 95
Projektierung geologischer Untersuchungs-
arbeiten 108
Projektnachtrag 252
Prozeßgliederung 78

Q

Qualifikationshandbuch 41
Qualifikationsstruktur der Produktions-
arbeiter 199

R

Rechte und Pflichten des volkseigenen
Betriebes 11
Rechnungslegung 229
Registrierung geologischer Untersuchungs-
arbeiten 114
reine Bohrzeit 259
Rentabilität geologischer Untersuchungs-
arbeiten 111
Reserve für unvorhergesehene Arbeiten
und Aufwendungen 235
Revier 193
Rohstoffgewinnung aus Such- und Erkun-
dungsauffahrungen 146
Rückerstattung der Aufwendungen für geo-
logische Untersuchungsarbeiten 98

S

saisonbedingte Arbeiten 233
saisonbedingte Reserven 143
Schichteinsatzplan 204
Schichtrapport 203

Schwierigkeitsgrad der Arbeiten 207
Selbstkosten geologischer Untersuchungs-
arbeiten 109
Selbstkostensenkung für geologische Un-
tersuchungsarbeiten 110
Sozialabgaben 188
Sozialversicherungsbeitrag 237
spezifischer Aufwand der Erkundung einer
Vorratseinheit 47

T

Tarifbestimmung 43
Tarifsystem 42
technisch-ökonomische Begründung 200
technisch-ökonomische Kennziffern 202
technisch-ökonomischer Bericht 201
Testarbeiten im Bohrloch 225
Titelliste 214
topographisch-geodätische Arbeiten 260
Treueprämie 234

U

Übergabe der Lagerstätten zur Nutzung
174
Umfang der Arbeiten 198
Umlaufmittel 69
Umlaufmittelfonds 68
Umlaufmittel, zeitweilige 142
Umschlagsgeschwindigkeit der Umlauf-
mittel 70
Umweltschutz 164
unproduktive Bohrzeit 119
Untergliederung des geologischen Unter-
suchungsprozesses in Stadien 78
Untersuchungsfeld 193
Untersuchungsgebiet 197
unvollendete Arbeiten 67
Unvorhergesehene Arbeiten und Aufwen-
dungen 51

V

Vergütung von materiellen Schäden an
landwirtschaftliche und andere Organi-
sationen 180
Verschleiß geringwertiger und schnellver-
schleißender Arbeitsmittel 66
Verteuerung geologischer Untersuchungs-
arbeiten in der Winterperiode 93
Vertragsarbeiten 232, 263
Vorauslieferung 139
Vorauszahlung auf zu erwartende Aufwen-
dungen 52
Vorräte mineralischer Rohstoffe 22
Vorratsberechnung 151
Vorratsbilanz 23
Vorratsverluste 24
Vorratsvorlauf 21
Vorschuß 52

W

wirtschaftliche Rechnungsführung 130
Wirtschafts- und Verwaltungskosten 1
wissenschaftliche Arbeitsorganisation
(WAO) 262

Z

Zeitnorm 144
Zeitnormen, einheitliche 46
zentralisierte Investitionen 171
zulässige Aufwendungen für die Erkundung
und Gewinnung einer Einheit minerali-
scher Rohstoffe 177
Zusatzlohn 189

AZ OROSZ NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

INDEX OF TERMS IN THE RUSSIAN LANGUAGE
СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА РУСКИ ЕЗИК

SEZNAM HESEL V RUŠTINĚ

SPIS TERMINÓW W JĘZYKU ROSYJSKIM

НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ ОРОС ХЭЛ ДЭЕР

VERZEICHNIS DER TERMINI IN RUSSISCHER SPRACHE

LISTA TERMENILOR ÎN LIMBĂ RUSĂ

LISTA DE TÉRMINOS EN RUSSO

SOZNAM HESIEL PO RUSKY

АЛФАВИТ

Аа	Бб	Вв	Гг	Дд
Ее	Ёё	Жж	Зз	Ии
Йй	Кк	Лл	Мм	Нн
Оо	Пп	Рр	Сс	Тт
Уу	Фф	Хх	Цц	Чч
Шш	Щщ	Ъъ	Ыы	Ьь
Ээ	Юю	Яя		

А

аванс 52
авария и осложнение в скважине 127
административно-хозяйственные расходы 1
акт обмера геологоразведочных работ 87
акт сдачи геологоразведочных работ 85
актив 2
активизация месторождений 175
акцепт 229
амортизационные отчисления 6
амортизация основных фондов 14
анализ хозяйственной деятельности геологоразведочных предприятий 113

Б

базовый период 32
баланс бухгалтерский 161
баланс доходов и расходов 40
баланс запасов полезных ископаемых 23
баланс рабочего времени 192
брак на геологоразведочных работах 99
бригадо-смена 44
буримость горной породы 167
буровая бригада 125
буровая установка 122
буровые работы 120
бухгалтерский учет 162

В

внутриведомственные расчеты 35
внутригодовой аванс 58
внутрихозяйственное планирование 37
внутрихозяйственный расчет 36
возмещение затрат на геологоразведочные работы 98
возмещение ущерба сельскохозяйственным и другим организациям 180
вознаграждение за выслугу лет 234
вознаграждение по итогам работы за год 57
временные оборотные средства 142
время работы буровых установок 123
время чистого бурения 259

Г

геологическая документация 71
геологическая задача 100
геологическая карта 116
геологическая служба 115
геологическая съемка 73
геологическое задание 81
геологическое картирование 117
геологоразведочные работы 84
геолого-экономическая оценка месторождений полезных ископаемых 138
геолого-экономическое обоснование 129

геофизические работы 133
геохимические работы 134
гидрогеологические работы 265
горная порода 166
горная рента 26
горноразведочные работы 28
горные выработки 31
горный отвод 30
график сменности работы 204

Д

дефекты геологоразведочных работ 76
договорные работы 232
долевое участие 170
доплаты к заработной плате 190
дополнение к проекту 252
дополнительная заработная плата 189
допустимые затраты на разведку и добычу единицы минерального сырья 177
досрочный завоз 139

Е

единичная сметная расценка 59
единые нормы времени 46

З

завершенные геологоразведочные работы 238
заказчик 178
законченные геологоразведочные работы 34
запасы полезных ископаемых 22
заработная плата 184
затраты на геологоразведочные работы 97
зимнее удорожание геологоразведочных работ 93

И

издержки производства геологоразведочных работ 88
износ малоценных и быстроизнашивающихся предметов 66
инженерно-геологические работы 181
исполнительная программа 153
испытание скважин 225
источники финансирования 62

К

калькуляция стоимости геологоразведочных работ 89
камеральные работы 149
камеральный период 148
капитальные вложения 39
капитальный ремонт 206
каротаж 150
каталог единичных сметных расценок 60
категории буримости пород 168
категории крепости пород 169
категории проходимости 246
категории сложности геологического строения 72
категории трудности 207
квалификационный состав рабочих 199
компенсации 179
комплекс геологоразведочных работ (исследований) 154
комплексная норма 155
комплексное использование минерального сырья 19
комплексность геологоразведочных работ 75
кондиции 156
консервация основных средств 236
контрольные обмеры (проверки) 50
коэффициент использования геологоразведочного оборудования 80
коэффициенты отклонений от нормализованных условий 209

кредит 140
кредитование 141

Л

лабораторные работы 173
ликвидация основных средств 15
ликвидация полевых работ 242
ликвидация последствий стихийных бед-
ствий 49
лимит 176

М

маркшейдерские работы 27
материальное и моральное стимулиро-
вание труда 183
материальные затраты 9
месторождение полезного ископаемого
137
методика геологоразведочных работ 77
методы бухгалтерского учета 163
методы планирования геологоразведоч-
ных работ 79
минеральное сырье 18
минеральные ресурсы 20
моральный износ 54

Н

надбавки к заработной плате 186
накладные расходы 226
наряд на производство работ 194
научная организация труда и управле-
ния 262
научно-исследовательские и опытно-
конструкторские работы 261
начисления на заработную плату 188
незавершенные работы 67
незаконченные работы 33
непредвиденные работы и затраты 51

непроизводительное время бурения 119
непроизводственные фонды 208
норма времени 144
норма выработки 239
норматив 210
нормирование расхода материалов 8
нормирование труда 195
нормы амортизационных отчислений 5
нормы основных расходов 4
нормы расхода материалов 7

О

обеспеченность запасами полезных ис-
копаемых 21
оборачиваемость оборотных средств 70
оборотные средства 69
оборотные фонды 68
общая сметная стоимость 240
общепроизводственные расходы 17
общехозяйственные расходы 16
объект геологоразведочных работ 96
объем работ 198
оперативно-производственное планиро-
вание 216
операционные средства госбюджета 10
оплата геологоразведочных работ 90
опробование 182
организационно-технические условия
231
организация полевых работ 243
основная заработная плата 3
основные расходы 118
основные фонды 12
отчисления на нормативно-исследова-
тельские и другие работы 211
отчисления на социальное страхование
237
отчисления от прибыли 212
охрана окружающей среды 164
оценка перспектив минеральных ресур-
сов 224

П

пассив 220
передача месторождений в эксплуатацию 174
пересчет на фактические геолого-технические условия 257
пересчет сметной стоимости 158
план геологоразведочных работ 102
план капитальных вложений 38
планирование геологоразведочных работ 112
планирование труда 191
планируемый показатель 253
плановая стоимость 56
плановые накопления 251
плата за производственные фонды 247
платежное поручение (требование) 64
подрядные работы 263
подрядчики 264
подсчет запасов 151
показатели геологического задания 83
полевое довольствие 244
полевой период 245
полевые работы 241
полезное ископаемое 136
положение о государственном социалистическом производственном предприятии 11
пообъектный план геологоразведочных работ 215
попутная добыча 146
потери полезного ископаемого 24
поэтапный план выполнения геологического задания 101
премии 222
приборо-смена 205
прибыль (экономия) 94
проект геологоразведочных работ 95
проект плана 254
проектирование геологоразведочных работ 108
проектно-сметная документация 250

производительное время бурения 223
производительность буровой установки 124
производительность труда на геологоразведочных работах 92
производительность труда на горных работах 29
производственные запасы 249
производственные основные фонды 248
промежуточные платежи 165
процент готовности 152
прямые затраты 172

Р

работы, выполняемые собственными силами 227
разделы плана геологоразведочных работ 103
район работ 197
расценка 45
расчетные показатели 230
расчетный счет 53
регистрация геологических работ 114
резерв на непредусмотренные работы и затраты 235
результат геологоразведочных работ 104
рентабельность геологоразведочных работ 111

С

свободный остаток прибыли 213
сводная смета на геологоразведочные работы 217
себестоимость геологоразведочных работ 109
сезонные запасы 143
сезонные работы 233
скважина 126
скорость бурения 121

сменный раппорт 203
сметная стоимость 157
сметная стоимость геологического задания 82
сметная стоимость единицы работ 48
сметная стоимость этапа работ 196
сметно-финансовый расчет 160
сметные нормы 159
снижение себестоимости геологоразведочных работ 110
собственно геологоразведочные работы 256
сопутствующие работы и затраты 147
справочник укрупненных сметных норм (СУСН) 219
средняя заработная плата 25
стадийность геологоразведочных работ 78
станко-смена 135
стоимость геологоразведочных работ 86
строительно-монтажные работы 55
строительство временных зданий и сооружений 61
структура затрат на геологоразведочные работы 106
счет финансирования 63

Т

тарифная сетка 43
тарифная система 42
тарифно-квалификационный справочник 41
технико-экономические показатели 202
технико-экономический доклад (ТЭД) 201
технико-экономическое обоснование (ТЭО) 200
титутальный список 214
топо-геодезические работы 260
транспортно-заготовительные расходы 228

трудоемкость геологоразведочных работ 107

У

удельные затраты на разведку единицы запасов 47
укрупненные комплексные расценки (УКР) 218
уставный фонд 145
участок работ 193

Ф

фактическая стоимость 255
фактические затраты 258
физический износ 65
финансирование геологоразведочных работ 74
финансовый план 221
фонд заработной платы 185
фондоотдача на геологоразведочных работах 13
фонды экономического стимулирования 132
формы и системы заработной платы 187

Х

хозяйственный расчет 130

Ц

централизованные капитальные вложения 171

Э

экономика геологоразведочных работ 128
экономическое стимулирование 131
этап геологоразведочных работ 91
эффективность геологоразведочных работ 105

A ROMÁN NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

INDEX OF TERMS IN THE RUMANIAN LANGUAGE

СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА РУМЪНСКИ ЕЗИК

SEZNAM HESEL V RUMUNŠTINĚ

SPIS TERMINÓW W JĘZYKU RUMUŃSKIM

НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ РУМЫН ХЭЛ ДЭЭР

**VERZEICHNIS DER TERMINI IN RUMÄNISCHER
SPRACHE**

СПИСОК ТЕРМИНОВ НА РУМЫНСКОМ ЯЗЫКЕ

LISTA DE TÉRMINOS EN RUMANO

SOZNAM HESIEL PO RUMUNSKY

ALFABET

Aa	Ăă	Bb	Cc	Dd
Ee	Ff	Gg	Hh	Ii
Îî	Jj	Kk	Ll	Mm
Nn	Oo	Pp	Rr	Ss
Șș	Tt	Țț	Uu	Ww
Vv	Xx	Yy	Zz	

A

accept 229
activ 2
activizarea zăcămintelor 175
acumulări de plan 251
adausuri la indemnizație 186
adausuri procentuale la indemnizație 188
amortizarea fondurilor de bază 14
analiza activității economice a întreprinde-
rilor de cercetare geologică 113
antreprenori 264
avans 52
avansul anual 58
avarie și complicație în foraj 127

B

beneficiar 178
beneficiu (economic) 94
beneficiu net 213
bilanțul contabil 161
bilanțul rezervelor de substanțe minerale
utile 23
bilanțul timpului de lucru 192
bilanțul veniturilor și cheltuielilor 40
brigadă de foraj 125
brigadă-schimb 44

C

calculația prețului lucrărilor de cercetare
geologică 89
calculare departamentale interne 35
calculare economice interne 36
calculul devizului financiar 160
calculul economic 130
calculul rezervelor 151
carotaj 150
cartare geologică 117
catalogul prețurilor unice de deviz 60
categoria de avansare 246
categoria de duritate a rocilor 169
categoria de forabilitate a rocilor 168
cheltuieli administrative gospodărești 1
cheltuieli directe 172
cheltuieli de bază 118
cheltuieli de producție pentru lucrări de
cercetare geologică 88
cheltuieli de regie 226
cheltuieli efective 258
cheltuieli generale de gospodărie 16
cheltuieli generale de producție 17
cheltuieli limită pentru explorare și exploa-
tare 177
cheltuieli materiale 9
cheltuieli pentru lucrări de cercetare geo-
logică 97
cheltuieli pregătitoare transport 228

coeficient de eficiență a investițiilor pentru lucrările geologice 13
 coeficient de folosire a utilajului de cercetare geologică 80
 coeficienți de abatere de la condițiile normale 209
 comandă de execuție 194
 compensație 179
 completarea retribuției 190
 complexitatea lucrărilor de cercetare geologică 154
 concesiia minieră 30
 condiții tehnico-organizatorice 231
 condițiile 156
 conservarea mijloacelor de bază 236
 construcția clădirilor temporare și a utilităților 61
 contul de cheltuieli 53
 contul de finanțare 63
 cota de participare 170
 cota de reținere din beneficiu 212
 cota de reținere pentru asigurări sociale 237
 cota de reținere pentru lucrări de cercetare normale și altele 211
 cotele de amortizare 6
 creditare 141
 credite 140
 creșterea cheltuielilor pentru lucrări geologice iarna 93

D

decontarea lucrărilor geologice 90
 defecte ale lucrărilor de cercetare geologică 76
 devizul general al lucrărilor de cercetare geologică 217
 dispoziții de plată 64
 documentația geologică 71
 documentația proiectului de deviz 250
 documentul de măsurare-recepție a lucrărilor de cercetare geologică 87

documentul de predare a lucrărilor de cercetare geologică 85

E

echipă tip pe utilaje 205
 economia lucrărilor de cercetare geologică 128
 eficiența lucrărilor de cercetare geologică 105
 etapa lucrărilor de cercetare geologică 91
 evaluarea geologico-economică a zăcămintelor de substanțe minerale utile 138
 evaluarea perspectivelor resurselor minerale 224
 evidența contabilă 162

F

fazele lucrărilor de cercetare geologică 78
 finanțarea lucrărilor de cercetare geologică 74
 fonduri circulante 68
 fonduri de bază 12
 fonduri de bază productive 248
 fonduri neproductive 208
 fondurile de stimulare economică 132
 fondurile de retribuție 185
 fond statutar 145
 forabilitatea rocilor 167
 foraj 126
 formele și sistemele de retribuție 187
 fundamentarea geologică-economică 129
 fundamentarea tehnico-economică 200

G

gradul de asigurare cu rezerve de substanțe minerale utile 21
 gradul de complexitate a lucrărilor de cercetare geologică 75

gradul de complexitate a structurii geologice 72
 gradul de dificultate 207
 gradul de dificultate a lucrărilor de cercetare geologică 107
 gradul de pregătire 152
 graficul schimburilor de lucru 204
 granic-schimb 135
 grupele de calificare a muncitorilor 199

H

harta geologică 116

I

indemnizația anuală pentru rezultate în muncă 57
 indemnizația de teren 244
 indemnizația de vechime în muncă 234
 indicator de norme generale de deviz 219
 indicator tarifar de calificare 41
 indicatori tehnico-economici 202
 indicatori de decontare 230
 indicatori de planificare 253
 indicatori de sarcină geologică 83
 înregistrarea lucrărilor de cercetare geologică 114
 instalația de foraj 122
 investiția specifică pentru unitatea de rezervă 47
 investiții capitale 39
 investiții capitale centralizate 171

L

lichidarea lucrărilor de teren 242
 lichidarea mijloacelor de bază 15
 lichidarea urmărilor catastrofelor 49
 limita 176

lista de titluri 214
 livrarea înainte de termen 139
 lucrări și cheltuieli auxiliare 147
 lucrări contractuale 232
 lucrări de birou 149
 lucrări de cercetare geologică 84
 lucrări de cercetare geologică finalizate 238
 lucrări de cercetare geologică propriu-zise 256
 lucrări de cercetare geologică terminate 34
 lucrări de cercetare științifică și dezvoltare 261
 lucrări de construcții-montaj 55
 lucrări de foraj 120
 lucrări de laborator 173
 lucrări de teren 241
 lucrări geochimice 134
 lucrări geofizice 133
 lucrări geologice-ingineresti 181
 lucrări hidrogeologice 265
 lucrări în antrepriză 263
 lucrări în regie 227
 lucrări miniere 31
 lucrări miniere de explorare 28
 lucrări nefinalizate 67
 lucrări neterminate 33
 lucrări sezoniere 233
 lucrări și cheltuieli neprevăzute 51
 lucrări topogeodezice 260
 lucrări topografice miniere 27

M

majorarea retribuției 189
 măsurători de control 50
 materie primă minerală 18
 memoriu tehnico-economic 201
 metodele de calcul contabil 163
 metodele de planificare a lucrărilor de cercetare geologică 79
 metodica lucrărilor de cercetare geologică 77

mijloace circulante 69
mijloace circulante temporare 142
mijloace operaționale ale bugetului de stat 10

N

norma de producție 239
norma de timp 144
normarea consumurilor materiale 8
normarea muncii 195
normativ 210
norme complexe 155
norme de deviz 159
norme privind întreprinderile de producție socialiste de stat 11
norme unice de timp 46
normele cheltuielilor de bază 4
normele de consumuri materiale 7
normele de reținere a amortismentelor 5

O

obiectul lucrărilor de cercetare geologică 96
organizarea lucrărilor de teren 243
organizarea și conducerea științifică a muncii 262

P

pasiv 220
perioada de bază 32
perioada de birou 148
perioada de teren 245
pierderi de substanțe minerale utile 24
plan financiar 221
plan pe obiective al lucrărilor de cercetare geologică 215
planificarea economică internă 37

planificarea lucrărilor de cercetare geologică 112
planificarea muncii 191
planificarea operativă de producție 216
planul etapizat al realizării sarcinilor geologice 101
planul investițiilor capitale 38
planul lucrărilor de cercetare geologică 102
plata pentru fondurile de producție 247
plăți intermediare 165
predarea zăcămintelor pentru exploatare 174
premiile 222
preț de plan 56
preț unic de deviz 59
prețul de cost al lucrărilor de cercetare geologică 109
prețul de cost efectiv 255
prețul de deviz 157
prețul de deviz al sarcinii geologice 82
prețul de deviz al unității de lucrare 48
prețul de deviz pentru etapa lucrărilor 196
prețul de deviz pentru lucrările de cercetare geologică 86
prețul general de deviz 240
prețuri tarifare generale complexe 218
probarea 182
producția de minereu în timpul explorării 146
productivitatea instalației de foraj 124
productivitatea muncii în lucrările de cercetare geologică 92
productivitatea muncii în lucrările miniere 29
programul de execuție 153
proiectarea lucrărilor de cercetare geologică 108
proiectul de plan 254
proiectul lucrărilor de cercetare geologică 95
protecția mediului înconjurător 164

R

raportul de schimb 203
rebutul lucrărilor de cercetare geologică 99
recalcularea față de condițiile geologice-
-tehnice efective 257
recalcularea prețului de deviz 158
recuperarea cheltuielilor pentru lucrările
de cercetare geologică 98
recuperarea pagubelor în economia agri-
colă și a altor organizații 180
renta minieră 26
rentabilitatea lucrărilor de cercetare geo-
logică 111
reparația capitală 206
resurse minerale 20
rețea tarifară 43
retribuția 184
retribuția de bază 3
retribuția medie 25
rezerva pentru lucrări și cheltuieli nepre-
văzute 235
rezerve industriale 249
rezerve sezoniere 143
rezervele de substanțe minerale utile 22
rezultatul lucrărilor de cercetare geologică
104
ridicarea geologică 73
rocă 166

S

sarcina geologică 81
scăderea prețului de cost al lucrărilor de
cercetare geologică 110
scopul geologic 100
secțiunile de plan a lucrărilor de cercetare
geologică 103
sector de lucru 197
serviciul geologic 115
sistem tarifar 42

stimularea economică 131
stimularea materială și morală a muncii
183
structura cheltuielilor pentru lucrările de
cercetare geologică 106
substanțe minerale utile 136
suplimentare la proiect 252
surse de finanțare 62

T

tarifare-prețuri 45
testarea sondei 225
timpul efectiv de foraj 259
timpul de lucru al instalației de foraj 123
timpul neproductiv de foraj 119
timpul productiv de foraj 223

U

utilizarea complexă a substanțelor mine-
rale utile 19
uzura morală 54
uzura fizică 65
uzura obiectelor cu valoare mică și de
scurtă durată 66

V

viteza de foraj 121
viteza de rotație a fondurilor de rulment 70
volumul lucrărilor 198

Z

zăcămint mineral 137
zona de lucru 193

A SPANYOL NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

INDEX OF TERMS IN THE SPANISH LANGUAGE

СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА ИСПАНСКИ ЕЗИК

SEZNAM HESEL VE ŠPANĚLŠTINĚ

SPIS TERMINÓW W JĘZYKU HISZPAŃSKIM

НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ ИСПАН ХЭЛ ДЭЭР

VERZEICHNIS DER TERMINI IN SPANISCHER SPRACHE

СПИСОК ТЕРМИНОВ НА ИСПАНСКОМ ЯЗЫКЕ

LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA SPANIOLĂ

SOZNAM HESIEL PO ŠPANIELSKY

ALFABETO

Aa Áá Bb Cc Ch ch Dd

Ee Éé Ff Gg Hh Ii

Íí Jj Kk Ll Ll ll Mm

Nn Ññ Oo Óó Pp Qq

Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Xx Yy Zz

A

aceptación 229
acta de entrega de los trabajos de exploración geológica 85
acta de medición de los trabajos de exploración geológica 87
activación de los yacimientos 175
activo 2
acumulaciones planificadas 251
adiciones al salario 186
amortización de los medios básicos 14
análisis de la actividad económica de las empresas de exploración geológica 113
anticipo 52
anticipo inter-anual 58
aseguramiento de las reservas minerales 21
aumentos sobre el salario 188
avería y complicación en el pozo 127

B

balance de contabilidad 161
balance de ingresos y egresos 40
balance de las reservas de minerales útiles 23
balance del tiempo de trabajo 192
brigada de perforación 125
brigada-turno 44

C

carotage 150
catálogo de las tarifas presupuestarias unitarias 60
categorias de acceso 246
categorias de complejidad de la estructura geológica 72
categorias de dificultad 207
categorias de dureza de las rocas 169
categorias de perforabilidad de las rocas 168
cálculo del costo de los trabajos de exploración geológica 89
cálculo del presupuesto financiero 160
cálculo de reservas 151
cálculo económico 130
cliente 178
coeficiente de desviación en relación con las condiciones normalizadas 209
coeficiente de utilización de los equipos de exploración geológica 80
colaboración por partes 170
compensaciones 179
complejidad de los trabajos de exploración geológica 75
complejo de los trabajos (investigaciones) de exploración geológica 154
complemento al proyecto 252
composición de los trabajadores según su calificación 199

concesión de créditos 141
 concesión minera 30
 condiciones 156
 condiciones técnico-organizativas 231
 conservación de los medios básicos 236
 construcción de edificios y obras de carácter temporal 61
 contabilidad 162
 contratistas 264
 costo de los trabajos de exploración geológica 86
 costo planificado 56
 costo presupuestario total 240
 costo presupuestario de la etapa de los trabajos 196
 costo presupuestario de la tarea geológica 82
 costo presupuestario de la unidad de trabajos 48
 costo presupuestario 157
 costo real 255
 crédito 140
 cuenta de cálculo 53
 cuenta económica interna 36
 cuenta financiera 63
 cuentas inter-administrativas 35

D

defectos de los trabajos de exploración geológica 76
 descuentos de amortización 6
 descuentos para el seguro social 237
 descuentos para los trabajos investigativo-normativos y otros trabajos 211
 descuentos sobre la ganancia 212
 desecho en los trabajos de exploración geológica 99
 desgaste de los objetos de poco valor y rápido consumo 66
 desgaste físico 65
 disminución del precio de costo de los trabajos de exploración geológica 110

documentación geológica 71
 documentación de proyecto-presupuesto 250

E

economía de los trabajos de exploración geológica 128
 efectividad de los trabajos de exploración geológica 105
 encarecimiento invernal de los trabajos de exploración geológica 93
 ensayo del pozo 225
 entrega del yacimiento para su exploración 174
 equipo-turno 205
 equipo de perforación 122
 escala de tarifas 43
 estadios de los trabajos de exploración geológica 78
 estimulación material y moral del trabajo 183
 estímulo económico 131
 estructura de los gastos en los trabajos de exploración geológica 106
 etapa de los trabajos de exploración geológica 91
 evaluación de las perspectivas de los recursos minerales 224
 evaluación geólogo-económica de los yacimientos minerales 138
 extracción acompañante 146

F

financiamiento de los trabajos de exploración geológica 74
 fondo establecido 145
 fondo salarial 185
 fondos de estímulos económicos 132
 fondos de rotación 68
 fondos improductivos 208

formas y sistemas salariales 187
fuentes de financiamiento 62
fundamentación geólogo-económica 129
fundamentación técnico-económica (FTE) 200

G

ganancia (economía) 94
gastos directos 172
gastos de transporte y abastecimientos 228
gastos económico-administrativos 1
gastos en los trabajos de exploración geológica 97
gastos específicos en la exploración de una unidad de reservas 47
gastos en la ejecución de los trabajos de exploración geológica 88
gastos fundamentales 118
gastos generales de la economía 16
gastos generales de producción 17
gastos indirectos 226
gastos materiales 9
gastos permisibles para la exploración y extracción de una unidad de materia prima mineral 177
gastos reales 258
gráfico de los turnos de trabajo 204

I

indemnización por los daños ocasionados a la agricultura y a otras organizaciones 180
indicador planificado 253
indicadores de cálculo 230
indicadores de la tarea geológica 83
indicadores técnico-económicos 202
informe técnico-económico (ITE) 201
inversiones básicas 39
inversiones básicas centralizadas 171

L

labores mineros 31
laboriosidad de los trabajos de exploración geológica 107
levantamiento geológico 73
liquidación de los efectos de los cataclismos 49
liquidación de los medios básicos 15
liquidación de los trabajos de campo 242
límite 176

M

manual calificador y de tarifas 41
manual de normas presupuestarias promedio (MNPP) 219
máquina-turno 135
mapa geológico 116
mapeo geológico 117
materia prima mineral 18
medios básicos 12
medios básicos productivos 248
medios circulantes 69
medios de circulación temporales 142
medios operacionales del presupuesto estatal 10
mediciones de control (comprobaciones) 50
metodología de los trabajos de exploración geológica 77
métodos de cálculo de la contabilidad 163
métodos de la planificación de los trabajos de exploración geológica 79
mineral útil 136
muestreo de minerales 182

N

norma compleja 155
norma de rendimiento 239
normas unitarias de tiempo (rendimiento) 46

normación del gasto de materiales 8
normación del trabajo 195
normas del consumo de materiales 7
normas de los descuentos de amortización 5
normas de los gastos básicos 4
normas presupuestarias 159
normas de tiempo 144
normativo 210
nómina titular 214

O

objeto de los trabajos de exploración geológica 96
obsolescencia 54
orden de pago (requisito) 64
orden para la ejecución de los trabajos 194
organización científica del trabajo y la dirección (OCTD) 262
organización de los trabajos de campo 243

P

pago adicional al salario 190
pago de los trabajos de exploración geológica 90
pago por el uso de los medios de producción 247
pagos intermedios 165
pasivo 220
perforabilidad de la roca minera 167
periodo base 32
periodo de campo 245
periodo de gabinete 148
pérdidas del mineral útil 24
plan financiero 221
plan de inversiones básicas 38
plan de los trabajos de exploración geológica 102
plan por etapas de ejecución de la tarea geológica 101

plan por objetivo de los trabajos de exploración geológica 215
planificación del trabajo 191
planificación de los trabajos de exploración geológica 112
planificación económica interna 37
planificación operativo-productiva 216
porcentaje de preparación 152
pozo 126
precio de costo de los trabajos de exploración geológica 109
premios 222
presupuesto general de los trabajos de exploración geológica 217
problema geológico 100
productividad del trabajo en los laboreos mineros 29
productividad del trabajo en los trabajos de exploración geológica 92
productividad del equipo de perforación 124
programa de ejecución 153
protección del medio ambiente 164
proyección de los trabajos de exploración geológica 108
proyecto del plan 254
proyecto de los trabajos de exploración geológica 95

R

recálculo del costo presupuestario 158
recálculo en base a las condiciones técnico-geológicas reales 257
recompensa de campo 244
recursos minerales 20
región de los trabajos 197
registro de los trabajos geológicos 114
reglamento sobre la empresa de producción socialista estatal 11
remuneración anual por los resultados del trabajo 57

- remuneración por los años de servicio 234
- rendimiento de las fondos básicos en los trabajos de exploración geológica 13
- renta minera 26
- rentabilidad de los trabajos de exploración geológica 111
- reparación general 206
- reporte de turno 203
- resarcimiento de los gastos en los trabajos de exploración geológica 98
- reservas de minerales útiles 22
- reserva para trabajos y gastos imprevistos 235
- reservas productivas 249
- reservas temporales 143
- resultados de los trabajos de exploración geológica 104
- roca minera 166
- rotación de los medios circulantes 70

S

- salario 184
- salario adicional 189
- salario básico 3
- salario medio 25
- saldo libre de la ganancia 213
- secciones del plan de los trabajos de exploración geológica 103
- sector de los trabajos 193
- servicio geológico 115
- sistema de tarifas 42
- suministro anticipado 139

T

- tarea geológica 81
- tarifa 45
- tarifas complejas ampliadas (TCA) 218
- tarifa presupuestaria unitaria 59
- tiempo de perforación pura 259

- tiempo de trabajo de los equipos de perforación 123
- tiempo improductivo de perforación 119
- tiempo productivo de perforación 223
- trabajos científico-investigativos y constructivo-experimentales 261
- trabajos de campo 241
- trabajos de construcción y montaje 55
- trabajos de exploración geológica 84
- trabajos de exploración geológica concluidos 34
- trabajos de exploración geológica propiamente dichos 256
- trabajos de exploración geológica terminados 238
- trabajos de gabinete 149
- trabajos de laboratorio 173
- trabajos de perforación 120
- trabajos ejecutados con recursos propios 227
- trabajos geofísicos 133
- trabajos geoquímicos 134
- trabajos hidrogeológicos 265
- trabajos inconclusos 33
- trabajos ingeniero-geológicos 181
- trabajos mineros de exploración 28
- trabajos no terminados 67
- trabajos por contrato 263
- trabajos por convenio 232
- trabajos temporales 233
- trabajos topogeodésicos 260
- trabajos topográficos 27
- trabajos y gastos acompañantes 147
- trabajos y gastos imprevistos 51

U

- utilización compleja de la materia prima mineral 19

V

velocidad de perforación 121
volumen de los trabajos 198

Y

yacimiento mineral 137

A SZLOVÁK NYELVŰ KIFEJEZÉSEK JEGYZÉKE

INDEX OF TERMS IN THE SLOVAK LANGUAGE

СПИСЪК НА ТЕРМИНИТЕ НА СЛОВАШКИ ЕЗИК

SEZNAM HESEL VE SLOVENŠTINĚ

SPIS TERMINÓW W JĘZYKU SŁOWACKIM

НЭР ТОМЪЁНЫ ЖАГСААЛТ СЛОВАК ХЭЛ ДЭЕР

**VERZEICHNIS DER TERMINI IN SLOWAKISCHER
SPRACHE**

СПИСОК ТЕРМИНОВ НА СЛОВАЦКОМ ЯЗЫКЕ

LISTA TERMENILOR ÎN LIMBA SLOVACA

LISTA DE TÉRMINOS EN ESLOVACO

ABECEDA

Aa Áá Ää Bb Cc Čč

Dd Ďď Ee Éé Ff Gg

Hh Ch ch Ii Íí Jj Kk

Ll Ľľ Mm Nn Ňň Oo

Óó Ôô Pp Qq Rr Řř

Ss Šš Tt Ťť Uu Úú

Vv Ww Xx Yy Ýý Zz

Žž

A

administratívno-hospodárske výdavky 1
akcept 229
aktíva 2
aktivovanie ložísk 175

B

banská renta 26
banské diela 31
banské meračské práce 27
banské prieskumné práce 28
bežný účet 53
bilancia pracovného času 192
bilancia príjmov a výdavkov 40
bilancia zásob nerastných surovín 23

C

celková rozpočtová hodnota 240
centralizované investície 171

Č

časová norma 144
časti plánu geologicko-prieskumných prác 103
čistý čas vŕtania 259

D

dobývací priestor 30
dočasné obrátové prostriedky 142
dodávateľa 264
dodavatelské práce 263
dokončené geologicko-prieskumné práce 34
doplnkové mzdy 189
doplnok k projektu 252

E

efektívnosť geologicko-prieskumných prác 105
ekonomika geologicko-prieskumných prác 128
ekonomické stimulovanie 131
etapovosť geologicko-prieskumných prác 78
etapový plán realizácie geologickej úlohy 101

F

financovanie geologicko-prieskumných prác 74
finančný plán 221
fondy ekonomického stimulovania 132
fyzické opotrebovanie 65

G

generálna oprava 206
geochemické práce 134
geofyzikálne práce 133
geologická dokumentácia 71
geologická mapa 116
geologická služba 115
geologická úloha 100
geologické mapovanie 73
geologické mapovanie 117
geologicko-ekonomické zdôvodnenie 129
geologicko-ekonomické zhodnotenie ložísk
nerastných surovín 138
geologicko-prieskumné práce 84
geologický projekt 81
globálne komplexné sadzby 218

H

harmonogram smennosti 204
havária a komplikácia vo vrte 127
hmotné a morálne stimulovanie pracovní-
kov 183
hornina 166
hydrogeologické práce 265

CH

chozrasčot (hospodársky rozpočet) 130

I

individuálna kalkulácia 160
investície 39
inžiniersko-geologické práce 181

J

jednotková rozpočtová sadzba 59
jednotné normy času 46

K

kalkulácia 45
kalkulácia nákladovosti geologicko-pries-
kumných prác 89
karotáž 150
katalóg jednotkových rozpočtových
sadzieb 60
kategórie obtiažnosti geologicko-prieskum-
ných prác 207
kategórie zložitosti geologickej stavby 72
koeficient využitia geologicko-prieskum-
ných zariadení 80
koeficienty odchýliek od normovaných
podmienok 209
kompenzácie 179
komplex geologicko-prieskumných prác
(výzkumných prác) 154
komplexná norma 155
komplexné využitie nerastných surovín 19
komplexnosť geologicko-prieskumných
prác 75
kondície 156
kontrolné merania 50
konzervácia základných prostriedkov 236
kvalifikačné zloženie robotníkov 199

L

laboratórne práce 173
limit 176
limit nákladov na prieskum a ťažbu jednot-
ky nerastnej suroviny 177
likvidácia následkov živelných pohrôm 49
likvidácia terénnych prác 242
ložisko nerastných surovín 137

M

materiálové náklady 9
menovitý zoznam 214

metodika geologicko-prieskumných prác 77
 metódy plánovania geologicko-prieskumných prác 79
 metódy účtovnej evidencie 163
 morálne opotrebovanie 54
 mzda 184
 mzdové sústavy a formy odmeňovania 187
 mzdový fond 185

N

náhrada škôd poľnohospodárskym a iným organizáciám 180
 nákladovosť geologicko-prieskumných prác 86
 náklady na geologicko-prieskumné práce 97
 náklady na prepravu materiálu 228
 náklady na prieskum na jednotku zásob 47
 návrh plánu 254
 nedostatky prieskumných prác 76
 nepodarok v geologicko-prieskumných prácach 99
 nepredvídané práce a náklady 51
 neproduktívny čas vŕtania 119
 nerastná surovina 18
 neukončené práce 33
 neuzavreté práce 67
 nevýrobné fondy 208
 normatív 210
 normovanie práce 195
 normovanie spotreby materiálu 8
 normy odpisov 5
 normy pre rozpočtovanie 159
 normy prvotných nákladov 4
 normy spotreby materiálov 7

O

obdobie práce vrtných súprav 123
 obdobie terénnych prác 245

objekt geologicko-prieskumných prác 96
 objem prác 198
 obrat obratových prostriedkov 70
 obratové fondy 68
 obratové prostriedky 69
 ocenenie perspektív zdrojov nerastných surovín 224
 odmena za odpracované roky 234
 odovzdávanie ložísk do ťažby 174
 odpisovanie základných fondov 14
 odpisy základných prostriedkov 6
 odvod na sociálne zabezpečenie 237
 odvody na normotvorné a iné práce 211
 odvody zo zisku 212
 ochrana životného prostredia 164
 operatívne plánovanie výroby 216
 opotrebovanie drobných a krátkodobých predmetov 66
 organizácia terénnych prác 243

P

pasíva 220
 plán geologicko-prieskumných prác 102
 plán investícií 38
 plán úloh geologicko-prieskumných prác 215
 plánovaná akumulácia 251
 plánované náklady 56
 plánovanie geologicko-prieskumných prác 112
 plánovanie práce 191
 plánovaný ukazovateľ 253
 platby z výrobných fondov 247
 platenie za geologicko-prieskumné práce 90
 platobný príkaz 64
 podielová účasť 170
 pomocné práce a vedľajšie náklady 147
 použiteľné prostriedky zo štátneho rozpočtu 10
 použiteľný zisk 213
 práce vykonávané vlastnými pracovníkmi 227

prácnosť geologicko-prieskumných prác 107
 predzásobenie 139
 prepočet na skutočné geologicko-technické podmienky 257
 prepočet rozpočtových nákladov 158
 prémie 222
 prvotné náklady 118
 priame náklady 172
 priebežné platby 165
 priemerná mzda 25
 príkaz na vykonanie práce 194
 príplatky ku mzde 190
 príplatky ku mzde 186
 príspevky na sociálne zabezpečenie 188
 prístrojová zmena 205
 produktívny čas vrtania 223
 produktivita práce na banských prácach 29
 produktivita práce na geologicko-prieskumných prácach 92
 produktivita vrtnej súpravy 124
 projekt geologicko-prieskumných prác 95
 projektová a rozpočtová dokumentácia 250
 projektovanie geologicko-prieskumných prác 108
 protokol o odovzdaní geologicko-prieskumných prác 85
 protokol o prevzatí geologicko-prieskumných prác 87

R

rajón práce 197
 registrácia geologických prác 114
 rentabilita geologicko-prieskumných prác 111
 rezerva na nepredvídané práce a náklady 235
 režijné výdavky 226
 ročné podiely na hospodárskych výsledkoch 57
 rozbor hospodárskej činnosti geologicko-prieskumných podnikov 113

rozpočtové náklady 157
 rozpočtové náklady etapy prác 196
 rozpočtové náklady geologického projektu 82
 rozpočtové náklady na jednotku práce 48
 rozpočtové ukazovatele 230
 rýchlosť vrtania 121

S

sezónne práce 233
 sezónne zásoby 143
 skutočná cena 255
 skutočné náklady 258
 skúšky vo vrtoch 225
 smena osádky 44
 smenové hlasenie 203
 správna ržžia 16
 sprievodná ťažba 146
 stavebno-montážne práce 55
 stav rozpracovanosti geologicko-prieskumných prác 91
 straty úžitkových nerastov 24
 stupeň rozpracovanosti 152
 súhrnný rozpočet na geologicko-prieskumné práce 217
 súpravo-zmena 135

Š

štruktúra nákladov na geologicko-prieskumné práce 106
 štatutárny fond 145
 štatút štátneho socialistického výrobného podniku 11

T

tarifná skupina 43
 tarifno-kvalifikačný katalóg 41
 tarifný systém 42

technicko-ekonomická správa 201
 technicko-ekonomické ukazovatele 202
 technicko-ekonomické zdôvodnenie 200
 technicko-organizačné podmienky 231
 terénne práce 241
 terénny príplatok 244
 topografické a geodetické práce 260
 triedy dobývateľnosti 246
 triedy pevnosti hornín 169
 triedy vrátateľnosti hornín 168

U

účet financovania 63
 účinnosť základných fondov pri geologicko-prieskumných prácach 13
 účtovná evidencia 162
 účtovná súvaha 161
 úhrada nákladov na geologicko-prieskumné práce 98
 úkazovatelia geologického projektu 83
 usek prác 193
 úver 140
 úverovanie 141
 uzavreté geologicko-prieskumné práce 238
 úžitkové nerasty 136

V

vedecká organizácia práce a riadenia 262
 vedecko-výskumné a vývojovo-konstruktívne práce 261
 vlastné geologicko-prieskumné práce 256
 vlastné náklady na geologicko-prieskumné práce 109
 vnútropodnikové plánovanie 37
 vnútropodnikový rozpočet 36
 vnútrorezortné zúčtovanie 35
 vrt 126

vrátateľnosť horniny 167
 vrtná osádka 125
 vrtná súprava 122
 vrtné práce 120
 vyhodnocovacie práce 149
 vzorkovanie 182
 vyhodnocovacie obdobie 148
 vykonávací projekt 153
 výkonová norma 239
 výpočet zásob 151
 vyradovanie základných prostriedkov 15
 výrobná réžia 17
 výrobné náklady na geologicko-prieskumné práce 88
 výrobné základné fondy 248
 výrobné zásoby 249
 výsledky geologicko-prieskumných prác 104
 výstavba dočasných budov a zariadení 61

Z

zabezpečenosť zásobami nerastných surovín 21
 zákazník 178
 základná mzda 3
 základné fondy 12
 základné obdobie 32
 záloha 52
 zálohovanie v priebehu roku 58
 zásoby nerastných surovín 22
 zborník noriem pre rozpočtovníctvo 219
 zdroje financovania 62
 zdroje nerastných surovín 20
 zimná prírážka na geologicko-prieskumné práce 93
 zisk (nadhodnota) 94
 zmena osádky 44
 zmluvne zabezpečené práce 232
 zníženie vlastných nákladov na geologicko-prieskumné práce 110

Megjelent a Műszaki Könyvkiadó gondozásában
Felelős kiadó: Fischer Herbert igazgató

Szedte az Alföldi Nyomda
Nyomta az Alföldi Nyomda
A nyomdai megrendelés törzsszáma: 64.66-4
Készült Debrecenben, az 1983. évben

Műszaki vezető: Kőríz Károly
Műszaki szerkesztő: Metzker Sándor

A könyv formátuma: A/5
Ívterjedelme: 14,25 (A5)
Példányszám: 2000
Papír minősége: 100 g magazin
Betűcsalád és -méret: New Times bg/gm
Azonossági szám: 01223